

The Project Gutenberg eBook of Homo sum: Romaani, by Georg Ebers

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Homo sum: Romaani

Author: Georg Ebers

Translator: E. N. Setälä

Release date: April 25, 2015 [EBook #48787]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HOMO SUM: ROMAANI ***

Produced by Juhani Kärkkäinen and Tapio Riikonen

HOMO SUM

Romaani

Kirj.

GEORG EBERS

Saksan kielestä suomentanut Kuusikko. [Suurimmaksi osaksi suomentanut E. N. Setälä.]

W. Churberg, Helsinki, 1881.
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa.

Homo sum: humani nil a me alienum puto.

Terentius, Heautontimerumenos, 77.

Tekijän esipuhe.

Valmistellessani itseäni Sinain niemen historian kirjoittamiseen, veti kristillisen ajan ensimmäisten vuosisatojen tutkiminen minulta pitkän ajan, ja noiden monilukuisten martyrologisten ja askeettisten kirjoitusten, pyhimys- ja munkkijuttujen joukosta, jotka minun oli ahtaalle rajoitettua tarkoitustani varten läpi tutkiminen ja seulominen, löysin (Cotelerion "*ecclesiae graecae monumenta*'ssa") kertomuksen, joka kaikessa vähäpätöisyydessäänkin tuntui minusta omituiselta ja liikuttavalta. Sen tapahtumapaikkana oli Sinain vuori ja sen juurella oleva kosteikko Pharan.

Kun minä sittemmin, matkustaissani petrealaisessa Arabiassa, omin silmin näin Sinain erakkojen luolat ja omin jaloin astuin niihin, niin tämä kertomus jälleen juotui mieleeni, eikä se mielestäni lähtenyt koko erämaanmatkallani.

Omituisimman-laatuinen sielun-arvoitus näytti minusta ilmaantuvan tässä yksinkertaisessa tapauksessa.

Erästä erakkoa syytetään väärin toisen rikoksesta, ja itseään puolustamatta hän antautuu rankaistuksen, seurakunnan yhteydestä sulkemisen, alaiseksi. Vasta rikollisen oman tunnustuksen kautta hänen viattomuutensa tulee ilmi.

Oli erittäin viehättävää ajatella niitä sielunliikkeitä, jotka johtivat sellaiseen apathiaan (*apatheia*), sellaiseen tunteiden lannistamiseen, ja samassa kuin näiden omituisten luolan-asujanten toimiminen ja ajattelu minussa itsessäni tuli yhä selvemmäksi, muodostui, ikäänkuin esimerkiksi, Paavalini kuva, ja pian kokoontui tämän ympärille kehä aatteita sekä viimein selvä käsitys, jotka minua ahdistelivat ja pakoittelevat, siksi kuin koetin taiteilijan keinoin, kertomuksen muodossa niitä ilmaista.

Koptilaisten munkkikertomusten lukeminen, johon minut saattoi Abel'in koptilaiset tutkimukset, antoi minulle ulkonaisen aiheen muodostamaan tätä minussa jo täydelleen selväksi kypsyyttä ainetta romaaniksi. Myöhemmin minuun erittäin vaikutti H. Weingarten'in pieni, mutta tärkeän-arvoinen kirjoitus munkkilaisuuden synnystä, joka minua vieläkin pidättää etenkin Egyptin ensimmäisten kristillisten vuosisatain tutkimisessa.

Ei olisi paikallaan, jos tässä rupeisin esittämään niitä kohtia, joissa luulen itselläni olevan syytä poiketa: Weingarten'ista. Terävä-älyinen Breslau'ilainen virkakumppanini heittää syrjään paljon, mikä ei ansaitsekaan pysyä paikassaan, mutta monin paikoin kirjassansa hän näyttää lakaisevan liian terävällä luudalla.

Vaikka minun olisi ollut yhtä helppoa sijoittaa kertomukseni neljännen vuosisadan viidennen kymmenen alkuun kuin neljännenkin kymmenen, niin olen kuitenkin sen jättänyt tekemättä, koska luulen varmaan voivani todistaa, että jo sinä aikana, jonka minä olen valinnut esitettäväkseni, oli, paitsi Serapistempelin pakanallisia erakkoja (*egkekleismenoi*), myöskin kristillisiä anakoreetteja. Siinä yhdyin häneen täydellisesti, ett'ei järjestetyn munkkilaitoksen alkua missään tapauksessa ole oletettava ennen vuotta 350.

Minun Paavalini on tietysti eroitettava tuosta "ensimmäisestä erakosta" Paavali Thebalaisesta, jonka Weingarten täydellä syyllä on pyyhkäissyt pois historiallisten henkilöiden nimilistalta. Hän on, niinkuin kaikki muutkin kertomukseni kuvat, keksitty persoona, aatteen kannattaja, ei enempää, eikä vähempää. — Sankariani varten en ole valinnut mitään varmaa esikuvaa, ja hänen suhteensa on ainoa vaatimukseni se, että hänen ilmaantumisensa siihen aikaan myönnetään mahdolliseksi. Kaikista vähimmin olen ajatellut pyhää Antoniota, joka nyt on menettänyt etevän elämäntietäjänsäkin, Athanasion, ja joka esitetään sangen teräväkärkiseksi mieheksi, mutta sivistykseltään niin puuttuvaiseksi, että hän osasi ainoastaan Egyptin kieltä.

Ne dogmaattiset riidat, jotka jo kertomukseni aikana olivat syttyneet, olen tahallani jättänyt mainitsematta. Myöhemmin aikoina Sinailaiset ja kosteikon asukkaat ottivat niihin innokkaasti osaa.

Sitä Sinaita, johon minä johdan lukijan, ei saa sekoittaa siihen hyvää päivänmatkaa etelämpänä olevaan vuoreen, jolla tosin Justinianon ajoista on ollut se nimi, jonka juuressa on kuuluisa Kirkastuksen luostari, ja jota yleisesti pidetään raamatun Sinaina. Kirjassani, jossa kerron matkustustani petrealaisen Arabian läpi [Georg Ebers, *Durch Gosen zum Sinai. Aus dem Wanderbuche und der Bibliothek. Leipzig*issä, W. Engelmann'in kustannuksella 1872], olen koettanut uusilla perusteilla todistaa sitä mielipidettä, jonka Lepsius on tuonut tieteeseen, että sitä jättäiläistunturia, jota nykyään nimitetään "Serbal'iksi", vaan ei munkkien Sinaita, on pidettävä ja ennen Justinianon aikaa on pidettykin lainantamisen vuorena.

Senaattori Pietarin kivisen huoneen suhteen, jossa oli aivan vastoin itämaiden tapaa ikkunoita kadulle päin, minun tulee, estääkseni syytä nousevia epäilyksiä, huomauttaa, että Pharan'in kosteikossa vielä tänä päivänä on moneen sellaiseen rakennukseen kuuluneita palomuuureja, jotka ovat merkillisen hyvin säilyneet.

Mutta sellaisille ulkonaisille seikoille suon tässä sielunkuvaelmassa vain vähäpätöisen sijan. Edellisissä romaaneissani oppinut oli pakoitettu tekemään myönnytyksiä runoilijalle ja runoilija oppineelle, mutta tässä en sitä vastoin ole tarkoittanut mitään muuta, kuin katsomatta oikealle tai vasemmalle, opettamatta tahi siirtelemättä tutkintojeni tuloksia muotoihin, joissa on lihaa ja luuta, taiteellisesti ilmaista sielussani liikkuvan aatteen eheässä muodossa. Ne kaunistelemattomat ihmismuodot, joiden sisällistä olemusta minä koetan lukijalle selvittää, täyttävät tämän kuvaelman alan, jonka hämärässä taustassa aaltoilee ihmiskunnan historian kuohuva meri.

Kirjani latinaisen nimen valitsemiseen on minua ohjannut eräs usein käytetty lause, joka täydelleen ilmoittaa sen päähuomion, johon minut on saattanut kaikkien ihmisten ajatuksen ja olon tarkastus, ja vieläpä niidenkin, jotka jo luulevat kiivenneensä taivaasen vievien portaiden korkeammille astimille.

Terention kirjassa Heautontimorumenos (I näytöksen 1 kohtauksen 77 säkeessä) vastaa Menedemolle hänen naapurinsa Chremes:

"Homo sum: humani nil a me alienum puto", jonka saattaa sanasta sanaan kääntää:

"Olen ihminen; mitään inhimillistä en pidä itselleni vieraana".

Mutta jo Cicero ja Seneca käyttävät tätä säettä sananlaskun tapaan ja paljoa laajemmassa merkityksessä, kuin siinä, mikä sillä näyttää olevan yhteydessä sen paikan kanssa, jossa se ilmaantuu. Heihin minä yhdyin ja käännän, viitaten kirjan nimilehteen:

"Olen ihminen ja luulen olevani ihminen kaikessa".

Leipzig'issä, 11 p. Marraskuussa 1877.

Georg Ebers.

ENSIMMÄINEN LUKU.

Kallioita, alastomia, kovia, punaisen-ruskeita kallioita ylt'yleensä; ei pensasta, ei ruohonkortta, ei kivehen liittyvää sammaltakaan, jota luonto muuten huokuu tunturin kalliokupeille, ikäänkuin luonnon luovan hengen tuulahdus olisi koskettanut hedelmätöntä kiveä. Ei mitään muuta kuin tasaista graniittia ja sen yläpuolella taivas, yhtä tyhjänä pilvenhattaroista, kuin kalliot pensaista ja ruohosta.

Ja kuitenkin tuossa kallionrinteen kourussa liikkuu ihmis-elämä, ja kaksi pientä harmaata lintua kiikkuu puhtaassa, keveässä puolipäivä-auringon kuumentamassa erämaan ilmassa ja ne katoavat kalliorivin taakse, joka ikäänkuin ihmiskäden kohottamana muurina rajoittaa syvää rotkoa.

Siellä on hyvä olla, sillä lähde pulppuaa sen kivikkopohjalla, ja täällä, niinkuin kaikkialla, missä vesi erämaata kostuttaa, viheriöivät mauste-yrtit ja versoaa rehottava pensahisto.

Kun Osiris — niin kertoo vanha egyptiläinen taru — syleili erämaiden jumalatarta, niin hän jätti viheriän seppeleensä tämän vuoteelle. Mutta niinä aikoina ja niissä piireissä, joissa meidän kertomuksemme liikkuu, ei tunneta enää vanhoja taruja, tahi ei tahdota niitä tuntea. Me viemme lukijan alulle neljännen vuosisadan neljättä kymmentä Vapahtajan syntymän jälkeen ja Sinain vuorelle, jonka pyhälle maalle muutamia vuosia takaperin oli asettunut yksityisiä parannusta haluavia, maailmaan kyllästyneitä erakkoja, ollen vielä ilman yhteyttä ja järjestystä.

Siinä notkelmassa olevan lähteen vieressä, josta jo puhuimme, kasvaa monihaarainen töyhtöpalmu, mutta se ei suojele lähdeä tämän vyöhykkeen pystysuoraan paistavilta auringon säteiltä. Se näyttää varjoavan ainoastaan omia juuriaan; kuitenkin sen sulkamaiset haarat ovat kyllyiksi vahvat kannattamaan kulunutta sinistä huivia, ja tämä varjoaa suojakattona nuoren tytön kasvoja, joka uneksien ojenteleksen tulikumilla kivillä. Muutamat kellertävät vuorivuohet hyppelevät iloisina kiveltä kivelle etsien ravintoaan, ikäänkuin puolipäivän helle olisi heistä suloinen ja virkistävä. Aika-ajoin tyttö tarttuu vieressään olevaan paimensauvaan ja kutsuu vuohiaan luoksensa kauas kuuluvalla vihellyksellä. Eräs pieni vuohi lähenee häntä hypellen. Vain harvat eläimet kykenevät ilmaisemaan iloansa, mutta pienet vohlat osaavat sitä tehdä.

Nyt tyttö ojentaa paljaan, solean jalkansa, työntää hänen leikkiinsä yhtyvän vohlan iloisen vallattomasti luotaan ja yhä uudelleen luotaan, kun tämä jälleen tulee hyppien häntä kohti. Ja tätä tehden paimentyttö taivuttaa varpaitansa niin sievästi, kuin hän tahtoisivat vaatia jotakuta katselijaa

ihailemaan niiden hienoutta.

Jälleen vohla hyppää häntä kohti ja tällä kertaa pää alas painettuna. Sen otsa koskee hänen jalkansa pohjaan, mutta kun se käyrällä kuonollaan hyväillen tuhertaa paimentytön jalkaa, niin tämä survaisee sen niin kiivaasti luotaan, että eläin raukka säikähtää ja keskeyttää leikin kovasti määkien.

Näytti siltä, kuin tyttö olisi vain odottanut otollista hetkeä, voidakseen tuntuvasti osata vohlaan, sillä selviytyminen oli ollut kiivas, melkein kiukkuinen. Sininen huivi peitti paimentytön kasvot, mutta varmaankin hänen silmänsä olivat sähköjen leimahtaneet, kun hän niin äkkiä keskeytti leikin.

Monta minuuttia tyttö makasi liikahtamatta, mutta kasvoille vierinyt huivi aaltoili hiljaa ylös alas hänen huohottavan hengityksensä liikuttamana. Hän kuunteli jännitetyllä tarkkaavaisuudella, innokkaasti odottaen; sen saattoi huomata hänen suonenvetämisestä kokoonpuristetusta varpaistaankin.

Jo kuului kapse. Se tuli järeiltä portailta päin, jotka olivat tehdyt hakkaamattomista kiviharkoista ja kävivät rotkon ryhmästä kuvetta myöten alas lähteelle.

Säikähdys väräytti paimentytön hentoja, puoleksi kehkeytyneitä jäseniä; kuitenkin hän ei liikahtanut. Harmaat linnut, jotka istuivat hänen vieressään orjantappurapensaassa, lensivät pois, mutta ne olivat kuulleet vaan kapseen, eivätkä saattaneet eroittaa, mikä sen synnytti.

Paimentytön korva oli tarkempi kuin niiden.

Hän kuuli, että lähestyi ihminen, ja tiesi, että vain yksi ainoa kävi tuolla tavalla.

Hän kurotti kätensä ottamaan kiveä, joka oli hänen vieressään, ja pauskasi sen lähteesen, jonka vesi heti sekaantui. Sitten hän kääntyi kyljelleen ja makasi, ikäänkuin olisi nukkunut, pää käsivarren nojassa. Yhä selvemmin kuului voimakas astunta.

Portaita myöten astuja oli pitkävärtinen nuorukainen. Hänen puvustaan päättäen hän oli Sinain erakkoja, sillä hänellä ei ollut yllään muuta kuin karkeasta liinavaatteesta tehty mekkoomainen takki, jonka hän näytti kasvaneen pieneksi, ja hänen jalkoihinsa oli kuituisella palmuniinillä sidottu parkitsematon nahka-anturat.

Viheliäisemmin ei mikään isäntä pukenut orjiaan, mutta eipä kukaan olisi sentään pitänyt häntä epävana, sillä hän astui tietänsä pää pystyssä ja uljaana arvonsa tunnosta. Hän ei mahtanut olla paljoa enemmän kuin kahdenkymmenen vuoden vanha; sen ilmaisi hänen ylähuuleensa, leuoissaan ja poskissaan oleva, orastuva hieno utupaita, mutta hänen suurista sinisistä silmistään ei loistanut mitään nuoruuden-eloisuutta, vaan haluttomuutta, ja hänen huulensa olivat melkein ynseästi suljetut.

Hän pysähtyi ja pyyhkäisi otsaltaan epäjärjestyksessä olevia tummia kiharoita, jotka tuuheina, kuin leijonan harja, liehuivat hänen päänsä ympärillä. Sitten hän lähenei lähdeä, ja kumartuessaan ammentaaksensa vettä suureen, kuivattuun kurpitsan kuoreen, joka hänellä oli kädessään, hän huomasi ensin, että vesi oli sekoitettu, sitten vuoheet ja viimeksi makaavan paimentytön.

Suuttuneena hän laski astian pois ja huusi tyttöä kovalla äänellä; mutta tämä ei liikahtanutkaan, ennenkuin nuorukainen tylysti koski häneen jalallaan. Silloin tyttö hypähti ylös, ikäänkuin kyyn pistämänä, ja silmät, mustat kuin yö, leimahtivat hänen nuorekkaista, ruskeista kasvoistaan nuorukaista vastaan. Hänen jyrkästi kaarevan nenänsä hienot pielet liikkuvat nopeasti, ja hänen lumivalkeat hampaansa välähtivät, kun hän huusi nuorukaiselle:

"Olenko minä koira, koska minua tällä tavoin herätät?"

Nuorukainen punastui, osoitti pahoilla mielin lähdeä ja sanoi tuimasti:

"Sinun karjasi on taas sekoittanut veden; minun täytyy odottaa täällä, siksi kuin se jälleen selkenee, että saatan sitä ammentaa".

"Päivä on pitkä", paimentyttö vastasi, ja pudotti noustessaan, ikäänkuin sattumalta toisen kiven veteen.

Nuorukaiselta ei jäänyt huomaamatta se riemuisesti välkähtävä silmäys, jonka tyttö sitä tehdessään oli luonut lähteen puoleen, ja vihaisena hän huusi:

"Hän on oikeassa! Sinä olet myrkyllinen käärme, helvetin daimoni".

Tyttö nousi nauraen ylös ja väenteli hänen edessään kasvojansa, ikäänkuin näyttääkseen olevansa todellakin kauhistava hirviö, ja hänen vilkas-eleisten, nuorekkaiden kasvojensa tavattoman teräväpiirteisyyden vuoksi se oli hänelle helppoa. Hän pääsikin täydelleen tarkoituksensa perille, sillä

kauhistusta osoittavilla liikkeillä nuorukainen peräytyi, ojensi kätensä torjuen eteensä, lausui Jumalan nimen ja huusi, nähdessään tytön yhä vallattomammin nauravan:

"Pois, daimoni, pois luotani! Herran nimessä minä kysyn sinulta: kuka sinä olet?"

"Mirjam, kukas muu?" hän vastasi vallattomasti.

Hän oli odottanut toisenlaista vastausta. Tytön hilpeys suututti häntä, ja närkästyneenä hän huudahti:

"Mikä tahansa onkin nimesi, niin sinä olet kumminkin ilkimys, ja minä pyydän Paavalia, että hän kieltäisi sinua juottamasta karjaasi meidän lähteestämme".

"Sinä juoksisit imettäjäsi luokse ja kantelisit hänelle minun päälleni, jos sinulla semmoinen olisi", tyttö vastasi, halveksimalla kurtistaen huultansa.

Nuorukainen punastui; mutta tyttö jatkoi pelotta ja eloisesti vaihtelevilla liikenteillä:

"Mies pitäisi sinun olla, suuri ja vahva kun olet, mutta sinä annat kohdella itseäsi kuin lasta tahi kuin viheliäistä orjatarta. Sinun tehtävänäsi on koota marjoja ja juuria sekä tuoda vettä tuossa astia-kulussa. Sen minä osasin jo tuon kokoisena ollessani!" Ja ojentaen suoriksi molempain kättensä hoikat sormet, jotka olivat yhtä eloisat, kuin hänen kasvojensa juonteet, hän näytti turhan pienen mitan. "Hyi sinuas! Sinä olet voimakkaampi ja muhkeampi kuin mikään tuolla alhaalla asuvista amalekilais-pojista, mutta koitappas vaan kilpailla heidän kanssansa jousella-ammunnassa tahi peitsen heitossa!"

"Saisinko vain tehdä mieleni mukaan", nuorukainen keskeytti häntä, ja hehkuva punastus levisi hänen kasvoilleensa. "Kestäisinpä kyllä kymmenen tuommoisen laihan raukan kanssa".

"Sen uskon", tyttö vastasi ja katseli ylpeydestä säteilevin silmin nuorukaisen leveätä rintaa ja jänteviä käsivarsia. "Sen uskon, mutta miksi et sinä saa? Oletko sinä orjana sillä miehellä, joka asuu tuolla ylhäällä?"

"Hän on minun isäni, ja sitä paitse..."

"Mitä sitä paitse!" tyttö huudahti ja viipoitti kättään ikäänkuin tahtoen karkoittaa yölepakkoa. "Joll'ei yksikään lintu tahtois lentää pois, niin olisipa pesässä kirjava kihinä. Katsoppas minun vuohiani; niin kauvan kuin tarvitsevat emäänsä, niin ne juoksevat sen perässä; mutta niin pian kuin yksinkin löytävät ruokansa, niin ne hakevat sitä, mistä saavat, ja minä sanon sinulle: tuo vuoden vanha ei enää tiedä, onko hän imenyt keltaista vai mustaa. Ja mitä suurellista sitten isäsi sinulle tekee?"

"Vaikene!" nuorukainen keskeytti häntä teeskentelemättömällä harmilla. "Paha henki puhuu sinusta. Mene pois luotani, sillä minä en saa kuunnella semmoista, jota en saa lausua".

"Saa, saa, saa", tyttö matki häntä. "Mitä sinä saat sitten? Et saa edes kuunnellakkaan".

"Kaikista vähimmin sitä, mitä sinä sanot, sinä peikko!" hän huusi kiivaasti. "Sinun äänesi on minusta inhottavaa, ja jos sinut vielä kerran tapaan lähteellä, niin ajan sinut kivittämällä pois".

Sanaakaan sanomatta tyttö tuijotti häneen hänen näin puhuessaan. Veri oli poistunut hänen huuliltaan ja hänen pienet kätösensä olivat puristuneet nyrkkiin.

Nuorukainen tahtoi mennä hänen ohitsensa vettä ammentamaan, mutta tyttö asettui hänen tiellensä ja piti häntä ikäänkuin lumottuna silmänsä järkähtämättömällä katseella.

Kylmä väristys kävi hänen lävitsensä, kun tyttö häneltä vapisevin huulin ja soinnuttomalla äänellä kysyi: "Mitä minä olen sinulle tehnyt?"

"Anna minun olla", hän sanoi ja kohotti kättänsä sysätäksensä hänet syrjään veden äärestä.

"Elä koske minuun!" tyttö huudahti ollen kokonaan poissa suunniltaan. "Mitä minä olen sinulle tehnyt?"

"Sinä et tiedä mitään Jumalasta", hän vastasi, "ja kuka ei ole Jumalasta, se on perkeleestä".

"Sitä et sinä sano itsestäsi", tyttö virkkoi, ja hieno iva alkoi jälleen soida hänen äänestään. "Mitä he sinulle uskottavat, se saattaa kieleksi läpättämään, samoin kuin käsi nauhaa nykimällä panee nukkehulivilin jäsenet liikkumaan. Kuka on sinulle sanonut, että minä olen perkeleestä?"

"Miksi sitä sinulta salaisin?" hän vastasi ylpeästi. "Hurskas Paavali varoitti minua sinusta, ja minä kiitän häntä siitä. Sinun silmästäsi, hän sanoi, katselee paha henki. Ja hän on oikeassa. Kun sinä minua

katsot, niin minusta tuntuu, kuin minun pitäisi tallata kaikkea, mikä on pyhää, jalkaini alle. Viime yönä minä uneksuini, että pyörielin sinun kanssasi tanssissa..."

Hänen tätä puhuessaan totisuus ja suuttumus katosi Mirjamin silmistä.

Hän taputti käsiään ja huudahti: "Olisipa se vain totta ollut eikä paljasta unta! Elä nyt taas vaan kauhistu, narri! Tiedätköhän sinä, miltä silloin tuntuu, kun huilut soivat ja kielisoittimet heläjävät ja jalat hypyissä pyöriivät keveästi, ikäänkuin niissä olisi siivet?"

"Saatanan siivet", Hermas keskeytti häntä ankarasti. "Daimoni sinä olet, paatunut pakana".

"Niin hurskas Paavali sanoo", nauroi Mirjam. "Sen sanon minäkin!" nuorukainen huusi. "Kukapa on sinua milloinkaan nähnyt hurskasten kokouksessa? Rukoiletko sinä? Kiitätkö Herraa ja Vapahtajaa?"

"Mistäpä minä kiittäisin?" Mirjam kysyi. "Kenties siitä, että hurskain teistä haukkuu minua häijyksi daimoniksi?"

"Juuri sentähden, että sinä olet syntinen, taivas kieltää sinulta hyvyytensä".

"Ei, ei, tuhat kertaa ei!" Mirjam huudahti. "Ei mikään jumala ole milloinkaan minusta huolinut. Ja joll'en minä ole hyvä, niin kuinka saattaisinkaan olla, koska ainoastaan paha on tullut minun osakseni. Tiedätkö sinä, kuka minä olen ja kuinka olen tullut tämmöiseksi? Olinkohan minä jo silloinkin paha, kun vanhempani käydessään täällä toivoretkellä lyötiin kuolijaaksi? Minä olin silloin kuudenvuotinen, en enempää, ja mitä on semmoinen lapsi? Mutta minä muistan vielä aivan hyvin, että meidän majamme luona oli monta kameelia ja ratsujakin syömässä, jotka olivat meidän omiamme, ja että siinä kädessä, joka minua usein hyväili — se kai oli äitini — loisteli suuri jalokivi. Minulla oli musta orjatarikin, joka totteli minua. Kun hän ei tahtonut tehdä minun mieleni mukaan, niin minä tartuin hänen harmaasen villavaan tukkaansa ja sain lyödäkin häntä. Kuka tiesi, minne hän on joutunut? Minä en häntä rakastanut, mutta olisipa hän nyt täällä, niin kuinka hyvä hänelle olisinkaan! Johan minä nyt itsekin olen kaksitoista vuotta syönyt orjuuden leipää ja paimentanut senaattori Pietarin vuohia, ja jos rohkenisin yhtyä juhlakentällä vapaiden tyttöjen joukkoon, niin he ajaisivat minut pois ja repisivät seppeleen päästäni. Minunko tulisi olla kiitollinen? Mistä sitten? Ja hurskas? Mikä jumala on minusta huolinut? Nimittäkää minua häijyksi daimoniksi, nimittäkää minua siksi; mutta jos Pietari ja sinun Paavalisi sanovat, että hän, tuo ylähinen, joka on minun antanut kasvaa suureksi tämmöistä kohtaloo varten, on hyvä, niin he valhettelevat. Jumala on paha, ja se on juuri hänen tapaistansa, jos hän johdattaa sinun mieleesi, että karkoittaisit minut lähteeltänne kivittämällä". Tätä sanoessaan hän purskahti tuskallisesti nyyhkimään, hänen kasvojensa juonteet vääntyivät ja vääristyivät monesti ja kiihkeästi.

Hennaan tuli sääli itkevää Mirjamia. Satoja kertoja hän oli tytön kohdannut, mutta aina tämä oli milloin vallattomana, milloin nyreänä, milloin riitaan vaativana, milloin vihaisena katsonut häneen, eikä ollut milloinkaan ennen näyttänyt heltaaneelta tahi huolestuneelta.

Tänään tyttö ensi kerran avasi sydämensä hänelle, ja kyynel, jotka rumensivat hänen kasvojaan, loivat hänen olentohonsa arvon, jota hänellä ei ennen ollut nuorukaisen silmissä ollut, sillä Hermas tunsi tällä hetkellä, että hän oli nainen, ja nähdessään hänet heikkona ja murheellisena, hän häpesi kovuuttaan, lähenei häntä ystävällisesti ja sanoi:

"Elä huoli itkeä, Mirjam! Tule vaan tästä lähinkin lähteelle, minä en sinulta sitä kiellä".

Hänen syvä äänensä soi hellältä ja ystävälliseltä hänen tätä sanoessaan; mutta Mirjam nyyhki yhä tulisemmin, melkein suonenedon-tapaisesti, ja tahtoi puhua, mutta ei kyennyt. Joka jäsenestään vapisten, tuskasta väristen, mielipahaan menehtymäisillään tämä solakka paimentyttö seisoi hänen edessään, ja Hermas tunsi, että hänen tuli auttaa häntä.

Elävä säälin tunne viilsi hänen sydäntään, ja pysähdytti hänen taipumattoman kielensä.

Kun hän ei saanut lohdutuksen sanaa suustansa, niin hän tarttui vasemmalla kädellään ruukkuun ja laski oikean kätensä, jossa hän ennen oli sitä pitänyt, ystävällisesti Mirjamin olkapäälle.

Tyttö säpsähti, mutta salli sen kuitenkin tapahtua.

Hänen lämmin hengityksensä koski nuorukaiseen.

Hermas tahtoi vetäytyä pois, mutta hän tunsi itsensä ikäänkuin pidätetyksi. Hän tuskin tiesi, itkikö tyttö, vai nauroiko, kun hän piti kättänsä tämän mustilla kiharilla.

Mirjam ei liikahtanut.

Viimeinkin hän kohotti päänsä, hänen silmänsä säihky kuvausi nuorukaisen silmiin, ja tämä samassa silmänräpäyksessä tunki kaksi hentoa käsivartta kietoutuvan kaulansa ympäri.

Silloin Hermaasta tuntui, kuin meri tyrskisi hänen korvissaan, tuli leimuaisi hänen silmissään.

Sanomaton tuska valtasi hänet, rajusti hän riuhtaisihen irti tytöstä, ja syöksyi kovasti huutaen, ikäänkuin helvetin henget olisivat häntä vainonneet, lähteelle käyviä kivirappuja ylös, huolimatta siitä, että hänen astiansa särkyi kallion lappeesen tuhansiksi pirstoiksi.

Mirjam jäi seisomaan ikäänkuin lumottuna ja katseli hänen jälkeensä.

Sitten hän löi otsaansa hoikalla kätösellään, heittäysi uudelleen maahan lähteen ääreen ja tuijotteli tyhjään avaruuteen.

Liikahtamatta hän makasi siinä; ainoastaan hänen suunsa pysyi ainaisessa liikkeessä.

Kun töyhtöpalmun varjo alkoi käydä pitemmäksi, niin hän hypähti ylös, huuteli vuoheet luoksensa ja katseli kuunnellen portaisiin päin, joita myöten Hermas oli poistunut.

Hämärän aika on lyhyt kääntöpiirin läheisyydessä, ja hän tiesi, että yö hänet yllättäisi laaksoon menevällä, kivisellä ja rotkoisella tiellä, jos hän kauvemmin viipyisi.

Hän pelkäsi myöskin yön kauhuja, henkiä ja daimonia ja tuhansia vaaroja, joiden laatua hän ei saattanut itselleen selvittää; mutta hän ei hievahtanut paikastaan eikä lakannut kuuntelemasta ja odottamasta Hermaan palaamista aina siihen asti, kuin aurinko oli kadonnut pyhän vuoren taakse ja lännen rusko vaalennut.

Kuolon hiljaisuus ympäröitsi häntä, hän kuuli oman hengityksensä ja värähteli illan viileän vaikutuksesta.

Samassa hän kuuli kovaa kopinaa päänsä päällä.

Lauma tunturivuohia, jotka olivat tottuneet tähän aikaan sammuttamaan janoansa lähteestä, tuli yhä lähemmäksi, mutta ne peräytyivät jälleen, kun vainusivat ihmisen läsnäoloa.

Ainoastaan lauman johdattaja oli jäänyt seisomaan rotkon reunalle, ja tyttö tiesi, että se vaan odotti hänen lähtönsä viedäkseen muut juomaan.

Noudattaen ystävällistä tunnetta hän jo oli lähtemäisillään laskeakseen eläimet lähteelle. Silloin hän muisti Hermaan uhanneen karkoittaa hänet lähteeltä ja otti suuttuneena kiven ja heitti sillä vuohta, joka säikähtyneenä ja nopeasti pakeni tiehensä.

Muu lauma seurasi sitä.

Mirjam kuuli niiden rientävän pois; sitten hän, alla päin sekä paljaalla jalallaan tunnustellen tietä, ajoi laumaansa pimeässä kotiin päin.

TOINEN LUKU.

Korkealla sen rotkon yläpuolella, missä lähde kumpusi, oli vähä-alainen kalliolakea, jonka taustassa jyrkkänä, haljennaisena seinänä kohosi alaston, punaisen-ruskea porfyirikallio.

Teräs-kova dioriittisuoni kulki sen juuren läpi, ikäänkuin viheriänä nauhana, ja tämän alla aukeni pieni, pyöreä, luonnon oman luovan käden kuvertama luola.

Ennen olivat metsän pedot, pantterit tai sudet, siinä pitäneet majaa; nyt se oli nuoren Hermaan ja hänen isänsä asuntona.

Monta samanlaista luolaa oli pyhässä vuorella, ja erakot olivat itselleen omistaneet suurimmat niistä.

Stephanon luola oli tavallista korkeampi ja syvempi, mutta kuitenkin oli vain pieni matka noiden molempain kuivista ruohoista ja yrteistä valmistettujen makuusijain välillä, joista toisella lepäsi isä, toisella poika.

Puoliyö oli aikoja sitten kulunut, mutta ei nuori eikä vanha luolan asuja näyttänyt nukkuvan.

Hermas tuskitteli ääneensä ja heittelihen levottomana toiselta kyljeltä toiselle, huolimatta vanhuksesta, joka heikkona ja kovien tuskien rasittamana suuresti kaipasi lepoa. Kuitenkin Stephano kieltäytyi siitäkin lievennyksestä, jonka olisi saanut kääntymällä tai huoahdamalla, kun hän vaan luuli huomaavansa, että hänen reipas poikansa oli saanut unta.

Mikä poisti unen pojan silmistä, joka muuten tavallisesti makasi niin sikeästi, että häntä oli vaikea saada valveille?

"Mikähän lienee syynä siihen", Stephano ajatteli, "että voimakas nuoriso nukkuu niin sikeätä ja runsasta unta, mutta lepoa tarvitseva vanhus ja myöskin sairas vähän ja herkästi. Onkohan valvomisen tarkoitus pitentää näiden elin-aikaa, jonka loppua he pelkäävät. Kuinka mielettömästi me kuitenkin riipumme tässä kurjassa olossamme, ja tahtoisimmepa hiipiä pois piilopaikkoihin, kun enkeli meitä kutsuu ja kultaiset portit meille aukenevat! Me olemme kuin hebrealainen Saul, joka pakeni, kun häntä tultiin kruunaamaan! Haavaani polttaa tuskallisesti. Saisinpa vain nielauksen vettä! Jollei tuo lapsiraukka olisi niin sikeästi nukkunut, niin pyytäisin häntä antamaan vesiastian".

Stephano kuunteli, nukkuiko poika, mutta ei hennonut häntä herättää, kun hän kuuli hänen syvän säännöllisen hengityksensä.

Häntä kylmäsi ja hän vetäysi kokoon lammasnahkansa alle, joka ei kuitenkaan peittänyt enempää kuin puolen ruumista, sillä luolaan, joka päiväis-aikaan oli tulikuuma, tunkeusi jääkylmää yö-ilmaa suusta sisään.

Näin kului pitkällisiä hetkiä.

Viimein hän luuli huomaavansa, että Hermas nousi ylös.

Niin, nukkuva varmaankin oli herännyt, sillä hän alkoi puhua itseksensä ja mainitsi Jumalan nimeä.

Silloin vanhus kääntyi poikansa puoleen ja alkoi hiljaa puhua:
"Kuuletko, lapsi?"

"Minä en saata nukkua", nuorukainen vastasi.

"Annappa siis minulle juotavaa", Stephano pyysi, "minun haavaani polttaa, niin ett'en sitä voi kärsiä".

Hermas nousi heti ylös ja antoi vesiastian sairaalle.

"Kiitos, kiitos, lapseni", vanhus sanoi hapuillen astian

kaulaa. Mutta kun hän ei sitä löytänyt, niin hän huusi kummastuneena:

"Kuinka kostea ja kylmä! Saviastianahan tämä on, ja meidän astiamme oli kurpitsan kuori".

"Minä olen sen rikkonut", Hermas keskeytti häntä, "ja Paavali lamasi minulle omansa".

"Vai niin, vai niin", Stephano jupisi, joi halukkaasti, antoi pojalle astian takaisin ja odotti, kunnes tämä jälleen oli käynyt vuoteellensa. Sitten hän lausui murheellisena:

"Sinä viivyit kauvan poissa illalla, astia on rikottu ja sinä tuskittelit unessa. Mikä sinua on kohdannut?"

"Helvetin daimoni", Hermas vastasi. "Ja nyt paha henki vainoo minua täällä luolassamme ja kiusaa minua kaikenmuotoisena".

"Manaa häntä ja rukoile", sanoi vanhus totisena. "Jumalan nimeä saastaiset henget pakenevat".

"Minä olen huutanut Häntä avukseni", Hermas huokasi, "mutta turhaan. Minä näen naisia, joilla on punaiset huulet ja liehuvat hiukset, ja valkoisia marmorikuvia, joilla on täyteläiset jäsenet ja hehkuvat silmät, ja kaikki minua lakkaamatta viittailevat".

"Ota siis ruoska", isä käski, "ja hanki itsellesi lepoa". Totellen Hermas nousi uudelleen ja meni ruoska kädessä ulos. Luolan ahtaudesta hän ei saattanut siinä heiluttaa ruoskaa voimakkaasti kohotetulla kädellä.

Pian Stephano erotti yön hiljaisuudessa suhisevien nahkahihnojen vinkumisen, niiden kovat lyönnit nuorteille ihmis-jänterille ja poikansa tuskallisen voihkaamisen.

Jokaisen lyönnin kuuluessa vanhus säpsähti, ikäänkuin se olisi häntä itseään kohdannut. Viimein hän huusi niin kovaan kuin jaksoi: "Riittää jo, riittää". Hermas palasi luolaan.

Isä kutsui hänet vuoteensa ääreen ja kehoitti häntä rukoilemaan kanssansa.

Amenen sanottuansa hän silitteli pojan tuuheita hiuksia ja sanoi: "Käytyäsi Aleksandriassa sinä olet muuttanut aivan toiseksi. Jospa olisin kieltänyt piispa Agapitolle, enkä olisi sallinut sinun matkustaa! Pian Vapahtajani on minut kutsuva luokseen, minä tiedän sen, eikä kukaan pidätä sinua täällä. Silloin kiusaaja sinua lähestyy ja kaikki tuon suuren kaupungin ihanuus, joka kuitenkin loistaa ainoastaan niinkuin lahoppu, kuin välkkyvät käärmeet ja myrkylliset purpuranväriset marjat..."

"Minä en niistä välitä", keskeytti häntä Hermas. "Tuo meluisa paikka vaan hämmensi ja tuskastutti minua. En kuuna päivänä enää astu siihen jalallani".

"Niin sinä aina sanot", Stephano väitti, "ja kuitenkin tämä matka on sinut muuttanut. Kuinka usein minä ennen ajattelin, kun kuulin sinun naurusi, että sen sointi varmaankin on meidän taivaalliselle Isällemme mieleistä. Ja nyt? Sinä olit iloinen, kuin visertävä lintu, ja nyt sinä astelet mykkänä tietäsi, nyreänä ja haluttomana sinä silmäilet ympärillesi ja pahat ajatukset turmelevat unesi".

"Sehän on minun vahinkoni", häntä Hermas keskeytti. "Minä pyydän, päästä käteni. Pian on yö kulunut, ja onhan sinulla koko pitkä päivä aikaa opetuksen antamiseen".

Stephano huokasi, ja Hermas kävi vuoteellensa.

Uni ei tullut kummankaan silmiin, ja kumpikin tiesi toisensa olevan valveilla, ja olisi mielellään alkanut puheen, mutta mielipaha ja uhma sulki pojan suun, ja isä oli vaiti, koska hän ei vielä saanut suuhunsa oikeita sydämelle käypiä sanoja, joita hän tapaili.

Viimeinkin tuli aamu. Hämärä kajastus loi valojuomun luolan suuhun ja sen umpinainen sisus valkeni vaikenemistaan. Nuorukainen heräsi ja nousi haukotellen.

Nähdessään isänsä makaavan silmät auki, hän kysyi huolettomasti: "Jääkö tänne, vai lähdenkö aamuhartauteen?"

"Rukoilkaamme yhdessä", Stephano pyysi. "Ken tiesi, kuinka kauvan se meille on vielä suotu. Se päivä, jota ei enää ilta seuraa, ei ole minusta kaukana. Laskeu polvillesi minun viereeni ja anna minun suudella Ristiinnaulitun kuvaa".

Hermas teki isänsä käskyn mukaan, ja kun he lopettivat kiitosvirtensä, niin kolmas ääni yhtyi heidän ameneensa.

"Paavali!" vanhus huudahti, "ylistetty olkoon Vapahtaja! Katsoppas vähäisen minun haavaani. Nuolen kärki pyrkii ulos ja polttaa kauheasti".

Äsken tullut, myöskin erakko, jolla kaiken muun puvun asemesta oli yllään vain tummasta, vanuttamattomasta verasta tehty mekkomainen takki ja lammashahka, tutki huolellisesti haavaa, pani siihen yrttejä ja jupisi sitä tehdessään hurskaita lukuja.

"Nyt tuntuu paljota paremmalta", huoasti vanhus. "Sinun hyvytesi tähden Herra armahti minua".

"Minäkö hyvä? Minä syntisäkki!" Paavali vastasi syvällä metallin-sointuisella äänellä, ja hänen erittäin ystävälliset, siniset silmänsä kohosivat taivasta kohden, ikäänkuin tahtoen vakuuttaa, että hänen suhteensa suuresti erehdyttiin. Sitten hän pyyhkäisi silmiltään harmaantuvan tukkansa, joka järjestämätönnä ja takkuisena valui hänen niskallensa ja kasvoillensa, ja sanoi iloisena:

"Ei kukaan ihminen ole enempää kuin ihminen, ja moni on vähempää! Arkissa oli monta eläintä, mutta vaan yksi Noah!"

"Meidän aluksessamme sinä olet Noah", vastasi Stephano.

"Sitten tämä pitkä lortti on elehvantti", nauroi Paavali.

"Sinä et ole häntä pienempi", Stephano vastasi.

"Vahinko, että tämä kivi-arkki on niin matala, muuten menisimme heti mitalle", Paavali lausui. "Niin, jospa Hermas ja minä olisimme yhtä hurskaita ja puhtaita, kuin olemme suuria, niin meillä olisi paratiisin avaimet taskussamme. Sinä vitsasit itseäsi tänä yönä, poika, minä kuulin ruoskan roiskeen. Oikein! Jos syntinen liha yltyy, niin sitä pitää vähäsen nukittaa".

"Hän voihkasi kovasti, eikä saattanut nukkua", Stephano sanoi.

"Vai niin, kyllä minä hänet!" Paavali huusi nuorukaiselle ja uhkasi häntä voimakkaalla nyrkillään. Mutta nuo uhkaavat sanat kuuluivat enemmän kova-äänisiltä kuin vihaisilta, ja vaikka tämä tavattoman

suuri mies lammasnahkoinensa kyllä näyttikin hurjalta, niin oli kuitenkin hänen katseessaan ja äänessään vastustamaton ystävällisyys, niin ett'ei kukaan olisi luullut, että hänen vihansa oli todentekoa.

"Helvetin henget ovat häntä kohdanneet", sanoi Stephano puolustellen, "enkä minä olisi saanut unta silmiini, vaikk'ei hän olisi valittanutkaan. Tämä on jo viides yö".

"Mutta kuudentena", Paavali keskeytti häntä, "sinulle on lepo välttämätöntä. Vyötä nahka yllesi, Hermas. Sinun pitää mennä kosteikkoon senaattori Pietarin luokse ja häneltä tai Dorothea rouvalta, diakonissalta tuoda hyvää unijuomaa sairaallemme. Katsoppas tuota! Poika ajattelee tosiaankin isänsä suurusta! Niin, oma vatsa on hyvä kehoittaja. Pistä vaan leipä taskuusi ja pane vesiastia tänne vuoteen viereen. Sinun poissa ollessasi minä tuon raikasta vettä. Seuraa nyt minua".

"Odota vielä, odota", Stephano huusi. "Tuo uusi ruukku kaupungista, lapseni. Sinä meille eilen lainasit omasi, Paavali, ja minä tahtoisin..."

"Minä olin sen jo unhottaa", keskeytti toinen hänen puheensa. "Tuleehan minun kiittää tuota varomatonta poikaa, sillä nyt vasta minä tiedän, kuinka pitää juoda, niin kauvan kuin on terveenä. Vaikka minulle annettaisiin sen paino kultaa, en ottaisi astiaa takaisin. Ainoastaan pivosta juoden vesi maistuu hyvältä. Ruukku on teidän. Minä sotisin omaa hyväni vastaan, jos vaatisin sen takaisin. Jumalan kiitos, nyt ei viekkainkaan varas voi varastaa minulta muuta, kuin turkkini".

Stephano tahtoi häntä kiittää, mutta hän otti Hermasta kädestä kiinni ja vei hänet kanssansa ulos.

Hetkisen molemmat astuivat äänettöminä vuorta ylös yli kallioiden ja kiviharkkojen.

Eräälle kalliolakealle, jonka ohitse merenrannan ja kosteikon välinen vuoritie kulki, Paavali seisahtui ja kääntyi nuorukaiseen sanoen:

"Jos me joka hetki ajattelisimme tekojemme kaikkia seurauksia, niin ei syntiä ensinkään olisi olemassa".

Hermas loi kysyväisen katseen häneen, mutta Paavali jatkoi:

"Jos sinun mieleesi olisi juhtunut, kuinka suuresti isäsi tarvitsee unta, niin olisit maannut hiljaa tänä yönä".

"Minä en saattanut", vastasi moitittu äreästi. "Tiedäthän, että olen ruoskinut itseäni kovasti".

"Se olikin oikein, sillä sinä olet ansainnut kuritusta, kuin huonosti kasvatettu poikanulikka".

Hermas katseli uhkaavasti moittivaa ystävänsä. Hehkuva puna nousi hänen poskihinsa, sillä hänen mieleensä juhtui paimentytön sanat, että hän imettäjällensä kantelisi hänen päällensä, ja vihaisena hän huudahti:

"Niin en salli puhuttavan kanssani; minä en ole enää mikään lapsi!"

"Etkö isäsikään lapsi?" keskeytti häntä Paavali ja katsoi samalla niin kummastuneena ja kysyväisenä häneen, että Hermas ujona käänsi silmänsä pois.

"Eihän toki ole sopivaa, että joku katkeroittaa elämän lopun juuri siltä, joka ainoastaan hänen tähtensä enää haluaa elää".

"Minä olisin mielelläni maannut alallani, sillä minä rakastan isääni, niinkuin joku muukin".

"Sinä et lyö häntä", Paavali vastasi, "sinä tuot hänelle leipää ja vettä etkä juo yksinäsi suuhusi sitä viiniä, jonka piispa Agapito Herran ehtoollisesta lähettää kotiin myötäsi häntä varten. Tämä on tosin jotakin, mutta ei kuitenkaan läheskään riittävää!"

"Minä en ole mikään pyhimys!"

"En minäkään", Paavali huudahti. "Minä olen täynnä heikkouksia ja syntejä; mutta sen minä tiedän, mitä se rakkaus oli, jota Vapahtajamme opetti meille, ja sinäkin saattaisit sen tietää. Ristillä hän on kärsinyt sinun ja minun puolestani, köyhäin ja pahantekijäin puolesta. Rakastaminen on samalla sekä vaikeinta, että helpointa. Se kysyy uhria! Entäs sinä? Kuinka pitkä aika on siitä, kun viimeksi näytit isällesi ystävällisiä kasvoja?"

"Minä en taida teeskellä".

"Sitä sinun ei tarvitsekaan, mutta *rakastaa* sinun pitää. Ja totisesti, ei sillä osoiteta rakkautta, mitä

käsi tekee, vaan ainoastaan sillä, mitä sydän mieluisasti uhraa ja mistä se pakoittaa itsensä luopumaan".

"Ja eikö se ole mikään uhri, että minä täällä hukkaan elän nuoruuteni ajan", kysyi nuorukainen.

Paavali astui taaksepäin, pudisti hämmästyneenä pörhöistä päätänsä ja sanoi: "Vai niin on laita? Aleksandriaako ajattelet? Niin, tosiaankin siellä aika kuluu nopeammin, kuin meidän yksinäisellä vuorellamme. Ethän sinä välitä tuosta ruskeasta paimentytöstä, mutta kenties on siellä joku punainen ja valkoinen kreikkalais-nainen katsonut sinua silmiin".

"Anna minun olla rauhassa naisista", Hermas vastasi teeskentelemättömällä harmilla. "Oli siellä muutakin katseltavaa".

Nuorukaisen tätä sanoessa hänen silmänsä säihkyivät, ja milt'ei uteliaasti kysyi Paavali: "Mitä sitten?"

"Sinä tunnet Aleksandrian paremmin kuin minä", Hermas vastasi vältellen. "Olethan siellä syntynyt ja sanotaan, että olet ollut rikas nuorukainen".

"Sanotaanko?" kysyi Paavali. "Kenties he ovat oikeassa, mutta tiedä se: minä olen iloinen, ett'ei minulla ole enää mitään kaikesta siitä turhuudesta, joka siellä oli minun omani, ja minä kiitän Vapahtajaa siitä, että minä ainaseksi olen saanut eritä tuosta ihmis-vilinästä. Mikä sitten tuossa melussa näyttää sinusta niin erittäin viehättävältä?"

Hermas viivytteli vastausta.

Hän häpesi puhua, ja kuitenkin hän tunsu vastustamattoman halun saada kerrankin lausua, mitä hänen sielussansa liikkui.

Jos kaikkien niiden totisten, maailmaa halveksivaisten miesten joukossa, joiden keskellä hän oli kasvanut, oli ketään, joka häntä voi ymmärtää, niin se oli Paavali — sen hän tiesi — Paavali, jonka siivotonta partaa hän pienenä oli mielin määrin saanut nykiä, jonka hartioilla hän usein oli ratsastanut ja joka hänelle tuhansin kerroin oli osoittanut, kuinka rakkaana hän piti häntä.

Aleksandrialainen oli tosin mitä ankarimpia miehiä, mutta hän oli kova ainoasti itseänsä kohtaan.

Kerran Hermaan täytyi keventää sydäntänsä, ja tehden ripeän päätöksen hän kysyi erakolta: "Oletko joskus ollut kylvyssä?"

"Joskusko? Minua kummastuttaa vaan, ett'en ole pehminnyt tuossa haileassa vedessä ja murentunut kuin nisuleipä!"

"Miksi pilkkaat semmoista, mikä ihmisen kaunistaa?"

Hermas huudahti innokkaasti. "Miksikä Aleksandriassa kristityt saavat käydä kylpemässä, kun taas sinä, isä ja kaikki erakot käytätte vettä vain janonne sammuttamiseksi. Minua te pakoitatte elämään teidän tavallanne, mutta minä en tahdo olla mikään ruokoton eläin!"

"Meidät näkee ainoastaan Korkein", virkkoi vastahan Paavali, "ja hänelle me kaunistamme sielujamme".

"Mutta ruumiinkin Herra on meille antanut", Hermas häntä keskeytti. "Ihminen on Jumalan kuva, sanotaan. Ja rae? Ilettävä kuin ruokoton apina olin mielestäni, kun näin nuorukaisia ja miehiä tulevan suuresta, Auringon portin luona olevasta kylpyhuoneesta hiukset kauniisti järjestettyinä ja tuoksuvina ja jäsenet nuorteina sekä terveydestä ja puhtaudesta loistavina. Ja kun he kävivät minun ohitseni ja minä muistelin kulunutta lammasnahkaani sekä pitkää porhoista tukkaani ja katsoin käsivarsiani ja jalkojani, jotka eivät olleet heikommat eivätkä hoikemmat, kuin heidänkään, niin silloin kävi vaihdellen kuuma ja kylmä läpi ruumiini ja minusta tuntui siltä, kuin katkera juoma olisi tukkinut kurkkuni. Mielelläni minä olisin parkaissut häpeästä ja kateudesta ja kiukusta. Minä en tahdo olla ihmisten pelättinä!"

Hermas oli sanonut viimeiset sanat kiristäen hampaitaan, ja Paavali katsoi häneen levottomasti, kun hän jatkoi:

"Minun ruumiini on Herran, yhtä hyvin kuin sielunikin, ja mitä on suvaittu kaupungin kristityille..."

"Ei ole kuitenkaan meille luvallista", Paavali keskeytti häntä. "Sen, joka kerran on lupautunut taivaalle, täytyy kokonaan irtautua elämän viekoituksista ja katkaista ne siteet toinen toisensa perästä, jotka häntä tomuhun kiinnittävät. Minäkin aikoinani olen voidellut tätä ruumistani ja sukinut näitä vanukkeisia hiuksiani ja ihastellut sydämestäni silmätessäni itseäni kuvastimessa; mutta minä sanon sinulle, Hermas, ja kalliin Vapahtajani kautta, minä sanon sen ainoastaan sentähden, että minä sen

tunnen, tunnen täällä syvimmissä sydämessäni: Parempi on rukoilla kuin kylpeä, ja minulle, kurjalle mitättömälle, on armossa tullut osaksi hetkiä, hetkiä, joina sieluni on katkaissut kahlehensa ja autuutettuna ja innostuneena saanut olla kunniavieraana tai vahan juhlariehumassa".

Paavalin näitä viime sanoja lausuesssa olivat hänen silmänsä avonaisina kohonneet taivasta kohti, ja niihin oli ilmaantunut erinomainen loiste.

Hetkisen molemmat seisoivat puhumatta ja liikahtamatta vastatusten. Viimeinkin erakko pyyhkäisi hiukset otsaltaan, joka tällöin vasta ensikerran tuli näkyviin. Se oli hyvin muodostunut, vaikka vähän kapea, ja sen melkein hohtava valkeus oli hänen päivettyneiden kasvojensa jyrkkänä vastakohtana.

"Sinä et tiedä, poika", hän sanoi hengähtäen, "mitä iloja sinä tahtoisit heittää luotasi mitättömistä seikoista. Ennenkuin vielä taivas kutsuu hurskahan luoksensa, saapi hurskas taivaan luoksensa maan päälle".

Hermas ymmärsi erakon sanat aivan hyvin, sillä hänen isänsäkin usein monta tuntia kestäneen rukouksen jälkeen katseli korkeutta kohti, kuulematta ja näkemättä, mitä hänen ympärillään tapahtui, ja kun hän sitten heräsi innostuneesta katselemisestaan, niin hän tavallisesti kertoi pojallensa, että hän oli nähnyt Vapahtajan tahi kuullut enkelien yhdyslauluja.

Hänen itsensä ei ollut milloinkaan onnistunut asettua sellaiseen tilaan, vaikka Stephano oli häntä pakoittanut rukoilemaan polvillaan hänen kanssansa monta tuntia peräkkäin, jotka hänestä olivat tuntuneet loppumattoman pitkiltä.

Usein oli tapahtunut, että ukon heikko hengen kipinä oli tämmöisten sielua pudistuttavain hartauden harjoitusten perästä sammumaisillaan, ja koska Hermas häntä rakasti, niin hän olisi häntä mielellään kieltänyt antaumasta sellaisten vahingollisten mielenliikutusten alaiseksi. Mutta näitä pidettiin erinomaisina armon-osoituksina, ja kuinka poika silloin olisi rohjennut isällensä ilmoittaa vastenmielisyytensä noita erittäin pyhiä asioita kohtaan?

Paavalin suhteen hän sai siihen rohkeutta silloisesta mielentilastaan ja sanoi: "Tietysti minäkin toivon pääseväni paratiisiin, mutta se kuitenkin avataan meille vasta kuoleman jälkeen. Kristityn täytyy olla kärsivällinen; miksi ette odota taivasta, kunnes Vapahtaja kutsuu teitä, vaan tahdotte jo täällä maan päällä nauttia sen iloja. Ensin toinen ja sitten toinen. Mitä varten Jumala olisi meille suonut ruumiilliset lahjat, joll'ei sen vuoksi, että me niitä käyttäisimme. Kauneus ja voima eivät ole vähäpätöisiä asioita, ja ainoastaan narri lahjoittaa toiselle jaloja lahjoja, jotta tämä ne heittäisi luotaan".

Paavali katsoi kummastuneena nuorukaiseen, sillä aina tähän hetkeen saakka hän oli vastustamatta kaikissa hengellisissä seikoissa mukaantunut isänsä ja hänen mielensä mukaan ja vastasi hänelle päätänsä pudistaen:

"Niin ajattelevat maailman lapset, jotka ovat kaukana Jumalasta. Tietysti me olemme Jumalan kuvia, mutta mikä poika suutelee isänsä *kuvaa*, kun isä itse antaa hänelle huulensa suudeltaviksi?"

Paavali oli aikonut sanoa "äiti" "isän" asemesta, mutta kun hän ajoissa muisti, että Hermaalta oli aikaisin kadonnut onni, saada kyyristyä äidin syliin, niin hän oli nopeasti muuttanut sanansa. Hän oli niitä, joiden on niin vaikeata loukata toista, ett'eivät he, ikäänkuin aavistaen lähimmäisensä salaisetkin haavat, koske niihin milloinkaan, paitsi niitä parantaakseen.

Hän oli muuten tavallisesti harvapuheinen, mutta tänään hän jatkoi innokkaasti:

"Yhtä paljoa kuin Jumala on korkeampi meidän omaa, kurjaa itseämme, yhtä paljoa arvokkaampaa on kristitylle ajatella Häntä, kuin omaa persoonaansa. Oi, jospa onnistuisi kokonaan hävittää tämä oma itsemme ja kokonaan kadota Jumalaan. Mutta se seuraa meitä, ja kun sielu jo arvelee yhtyneensä Korkeimpaan, niin se huutaa: 'Täällä olen', ja tempaisee jalomman osamme jälleen tomuhun. Paha kyllä, että me estämme sielun lähtöä ja olemme pakoitetut iankaikkisen osamme vahingoksi elättämään ja vahvistamaan katoavaista osaamme leivällä ja vedellä ja joutilaalla unella, vaikka kuinka mielellämme paastoisimmekin ja valvoisimme. Pitäisikö meidän sielumme vahingoksi vielä myönnyttää lihalle sellaisia vaatimuksia, joita se helposti voipi olla vailla? Ainoastaan se, joka halveksii omaa itseänsä ja panee sen alttiiksi, on, Vapahtajan armon kautta, itse hävitettyänsä itsensä, huomaava olevansa Jumalassa".

Hermas oli kärsivällisenä kuunnellut erakon sanoja.

"Minä en ymmärrä sinua, enkä isääni. Olenhan minä toki, niin kauvan kuin vaellan täällä maan päällä, *oma itseni*, enkä mikään muu. Kuoleman jälkeen tosin, mutta silloin vasta, uusi iankaikkinen elämä alkaa".

"Ei suinkaan", huudahti Paavali, häntä elävästi keskeyttäen. "Toinen, ylevämpi olo, josta sinä puhut, ei ala vasta tuolla puolen hautaa sille, joka ei lakkaa kuolettamasta lihaansa ja voittamasta sen himoja, luopumasta maailmasta ja omasta itsestään ja etsimästä Herraa. Monen on sallittu jo tässä elämässä syntyä uudesta ylempään oloon. Katso minua, viheliäisintä viheliäisistä. Olenhan minä yhä sama, mutta kuitenkin olen Herran edessä toinen, kuin olin ennenkuin armo minut käsitti, yhtä varmaan, kuin tämä palmun vesa, joka kasvaa tuon kaatuneen puun juuresta, ei ole sama, kuin lahonnut runko. Pakana minä olen ollut, ja jokaista tomun nautintoa olen täysin siemauksin nautinnut. Sitten minä tulin kristityksi; Herran armo tuli minulle osaksi ja minä synnyin uudesti ja tulin toistamiseen lapseksi, mutta tällä kertaa, kiitos olkoon Lunastajani, Jumalan lapseksi. Keskellä elämäni minä kuolin, nousin ylös ja saavutin taivahan ilon. Menander minä olin, ja niinkuin Sauluksesta, niin minustakin tuli Paulus, ja kaikki mikä Menanderista oli rakasta: kylvyt, pidot, näytelmät, hevoset ja vaunut, paininlyönnit, voidellut jäsenet, ruusut ja seppeleet, purppuravaatteet, laulu ja naisten rakkaus — kaikki tämä on jäänyt taakseni, niinkuin saastainen suo, josta vaeltajan töin tuskin on onnistunut pelastua. Ei veren pisaraakaan vanhasta ihmisestä ole jäänyt jäljelle uuteen, ja niinkuin minä, niin ovat kaikki hurskaat aloittaneet uutta elämää vaeltaissansa hautaa kohti. Sinunkin hetkesi on lyöpä, sinäkin olet kuoleva..."

"Jospa minä vain olisin ollut Menander, niinkuin sinä", Hermas huudahti äkkiä häntä keskeyttäen. "Kuinkahan voipi luopua mistään, jota ei koskaan ole omistanut? Jotta voisi kuolla, täytyy ensin elää! Halveksittavalta minusta tuntuu tämä katala olo, ja minä olen väsynyt juoksemaan teidän jäljissänne, niinkuin vasikka lehmän perässä. Minä olen vapaa ja jaloa sukua, isä on sen itse sanonut, ja tosiaankaan en minä ole heikompi kuin ne kaupungin porvarien pojat, joita minä seurasin kylpyhuoneesta paininlyönti-kouluun".

"Palestrassako olit?" kysyi Paavali kummastuneena.

"Timagetisella painelukemalla", huusi Hermas hehkuvin poskin. "Portilta minä katselin nuorukaisten leikkejä, kuinka he paineskelivät ja heittivät maaliin raskailla kiekkoilla. Silmäni olivat tunkeutua ulos päästäni tätä katsellessani, ja olisinpa huutanut kovaan suuttumuksesta, kun minun täytyi seisoa siellä sillä tavoin viheliäiseen lammasnahkaan puettuna, saamatta ottaa osaa kilpailuun. Joll'ei Pakhomio olisi tullut sinne, niin minä olisin, Vapahtajan haavojen kautta, syössyt kentälle ja vaatinut vahvinta heistä painimaan kanssani ja olisin heittänyt kiekon kauemmaksi, kuin se hyvistä hajuista lemuava narri, joka sai voiton ja jonka he seppelöivät".

"Kiitä Pakhomiota", Paavali naurahti, "että hän pidätti sinua, sillä sinä et olisi saavuttanut paininlyönti-tanterella muuta kuin pilkkaa ja häpeää. Vahva olet kyllä, mutta diskuskiekon-heitto on opittava, niinkuin kaikki muutkin taidot. Itse Herakleskin joutuisi tässä leikkissä häviölle ilman harjoitusta, ja käsitemppeja tuntematta".

"Minä en olisi silloin heittänyt ensikertaa", nuorukainen huudahti.
"Katsoppas, mitä minä taidan!"

Näin sanoen hän kumartui, otti käteensä yhden niistä sileistä kivenliuskoista, joita oli sinne koottu kasaan tien tueksi, teki voimakkaan ponnistuksen ja viskasi graniittisen diskus-kiekkonsa jyrkännettä myöten syvyyteen.

"Siinäpä näet!" huudahti Paavali, joka tarkasti ja milt'ei uteliaasti oli seurannut hänen heittoansa. "Niin vahva kuin kätesi onkin, niin kuitenkin jokainen aloittelija heittää kauemmaksi kuin sinä, jos hän vaan tuntee temput. Ei niin, ei niin; terävällä syrjällä kiekon tulee veitsen tavoin halkaista ilmaa. Kuinka sinä pidät kätesi sitten; niin heittävät naiset! Ranne suoraan ja nyt vasen jalka taakse ja polvi taivuksiin! Katsos tuota hölmöä! Annas tänne kivesi! Näin tartutaan kiekkoon, sitten vedetään ruumis kokoon ja notkistetaan polvet, niinkuin joutsen kaari, jotta koko ruumiin jokainen jänner olisi avullisena lisäämässä vauhtia kiekolle, kun se sinkautetaan. Noin se käy jo paremmin, mutta ei se vielääkään ole oikein. Nosta ensin kiekko ojennetulla käsivarrella! Tähtää nyt tarkoin maaliin! Heilahuta se nyt korkealle taaksepäin! Odota! Vielä kerran! Käsivarren täytyy olla kovemmin jännitettynä, ennenkuin heität. Ei käynyt peräti huonosti; mutta tuohon palmuun pitäisi kuitenkin päästämän. Anna minulle tämä laatta ja tuo kivi. Niin! Epätasaiset syrjät estävät kulkua. Ja katso nyt!"

Enenevällä innolla Paavali oli lausunut nämät sanat ja hän tarttui kiviliuskaan, niinkuin monta vuotta takaperin, jolloin ei kukaan Aleksandrian nuorukainen vetänyt hänelle vertoja diskus-kiekon heitossa.

Hän taivutti polvensa, kurotti ruumiin ylä-osan eteenpäin, antoi ranteen vapaasti liikkua, teki aina viimeisilleen jännitetyllä käsivarrellaan voimakkaan ponnistuksen, hänen oikean jalkansa koukistetut varpaat kaivautuivat maahan, ja hän lennätti kiven etäälle eteensä.

Se pysähtyi palmun eteen, johon hän oli tähdännyt, kuitenkin sitä saavuttamatta.

"Odota", Hermas huusi, "anna minun nyt koittaa, osaanko puuhun!"

Hänen kivensä kulki suhisten läpi ilman, mutta ei saavuttanut edes sitä kukkulaa, johon palmu oli juurtunut.

Paavali pudisti paheksien päätänsä, tarttui vuorostaan kivenlaakaan ja heidän välillensä alkoi innokas kilpailu. Jokaisella heitolla onnistui Hennaan, joka suurella oppivaisuudella matki opettajansa asentoa ja tempuja, heittää kivensä yhä kauemmaksi, kun taas vanhan miehen käsivarsi alkoi väsyä.

Jo Hermaan kivi osui toisen kerran palmuun, mutta Paavalin ei ollut viime heitollaan onnistunut heittää kiveänsä kukkulallekaan asti.

Kilpailu-into valtasi yhä enemmän erakon.

Hän heitti vaatteensa hartioiltaan ja tarttuen uuteen kiveen, hän huusi, ikäänkuin seisoi öljystä kiiltävien toveriensa keskellä Timagetilaisella paininlyönti-kentällä, jossa hän oli voittanut monen monta seppelettä:

"Hopeajoutsisen Apollonin ja nuolista iloitsevan Artemiin kautta, minä osaan palmuun!"

Kiekko viilsu suhisten ilmaa, hänen ruumiinsa ylä-osa ponnahti ylös, hänen vasen käsivartensa ojentui ja saattoi ruumiin jälleen tasapainoon, räiske kuului, palmunrunko, johon kivi oli sattunut, tärähti, ja Hermas riemuitsi:

"Ihmeellistä, ihmeellistä! Se vasta oli heitto! Vanha Menander ei ole kuitenkaan kuollut! Jää hyvästi, huomenna heitämme jälleen!"

Näin sanoen Hermas jätti erakon ja riensi pitkillä harppauksilla vuotta myöten alas kosteikkoon.

Niinkuin unissa-kävijä, jota tunnoton herättäjä huutaa nimeltä, Paavali hämmästyi kuullessaan nämät sanat.

Hämmentyneenä hän silmäili ympärillensä, ikäänkuin hänen olisi tutustuminen aivan outoon maailmaan.

Kirkkaat hikipisarot helmeilivät hänen otsallaan, ja häveten hän tempasi maassa makaavat vaatteensa ylös ja peitti niillä paljastetut jäsenensä.

Hetken aikaa hän tuijotti Hennaan jälkeen, sitten hän kovasti tuskastuneena painoi kätensä otsaansa ja runsaita kyyneliä vierähti hänen partaansa.

"Mitä minä olen sanonut?" hän jupisi itsekseen. "Jokainen pisara vanhaa ihmistä on muka perin juurin poistettu minusta? Minä narri, minä turhamainen hullu! Paulukseksi minua sanotaan, mutta Saulus minä olen ja pahempi kuin Saulus!"

Näin sanoen hän heittäytyi polvilleen, painoi otsansa kovaan kallioon ja alkoi rukoilla.

Hänestä tuntui siltä, kuin hän olisi korkeudesta syössyt alas miekkoihin ja peitsiin, kuin hänen sydämestään ja sielustaan vuotaisi verta, ja rukouksiin ja kyyneliin vajonneena, syytellessään ja tuomitessaan itseänsä, ei hän tuntenut yhä korkeammalle kohoavan auringon hehkua, ei huomannut hetkien kulumista, ei kuullut, että monta toivoretkeläistä, jotka kävivät pyhissä paikoissa, lähestyi häntä piispa Agapiton johtamina.

Pyhissävaeltajat näkivät hänen rukoilevan, ihmettelivät hänen hurskauttansa ja laskeutuivat johtajansa viittauksesta hänen taaksensa polvilleen.

Kun Paavali viimeinkin nousi, niin hän huomasi oudoksuen ja hämmästyen hänen hartautensa näkijät ja lähestyi Agapitoa, suudellakseen hänen vaatettansa; mutta tämä sanoi:

"Ei niin! Hurskain on suurin meistä. Ystävät, kumartakaamme tätä pyhää miestä".

Toivoretkeläiset tekivät hänen käskynsä mukaan.

Paavali painoi kasvonsa käsihinsä ja nyyhki: "Minä raukka, minä raukka!"

Toivoretkeläiset ylistivät hänen nöyryyttänsä ja matkustivat johtajansa kanssa pois.

KOLMAS LUKU.

Hermas oli pysähtymättä rientänyt eteenpäin.

Jo hän seiso i sen solatien viimeisessä mutkassa, jota hän oli kulkenut, ja jalkojensa alla hän näki laajalle ylettyvässä laaksossa puron kirkkaan veden, joka täällä teki erämaan hedelmälliseksi, ja korkeat palmut ja lukemattomat tamariski-pensaat, joiden keskellä ylenivät kosteikon asukasten huoneet, pienten puutarhojen ja huolellisesti kasteltujen peltotilkkujen ympäröiminä.

Jo hän kuuli kukon laulun ja koiran iloisen haukkumisen, ja hänestä, joka oli tottunut aina olemaan syvän hiljaisuuden ympäröimänä korkeiden kallioiden keskellä, tämä kaikui sen eloisian elämän tervehdyksenä, johon hän ikävöitsi.

Hän pysähtyi ja seurasi silmillään noita keveitä savupatsaita, jotka värähdellen yhä ylemmäksi ylenevän auringon kirkkaassa paisteessa nousivat hänen alapuolellaan olevan kosteikko-kaupungin lukuisilta liesiltä.

"Tuolla keittävät par'aikaa", hän ajatteli, "vaimot miehilleen, äidit lapsilleen aamiaista, ja tuolla, missä tuo musta savu tupruaa, hankitaan kenties upeita pitoja vieraita varten, mutta minulla ei ole missään kotia, eikä minua kutsu kukaan".

Kilpaileminen Paavalin kanssa oli häntä virkistänyt ja ilahuttanut; mutta hänen kaupunkia nähdessään täytyi hänen nuori sydämensä uudestaan katkeruudesta ja hänen huulensa vavahtelivat, kun hän katsoi lammasnahkaansa ja pesemättömiä jäseniään.

Nopean päätöksen tehden hän kääntyi selin kosteikkoon ja riensi vuorelle päin.

Hän heitti erään yksin hänelle tutun lähteen luona karkean pukunsa yltään ja valoihen raikkahalla vedellä, pesihen huolellisesti ja mielihyvällä, suorieli sormillansa tuuhean tukkansa ja riensi sen jälkeen alas laaksoon.

Se sola, jota hän kulki, päättyi eräasen tasangosta ylenevään kunnaasen, jonka itäisellä rinteellä oli pieni, hiljan rakennettu kirkko; muuten tämä kunnas oli joka taholta ympäröitynä muureilla ja valleilla, joiden takana seudun asukkaat saivat suojaa, kun saaliinhimoiset Saracenet uhkasivat kosteikkoa.

Tätä kunnasta pidettiin erittäin pyhänä paikkana, sillä sen huipulla Moses oli muka Amalekin sodassa rukoillut, ja Aaron ja Hur tukeneet hänen korkealle kohotettuja käsiään.

Mutta olipa vielä muitakin kunnian-arvoisia paikkoja kosteikon lähistöllä.

Siellä oli kauempänä pohjoiseen päin se kallio, josta Moses sauvallansa oli lyönyt vettä, siellä kaakompana ja ylempänä se kukkula, jossa Herra oli palavasta pensaasta puhunut lainsäätäjän kanssa, siellä kaivo, jonka luona tämä viimeksimainittu oli kohdannut Jethron tyttäret, Zipporan ja Ledjan, niinkuin legenda heidät nimittää.

Hurskaat pyhiinvaeltajat kävivät suurissa joukoin toivoretkillä näissä pyhissä paikoissa ja niiden joukossa monta niemimaan alkuasukkaista, ja etenkin Nabatealaisista, jotka ennen olivat käyneet pyhällä vuorella uhraamassa sen huipuilla jumalillensa, auringolle, kuulle ja tähdille.

Pohjoisella portilla kohosi linnoitus, jossa aina siitä alkaen, kun syrialainen prefekti Comelio Palma Trajanon hallitessa oli vallannut petrelaisen Arabian, oli keisarillinen linnue suojelemassa kukoistavaa erämaan kaupunkia saaliinhimoisten Saracenetien ja Blemmyläisten hyökkäyksistä.

Mutta pharanilaiset porvarit olivat itsekin hankkineet suojaa omaisuudelleen.

Jättiläis-vuoren korkeimmalla huipulla, korkeimmalla tähystyspaikalla, josta saattoi nähdä ylt'ympäri, he pitivät vartioita, jotka katselivat yöt päivät etäisyyteen, voidaksensa vaaran lähestyessä antaa varoitus-merkin.

Kaikki heidän asuntonsa näyttivät linnoilta, sillä ne olivat lujasta kivistä tehtyjä ja miespuolinen nuorisio oli hyvin harjaantunut jousella ampumisessa.

Kirkkokunnaan lähellä asuivat etevimmät perheet; siellä oli piispa Agapiton ja Pharanin neuvosherrojen talot.

Näistä viimeksimainituista nautti senaattori Pietari suurinta arvoa, osaksi totisen kuntansa tähden ja senkin vuoksi, että hän oli kivenmurosten, puutarhojen, taatelipalmujen ja karjan omistaja, osaksi myöskin aviovaimonsa, diakonissa Dorothean harvinaisten ominaisuutten johdosta. Dorothea rouva oli erään jo aikoja sitten kuolleen arvoisan piispa Khairemonin tyttären tytär, joka Decion vainotessa kristityitä oli vaimoineen paennut tänne ja käännäyttännyt monta Pharanilaista Vapahtajan oppiin.

Luja ja hyvin rakennettu oli Pietarin upea kivikartano, huolellisesti hoideltu se palmupuisto, joka oli

sen vieressä. Hänellä oli kaksikymmentä orjaa, monta kameelia ja vieläpä kaksi ratsuakin, ja majamiehenä asui Pharanin keisarillisen linnan päällikkönä oleva centurioni, gallialainen Phoebicio hänen huoneessaan vaimonsa Sironan kanssa; tämä ei kuitenkaan ollut juuri neuvosherran mieleen, sillä centurioni ei ollut kristitty, vaan innokas Mithraan palvelija, jonka mysterioissa hurja Gallialainen oli kohonnut "leijonan" arvoon. Sentähden hänen väkensä ja heidän mukaansa Pharanilaiset tavallisesti nimittivät häntä leijonaksi.

Hänen edeltäjänsä oli ollut paljoa alempi-arvoinen upseeri, mutta uskovainen kristitty, jota Pietari itse oli kehoittanut muuttamaan hänen taloonsa. Kun sitten vuosi takaperin leijona Phoebicio tuli hurskaan Pankration sijaan, ei senaattori saattanut kieltää häntä muuttamasta tyhjäksi tulleen majaan.

Arkana ja pelokkaana Hermas läheni Pietarin talon rakennuksia ja hänen ujoutensa vielä eneni, kun ei hän sen komean kivihuoneuksen eteisessä, jonne hän oli tullut kenenkään estämättä, tietänyt, minne kääntyä.

Ei ketään ollut siellä, joka olisi ohjannut häntä oikealle, eikä hän rohjennut astua ylikertaan käyviä rappusia myöten, vaikka hän luuli Pietarin oleskelevan siellä. Ei epäilystä, sillä hän kuuli yläpuolellansa puhuttavan, ja erotti selvään senaattorin syvän äänen.

Hermas kävi ääntä kohti ja pani jo jalkansa portaiden alimmalle astimelle; mutta kun hän häveten omaa neuvottomuuttaan oli tuskin alkanut rohkeammin astua ylöspäin, niin hän kuuli ihan päänsä päällä oven aukenevan, ja siitä virtasi padolla suljetun puron tavoin, jonka sulut mylläri aukaisee, kirkkaita nauravia lapsenääniä häntä kohden.

Hämmästyneenä hän silmäili ylöspäin, mutta hänelle ei jäänyt miettimisaikaa, sillä huima, riemuitseva joukko oli jo ehtinyt rappusille.

Muiden edellä riensi nuori ihmeen kaunis nainen, jolla oli kultakutriset hiukset ja joka nauraa helättäen piti kirjavaa nukkea korkealla ilmassa.

Hän käveli selkä portaihin päin, valkeanverevät, vallattomuutta ja iloisuutta säteilevät kasvat käännettyinä lapsiin, jotka innokkaassa halussaan puoleksi vaatien, puoleksi pyytäen, puoleksi nauraen, puoleksi itkien kilvan huusivat: "Anna se meille, Sirona!" "Älä ota sitä enää meiltä, Sirona!" "Pysähdy tähän, Sirona!" "Sirona!" ja jälleen "Sirona!"

Eräs suloinen kuusivuotias tyttö koitti kaikin voiminsa saavuttaa tuota lumivalkoista täyteläistä kättä, jossa leikkikalua oli; kolme pienempää lasta, jotka kokivat tarttua hänen polvihinsa, hän sysäsi pois vasemmalla kädellään, joka oli vapaana, ja huusi yhä astuen takaperin:

"Ei, ei, te ette saa sitä ennenkuin sillä on uusi pukunsa yllään; sen pitää olla pitkä ja kirjava kuin keisarin vaatteet. Päästä minut irti, Caecilia, muuten sinä putoat alas, niinkuin hurja Nikoni tuonain".

Hän oli tätä sanoessaan ehtinyt astimille, hän kääntyi nopeasti ja salpasi levitetyn käsivarsin kapeat rappuset, joilla Hermas seiso, avosuon katsellen iloista päänsä päällä tapahtuvaa näytelmää.

Kun Sirona aikoi juosta alaspäin, niin hän huomasi nuorukaisen ja säikähtyi. Mutta kun hän näki, että erakko vain ujouden tähden ei saanut sanaa suustansa, vastataksensa hänen kysymykseensä, mitä hän tahtoi, niin hän rupesi uudestaan iloisesti nauramaan ja huusi hänelle:

"Tule vaan, me emme tee sinulle mitään pahaa, eikö niin, lapset?"

Sillä välin Hermas oli saanut rohkeutta ilmoittaakseen haluavansa puhua senaattorin kanssa, ja Galliatar, joka mielihyvällä silmäili hänen voimakasta nuorukais-vartaloansa, tarjousi hänelle opastajaksi.

Tämän kohtauksen aikana Pietari keskusteli täysikasvuisten vanhimpain poikainsa kanssa.

Nämät viimeksimainitut olivat muhkeita miehiä; mutta heidän isänsä oli kookkaampi kuin kumpikaan heistä ja sitä paitse erittäin leveähartiainen.

Nuorukaisten puhuessa hän pyyhkäsi lyhyttä harmaata partaansa ja katseli maahan synkän totisena, niinkuin ensi silmäyksellä näytti. Mutta se, joka lähemmin häntä tarkasti, huomasi pian, että usein tyytyväinen, jos kohta yhtä usein tyly hymy ilmaantui tämän viisaan, kunnollisen miehen huulille.

Hän oli niitä, jotka osaavat niinkuin nuori äiti leikkiä lastensa kanssa ja ottaa toisen huolia omakseen, mutta jotka kuitenkin silmäilevät niin synkästi ympärilleen ja lausuvat niin kovia sanoja, että ainoastaan ne, jotka tuntevat heidät perinpohjin, saattavat olla heitä väärin tuntematta ja pelkäämättä. Jokin seikka kalvoi tämän miehen sielua, jolla oli kuitenkin kaikkea, mitä kuuluu ihmis-onneen.

Hänessä oli kiitollinen mieli, mutta hän tiesi, että hänestä olisi saattanut tulla enempää, kuin miksi kohtalo oli hänen sallinut tulla. Kivenhakkaajaksi hän oli jäänyt, mutta hänen poikansa olivat täydentäneet oppiaikansa hyvässä koulussa Aleksandriassa.

Vanhempi, Antonio, joka jo kauvan oli tehnyt työtä omin neuvoin, ja jolla jo oli vaimo ja lapsia, oli rakentaja ja konetaituri; nuorempi, Polykarpo, oli hyvälahjainen kuvanveistäjä.

Vanhemman veljen johdolla kosteikko-kaupungin komea kirkko oli rakennettu; tuo vasta kuukausi sitten kotiin palannut Polykarpo aikoi isänsä kivenmurroksissa teettää ja laittaa suurenmoisia töitä, sillä hän oli saanut toimekseen koristaa Aleksandriassa olevan, Sebasteioniksi eli Caesareumiksi nimitetyn loistorakennuksen uuden esikartanon kahdella kymmenellä graniittisella leijonalla. Enemmän kuin kolmekymmentä oli hänen kanssansa kilpaillut tästä työstä; mutta asian ymmärtävät tuomarit olivat yksimielisesti myöntäneet hänen kaavoillensa kilpapakinnon.

Rakennusmestari, jonka oli määrä laittaa patsaskäytävät ja kivetä piha, oli hänen ystävänsä ja oli suostunut ottamaan tarvittavat graniittiharkot, laatat ja telat Pietarin kivenmurroksista, eikä, niinkuin muuten oli tavallista, Syenen murroksista, ensimmäisen putouksen rannalta.

Antonio ja Polykarpo seisoivat isänsä kanssa erään ison pöydän ääressä ja selittivät hänelle sitä suunnitelmaa, jonka he olivat yhteisesti piirtäneet puutaulun ohueen vahapeitteeseen.

Nuoren rakennusmestarin esitys tarkoitti sitä, että olisi rakennettava silta poikki syvän, mutta kapean rotkon, jota kuormajuhtien täytyi pitkällä kierroksella kiertää, ja tällä tavoin voitaisiin uudesta rakennettavan tien kautta tehdä murren ja meren välinen matka kolmannelta lyhemmäksi.

Rakennustyön kustannukset saataisiin pian palkituiksi säästyvän työvoiman kautta, ja vallan varmastikin, joll'ei annettaisi, niinkuin tähän asti oli tehty, kuormalaivojen tyhjinä palata, vaan Klysmassa lastattaisiin niihin voittoa tuottavaa palauskuormaa Aleksandrian tehtaista.

Pietari, joka neuvostonkokouksessa osasi puhua mainiosti, oli kotoisessa elämässä harvapuheinen.

Aina pojan jotakin uutta esitellessä, hän katsoi häneen, ikäänkuin tutkiakseen, eikö tuo nuori mies ollut menettänyt ymmärrystään, mutta samalla kuitenkin hänen huulensa, joita hänen harmaa partansa vain puoleksi peitti, muhoilivat myöntäväisestä Kun Antonio alkoi selittää suunnitelmaansa, kuinka tietä sulkeva rotko tehtäisiin haitattomaksi, niin senaattori mumisi: "Kasvatappas vain siivet orjiamme selkään ja muuta mustat korpeiksi ja valkoiset lokeiksi, niin he saattavat lentää sen ylitse. Kaikkiahan toki pääkaupungissa oppii!"

Niin pian kuin sanaa "silta" mainittiin, niin hän tuiotti nuoriin taiteilijoihin ja sanoi: "Kysytään vaan, olisiko taivas taipuisa lainaamaan meille sateenkaarensa". Mutta kun sitten Polykarpo esitti hänelle, että hänen aleksandrialaisen ystävänsä kautta toimitettaisiin Syriasta muutamia seetripuun hirssiä ja hänen vanhempi poikansa selitti hänelle sillankaaren piirrosta, jolla hän lupasi silloittaa rotkon lujasti ja kestävästi, niin hän seurasi jännitettyllä tarkkaavaisuudella hänen sanojansa. Ja samalla hän rypisti kulmakarvojansa niin synkästi ja katseli niin kolkosti, kuin hän kuulisi kertomusta ilkityöstä; kuitenkin hän salli hänen puhua häiritsemättä loppuun ja jupisi alussa vaan "kujeita" taikka "niin, jospa minä olisin keisari".

Viimein hän esitti selviä, tarkkoja kysymyksiä ja sai varmoja ja ajateltuja vastauksia. Antonio todisti numeroilla, että tulot yhdestä ainoasta tilauksesta Caesareumia varten tuottaisivat enemmän kuin kolme neljännestä koko kulungeista. Sitten Polykarpo puuttui puheeseen ja vakuutti, että pyhän vuoren graniitti aineensa ja värinsä suhteen oli kauniimpaa kuin Syenen.

"Me teemme täällä halvempaa työtä, kuin putouksen rannalla", Antonio keskeytti häntä. "Kiviharkkojen kuljetukseen ei tule liian kalliiksi, jos saamme sillan ja merelle käyvän tien, ja jos käytämme tuota muutamain kuukausien kuluttua jälleen purjehdittavaa Trajanonvirtaa, joka yhdistää Niilin Punaiseen mereen".

"Ja jos minun leijonani onnistuvat", Polykarpo lausui, "ja Zenodoto tyytyy meidän kiveemme ja työhömme, niin voipi kyllä käydä niin, että me viemme voiton Syeneltä ja että meidän luonamme tehdään osa niistä suunnattomista tilauksista, joita nyt Konstantinon uutta pääkaupunkia varten tehdään putouksen rannalla olevista kivenmurroksista".

"Polykarpo ei toivo liikoja", Antonio lisäsi, "sillä kuumeentapaisella innolla keisari koittaa saada Byzantiota suurennetuksi ja kaunistetuksi. Sille, joka rakentaa huoneen, jaetaan vuosittain viljaa, ja houkutellakseen sinne meidän ammattilaisiamme, joita hän ei voi saada kylläksensä, hän lupaa kuvanveistäjille, rakennusmestareille ja sivistyneille työntekijöillekin täydellisen veron-vapauden. Jos me jo täällä valmistamme harkot ja patsaat tarkoin piirrosten mukaan, niin eivät ne vaadi ylellistä tilaa laivassa, eikä kukaan voi hankkia niin halpaa työtä kuin me".

"Eikä niin hyvääkään", huudahti Polykarpo, "sillä sinä olet itse taiteilija, isä, eikä kukaan tunne kiveä paremmin kuin sinä. En ole milloinkaan nähnyt kauniimpaa ja tasavärisempää graniittia, kuin siinä harkossa oli, jonka sinä hankit minulle ensimmäistä leijonaani varten. Minä valmistan sen täällä, ja arvelen, että sitä saattaa katsella. Tosin sen on vaikea pitää paikkaansa noiden jalojen, taidetten loisto-ajan teosten joukossa; mutta minä teen parastani".

"Leijonat tulevat ihastuttavia", Antonio sanoi, ylpeydellä veljeensä katsoen. "Sen vertaista ei ole kukaan viimeisinä vuosikymmeninä tehnyt, ja minä tunnen Aleksandrialaiseni. Jos pyhän vuoren graniitista tehtyä mestariteosta ylistetään, niin koko maailma tahtoo saada graniittinsa sieltä, eikä mistään muualta. Se vaan on tärkeätä, että kivien kuljettaminen merelle tulee vähemmän vaivaloiseksi ja kalliiksi".

"Koittakaamme siis", sanoi Pietari, joka poikainsa näitä puhuessa oli sanaakaan sanomatta kävellyt edes takaisin. "Koittakaamme siis Jumalan nimessä, tuota sillanrakennusta. Uuden tien me laitamme, jos porvaristo suostuu ottamaan osallensa puolet kustannuksista, muuten emme; ja tietäkää se: teistä on molemmista tullut kunnan miehiä!"

Nuorempi poika tarttui hänen käteensä ja painoi sen sydämellisen hellästi huulilleen.

Pietari pyyhkäisi nopeasti hänen tummia kiharoitaan, ojensi sitten voimakkaan oikean kätensä esikoiselleen ja sanoi: "Meidän täytyy lisätä orjiamme lukua. Kutsu äiti tänne, Polykarpo".

Polykarpo riensi iloisesti toimittamaan isänsä käskyä, ja kun rouva Dorothea, joka istui kangaspuissa tyttärensä Marthanan ja muutamien orjatarten kanssa, näki hänen hehkuvien poskien syöksyvän naishuoneeseen, niin hän nousi, huolimatta muhkeasta täyteläisyydestään, nuorekkaalla kiireellä ja huusi Polykarpolle:

"Onko hän myöntynyt teidän aikeihinne?"

"Sillanrakennukseen, äiti, ja kaikkeen, kaikkeen", nuorukainen huudahti. "Minä en saata leijoniani varten mistään saada kauniimpaa graniittia, kuin se on, jonka isä minulle valitsee, ja kuinka se minua ihastuttaa Antonion tähden! Ainoastaan tien suhteen meidän täytyy olla kärsivällisiä. Hän haluaa heti puhella kanssasi".

Dorothea rouva koitti tyynnyttävällä viittauksella rauhoittaa poikaansa, joka oli tarttunut hänen käteensä ja koki vetää häntä mukaansa; mutta kyynel, jotka olivat nousseet hänen lempeihin silmiinsä, ilmaisivat, kuinka suuresti hän otti osaa lemmittynsä ilohon.

"Malttia, malttia, tulenhan minä jo", hän virkkoi, vetäen pois kätensä Polykarpost, järjestääkseen pukuaan ja harmaita hiuksiaan, jotka runsahina ja hyvin hoidettuina ympäröivät hänen vielä suloisia ja rypyttömiä kasvojaan. "Olenhan minä sen jo edeltäpäin sanonut! Jos teillä on järjellisiä asioita isälle esiteltävinä, niin hän teitä kuulee ja suostuu niihin ilman minun välitystänikin. Miesten asioihin eivät naiset saa sekaantua. Nuoriso pitää jousta jänniteltynä ja ampuu usein yli maalin. Olisipa se kaunista, jos minä hullumaisesta rakkaudesta teihin tahtoisin olla seireeninä, joka hyväilyssanoilla kietoo terveen järjen tämän talon perämieheltä, isältänne. Te nauratte tätä harmaantunutta seireeniä? Mutta rakkaus ei huomaa, mitä vuodet ovat riistäneet, ja muistaa hyvin kaiken sen, mikä meissä ennen on ollut miellyttävää. Miehillä ei sitä paitse aina ole vahaa korvissa, kun se olisi tarpeen. Mutta tulkaa nyt isän luokse!"

Dorothea kävi Polykarpon ja tyttärensä edellä.

Polykarpo pidatti sisartansa kädestä ja kysyi häneltä: "Eikö Sirona ollut teidän luonanne?"

Kuvanveistäjä koitti näyttää aivan viattomalta, mutta punastui kuitenkin kysyessään.

Marthana huomasi tämän hyvin ja vastasi vähän veitikkamaisesti: "Hän näytti meille kauniita kasvojansa, mutta tärkeiden tointen vuoksi hän lähti pois".

"Sironako?" kysyi Polykarpo epäillen.

"Niin juuri, niin juuri!" Marthana vastasi nauraen. "Hänen täytyy neuloa uudet vaatteet lasten nukelle".

"Miksi sinä pilkkaat hänen hyvyttänsä?" sanoi Polykarpo moittivalla äänellä.

"Kuinka tuntehdikas sinä olet!" sanoi Marthana hiljaa. "Sirona on ystävällinen ja hyvä kuin enkeli, mutta katso sinä hieman vähemmän häneen, sillä hän ei kuulu meikäläisiin, ja niin illettävä, kuin tuo sappinen centurioni minusta onkin, niin...".

Hän ei puhunut loppuun, sillä Dorothea rouva oli ehtinyt asuinhuoneen ovelle ja katsahti taakseen lapsiinsa.

Pietari otti puolisonsa vastaan yhtä totisena, kuin tavallisesti, mutta hänen toisesta puoleksi suljetusta silmästään pilkisti veitikkamaisuus, kun hän sanoi:

"Sinä tuskin tietänetkään, mistä puhutaan?"

"Uskalikkoja, pilvientavoittelijoita te olette", hän vastasi iloisesti.

"Jos hanke ei onnistu", sanoi Pietari näyttäen poikiansa, "niin nuot saavat kärsiä vahinkoa kauvemmin kuin me".

"Mutta se onnistuu teille", Dorothea huudahti. "Vanha sotapäällikkö ja nuoret sotilaat, nehän tappelut voittavat".

Vilppaasti ja ujostelematta hän ojensi pienen palleroisen kätensä miehellensä. Tämä löi iloisesti kättä ja sanoi:

"Minä arvelen saavani senaatissa tien laitoksen toimeen. Sillanrakennustamme varten on vielä hankittava apuväkeä ja siihen me tarvitsemme sinua, Dorothea. Meidän omat orjamme eivät riitä".

"Odota", keskeytti emäntä iloisasti häntä, astui ikkunan ääreen ja huusi: "Jethro, Jethro!"

Se, jota näin oli huudettu, perheen vanha taloudenhoitaja, ilmaantui, ja Dorothea alkoi keskustella hänen kanssansa, kuka kosteikkolainen olisi taipuisa heille luovuttamaan kunnollista väkeä, ja eikö olisi mahdollista käyttää joitakuita talon omista orjista rakennustyöhön.

Se, mitä hän sanoi, oli järkevää ja varmaa, ja osoitti, että hän pienimmissäkin erikoiskohdissa tunsu taloutensa sekä oli tottunut tällä alalla olemaan rajaton hallitsija.

"Pitkä Anubis", hän sanoi lopuksi, "on kai kumminkin tarpeeton tallissa".

Taloudenhoitaja, joka oli tähän saakka vastannut lyhyesti ja järkevästi, viivytteli vastaustaan. Ja samalla hän katsoi Pietariin, joka rakennus-suunnitelmaan kiintyneenä oli häneen selin, sellaisella silmäyksellä ja tehden kädellensä senlaisen liikkeen, jotka selvään ilmaisivat, että hänellä oli jotakin sanottavaa, mutta että hän pelkäsi sitä sanoa isännän läsnäollessa.

Dorothea rouva oli pikamietteinen ja hän ymmärsi tällöinkin Jethron tarkoituksen, mutta juuri sentähden hän sanoi enemmän kummastuneena kuin paheksien: "Mitä se vilkuminen merkitsee? Mitä *minä* saan tietää, saa myöskin Pietari kuulla".

Senaattori kääntyi ja katsoi talonhoitajaa päästä jalkoihin niin synkällä silmäyksellä, että hän astui taaksepäin ja alkoi nopeasti puhua.

Mutta hänet keskeytti meluavat lapsenäänät, jotka kuuluivat portailta, ja Galliatar Sirona, joka toi Hermaan senaattorin luokse ja sanoi nauraen: "Tämän suuren pojan olen löytänyt rappusilta, jossa hän kysyi sinua".

Pietari silmäili nuorukaista katsehin, jotka eivät juuri olleet ystävällisiä ja kysyi: "Kuka sinä olet? Mitä haet?"

Hermas ponnisteli turhaan saadaakseen sanaakaan suustansa, sillä niin monen ihmisen ja niiden joukossa kolmen naisen läsnäolo saattoi hänet kokonaan hämille.

Hänen sormensa kiertelivät lammasnahan villaisia suortuvia ja hänen huulensa liikkui äänettömästi. Viimein hänen onnistui sammaltaen saada sanotuksi: "Minä olen vanhan Stephanon poika, hänen, joka haavoitettiin saraceniin viimeisessä hyökkäyksessä. Isäni ei ole viiteen yöhön saanut unta, ja nyt Paavali lähettää minut sinun luoksesi, hurskas Paavali, Aleksandrialainen, tiedäthän — jotta minä..."

"Vai niin, vai niin", keskeytti häntä Pietari ystävällisesti rohkaisten. "Sinä haluat jotakin lääkitystä vanhukselle. Katsoppas vaan Dorothea, mimmoinen sorja poika on tullut siitä pienestä nulikasta, jonka Antiokhialainen vei kanssansa vuorille".

Hermas punastui ja oikaisi.

Samalla hän huomasi suureksi mielihyväkseen olevansa kookkaampi senaattorin poikia, jotka olivat jotenkin saman ikäiset kuin hänkin, ja joita nähdessään hän tunsu jotakin vastenmielisyyden sukuista tunnetta ja suurempaa ujoutta, kuin heidän ankaraa isäänsäkään kohtaan.

Polykarpo tarkasti häntä silmiin ja sanoi ääneensä Galliattarelle, jota hän juuri oli tervehtinyt, ja josta hän ei kääntänyt katsettansa aina siitä saakka, kuin hän oli astunut huoneeseen: "Jos me voisimme hankkia kaksikymmentä orjaa, joilla olisi tuommoiset hartiat, niin työmme edistyisi. Täällä on kyllä tehtävää, suuri poika..."

"Nimeni ei ole 'poika', vaan Hermas", erakko vastasi ja hänen otsasuonensa alkoivat paisua.

Polykarpo kyllä oli nähnyt muutamia vanhoja erakkoja, jotka pyhällä vuorella elivät parannuksen tekijän elämää, yhä sisällisesti tutkistellen Jumalata, mutta hänen mieleensä ei saattanut juotua, että voimakas nuorukainenkin saattoi kuulua heihin, ja hän tunsi, että hänen isänsä vieras oli enemmän arvoinen, kuin hänen viheliäinen pukunsa ilmaisi, ja että hän oli häntä loukannut. Sentähden hän sanoi lepytellen:

"Vai Hermas on nimesi. Täällä me kaikki olemme työn toimessa, eikä työnteko ole mikään häpeä. Mikä sitten on käsityösi?"

Tämä kysymys suututti nuorta erakkoa mitä kiivaimmin, ja Dorothea rouva, joka hyvin huomasi, mitä hänessä liikkui, riensi vastaamaan: "Hän hoitaa sairasta isäänsä. Teethän sinä sitä, eikö niin, poikani? Pietari ei teiltä kiellä apuansa".

"En suinkaan", puuttui puheesen senaattori. "Minä seuraan sinua sittemmin hänen luoksensa. Tietäkäätte, lapset, että tämän nuorukaisen isä on ollut suuri herra, joka luopui runsaista rikkauksistaan unhottaakseen maailman, jossa hän oli niin paljon katkerata kokenut, ja palvelukseen Jumalaa omalla tavallaan, jota meidän tulee kunnioittaa, vaikka ei se olekkaan meidän tapamme. Paina puuta, poikani. %Ensin meillä on lopetettavana tärkeä toimi, sitten minä seuraan sinua".

"Mutta me asumme ylhäällä vuorella", Hermas sammalsi.

"Sitä puhtaampi on ilma siellä", senaattori keskeytti. "Mutta odota! Kenties on vanhus yksinään... Eikö? Hurskas Paavali on hänen luonansa, sanot. Sitten hän on hyvissä käsissä ja sinä saatat odottaa".

Pietari seisoి hetkisen ajatuksiinsa vaipuneena; sitten hän viittasi poikiansa ja sanoi: "Antonio, mene nyt heti hakemaan orjia; sinä Polykarpo kunnollisia kuormajuhtia. Sinä et tavallisesti paljoa välitä rahakysymyksistä, mutta tällä kertaa sinun täytyy kuulustella halvimpia hintoja. Mitä pikemmin te palaatte tietoinenne, sitä parempi. Toiminta ei saa liikata päätöksen jäljissä, vaan sen tulee seurata sitä ripeästi ja nopeasti, niinkuin paukaus vasaran lyöntiä. Hämmennä sinä, Marthana, ruskea kuumejuoma ja pane minulle kääreet järjestykseen. Tässä on avain".

"Minä autan häntä", huudahti Sirona, joka mielellään tahtoi näyttäytyä avuliaaksi, ja jonka tuli oikein sääli vanhaa, sairasta erakkoa. Sitä paitse hän piti Hermasta semmoisena, jonka hän itse oli löytänyt, ja jota hän ehdottomasti piti suuremmassa arvossa, saatuansa tietää, että hän oli ylhäisen miehen poika.

Sill'aikaa kuin tämä nuori vaimo ja tyttö työskentelivät rohtokaapin ääressä, Antonio ja Polykarpo lähtivät huoneesta.

Jälkimmäinen oli jo astunut kynnykselle, kun hän vielä kerran kääntyi ja kauan silmäsi Sironaa. Sitten hän astui rivakasti askelen taaksepäin, sulki oven ja kävi raskaasti huoaten rappusia alas.

Niin pian kuin pojat olivat lähteneet, niin Pietari kääntyi taloudenhoitajaan ja kysyi:

"Miten on Anubis orjan laita?"

"Hän on..." Jethro vastasi. "Hän on haavoitettu, eikä ole muutamaan päivään käytettävissä. Vuohipaimen Mirjam, tuo kesytön kissa, on haavoittanut häntä sirpillä otsaan".

"Ja tämän minä saan nyt vasta tietää?" huudahti Dorothea rouva moittien. "Mitä te teitte tyttölle?"

"Me olemme hänet salvanneet heinälatoon", Jethro vastasi, "ja siellä hän riehuu ja raivoo".

Dorothea pudisti paheksien päätänsä, ja sanoi: "Sillä tavoin te ette paranna tyttöä. Mene heti tuomaan hänet luokseni".

Niin pian kuin taloudenhoitaja oli lähtenyt huoneesta, Dorothea kääntyi puolisoonsa ja huudahti:

"Voisipa joutua epäilyksiin, kun näkee noita kurjia, kuinka ne menettelevät toistensa kanssa. Tuhansia kertoja olen sen nähnyt! Ei mikään tuomio ole niin kova, kuin se, jonka orja orjalle langettaa!"

Jethro ja eräs nais-orja toivat Mirjamin huoneeseen. Tytön kädet olivat sidotut taakse paksuilla köysillä, ja hänen mustissa järjestämättömissä hiuksissansa sekä vaatteissansa riippui kuivia

ruohonkorsia.

Synkkä tuli leimusi hänen silmissään, ja tempoen kuin tanssitaudissa vavahtelivat hänen kasvojensa jänteet.

Kun Dorothea rouva silmäili häntä, niin hän oikaisihen uhkamielisenä ja katsoi ympärilleen huoneesen, ikäänkuin tahtosi tarkastaa vihollisiansa. Samassa hän huomasi Hermaan. Veri poistui hänen huuliltaan, kiivaalla tempauksella hän riuhtaisi pienet kätösensä häntä sitovista nuorista, painoi ne kasvoihinsa ja kääntyi paeten ovea kohti. Mutta Jethro asettui hänen tiellensä ja otti häntä tylästi kiinni hartioista.

Mirjam parkaisi ääneensä, ja senaattorin tytär, joka oli pannut rohtopullot pois käsistään ja säälien seurannut kaikkia hänen liikkeitään, riensi paimentytön luokse, lykkäsi pois vanhuksen käden, joka piti hänestä kiinni, ja sanoi: "Elä pelkää Mirjam. Mitä hyvänsä olet tehnytkin, niin isäni saattaa antaa sinulle kaikki anteeksi".

Hänen sanansa soivat rakkailta ja sisarellisen lämpimiltä, ja paimentyttö seurasi häntä vastustelematta pöydän ääreen, jolla rakennus-suunnitelmat olivat, ja jäi sinne seisomaan hänen viereensä.

Monta hetkistä kaikki olivat vaiti.

Viimein Dorothea rouva läheni paimentyttöä ja kysyi:

"Mitä on sinulle tehty, kun niin saatoit hairahtaa".

Mirjam ei tietänyt, mitä hänelle tapahtui.

Kovia haukkumasanoja, lyöntejä, vieläpä kahleita ja siteitä hän oli odottanut ja sen sijaan hän sai osakseen lempeitä sanoja ja ystävällisiä katseita. Hänen uhkamielisyytensä masentui; hänen silmänsä kohtasivat hänen emäntänsä lempeän katseen, ja hiljaa hän virkkoi:

"Hän on jo kauvan vainonnut minua, ja tahtoi teiltä pyytää minua vaimokseen; mutta hän on minusta vastenmielinen ja ilettävä, niinkuin kaikki teidän orjanne".

Hänen näitä viime sanoja lausuessaan ilmaantui hänen silmiinsä jälleen raivoisa kiilto ja tuolla hänelle omituisella totisuudella hän jatkoi:

"Minä soisin, että olisin häntä lyönyt sauvalla, enkä sirpillä, mutta minä otin sen, minkä ensin sain käsiini, puolustaakseni itseäni. Minä en voi suvaita, että mies minua koskee; se on minusta inhottavaa ja hirveätä. Eilen illalla minä tulin tavallista myöhemmin elukkaini kanssa kotiin, ja kun olin lypsänyt vuoheni ja aioin mennä vuoteelleni, niin huoneessa jo kaikki makasivat. Silloin Anubis astui tielleni ja laverteli rakkaudesta. Minä käskin hänet luotani, mutta hän tarttui näin päähäni, tahtoen minua suudella. Silloin veri syöksähti silmiini, minä tartuin sirppiin, joka oli vieressäni, ja vasta silloin, kun hän vierieli maassa, huomasin menetelleeni väärin. Kuinka se kävi, en voi sanoa. Minussa on jotakin, jotakin — kuinka sitä nimittäisin? — joka ajaa minua kuin tuuli tiellä lepääviä lehtiä, enkä minä voi sitä estää. Paras olisi, että saisin kuolla, silloin te kerrassaan pääsisitte minun pahuudestani ja kaikki olisi loppunut".

"Kuinka saatat puhua tuolla tavalla?" Marthana häntä keskeytti. "Sinä olet hillitön ja huima, vaan et paha".

"Kysy vaan tuolta!" paimentyttö huudahti ja osoitti hehkuvin silmin Hermasta, joka puolestansa neuvotonna katseli lattiaan.

Senaattori vaihtoi pikaisen silmäyksen vaimonsa kanssa. He olivat tottuneet sanoittakin ymmärtämään toisiaan, ja Dorothea rouva lausui:

"Se, joka tuntee, ett'ei hän ole sellainen, kuin hänen pitäisi olla, on jo parannuksen tiellä. Me päästimme sinut vuohia paimentamaan, koska sinä aina juoksit laumojen perässä etkä milloinkaan saanut rauhaa huoneessa. Jo ennen aamu-hartautta sinä nousest vuorelle ja vasta illallisen jälkeen palaat kotiin. Sinun paremmasta puolestasi ei kukaan pidä lukua. Puolet syyllisyydestäsi lankee meidän niskoillemme, eikä meillä ole oikeutta rankaista sinua. Sinun ei tarvitse kummeksia. Jokainen saattaa erehtyä, ja Pietari ja minä olemme ihmisiä niinkuin sinäkin, emme enempää emmekä vähempää; mutta kristityltä me olemme ja meidän on velvollisuutemme holhota niitä sieluja, jotka Jumala on uskonut meille, olkootpa ne sitte lapsia tahi orjia. Sinä et enää mene vuorelle, sinä jäät kotiin meidän luoksemme. Äkillisen tekosi annan mielelläni sinulle anteeksi, jollei Pietari tahdo sinua rankaista".

Senaattori pudisti vakaasti eväten päätänsä, ja Dorothea rouva kääntyi Jethron puoleen kysyen:

"Onko Anubis pahasti haavoitettu ja onko hän hoidon puutteessa?"

"Hän on kuumeessa ja hourailee", kuului vastaus. "Vanha Praxinoa jäädyttelee hänen haavaansa vedellä". "Mirjam saa siis astua hänen sijaansa", Dorothea lausui, "ja koittaa hyvittää sitä vahinkoa, jonka hän on matkaan saattanut. Puolet sinun rikoksestasi on sovitettu, tyttö, jos Anubis sinun hoidossasi parantuu. Minä tulen sitten Marthanan kanssa näyttämään sinulle, kuinka kääreet tehdään".

Paimentyttö katseli lattiaan ja antoi vastustamatta viedä itsensä sairaan luokse.

Sillä välin Marthana oli valmistanut ruskean juoman.

Pietari noudatti itselleen sauvansa ja huopahattunsa, antoi rohdot Hermaalle ja käski häntä seuraamaan hänen jäljissään.

Sirona seurasi heitä silmin ja huudahti: "Sääli tuota uljasta poikaa! Hänelle sopisi paremmin purpura-viitta kuin viheliäinen lammasnahka".

Dorothea rouva kohotti olkapäitään, viittasi tyttärelleen ja sanoi: "Tule työhösi Marthana, aurinko on jo noussut korkealle. Kuinka pikaisesti päivät kuluvat! Mitä vanhemmaksi ihminen tulee, sitä nopeammin viikot vierivät!"

"Minä siis kai olen hyvin nuori", Galliatar häntä keskeytti, "sillä minusta kuluu aika tässä erämaassa kauhean hitaasti. Toinen päivä on toisensa kaltainen, ja monta kertaa tuntuu minusta siltä, kuin elämä herkeisi ja samalla sydämeni tykytyskin. Mitä olisinkaan ilman sinun perhettäsi ja lapsiasi! Aina sama vuori, samat palmut, samat kasvat".

"Mutta vuori on ylevä ja puut ovat kauniit, ja kun rakastaa niitä ihmisiä, joita joka päivä ympärillään näkee", Dorothea vastasi, "niin voi täälläkin olla tyytyväinen. Me ainakin olemme tyytyväisiä, mikäli elämän puutteet sen sietävät. Minä olen usein sanonut sinulle: sinulta puuttuu työtä!"

"Työtä? Ja kenen hyväksi sitten?" Sirona kysyi. "Niin, jos minulla olisi lapsia niinkuin sinulla! Roomassakaan en ollut onnellinen, en suinkaan; mutta siellä oli kuitenkin jotakin tehtävää ja ajateltavaa. Missä juhla-kulkuja, missä näytelmiä; mutta täällä! Ketä varten täällä koreilisi? Kultakoristeeni himmentyvät lippaassa ja koi raiskaa hyvät vaatteeni. Kirjavasta vaipastani ompelen nykyjään nuken vaatteita pienokaisillesi. Minusta olisi ihan yhdentekevää, jos daimoni muuttaisi minut siiliksi tahi harmaaksi pöllöksi".

"Älä tee syntiä", Dorothea sanoi yksitotisesti ja silmäili ihastuksella nuoren naisen kullankeltaisia hiuksia ja ihmeen ihania, ystävällisiä kasvoja. "Sinusta pitäisi olla hupaista koristella itseäsi miestäsi varten!"

"Häntäkö varten?" Sirona kysyi. "Hän ei pidä minusta lukua ja jos hän sen tekee, niin hän tekee sen vaan loukatakseen minua. Minä vaan ihmettelen, että saatan vielä olla iloinen. Iloinen olenkin ainoasti sinun huoneessasi ja sielläkin vain silloin, kun en ajattele häntä".

"En tahdo kuunnella sellaisia sanoja, en tosiaankaan", Dorothea häntä ankarasti keskeytti. "Ota liinakaistaleita ja jäädytysvettä, Marthana, me menemme sitomaan Anubiin haavaa".

NELJÄS LUKU.

Pietari ja Hermas astuivat yhdessä vuorta ylös.

Vanhempi mies seurasi opastavaa nuorukaista ja katsoi ihmetellen, joka kerta kun nosti silmiään, hänen leveitä hartioitaan ja hänen jäsentensä nuorteutta.

Eräällä pienellä vuoren lakealla tie leveni, ja kun molemmat matkustajat hetken olivat vieretysten jatkaneet käyntiänsä puhumatta mitään, niin senaattori kysyi: "Kuinka kauvan isäsi jo on asunut vuorella?"

"Monta vuotta", Hermas vastasi; "mutta en tiedä kuinka monta. Se onkin saman tekevä. Meillä ei kukaan kysy aikaa!"

Senaattori seisautui, tarkasti jälleen seuralaistaan silmillään ja kysyi: "Sinä olet siis ollut isäsi luona, aina siitä saakka, kun hän asettui tänne?"

"Hän ei laske minua luotansa", Hermas vastasi synkästi silmäillen ympärilleen. "Kosteikkosakin olen vasta ollut vain kaksi kertaa yksinäni kirkkomatkalla".

"Sinä et siis ole käynyt kouluakaan?"

"Mitäpä minä olisin käynyt? Isäni on opettanut minua lukemaan evankeliumikirjaa, ja olenpa osannut kirjoittaaakin; mutta sen olen jo kai unhottanut. Ja mitä se minua hyödyttäisikään? Me elämme niinkuin rukoilevaiset eläimet".

Näistä viimeisistä sanoista soi pistävä katkeruus ja ilmaisi Pietarille hänen seuralaisensa sumeaa, kyllästynyttä sielua, jossa nuoruuden toimintovoima uppiniskaisena teki kapinaa sitä toimetonta elämän hukkaamista vastaan, johon se oli tuomittu.

Hänen oli sääli Hennasta, eikä hän ollut niitä miehiä, jotka auttamatta käyvät vaaranalaisen ohitse.

Sitä paitse hän ajatteli omia poikiansa, joita oli kasvatettu ja ohjattu ankarimpaan velvollisuuden täyttämiseen, ja hän sanoi itseksensä, ett'ei hänen rinnallaan astuva uljas poika ensinkään ollut huonompi kuin ne, ja että häneltä vaan puuttui oikeaa johdatusta.

Miettiväisenä hän katsahdelti milloin nuorukaiseen milloin maahan ja jupisi eteenpäin kulkiessaan epäselviä sanoja harmaasen partaansa.

Äkkiä hän oikaisihen ja nyökkäsi myöntyväisenä vakaata päätänsä. Hän tahtoi koettaa pelastaa Hermasta ja tapaansa noudattaen hän kävi heti tuumasta toimeen.

Vuoren lakean päässä tie haaraantui. Toinen polku kävi ylöspäin, toinen antoi laaksoon päin ja päättyi kivenmurroksiin. Pietari kääntyi jälkimmäiselle, mutta Hermas huusi hänelle: "Se tie ei kulje meidän luolallemme. Sinun pitää seurata minua".

"Seuraa *sinä* minua", senaattori lausui, pannen sellaisen koron ensimmäisiin sanoihinsa, ett'ei nuorukainen saattanut olla huomaamatta niiden kahtalaista merkitystä. "Vielä on päivää pitkältä, käykäämme ensin katsomaan, mitä työmieheni toimittavat. Tiedätkö paikan, missä me murramme kiveä?"

"Kuinka en sitä tietäisi?" Hermas sanoi ja kävi jälleen oppaaksi senaattorin edelle. "Minä tiedän kaikki tiet vuorellamme, sekä kosteikkoon että merelle kulkevat. Kivenlouhoksen takana olevassa rotkossa piti eräs pantteri tyssijaansa".

"Sen kyllä saimme kokea", Pietari sanoi; "nämät pedot tappoivat meiltä kaksi nuorta kameelia, eivätkä miehet voineet niitä koirilla ajellen eikä ansoillakaan saada kiinni".

"Nyt saatte olla niiltä rauhassa", nuorukainen nauroi. "Tuolta ylhäältä kalliolta minä osasin urokseen nuolellani ja akkapanterin löysin poikasten luota luolasta. Siitäpä sainkin enemmän vaivaa. Väkipuukkonni on huono, ja sen vaskinen terä taipui pistäessä. Minun täytyi käsin kuristaa tuo pirun täplänahka, mutta sillä aikaa se repi hartioitani ja kävi hampain käsivarteeni. Katsoppas arpia! Mutta, Jumalan kiitos, minun haavani paranevat pikemmin kuin isäni. Paavali sanoi, että minä olen kastemadon kaltainen, joka, kun se lyödään keskeltä poikki, sanoo jäähyväiset itsellensä ja virkkuna ja iloisena matelee, yksi puoli yhtäänne, toinen toisaanne. Pienet pantterit olivat niin lystillisiä ja saamattomia; enkä minä hennonut tappaa niitä, vaan panin ne lammasnahkaani ja kannoin isälle. Isäni nauroi noita pieniä penikoita, ja sitten otti ne eräs Nabatealainen myöväksensä ne Klysmassa Roman kauppiaille. Siellä ja Byzantiossa tarvitaan kaikellaisia eläviä petoja. Minä olen saanut rahaakin niistä ja vanhain pantterien taljoista ja sain käyttää niitä ruokarahoina, kun muiden kerällä matkustin Alexandriaan anomaan uuden patriarkan siunausta".

"Sinä olet siis ollut pääkaupungissa?" Pietari kysyi. "Sinä olet siis nähnyt ne suuret varustukset, jotka suojelevat rannikkoa meren tulvalta, korkean Pharon kauvas loistavine tulineen, lujat sillat, kirkot, palatsit ja temppelit obeliskeineen, patsaineen ja kauniisti kivettyine pihoineen? Eikö siellä milloinkaan mieleesi juontunut se ajatus, että moisen rakennuksen rakentamisesta on syytä ylpeillä?"

Hermas pudisti eväten päätänsä ja vastasi: "Kyllä tosin mieluummin tahtoisin elää viileissä patsassaleissa, kuin ummehtuneessa luolassamme, mutta rakentaminen ei kuitenkaan minua miellytä. Kuinka pitkä aika kuluu, ennenkuin toinen kivi on toisen kyljessä! En ole kärsiväinen. Ja jos lähden isäni luota, niin tahdon tehdä semmoista, jonka kautta saavutan kunniaa. Mutta jopa olemmekin kiven murroksella..."

Pietari ei antanut seuralaisensa puhua loppuun, vaan keskeytti hänet nuorukaisen innolla huutaen:

"Eikö rakennustaiteella sinun mielestäsi saata hankkia mainetta? Katso noita harkkoja ja laattoja ja näitä kovasta kivistä hakattuja teloja. Ne ovat kaikki Ailaan meneviä, sillä sinne poikani Antonio,

vanhempi niistä kahdesta, jotka äsken näit, rakentaa lujilla muureilla ja patsailla varustetun Herran huoneen, paljoo suuremman ja kauniimman kuin kosteikkomme kirkko on, joka niinikään on hänen tekoansa. Hän ei ole paljoo vanhempi kuin sinä, ja kuitenkin hän on jo kuulu likellä ja kaukana. Ja noista alhaalla olevista punaisista harkoista nuorempi poikani Polykarpo veistää komeita jalopeuroja, jotka ovat kaunistavat itse pääkaupungin jalointa rakennusta. Kun sinä, minä ja kaikki nykyään elävät jo aikoja olemme unhotettuina, silloin vielä on mainittava: nämät ovat taiteilija Polykarpon, Pharanilaisen Pietarin pojan, tekoja. Mitä *hän* saapi aikaan, se on erinomaista. Ei kukaan, joka ei ole valittu, saata sanoa: tätä minä tahdon oppia. Mutta sinulla on selvä ymmärrys, jäntevät kädet ja tarkat silmät, ja kuka tiesi, mitä sinussa vielä piilee. Jos pian tulisit oppiin, niin ei taitaisi vielä olla liian myöhäistä saada sinusta kelpo taituria. Mutta tosiaankaan ei se, joka tahtoo niin pitkälle päästä, saa pelätä työtä. Vai maineesen palaa mielesi? Se on oikein, enkä saata muuta kuin iloita siitä; mutta tiedä, että sen, joka tahtoo saada tuollaisen harvinaisen hedelmän, täytyy ensiksi, niinkuin eräs jalo pakana aikoinaan on sanonut, valella sitä hiellään! Vaivatta, työttä, taistelutta ei mitään voittoa saada, ja voitotta ani harvoin saavutetaan mainetta".

Vanhuksen eloisuus oli tarttunut nuorukaiseenkin, ja hehkuvien poskin hän huudahti:

"Kuka sanoo sinulle minun pelkäävän taistelua ja vaivaa? Minä olisin valmis uhraamaan kaikkeni, vieläpä henkenikin saavuttaakseni mainetta. Mutta minulle ei ole mieleistä mitellä kiviä, vasaralla ja taltalla hakkailta aseettomia kivilohkareita tahi suurella vaivalla sovitella neljäkaskiviä toistensa kylkeen. Palestrassa tahtoisin hankkia voiton seppeleitä ja heittää väkevimmätkin maahan tahi sotilaana taistelussa olla kaikkia muita etevämpi. Isänikin on ollut sotilas, ja puhukoon hän vaan niin paljon kuin tahtoo 'rauhasta' ja yhtenäin ainoastaan 'rauhasta', niin hän kuitenkin unelmissaan puhuu vielä verisestä taistelusta ja polttavista haavoista. Jos sinä jälleen parannat hänet, niin en enää jää tälle yksinäiselle vuorelle, vaikkapa täytyisi sälääkin paeta täältä. Miksi Jumala on antanut minulle nämät kädet, jollei juuri siksi, että niitä käyttäisin!?"

Pietari ei vastannut näihin Hennaan huuilta tulisesti tulvaileviin sanoihin. Hän pyyhkäisi harmaata partaansa ja ajatteli itseksensä:

"Kotkan pojat eivät pyydä karpäsiä. Tätä sotilaan poikaa ei minun milloinkaan onnistu saada taipumaan meidän rauhalliseen käsityöhömme; mutta vuorelle noiden kummallisten tyhjäntoimittajain joukkoon hän ei saa jäädä, sillä silloin hän joutuu hukkaan; eikä hän kuitenkaan ole tavallista halpaa lajia".

Annettuaan sitten joitakuita käskyjä työntekijäin päällysmiehelle, hän seurasi nuorukaista hänen sairastavan isänsä luo.

Jo oli monta hetkeä kulunut siitä, kun Hermas ja Paavali olivat lähteneet sairaan erakon luota, ja yhä vielä tämä virui yksinänsä luolassaan.

Yhä ylenevä aurinko paahtoi kallioita, jotka taas sädehtien levittivät hellettä ja täyttivät erakon asunnon tukahduttavalla kuumuudella.

Stephano paran haavoissa tuskat yltyivät, kuume lisääntyi ja hän oli kovin janoissaan.

Tuossa oli jo aikoja sitte tyhjennetty kiviastia, jonka Paavali oli hänelle lahjoittanut, mutta ei häntä eikä Hermasta kuulunut.

Tuskallisesti hän kuunteli, kuuluisiko ääntä etäältäkään, kerran hän oli kuulevinänsä Alexandrialaisen astunnan ja sen jälkeen ääneen lausuttuja sanoja sekä hiljaista vaikeroimista hänen luolastaan.

Stephano yritti huutaa, mutta tuskin hän itsekään kuuli niitä heikkoja ääniä, jotka tunkeusivat hänen haavoitetusta rinnastaan ja kuivuneilta huuiltaan.

Sitten hän tahtoi rukoilla, mutta kauhea sisällinen tuska häiritsi hänen hartauttaan.

Yksinäisyyden kaikki kauhu valtasi hänet, ja hän, joka elettyänsä elämää, mikä oli ääriä myöten ollut täynnä toimintaa, nautinnoita, pettymystä ja kyllästystä, nyt yksinäisiä, kovia sieluntaisteluja taistellen lakkaamatta pyrki korkeimpia päämääriä kohti, hän tunsu itsensä tällä hetkellä niin lohduttoman hyljättyksi, kuin äidistään eksynyt lapsi.

Hiljaisesti vaikeroiden hän virui tuskavuoteellaan ja kun hän kallioiden varjosta huomasi auringon jo käyneen puolipäivän korkeuden ohi, niin alkoi viha ja katkeruus liittyä tuskaan, janoon ja levottomuuteen.

Kädet nyrkkiin puristettuina hän jupisi sanoja, jotka kuuluivat sotilaan sadatuksilta, ja sitten milloin poikansa milloin Paavalin nimeä.

Viimein hänen tuskansa voitti vihan ja hänestä tuntui, kuin hänellä olisi toistamiseen elettävänä elämänsä onnettomimmat, aikoja sitten kuluneet hetket.

Hän oli palaavinansa kotiin keisarin palatsissa pidetyistä meluisista juomingeista. Hänen orjansa olivat ottaneet ruusuista ja poppelin lehivistä palmikoidut seppeleet hänen kaulaltaan ja otsaltaan ja pukeneet hänet yöpukuun. Hän lähestyi hopealamppu kädessä makuuhuoneensa ovea. Hän hymyili, sillä siellä häntä odotti hänen nuori vaimonsa, hänen Hennaansa äiti. Tämä oli kaunis, ja Stephano rakasti häntä suuresti; ja vieläpä hän toi muassaan onnistuneita sukkeluuksia keisarin pidoista. Jos *kellä*, niin ainakin *hänellä* oli syytä hymyillä. Jo hän astui etehiseen, jossa tavallisesti kaksi orjatarta valvoi. Hän löysi ainoastaan yhden, ja tämä makasi sikeässä unessa. Hymyillen hän valaisi tämän kasvoja. Kuinka tyhmältä hän näytti maatessaan suu ammollaan! Makuukammiossa levitti alabasterilarnppu himmeätä valoa. Hiljaa ja yhä vielä hymy huulilla hän läheni Glyceran norsunluista vuodetta, kohotti lamppuansa, tuijotti vaimonsa tyhjäin, koskemattomaan vuoteeseen eikä hymyillyt enää, eikä saanut sen-iltaista hymyään takaisin moneen vuoteen, sillä Glyceria oli pettänyt ja hyljännyt hänet sekä lapsensa.

Kaksikymmentä vuotta oli siitä kulunut, kun kaikki tämä oli tapahtunut, tänäpäivänä palasi kaikki, mitä hän silloin oli tuntenut, takaisin, ja hän näki niinkuin silloinkin vaimonsa tyhjän vuoteen sielunsa silmillä ja hän tunsu itsensä yhtä yksinäiseksi ja kurjaksi kuin sinä juhlayönä.

Silloin näkyi varjo luolan suulla, ja vapautettuna noista kammoittavista näyistä hän huoautti, sillä hän oli tuntenut Paavalin, joka sillä hetkellä laskeusi polvilleen hänen viereensä.

"Vettä, vettä", Stephano pyysi hiljaa, ja Alexandrialainen, jonka sydäntä viilsi, kun hän jo luolaan astuessaan oli kuullut ukon hiljaisen vaikeroimisen, tarttui vesiastiaan, katsoi siihen ja näki sen olevan kokonaan kuivan ja syöksyi silloin, ikäänkuin olisi kilvanjuoksu, alas lähteelle, täytti sen vedellä ja asetti sen sairaan huulille, joka ahnein siemauksin särpi virvoittavan juoman ja sitten huoaten huudahti: "Nyt tuntuu taas paremmalta. Minkätähden viivytit niin kauvan? Minä olen ollut kovin janoissani!"

Paavali, joka oli laskeutunut polvilleen sairaan viereen, painoi otsansa vuoteeseen eikä vastannut mitään.

Stephano silmäili kummastuneena kumppaniaan, ja kun hän huomasi, että tämä kovasti itki, niin hän ei kysynyt enempää.

Hetken aikaa vallitsi äänetön hiljaisuus luolassa, viimein Paavali kohotti kasvonsa ja lausui: "Anna minulle anteeksi, Stephano! Rukoillessani ja ruoskiessani itseäni saavuttaakseni takaisin omaa, menetettyä rauhaani, olen unohtanut sinun hätäsi ja tuskasi. Ei mikään pakana olisi tehnyt sillä tavoin!"

Sairas siveli ystävällisesti hoitajansa kättä; vaan tämä jupisi: "Itsekkäisyys, kurja itsekkäisyys ohjaa ja vallitsee meitä. Kukahan meistä kysynee toisen hätää. Ja me, me luulemme vaeltavamme Karitsan teitä!"

Tuskallisesti hän huoautti ja nojasi päätänsä sairaan rintahan, ja tämä siveli hellästi hänen sekaisia hiuksiaan.

Tässä asemassa senaattori tapasi heidät, kun hän Hermaan kanssa astui luolaan.

Erakkojen toimeton elämä soti kokonaan sitä vastaan, mitä hän ajatteli ihmisen ja kristityn velvollisuuksista, mutta hän auttoi, missä saattoi, huolimatta apua tarvitsevan persoonasta.

Se hellä yhdistys, missä hän näki nämät miehet, liikutti hänen sydäntään, ja Paavaliin kääntyen hän sanoi ystävällisesti:

"Minä saatan huoletta jättää teidät, sillä sinä näytät olevan uskollinen hoitaja".

Aleksandrialainen punetui ja vastasi pudistaen päätänsä: "Minä olen ajatellut vain itseäni ja unohtaen velvollisuuteni antanut hänen maata täällä yksinänsä janoissaan ja tuskissaan; mutta nyt en poistu enää hänen vierestään, ja Jumalan sekä teidän avullanne hän on jälleen paraneva!"

Pietari nyökkäsi ystävällisesti päätänsä, sillä hän ei uskonut erakon itsensäsyöttöksiä, vaan sitä enemmän hänen hyvää tahtoansa, ja ennen luolasta lähtemistään hän käski Hermasta joka aamu seuraavina aikoina käymään hänen luonansa ilmoittamassa hänelle isänsä vointia.

Hän ei ainoastaan tahtonut parantaa Stephanoa, vaan myöskin täten pysyä yhteydessä nuorukaisen kanssa, joka suurella määrällä oli herättänyt hänen myötätuntoisuuttaan, ja hän oli lujasti päättänyt auttaa häntä tuosta toimeettomasta elämästä, jossa hän kuihtui.

Paavali kieltäysi ottamasta osaa siihen yksinkertaiseen illalliseen, jota isä ja poika yhdessä nauttivat,

ja ilmoitti tahtovansa jäädä yöksi sairaan luokse. Koska Hermas olisi tehnyt luolan muutenkin kyllin pienen tilan aivan ahtaaksi, niin hän kehoitti tätä panemaan maata hänen asuntoonsa.

Uusi elämä oli tänäpäpä alkanut nuorukaiselle, sillä kaikki nuo valitukset ja toiveet, jotka aina hänen Aleksandrian matkastansa saakka olivat himmeinä ja utuisina liikkuneet hänen sielussaan, olivat tänään saaneet hahmon ja muodon, ja hän tiesi, ett'ei hän tahtonut pysyä erakkona, vaan elämässä koetella uhkuvaa voimaansa.

"Isänikin", hän ajatteli, "on aikoinaan ollut sotilas ja asunut palatsissa, ennenkuin hän vetäysi tänne meidän umpihenkiseen luolaamme; Paavali oli Menander eikä hän ole vielä tänäkään päivänä unhottanut diskoskiekon heittämisen taitoa. Minä olen nuori, voimakas ja vapaasukuinen niinkuin hekin, ja Pietari sanoo, että minusta olisi tullut uljas mies. Minä en tahdo läjätä kiviharkkoja enkä taltalla niitä hakkaella, niinkuin hänen poikansa; mutta keisari tarvitsee sotilaita, enkä ole Amalekilaisten, enpä edes kosteikon Romalaistenkaan joukossa nähnyt ketään, jonka kanssa en uskaltaisi ruveta taisteluun".

Tätä ajatellessaan hän ojensi jäsenensä ja löi kätensä leveään rintahansa.

Nukuttuansa hän näki unta kilpataisteluista ja purpuraviitasta, jonka Paavali hänelle ojensi, poppelilehväisestä seppeleestä, joka oli hänen tuoksuvilla kähärillään, ja siitä ihanasta naisesta, joka oli kohdannut häntä senaattorin huoneen portailla.

VIIDES LUKU.

Stephano oli senaattorin lääkkeen vaikutuksesta saanut unta.

Paavali istui hänen vieressään yhtään jäsentäkään järkähyttämättä.

Hän pidätti henkeänsä ja tukahdutti kaikin voimin ry'ityksenkin, ett'ei häiritsisi sairaan herkkää unta.

Tuntia jälkeen puoliyön vanhus heräsi, ja maattuansa kauvan ajatuksissaan silmät auki, hän puhui miettiväisesti:

"Itsekkääksi sinä sanoit itseäsi ja meitä, ja minä olenkin varmaan sellainen! Tätä minä olen jo usein sanonut itselleni enkä vasta tänään, vaan jo viikkoja sitten, aina siitä hetkestä saakka, jolloin Hermas palasi Aleksandriasta ja unhotti iloisen naurunsa. Hän ei ole tyytyväinen, ja kun minä kysyn itseltäni, mikä hänestä tulee, kun minä olen poissa, kun hän hylkää Herran ja etsii maailman hekkumaa, niin minua kauhistuttaa. Minä tarkoitin hänen parastansa ottaessani hänet mukaani tälle pyhälle vuorelle, mutta kuitenkin ei se ollut yksistänsä siihen syynä! Minusta tuntui liian raskaalle kokonansa eritä lapsestani. Jumalani, jokainen pieni eläin on varma äitinsä uskollisesta rakkaudesta; mutta hänen äitinsä ei huolinut hänestä paetessaan viettelijänsä kerällä huoneestani. Minä ajattelin, että hänen ainakin tulisi saada pitää isänsä ja että hän, jos hän kasvaisi kaukana maailmasta, säästyisi kaikesta siitä tuskasta, joka niin runsaasti on tullut minun osakseni. Minä tahdoin kasvattaa häntä taivasta varten ja murheettomaan elämään. Ja nyt, nyt! Jos hän joutuu perikatoon, niin se tapahtuu minun kauttani. Nyt tulee kaikkien muiden tuskien lisäksi vielä tämä murhe".

"Sinä olet etsinyt hänelle tien", Paavali häntä keskeytti, "ja muuten on kyllä käypä hyvin; hän rakastaa sinua, eikä varmaankaan sinua hylkää, niin kauvan kuin olet sairaana".

"Eikö todellakaan?" kysyi sairas tuskallisesti. "Ja minkälaiset on hänellä aseetkaan, joilla hän suojelisi itseään elämässä".

"Sinä annoit Vapahtajan hänelle ohjaajaksi; siinä on kyllä", Paavali virkkoi rauhoittaen. "Taivaasen viepä tie ei ole mikään tasainen tie, eikä kukaan voi hankkia autuutta lähimmäisellensä".

Stephano oli vaiti ison aikaa; sitten hän lausui: "Ei vähäpätöisimpiäkään elämän kokemuksia ole sallittu opettajan tehdä oppilaansa eduksi, isän poikansa hyväksi. Päämäärään saatamme vain viitata, vaan sinne viepä tie tekeypi jokaiselle erinkaltaiseksi".

"Kiittäkäämme siis Jumalaa", Paavali huudahti, "sillä Hermas on jo sillä tiellä, jota meidän, sinun ja minun, ensin täytyi etsiä".

"Sinun ja minun", toisti sairas ajattelevaisesti. "Kumpikin meistä on hakenut tietänsä, mutta yhä vaan

omaansa, huolimatta toisen tiestä. Tuota itsekkäisyyttä, tuota itsekkäisyyttä! Kuinka monta vuotta me jo olemme asuneet täällä lähellä toisiamme, enkä kuitenkaan koskaan ole tuntenut tarvetta kysyä sinulta, mitä sinä tiedät nuoruudestasi ja kuinka armo sinut saavutti. Sattumalta sain tietää, että sinä olet kotoisin Aleksandriasta ja että olet ollut pakana sekä saanut paljon kärsiä uskon tähden, ja se oli minusta kylläksi. Sinä et näytäkkään tahtovan mielelläsi puhua noista menneistä päivistäsi. Lähimmäisemme pitäisi meille olla niinkuin oma itsemme, ja kuka on ollut minua lähempänä kuin sinä? Voi tuota itsekkäisyyttä! Kuiluja on Jumalankin luokse vievällä tiellä".

"Minulla ei ole paljon kerrottavaa", Paavali sanoi, "mutta entistä oloaan ei ihminen kuitenkaan koskaan unohda. Jos sen poistaakin luotaan ja luuleekin jo olevansa siitä vapaa, niin se kuitenkin äkkiä taas ilmestyy ja tervehtii meitä kuin vanha tuttava. Jos sammakko kerran joutuu puuhun, niin se kuitenkin aina hyppää takaisin ropakkoonsa".

"Muisto ei anna kuolettaa itseänsä, eikö niin!" sairras huudahti. "Minä en saata nukkua enää. Kerro minulle nuoruudestasi ja kuinka sinä tulit kristityksi. Kun kaksi miestä kauvan on yhdessä kulkenut samaa tietä ja eron hetki lähenee, niin kysyähän toinen toisen syntyperää ja nimeä".

Paavali tuijotti hetkisen eteensä päin, sen jälkeen hän alkoi puhua:

"Menanderiksi, Herophilon pojaksi ikäiseni muinoin sanoivat minua. Muuten en enää todellakaan paljoa muista nuoruudestani, sillä olenhan sinulle sanonut, että jo aikoja sitten olen kieltänyt ajattelemasta maailmaa. Sille, joka heittää pois jonkin esineen, mutta säilyttää esineen aatteen, sille jääpi..."

"Tuohan soiپی Platonilta", Stephano naurahti.

"Tänäpä nä palaa koko pakanallinen hulluus minuun takaisin", Paavali huudahti. "Niin, minä olen tuntenut hänet ja olen usein ajatellut, että hänen ja meidän Vapahtajamme kasvot lienevät olleet yhdenmuotoiset!"

"Kumminkin ainoastaan samassa määrin kuin kaunis laulu on verrattuna enkelien ääneen", Stephano vastasi eväten. "Se, joka vaipuu filosofien järjestelmihin..."

"Niin pitkälle en ole oikeastaan koskaan ehtinyt", Paavali vakuutti. "Tietysti minun täytyi oppia koko tavallinen sivistyksen määrä: grammatiikkaa, retoriikkaa, dialektiikkaa ja musiikkia..."

"Ja aritmetiikkaa, geometriaa ja astronomiaa", Stephano täydensi.

"Näitä jälkimmäisiä on jo muutamia vuosia sitten ruvettu jättämään oppineiden asiaksi", Paavali jatkoi, "enkä minä koskaan ollut erittäin opinhaluinen. Rhetorin koulussa jäin ikäisiäni paljoa jäljemmäksi, ja siitä, että Platoni oli minulle rakas, saan kiittää athenalaista paidonomia, jota kunnian-arvoista miestä isämme piti meitä opettamassa".

"Sanovat isäsi olleen suuren kauppaherran", sairras häntä keskeytti. "Ethän kuitenkaan liene sen rikkaan Herophilon poika, jonka asioita tuo kelpo juutalainen Urbib Antiokhiassa ajoi?"

"Saman, saman", Paavali vastasi ja katseli ujustellen maahan. "Meidän taloutemme oli melkein kuninkaallinen, sitä en tahdo kieltää, ja synnillinen oli orjiamme paljous. Kun jälleen ajattelen sitä turhuutta, josta isäni oli huolta pidettävä, niin huumaa päätäni. Hänen omanansa oli kaksikymmentä merilaivaa Eunoston satamassa ja kahdeksankymmentä Niili-venettä Mareotis järvellä. Kokonainen kaupunki köyhiä olisi saattanut elää ainoastaan siitä tulosta, jonka papyrustehtaat tuottivat; vaan me tarvitsimme tulomme muihin tarkoituksiin! Kyrenealaiset ratsomme söivät marmoritalleissa ja se suuri pylvässali, johonka isäni ystävät kokoontuivat, oli temppelin kaltainen. Mutta katsoppas, kuinka maailma taas valtaa meidät, kun sitä vaan ajattelemme. Antakaamme kuitenkin menneiden aikojen olla olollansa! — Minun pitää kai kuitenkin kertoa enemmän? No olkoon menneksi! Lapsuuteni ikä kului samaan tapaan kuin tuhansien muidenkin rikasten porvarien poikain; äitini vaan oli kai erittäin kaunis ja rakas ja hyvä kuin enkeli".

"Jokaiselle lapselle on *oma* äitinsä paras äiti", jupisi sairras.

"Sellainen oli ainakin minun äitini minulle!" Paavali huudahti. "Ja kuitenkin hän oli vain pakana. Häneltä sain aina ystävällisen sanan, rakkautta puhuvan katseen silloin, kun isäni minua loukkasi ankaralla moitteellansa. Ja vähä minussa täisikin olla kiitettävää. Oppiminen kävi minulle oikein raskaaksi, ja jos olisinkin koulussa saanut jotakin parempaa aikaan, niin sitä kuitenkin tuskin olisi pidetty minkään arvoisena, sillä veljeni Apollonio, joka oli noin vuotta nuorempi kuin minä, oppi vaikealtakin niinkuin leikillä, eikä *dialektisissa* väitösharjoituksissa ollut melkein ketään retoria koko Aleksandriassa, joka olisi vetänyt hänelle vertoja. Ei mikään järjestelmä ollut hänelle outo, ja vaikka ei huomattu, että hän koskaan olisi erinomaisesti ponnistellut, niin hänestä kuitenkin tuli mestari monessa

tiedon haarassa. Ainoastaan kahdessa kohden minä olin aina häntä etevämpi, musiikissa ja kaikissa taisteluharjoituksissa. Hänen lueskellessaan ja väitellössään minä voitin voittoseppeleitä palestrassa. Mutta paras retori ja sanaseppä oli siihen aikaan paras mies, ja isäni, joka itse neuvoston kokouksissa osasi olla etevä tulisena ja aistikkaana puhujana, piti minua puolittain auttamattomana hölmönä, kunnes kerran muudan meidän perheemme oppinut klientti antoi hänelle veistettyyn kiveen piirretyn epigrammin, jossa lausuttiin: Se, joka tahtoo nähdä kreikkalaisheimon jaloimmat avut, se käyköön Herophilon huoneessa, sillä siellä ovat ihmeteltävänä: Menanderissa ruumiin voima ja kauneus, Apolloniossa samat hengen ominaisuudet. Nämät värstyt, jotka muodostivat luutun kuvan, kävivät suusta suuhun ja tyydyttivät isäni kunnianhimoa, ja isäni tästä hetkestä saakka alkoi lausua kiitossanoja myöskin silloin, kun nelivaljakkoni olivat voittaneet kilpailussa, tahi kun sepeleillä koristettuna palasin kotiin paininlyönnistä ja kilpalaulannasta. Kylvyissä, palestrassa ja iloissa seuroissa kului elämäni".

"Kaiken sen tiedän", Stephano häntä keskeytti, "ja sen muistaminen on usein tehnyt minut levottomaksi. Saitko helposti nuo kuvat mielestäsi karkoitetuiksi?"

"Alussa minulla oli vaikeita taisteluita taisteltavina", Paavali huokasi, "mutta nyt, päästyäni viidennelle kymmenelle, maailman viekoitukset harvemmin minua vaivaavat. Minun täytyy vain yhä vielä välttää sanansaattajia, jotka meren rannalla olevasta kauppalasta ja Raithusta tuovat kalaa kosteikkoon".

Stephano katsoi häneen kysyväisesti, mutta Paavali jatkoi:

"Niin, se on peräti kummallista! Vaikka näen miehiä ja vaimoja, merta tahi tätä vuortamme, niin en milloinkaan ajattele Aleksandriaa, vaan ainoastaan pyhiä asioita; mutta kun kalan haju pistää nenääni, niin silmiäni eteen esiyytö tori, ja näen kalakojuja ja ostreoita...!"

"Kanopon ostreat ovat erinomaisia", Stephano keskeytti, "siellä tehdään pieniä piirakoita..."

Paavali pyyhkäisi kämmenensä selällä partaisia huuliaan ja huudahti: "Niin, tuon paksun ravintolan isännän Philemonin luona Herakleotin kadulla!"

Mutta jo hän itse keskeytti puheensa ja huudahti häpeissään: "Olisi kuitenkin parempi, että herkeisin kertomasta. Päivä ei vielä koita ja sinun tulisi koettaa nukkua". "Minä en saata", Stephano huokasi. "Jos minua rakastat, niin puhu loppuun kertomuksesi!"

"Mutta älä keskeytä minua enää", Paavali pyysi ja jatkoi: "Koko tämän iloisen elämän aikana en ollut onnellinen, en suinkaan. Jos joskus olin yksinäni, enkä poppelin lehvillä seppelöitynä tyhjennellyt maljoja iloisten kumppanien ja mieluisten huvinaisten seurassa, niin minusta usein tuntui, kuin olisin vaeltanut mustan kuilun partaalla, tahi kuin kaikki minussa ja minun ulkopuolellani olisi ollut ainoastaan tyhjyyttä ja paljasta ulkokuorta. Tunnittain saatoin tuijottaa mereen, ja kun aallot kohosivat jälleen vaihuakseen ja kokonaan kadotakseen, niin ajattelin usein, että mitättömän olemiseni tulevaisuutena oli tyhjä mitättömyys. Jumalamme olivat meistä vähänarvoisia. Äitini uhrasi milloin missäkin temppelissä, aina päivän tarpeiden mukaan; isäni otti osaa juhliin, mutta ilkkui rahvaan uskoa; veljeni puhui 'alku-yksilöstä', ja hänellä oli tekemistä kaikenlaisten daimonien ja loihtusanojen kanssa. Hän yhtyi Jamblikhon, Ablavion ja muiden uusiplatonilaisten viisasten oppiin, joka minun pää paralleni tuntui milloin käsittämättömän syvämieliseltä, milloin järjettömän narrimaiselta. Usea hänen suustansa lähtenyt sana jäi kuitenkin muistooni ja vasta täällä yksinäisyydessä olen niitä oppinut ymmärtämään. Järjellisyuden etsiminen ulkopuolelta itseämme ei muka ole minkään arvoista; mutta ylevintä on, kun järki näkee meissä itse itsensä. Niin usein kuin maailma silmissäni raukeeh tyhjyyteen, ja minä elän Jumalassa ja pidän Hänet sydämessäni ja tunteissani havaitsen ainoastaan Hänet, niin minun täytyy muistella tätä oppia. Kuinka nämät hullut pyrkivät ja ikävöivät totuuden tuntoon tullaksensa, vaikka sitä kuitenkin kovalla äänellä julistettiin aivan heidän vieressään!"

"Kristityitä löytyi kaikkialla, eikä heidän siihen aikaan tarvinnut lymyellä; mutta minulla ei ollut heidän kanssansa mitään yhteyttä. Vain kaksi kertaa he sattuiivat tielleni. Kerran olin kovin suutuksissani, kun kilpa-ajossa erään kristityn hevoset, jotka olivat saaneet natsarealaisen siunauksen, voittivat minun heponi, ja toisen kerran tuntui minusta niin omituiselta, kun itse sain samanlaisen siunauksen eräältä vanhalta kristityltä sataman-työmieheltä, jonka pojan olin vetänyt vedestä.

"Vuodet vierivät. Vanhempani kuolivat. Viimeisen katsehensa äitini loi minuun, sillä minä olin kuitenkin ollut hänelle rakkain kaikista hänen lapsistansa. Sanottiin myöskin, että olin hänen muotoisensa; minä ja Arsinoe sisareni, joka pian isäni kuoleman jälkeen meni naimisiin prefekti Pompejon kanssa.

"Perinnön jaossa jätin veljelleni tehtaat ja kauppa-asiain johdannon, vieläpä kaupungissa olevan talonkin, vaikka se olisi tullut minulle, koska olin vanhin. Sen sijaan minä otin haltuuni ulkopuolella Kanopon porttia olevan maatilan ja täytin siellä tallit jaloilla ratsuilla ja kellarit yhtä jaloilla viineillä.

Semmoista minä tarvitsinkin, sillä päivä meni kylvyissä ja kiistakentällä, yöt taas valvottiin juomingeissa milloin kotonani, milloin jonkun ystävän luona, milloin jossain Kanopon ravintolassa, jossa pitoja höystivät ihanimpain kreikkattarien laulu ja hyppy.

"Mitä on näillä turhamaisimman hekkuman pesillä tekemistä sinun kääntymisesi kanssa? kysynet ehkä. Mutta kuuleppas vaan! Kun Saul meni etsimään isänsä aasia, niin hän löysi ruumiin.

"Eräänä päivänä olimme niinikään lähteneet kullatulla veneellämme sinne purjehtimaan, ja Lesbolaisnainen Arkhidike oli huoneessaan valmistanut meille aterian, aterian, jonka vertaista tuskin Roinassakaan olisi voinut hankkia.

"Sittenkun kaupunkimme oli valloitettu Diokletianon aikana, Akhilleyn kapinan jälkeen, alkoivat keisarin sotamiehet, jotka olivat tulleet Aleksandriaan, käyttäytyä kovin röyhkeästi. Ystäväni ja muutamien nuorten upseerien välillä, jotka olivat roomalaista patricisukua, oli jo kuukausia sitten syntynyt eripuraisuutta hevosista, naisista ja tiesi mistä, jota sitten yhä oli jatkettu; ja sattuipa niin, että tapasimme juuri nämät herrasmiehet Arkhidiken ravintolassa.

"Ensin syntyi pistäviä puheita, joihin sotilaat vastasivat omaan tapaansa, sitten loukkaavia sanoja ja vieläpä, kun viini oli noussut sekä meille että heille päähän, äänekkäitä uhkauksia.

"Romalaiset lähtivät ravintolasta ennen meitä,

"Seppelöityinä, laulaen ja kokonaan huolettomina me seurasimme heitä hetken kuluttua ja jo olimme aivan lähellä satamaa, kun eräältä syrjäkadulta äkkiä tunkeusi meluava joukko ja hyökkäsi kimppuumme aseet kädessä.

"Kuu kumotti taivaan laella ja minä saatoin tuntea muutamia vastustajistamme. Minä kävin erään pitkän tribunin kimppuun, kuristin häntä kurkusta ja vaivuin hänen kanssansa maahan. Siitä, mitä sitten tapahtui, on minulla vain hämäriä muistoja, sillä miekan lyöntejä oikein satamalla satoi päälleni, ja kaikki musteni silmissäni. Minä vielä muistan ainoastaan mitä ajattelin katsoessani kuolemaa silmästä silmään."

"No mitä?" Stephano kysäisi.

"Minä ajattelin", Paavali vastasi punehtuen, "Aleksandriassa olevia tappelupyitäni ja olivatko ne saaneet vettä. Sitten valtasi minut syvä, tylsä tunnottomuus. Monta viikkoa makasin tällä tavoin, sillä olin ruhdottu palasiksi, niinkuin teurastajan makkaraliha. Pienempiä lukuun ottamatta, olin saanut koko kaksitoista haavaa, joista jokainen yksistäänkin olisi riittänyt tappamaan kenen muun hyvänsä. Itsehän olet usein ihmeteltyt arpiani".

"Ja kenenkä Korkein silloin valitsi pelastajaksesi".

"Herätessäni", Paavali jatkoi, "olin suuressa siistissä huoneessa, vaaleaväristen uutimien ympäröimällä vuoteella. Nousta en jaksanut, mutta ikäänkuin olisin uinahtanut vaan yhtä monta minuuttia, kuin olin nukkunut päiviä, ajattelin taas ensinnä kaikista peltopyitäni. Viimeisessä taistelussa oli paras koirakseni pahoin pidellyt kauniin Nikanderin pyytä, ja hän kuitenkin koitti tehdä rahanpanosta riidan alaiseksi. Mutta minä tahdoin hankkia itselleni oikeutta! Kerran ainakin olivat pyyt vielä päästettävät toistensa kimppuun, ja jos Nikander kieltäisi, niin pakoittaisin hänet nyrkkitaisteluun palestrassa ja antaisin hänelle silmäkulmaan sinimarjan hänen velkansa muistoksi. Käteni olivat vielä heikot ja kuitenkin ne puristuivat nyrkkiin ajatellessani tuota harmillista seikkaa. 'Kyllä minä hänen!' jupisin itsekseni.

"Silloin kuulin, että sen huoneen ovi, jossa makasin, aukeni, ja näin kolmen miehen kunnioittavaisesti lähenevän neljättä. Viimeksi mainittu tervehti heitä arvokkaasti, mutta kuitenkin ystävällisesti, ja kääri kokoon kirjoituksen, jota hän oli lukenut. Minä olisin mielelläni puhutellut häntä, mutta en voinut avata kuivia huuliani, ja kuitenkin näin ja kuulin kaiken, mitä tapahtui ympärilläni huoneessa.

"Minusta oli silloin tämä kaikki hyvin kummallista.

"Jo näiden miesten tervehdyskin oli ollut omituinen.

"Heti huomasi, että tuolilla istuja oli tuomari, ja että toiset olivat tulleet valittamaan. He kaikki kolme olivat vanhoja ja köyhiä, mutta laupiaat ihmiset olivat antaneet heille vähäsen maata viljeltäväksi. Viljelemisen aikana oli yksi heistä, muudan kaunis ukko, jolla oli pitkä hopeanvalkoinen tukka, ollut sairaana ja viljaa korjattaessakin hän oli ollut kykenemätöin toisia auttamaan. 'Nyt he tahtovat kieltäytyä antamasta hänelle hänen osaansa viljasta', minä ajattelin itsekseni, mutta tosinpä kävi! Molemmat terveet olivat kantaneet sairaan huoneeseen kolmanneksen puiduista jyivistä, mutta ukko kieltäytyi uppiniskaisesti ottamasta vastaan vehnää, koska ei ollut ottanut osaa kylvämistä- eikä

korjaamistyöhön, ja vaati tuomaria selittämään toisille, ett'ei hän ole oikeutettu ottamaan vastaan mitään, jota hankkimassa hän ei ole ollut osallisena.

"Tuomari oli tähän asti ollut vaiti. Vihdoin hän kohotti viisaat ystävälliset kasvonsa ja kysyi ukolta: 'Rukoilitko sillä aikaa tovereillesi ja heidän työllensä menestystä?'

"'Rukoilin', vanhus vastasi.

"'Siis sinä olet ollut avullinen esirukousteesi kautta', tuomari päätti; 'kolmas osa viljasta on sinun, ja sinun tulee pitää se!' Ukko kumarsi, miehet antoivat kättä toisilleen, ja tuomari jäi jälleen yksikseen huoneeseen.

"En tietänyt, mitä minulle tapahtui. Järjettömältä minusta näytti kanne ja tuomarin päätös, ja kumpikin kuitenkin liikutti mieltäni. Minä nukuin taas, ja kun seuraavana aamuna vahvistuneena heräsin, niin tuomari astui vuoteeni ääreen ja antoi minulle rohtoja sekä ruumistani että sieluani varten, joka varmaankin oli yhtä runneltu, kuin rikkiruhjotut jäsen raukkani".

"Kuka sitten oli tuo tuomari?" Stephano kysyi.

"Eusebio, Kanopon presbyteri. Muutamat kristityt olivat löytäneet minut puolikuolleena kadulta ja vieneet minut Eusebion huoneeseen, sillä leski Theodora, hänen sisarensa oli kaupungin diakonissa. He molemmat hoitivat minua, ikäänkuin olisin ollut heidän täysi veljensä. Vasta silloin, kun olin voimistunut, he näyttivät minulle Hänen ristinsä ja orjantappura-ruununsa, Hänen, joka minunkin tähteni oli niskoillansa kantanut paljoa kovempia tuskia, ja he opettivat minua rakastamaan Hänen haavojansa ja nöyrästi kärsimään omiani. Epätoivon kuivasta puusta pian puhkesi toivo viheriöimään, ja elämän loppua seuraavan tyhjän mitättömän sijaan he osoittivat minulle taivaan kaikkine riemuineen.

"Minusta tuli uusi ihminen, ja edessäni oli ääretön autuaallinen olo. Minun jälkeeni, sen nyt tiesin, ei ole muuta seuraava, kuin iankaikkisuus; taivaan portit olivat minulle avoinna, ja Kanopossa tulin kastetuksi.

"Aleksandriassa oli minua sillä välin itketty kuolleena, ja Arsinoe sisareni oli perijänäni asettunut maatilalleni puolisonsa prefektin kanssa. Aivan mielelläni annoin hänen pitää tätä ja itse asuin tästälähin taas kaupungissa, voidakseni, kun vainot uudelleen alkoivat, auttaa veljiäni.

"Tämä oli minulle helppoa, sillä lankoni kautta pääsin kaikkiin vankiloihin. Vihdoin minun täytyi julkisesti tunnustaa uskoni ja sain paljon kärsiä kidutuspenkillä ja porfyrynmurroksissa; kumminkin jokainen tuska oli minusta kallisarvoinen, koska se näytti saattavan minua lähemmäksi ikävöityä päämäärääni; ja jos minulla täällä pyhällä vuorella on jotakin surtavaa, niin ainoa suruni on se, ett'ei Herra pidä minua kelpollisena kestämaan vielä suurempia kärsimyksiä, kun kuitenkin hänen oma, rakas poikansa on ottanut minun ja kaikkien vaivaisten syntisten puolesta päällensä niin katkeria tuskia".

"Sinä pyhä mies!" jupisi Stephano ja suuteli hartaasti Paavalin lammasnahkaa; mutta tämä veti sen pois hänen kädestään ja lausui tyytymättömänä:

"Minä pyydän, älä tee sitä! Jokainen joka täällä elämässä lähestyy minua kunnianosoituksilla, heittää vain kiviä autuuteni tielle. Nyt menen lähteelle noutamaan sinulle raikasta vettä".

Paavali, palatessaan luolaan vesiastia täynnä, tapasi siellä Hermaan, joka oli tullut sanomaan isällensä hyvähuomenta, ennenkuin jälleen lähti alas kosteikkokaupunkiin senaattorin luota uusia rohtoja noutamaan.

KUODES LUKU.

Galliatar Sirona istui makuuhuoneensa avonaisessa ikkunassa, sill'aikaa kun hänen vaaleata tukkaansa järjesteli vanha musta orjatar, jonka hänen puolisonsa oli ostanut hänelle Romassa.

Hän huokasi, kun orjatar kämmenellään sieltä täältä koski emäntänsä kiiltävään päänkoristeeseen lemuavilla öljyillä.

Neekerinainen tarttui voimakkaasti viljavaan alaspäin aaltoilevaan kultasäikeiden virtaan ja jakoi ne kahtaalle, aloittaakseen palmikoimista; mutta Sirona esti häntä ja sanoi: "Anna minulle kuvastin!"

Ison aikaa hän katseli surumielisenä kirkkaaksi kiilloitettuun metalliin, sitten hän huokasi

toistamiseen, nosti vinttikoiran, joka oli maannut hänen jalkainsa juuressa, syliinsä ja sanoi pitäen kuvastinta eläimen edessä:

"Katsoppas tuohon, Jambe raukkani; jos me molemmat näiden neljän seinän sisällä tahdomme nähdä jotakin, joka meitä miellyttää, niin meidän täytyy katsoa tähän!"

Sitten hän jatkoi kääntyen orjattareen päin:

"Kuinka tuo eläin parka värisee! Se halajaa varmaankin takaisin Arelaasen ja pelkää, että me vielä kauvan viivymme tämän polttavan auringon alla. Anna tänne sandaalini!"

Neekerinainen antoi emännälleen parin pieniä anturoita, joiden somissa hihnoissa oli kultaisia koristeita, mutta Sirona pyyhkäisi kätensä selällä hiuksiaan taakse päin ja virkkoi:

"Ei näitä, vaan ne vanhat. Täällä kyllä puukenkäkin kelpaa!"

Tätä sanoessaan hän osoitti ikkunan alla olevaa pihaa, ja tämä näytti todellakin olevan sen laatuinen, kuin ei sitä kullattu sandaali koskaan olisi polkenut.

Sitä ympäröivät ylt'yleensä rakennukset. Toisella puolen kohosi muuri, jossa oli suuri portti ja toisillakin puolilla oli kullakin rakennus, jotka yhteensä muodostivat teräväkulmaisen hevosenkengän.

Vastapäätä sitä sivurakennusta, joka oli annettu Sironalle ja hänen puolisolonsa, oli Pietarin oma, paljoa korkeampi asuinhuoneus, ja molempia yhdisti toisiinsa talon peräpuolella vaja, joka oli tehty punaisen ruskeista kiviharkoista ja peitetty palmunlehdillä, ja jossa maanviljelys-kaluja säilytettiin ja senaattorin orjat asuivat. Tämän vajan edessä oli kasa mustia sysiä, joita täällä poltettiin piikkisestä sayaali-akaasiasta, ja kelpo joukko hyvin sijoitettuja myllynkiviä, joita Pietari valmisteli kivenlouhoksissaan Egyptissä myötäväiksi.

Tänä varhaisena hetkenä tuo siivotoin, kanojen ja kyyhkysten täyttämä piha oli vielä synkän varjon peitossa.

Ainoastaan Sironan ikkunaan paistoi aamu-aurinko.

Jos hän olisi tietänyt, millä lumoloisteella kultainen valo ympäröitsi hänen vartaloansa, hänen valkoisia ja punaisia kasvojansa ja kullankiiltäviä hiuksiansa, niin hän olisi ollut kiitollinen auringolle, jolle hän oli vihoissaan siitä, että se niin aikaisin oli häirinnyt hänen unensa, parhaan lohdutuksen hänen yksinäisyydessään.

Paitse muutamia sivukamaria oli centurionin asunnossa vielä yksi isohko huone, varsinainen asuinhuone, joka oli kadulle päin.

Varjoten käsin silmiänsä Sirona virkkoi: "Tuo ilkeä aurinko! Meidän ikkunaamme se aina ensinnä paistaa. Niinkuin eivät päivät muutenkin olisi kyllin pitkiä! Vuoteet ovat vast'edes muutettavat etummaiseen huoneeseen; sen tahdon".

Orjatar pudisti päätänsä ja vastasi sammaltaen: "Phoebicio ei sitä tahdo".

Sironan silmät leimahtivat suuttumuksesta, hänen sointuva äänensäkin hiukan tärisi, kun hän kysyi: "Mikä hänen nyt taas on?"

"Hän sanoo", vastasi neekerivaimo, "että senaattorin poika Polykarpo useammin käy ikkunan ohi, kuin hänelle on mieleistä, että hänestä näyttää sinulla olevan enemmän tekemistä noitten Polykarpon pienten siskojen ja muitten lasten kanssa, kuin oikeastaan olisi tarpeellista".

"Onko hän vielä tuolla?" Sirona kysyi hehkuvin poskin ja osoitti uhkaavaisesti sormellaan toista huonetta.

"Isäntä on poissa", sammalsi akka. "Jo ennen auringon nousua hän meni. Sinun ei tarvitse odottaa häntä aterioille, sillä hän palaa myöhään kotiin".

Galliatar ei vastannut, mutta hänen päänsä vaipui ja syvä lohduttomuus kuvastui hänen kukoistavissa kasvoissaan.

Vinttikoiran näkyi ymmärtävän emäntänsä surun, sillä se kohosi ylös häntä kohti, ikäänkuin suudellaksensa häntä.

Yksinäinen nainen pusersi innokkaasti rintaansa vasten pientä eläintä, joka jo hänen kotonansa oli ollut hänen omansa, sillä verraton tuska painoi hänen sydäntänsä, ja hän tunsu itsensä niin yksinäiseksi, niin turvattomaksi, niin kokonansa hyljätyksi, kuin hän peräsimmäisessä ruuhessa olisi ajellut

yksinään, yksinään ulapalla aukealla.

Hän kauhistui väristen.

Hän oli ajatellut puolisoansa, sitä miestä, jonka täällä tulisi olla hänelle kaikki kaikessa, ja jonka läsnä-olo kuitenkin inhotti häntä, jonka välinpitämättömyys ei enää loukannut häntä ja jonka hellyyttä hän pelkäsi paljoo enemmän kuin hänen huimaa ärtyväisyytensä. Sirona ei ollut koskaan rakastanut häntä.

Huolitta hän oli kasvanut monen veljensä ja sisarensa keskellä. Hänen isänsä oli syntymäkaupunkinsa dekurionikollegiumin kirjanpitäjä, mutta vaikka hän asui vastapäätä cirkusta, niin ei tämä ankara mies kuitenkaan koskaan antanut tyttäriensä käydä näytäntöjä katsomassa.

Mutta hän ei saattanut kieltää heitä katselemasta amfiteatteriin tulvaavaa tahi sieltä poistuvaa joukkoa, tahi kuulemasta heidän riemuhuutoansa tahi heidän innokkaita raivon- ja mieltymyksen-osoituksiansa.

Elämän ilot aina silmiensä edessä Sirona kasvoi alati haluten niitä, mutta kuitenkaan milloinkaan saamatta haluansa tyydytetyksi. Hänellä ei ollutkaan aikaa hyödyttömiin toimiin, sillä hänen äitinsä kuoli, ennenkuin hän oli täysikasvuinen, ja sen jälkeen hänen tuli pitää huolta kahdeksasta nuoremasta lapsesta.

Tämän hän tekikin aivan uskollisesti, mutta joutohetkinään hän mielellään kuunteli virkamiesten vaimojen kertomuksia, jotka olivat nähneet kultaisen Rooman ihanuuden ja ylistivät sitä.

Hän tiesi olevansa kaunis, sillä hänen tarvitsi ainoastaan lähteä huoneesta saadaksensa sitä kuulla; mutta jos hän halusikin pääkaupunkiin, niin ei hän tehnyt sitä sen vuoksi, että häntä ihailtaisiin, vaan sentähden, että siellä oli niin paljo ihanaa nähtävänä ja ihailtavana.

Kun sitten centurioni Phoebicio, hänen syntymäkaupungissaan olevan linnueen päällikkö, muutettiin Roomaan, ja hän pyysi saadaksensa ottaa seitsemäntoista vuotiaan, enemmän kuin neljäkymmentä kesäkautta häntä nuoremman Sironan vaimokseen, viedäkseen hänet muassaan keisarien kaupunkiin, niin Sirona seurasi häntä täynnänsä toiveita ja iloisuutta.

Vähää jälkeen häiden hän lähti erään vanhan naispuolisen sukulaisen seurassa Massiliasta meritse, ja Phoebicio taas kohorttinsa etunenässä kulki maitse Roomaan.

Sirona pääsi perille paljoo ennen kuin puolisonsa ja antautui ilman häntä, mutta aina vanhan naisen seuraamana, eloisasti ja aivan viattomasti katselemisen ja ihailemisen iloa nauttimaan.

Samalla ei häneltä kuitenkaan jäänyt huomaamatta, että hän herätti kaikissa huomiota, ja niin paljon kuin se tosin alussa hyvittikin ja miellyttikin häntä, niin se myöskin usein turmeli häneltä monta iloa, kun nuoret ja vanhat Roomalaiset alkoivat seurata häntä ja pyrkiä hänen suosioonsa.

Vihdoin saapui Phoebiciokin, ja kun hän näki vaimonsa ihailijoita parveilevan hänen huoneensa ympärillä, niin hän alkoi kohdella Sironaa, niinkuin tämä olisi jo aikoja sitten rikkonut uskollisuutensa.

Kuitenkin hän kuljetti Sironaa kanssansa huvista huviin, näytännöstä näytäntöön, sillä häntä miellytti saada ylpeillä kauniista, ihanasta puoliosastaan.

Sirona tosin tahtoi olla miellyttävä, mutta hän oli aikaisin ankaran isänsä kautta ja nuorempain sisartensa kasvattajana ollen oppinut tarkoin eroittamaan oikean väärästä, puhtaan saastaisesta, ja hän pian huomasi, että pääkaupungin ilot, jotka alussa olivat loistelleet hänen vastaansa, niinkuin kirjavat kukat loistavine väreineen ja päihdyttävine tuoksuineen, nousivat inhottavista soista.

Mikä oli ollut kaunista, miellyttävää ja omituista, sitä hän alussa oli katsellut mielihyvällä, mutta hänen miehensä mieltyi ainoastaan sellaiseen, joka vaimon mielestä oli halpaa, inhottavaa ja vastenmielistä.

Phoebicio väijyi jokaista hänen silmänluontiansa, eikä kuitenkaan näyttänyt hänelle muuta kuin sellaista, joka loukkaa siveän naisen silmää.

Huvitukset alkoivat tuntua hänestä tuskallisilta, sillä vastenmieliseltä tuntuu suloisinkin viini, jota saastaiset huulet koskevat.

Jokaisen juhlan tahi näytännön jälkeen Phoebicio rasitti häntä ylenmäärin loukkaavilla moitteilla, ja kun Sirona vihdoon, väsyttyänsä tähän menettelyyn, ei luvannut lähteä huoneesta, niin Phoebicio pakoitti kuitenkin hänet seuraamaan häntä, aina kun Qvintillo legaatti, Phoebicion esimies, joka joka päivä lähetti Sironalle kukkia ja antimia, sitä halusi.

Tähän asti Sirona oli häntä kärsinyt ja koettanut puolustella häntä ja oli syyttänyt itseänsä monesta seikasta, jota hän sai kärsiä. Mutta silloin — kymmenen kuukatitta hänen Roomaan tulonsa jälkeen — Phoebicio teki hänelle sellaista — sellaista, joka rautaisen muurin tavoin kohosi heidän välillensä. Ja koska tämä seikka toivotun ylenemisen sijaan oli vaikuttanut sen, että hän siirrettiin syrjäiseen kosteikkoon ja alennettiin kurjan manppelin päälliköksi, niin hän alkoi tahallansa kiusata Sironaa. Tämä yritti puolustaa itseään jäisellä kylmyydellä, ja vihdoinpa tuli siksi, että mies, jota kohtaan hän ei muuta tuntenut, kuin halveksimista, katkerointi hänen elämänsä samassa määrässä kuin ruumiillinen kipu, jota sairas on tuomittu kitumaan koko elämänsä ajan.

Phoebicion läsnä ollessa Sirona oli mykkä, ynseä ja sietämätöin; mutta heti kun Phoebicio poistui hänestä, niin hänessä asuva lämpösydäminen hyvyys ja lapsellinen rattoisuus heräsi uuteen eloon, ja sen kaunihimmat kukkaset versoivat senaattorin huoneessa ja siinä pienessä piirissä, joka palkitsi hänen rakkautensa rakkaudellansa.

Phoebicio oli Mithraan rukoilijoita, jonka palveluksessa hän usein paastosi itsensä uuvuksiin, usein toveriensa seurassa päihtyi aina tunnottomaksi asti.

Täällä Sinain vuorellakin hän oli laittanut luolan kuntoon Mithraan juhlien viettämistä varten, koonnut ympärillensä joitakuita uskolaisiansa, ja kun hän pysyi kotoa poissa yöt, päivät pääksytysten ja sitten palasi kotiin vielä tavallistansa kalpeampana, niin Sirona tiesi, missä hän oli ollut.

Hänen sieluhunsa esiytyi tämän miehen kuva selvempänä, silmät milloin raukeina, milloin palavaa vihaa hehkuvina, ja hän kysyi itseltänsä, kuinka koskaan oli ollut mahdollista, että hän oli suostunut rupeamaan Phoebicion vaimoksi.

Hänen rintansa kohosi nopeammin henkäyksin, kun hän ajatteli sitä häpeätä, jonka Phoebicio Roomassa oli saattanut hänelle, ja hän puristi kätönsä nyrkkiin.

Samassa koira nousi hänen helmastaan ja hyppäsi haukkuen ikkunan rintamuurille.

Hän säikähti vähäsen, järjesti aamupukunsa, joka oli vierryt alas hänen valkoisilta olkapäiltään, sitoi sandaalien viimeiset hihnat ja katsoi sitten pihalle.

Hymy ilmaantui heti hänen huulillensa, sillä hän huomasi nuoren Hermaan, joka jo kauvan oli seisonut liikahtamatta nojaten Pietarin huoneen seinään ja halukkaasti katsellut ihanata naista.

Hänen hilpeä mielensä oli silmän kaltainen, josta jokainen hervaisevan synkkyuden jälki katoaa, niin pian kuin valon vaikutus siihen koskee. Ei mikään suru koskenut häntä niin syvältä, ett'ei uuden ilon tuulahdus olisi saattanut karkoittaa sitä kaikkiin ilman tuuliin.

Niinkuin moni virta on toisen karvainen lähteensä kuin suunsa puolelta, niin kävi monesti Sironan kyynelten-

kin; tuskasta hän alkoi itkeä, ja vallattoman ilonsa tähden oli hänen vaikea saada silmiään kuiviksi.

Phoebicion olisi ollut varsin helppo sulostuttaa hänen kohtaloansa, sillä hänellä oli sangen tuntehikas sydän ja hän oli kiitollinen vähimmästäkin rakkauden osoituksesta. Mutta Phoebicion ja Sironan väliltä olivat kaikki siteet ratkenneet.

Hermaan varsi ja kasvot miellyttivät Sironaa.

Hänestä Hermas näytti ylhäisen näköiseltä, vaikka hänellä oli köyhä puku, ja huomattessaan Hermaan poskien hehkuvan ja hänen kätensä, joka piti lääkepulloa, vapisevan, hän tiesi, että Hermas oli salaa katsellut häntä ja että hänen näkönsä oli saattanut hänen nuoren verensä liikkeesen.

Nainen, ja sen lisäksi sellainen, joka mielellään on miellyttävä, suopi anteeksi kaikki synnit, joita tehdään hänen kauneutensa tähden, ja hänen äänensä soi sangen ystävälliseltä, kun hän toivotti Hermaalle hyvää huomenta ja kysyi häneltä, kuinka oli hänen isänsä laita ja olivatko senaattorin lääkkeet auttaneet.

Nuorukaisen vastaukset olivat lyhyitä ja ujoja; mutta hänen silmänsä ilmaisivat, että hän olisi mielellään sanonut varsin toisia asioita, kuin mitä hänen taipumatoin kielensä saattoi Sironalle ujosti vastata.

"Dorothea rouva kertoi minulle eilen illalla", Sirona sanoi ystävällisesti, "että .Pietari toivoi pian saattavansa parantaa isäsi, mutta että hän vielä on hyvin heikko. Ehkäpä hyvä viini olisi hänelle hyödyksi; ei vielä tänäpäivänä, mutta huomenna tahi ylihuomenna. Tule vaan minun luokseni, jos tarvitset sitä; meillä on vanhaa Falernon viiniä kellarissamme ja valkoista mareotilaista, joka on erittäin hyvää ja terveellistä".

Hermas kiitti häntä, ja kun Sirona vielä kerran kehoitti häntä huoletta kääntymään hänen puoleensa, niin Hermas sai niin paljon voimaa, että enemmän sammaltaen kuin puhuen huudahti Sironalle: "Sinä olet yhtä hyvä, kuin kauniskin".

Nämät sanat eivät olleet vielä loppuun lausutut, kun ylimmäinen niistä kivistä, jotka olivat taitavasti ladotut orjien huoneen viereen, syöksähti alas kovasti kolisten.

Sirona säikähtyi ja vetäytyi pois ikkunan äärestä, vinttikoiria alkoi kovasti haukkua ja Hermas tarttui otsaansa, ikäänkuin unesta heräten.

Pian tämän jälkeen hän kolkutti senaattorin ovea.

Tuskin hän oli astunut huoneeseen, kun Mirjamin solea vartalo Varjon tavoin solahti esiin kivien takaa ja katosi pikaisesti ja äänettömänä orjien asuntoon.

Tämä oli silloin tyhjänä, sillä sen asukkaat työskentelivät pellolla, talossa tahti kivenmurroksella. Se sisälsi muutamia niukkavaloisia huoneita, joiden seinät olivat paljaat ja epätasaiset.

Paimentyttö astui pienimpään niistä. Täällä makasi palmun-oksaisella vuoteella se orja, jota hän oli haavoittanut, ja joka liikahteli, kun Mirjam joutuisin käsin, nopeasti ja vinoon pani uuden, huonosti silitetyn kääreen hänen otsassaan olevaan syvään haavaan.

Heti kun Mirjam oli täyttänyt tämän velvollisuutensa, niin hän lähti taas huoneesta, asettui puoleksi avonaisen, kartanolle vievän oven taakse, painoi otsansa oven kiviseen pieleen ja katseli nopeasti hengitellen milloin senaattorin huoneeseen, milloin Sironan ikkunaan päin.

Uusi, kiihkeä liikutus oli tunkeunut hänen nuoreen sydämeensä.

Vielä muutamia minuuttia sitten hän oli aivan rauhallisesti kytkinnyt lattialla sairaan vieressä ja pää kätten nojassa ajatellut vuotta ja vuohiansa.

Silloin hän kuuli ulkoa kartanolta hiljaista kopinaa, joka kyllä olisi jäänyt jokaiselta muulta huomaamatta, mutta hän ei ainoastaan sitä huomannut, vaan saattoi myöskin aivan varmaan erottaa, kuka sen synnytti.

Hermaan astunnan ääntä hän ei koskaan saattanut olla tuntematta, ja se vaikutti häneen vastustamattomalla voimalla.

Kiireesti hän kohotti päänsä kätensä nojasta ja kyynärpään polvelta, joka oli sitä tukenut, kavahti ja astui kartanolle.

Myllynkivet peittivät hänet, ja piilopaikastaan hän näki Hermaan, joka oli vaipunut ihailemiseen.

Mirjam seurasi Hermaan katseiden suuntaa, ja hänen silmiensä eteen ilmaantui sama kuva, joka ihastutti Hermasta: Sironan ihana, auringon valon ympäröimä muoto. Hän näytti sellaiselta kuin lumi keskellä ruusuja ja kultaa, kuin haudalla istuva enkeli kirkon uudessa taulussa. Niin, kuin enkeli! Ja hänen mieleensä leimahti se ajatus, että hän itse oli ruskea ja musta, ja että Hermas oli nimittänyt häntä pahaksi hengeksi.

Syvän tuskan tunne valtasi hänet ja hän tunsu itsensä ikäänkuin rankaistuksi ruumiin ja sielun puolesta; mutta pian hajosi lumous, hänen sydämensä alkoi kovasti tykyttää, ja hänen täytyi valkoisilla hampaillansa purra huuliinsa voidakseen olla ääneensä huudahtamatta tuskasta ja vihasta.

Kuinka mielellään hän olisi hypännyt ylös ikkunaan, jonne Hermaan silmäykset tähtäsivät, ja käynyt kiinni Sironan kultakutreihin, temmannut hänet maahan ja niinkuin vampyyri imenyt veren hänen punaisista huulistaan, kunnes hän olisi maannut hänen edessään kalpeana, kuin janoon kuolleen ihmisen ruumis.

Tällöin hän näki, että Sironan keveä puku valui alas hänen olkapäiltään ja että Hermas säikähtyen painoi kätensä sydämelleen.

Silloin hänet valtasi toinen tunne. Häntä halutti huutaa Sironalle ja varoittaa häntä.

Riitasisaretkin tarttuvat hengessä toistensa käsiin, kun puhtaan naisellisuuden vaaran-alainen pyhyys on suojeltavana.

Mirjam punehtui Sironan tähden, ja jo aukenivat hänen huulensa, kun vinttikoiria rupesi haukkumaan ja keskustelu heidän välillensä alkoi.

Ei sanaakaan siitä, mitä lausuttiin, jäänyt hänen tarkalta korvaltaan kuulematta, ja kun Hermas sanoi

Sironalle, että hän oli yhtä hyvä kuin kauniskin, niin Mirjam tunsu päätänsä huimaavan.

Ylimmäinen myllynkivi, jolta puuttui tukea ja josta Mirjam koetti ottaa kiinni, menetti tasapainonsa, ja sen putoaminen oli häirinyt heidän keskustelunsa ja saattanut Mirjamin, takaisin sairaan luokse.

Jo seiso i Mirjam ovella ja odotti Hennasta.

Kauvan, kauvan kesti hänen odottamisensa; vihdoinkin hän tuli Dorothea rouvan seurassa, ja Mirjam näki vaan sen, että Hermas jälleen loi pikaisen silmäyksen Sironan ikkunaan.

Vahingon-ilon hymy ilmaantui hänen huulilleen, sillä ikkuna oli tyhjä, ja kadonnut se kaunis kuva, jonka Hermas oli toivonut saavansa jälleen nähdä.

Sirona istui kangaspuillaan kadunpuoleisessa huoneessa, jonne lähenevä kaviolin kapse oli hänet houkutellet.

Senaattorin toinen poika, Polykarpo, oli isänsä uhkealla oriilla ratsastanut ohitse, oli tervehtinyt häntä ja samalla heittänyt ruusun tielle.

Puolta tuntia myöhemmin vanha orjatar astui Sironan luokse, joka harjaantunein käsin heitteli syöstävää edes takaisin kankaan sarjan läpi.

"Emäntä!" huusi neekeri rumasti hymyillen, ja kun yksinäinen nainen pysähtyi työssään ja kysyväisesti katsoi häneen, niin akka tarjosi hänelle ruusun.

Sirona otti kukan, puhalsi siitä kadun tomun pois, suorieli sormiensa päillä hienoja lehtiä ja virkkoi, näyttäen luovan melkein koko huomionsa tähän toimeen: "Anna sinä ruusujen tästä lähin jäädä paikallensa. Sinä tunnet Phoebicion, ja jos joku sen näkee, niin aljetaan siitä juttu".

Musta nainen kääntyi häneen seljin olkapäitänsä kohottaen, mutta Sirona ajatteli: "Polykarpo on sentään kaunis ja rakastettava mies, eikä varmaankaan kellään ole niin suuria ja sydämellisiä silmiä kuin hänellä; kun hän ei vaan aina niin paljon puhuisi suunnitelmistaan, piirroksistaan ja kuvistaan ja pelkistä vähäisistä aineista, jotka eivät ensinkään koske minuun!"

SEITSEMÄS LUKU.

Sitten kun seuraavan päivän aurinko oli jo käynyt alemmaksi puolipäivän korkeutta, ja ilma alkoi tulla viileämmäksi, niin Hermas ja Paavali veivät Stephanon hänen toivonsa mukaan ulos, kun hän alkoi tuntea itsensä voimakkaammaksi.

Erakot istuutuivat toistensa viereen matalalle kiviharkolle, jonka Hermas oli laittanut pehmeäksi lepoistuimeksi isällensä, panemalla sen päälle paksun, tuoreen ruohokerroksen.

Molemmat erakot katselivat nuorukaista, joka nuolella ja jousella varustettuna astui vuorta ylös pyytämään vuorikaurista, koska Pietari oli määrännyt voimakasta ruokaa sairaalle.

He eivät vaihtaneet sanaakaan keskenänsä, ennenkuin metsästäjä oli kadonnut näkyvistä. Silloin Stephano sanoi:

"Kuinka hän on muuttunut sen jälkeen, kun sairastuin! Eihän ole perin pitkää aikaa siitä, kun viimeksi näin hänet päivän valossa, ja sillä välin näyttää pojasta tulleen mies. Hänpä hän astuskeli niinkuin mies, joka tuntee arvonsa".

Paavali jupisi, maahan käännetyin kasvoin, muutamia suostumuksen sanoja.

Hän muisti diskuskiekon heitännän ja ajatteli: "Varmaankin palestra kytee hänen mielessään; hän on kylpenytkin, ja kun hän eilen palasi kosteikosta, niin hän astuskeli niinkuin nuori atleetti".

Silloin vasta ystävyys on todellinen, kun ystävät molemmin puolin saattavat iloita toistensa seurasta, vaikeivät keskenänsä puhu sanaakaan.

Stephano ja Paavali olivat vaiti, ja kuitenkin heidän kesken oli näkymätöin ajatusten vaihto, kun he auringon painuessa laskuansa kohti katselivat länteen päin.

Syvällä heidän alapuolellaan loisti tumman sinivihreänä Punaisen meren kapea juomu paljasten

kullankeltaiselta loistavien rannikkovuorten rajoittamana. Aivan heidän vieressään kohosi jättiläisvuoren piikkinen huippu, jota, auringon laskettua sen taakse, ympäröitsi ikäänkuin loistava rihma hohtavia rubiineja. Leimuava puna valoihen läntiselle taivaan rannalle, keveitä utuhuntuja alkoi liehua rannikkovuorten ympärillä, kirkkaan taivaan hopeapilvi muuttui värilleen, pukeutui vastapuhjenneen ruusun vienoon punahan ja rantakunnaat kimmelsivät amethystin kuulakassa orvokinsinessä.

Ei tuulonenkaan käynyt, ei ainoakaan ääni häirinnyt illan juhlallista hiljaisuutta.

Vasta silloin kun meri alkoi muuttua yhä synkemmän näköiseksi, kun vuorten huippujen ja lännen rusko sammui, ja yö alkoi levittää varjojansa korkeutten ja syvyytten yli, vasta silloin Stephano erotti ristiin pannut kätensä ja mainitsi hiljaa kumppaninsa nimeä.

Paavali säikähti niinkuin se, joka äkkiä herää unesta ja tuntee itsessään, että toisen puhe on jäänyt häneltä kuulematta: "Sinä olet oikeassa", hän sanoi; "tulee pimeä ja kylmä ja sinun pitää mennä takaisin luolaan".

Stephano ei vastustanut, vaan antoi Paavalin viedä hänet hänen vuoteellensa.

Levittäessään lammasnahkaa sairaan päälle Paavali huokasi raskaasti.

"Mitä liikkuu sielussasi?" vanhus kysyi. "Se on — se oli; sitä ei voi auttaa", Paavali huusi syvästi liikutettuna. "Me saimme äsken nähdä Luoja ihanimman ihmeen, mutta häpeällisessä epäjumalanpalveluksessa näin edessäni Helion vaunut kiiltävine, tulta pärskyvine, siivekkäine hepoineen ja Helion itsensä Hermaan muodossa, kullaan kiiltävine hiuksineen, ja karkelevat hoorit ja hämärän kultaiset portit. Kirottua daimonirooskaa!..."

Erakon keskeytti tällöin Hermas, joka astui luolaan näyttäen miehille nuorta tunturivuohta, jonka hän oli tappanut, ja virkkoi: "Pulskea poika, ja vaan yhden nuolen se on minulta vienyt. Heti sytytän valkean ja paistan parhaat palat. Vielä on monta vuolta vuorellamme, ja minä osaan niitä löytää".

Tuntia myöhemmin isä ja poika söivät vartaassa paistetut lihanviipaleet; Paavali kieltäytyi aterioimasta heidän kanssansa, sillä kun hän diskuksenheitännön jälkeen, täynnänsä epäilystä ja katumusta ruoski itseänsä luolassa, niin hän oli myös määrännyt itselleen ankaran paastoamisen. "Ja nyt", huudahti Hermas, kun hänen isänsä, jota tämä kauvan kaivattu voimallinen ravinto näkyi hyvin maittavan, sanoi olevansa kylläinen, "ja nyt tulee paras herkku. Tässä pullossa on vahvistavaa viiniä, ja kun se on tyhjennetty, niin se jälleen täytetään".

Stephano otti puupikarin, jonka hänen poikansa hänelle tarjosi, joi vähäsen ja sanoi, vielä kerran kielellään koetellen jalon nesteen hyvää makua:

"Se on tosiaankin hyvää! Syrian viiniä! Maistappas vaan, Paavali".

Tämä otti maljan käteensä, hengitti koetellen kultajuoman hajua ja jupisi sitten kostuttamatta sillä huuliaan: "Se ei ole Syrian viiniä; egyptiläistä se on; tunnen sen hyvin; minä pitäisin sitä mareotilaisena!"

"Siksi Sirona sitä sanoi", Hermas huudahti. "Ja sinä tunnet sen jo hajusta! Hän sanoi sen olevan erittäin terveellistä sairaalle".

"Niin se onkin", Paavali vakuutti; mutta Stephano kysyi kummeksien: "Sirona? Kuka on Sirona?"

Luolaa valaisi himmeästi sen suulle sytytetty tuli, niin ett'eivät erakot saattaneet huomata, että Hermas kovasti punastui vastatessaan: "Sironako? Galliatar Sironako? Etkö sitä tiedä? Hän on kosteikossa asuvan centurionin puoliso".

"Kuinka sinä tulit *hänen* luoksensa?" isä kysyi,

"Hän asuu Pietarin talossa", nuorukainen vastasi, "ja kun hän sai kuulla, että sinä olet haavoitettu..."

"Kiitä häntä minun puolestani, kun aamulla menet sinne", Stephano virkkoi, "häntä ja hänen miestänsä. Onko hänkin Gallialainen?"

"Luullakseni hän on; ei, hän on varmaan", Hermas vastasi. "Häntä nimitetään Leijonaksi, ja hänkin on kotoisin Galliasta".

Nuorukaisen lähdettyä luolasta, vanhus laskeusi levolle, ja Paavali valvoi hänen vieressään hänen poikansa vuoteella.

Mutta Stephano ei saattanut nukkua, ja kun hänen ystävänsä lähestyi häntä antaakseen hänelle rohtoja, niin hän sanoi:

"Gallialaisen miehen vaimo on osoittanut hyvyttä minua kohtaan, ja kuitenkin viini olisi hyödyttänyt minua enemmän, joll'ei se olisi tullut Gallialaiselta".

Paavali katsoi häneen kysyväisesti, ja vaikka luolassa vallitsi täydellinen pimeys, niin Stephano kuitenkin tunsu tämän katseen ja jatkoi:

"En pidä vihaa ketäkään vastaan, vaan rakastan lähimmäistäni. Kova häväistys on minua kohdannut, mutta olen antanut anteeksi, kaikesta sydämestäni anteeksi. Yksi ainoa on elämässä, jolle soisin pahaa, ja tämä on eräs Gallialainen".

"Anna hänellekin anteeksi", Paavali pyysi, "äläkä häiritse untasi katkerilla ajatuksilla".

"En ole väsynyt", sairastu huusi, "ja jos sinua olisi se kohdannut, mikä on minun osalleni tullut, niin se olisi häirinnyt sinunkin öitteesi levon".

"Tiedän sen, tiedänhän sen", Paavali rauhoitteli häntä. "Gallialainenhan vietteli vaimo parkasi hylkäämään sinun huoneesi ja oman lapsensa".

"Ja kuinka rakastin Glyceraa!" sairastu huokasi. "Kuin ruhtinatarta pidin häntä, ja kaiken, mitä hän toivoi, ymmärsin antaa, ennenkuin sanat vielä olivat hänen kieleltänsä kerinneet. Sata kertaa hän sanoi, että minä olin liian hyvä ja liian hento, ja ett'ei hänellä enää ollut mitään kaivattavaa. Silloin Gallialainen tuli huoneesemme, ihminen, mies tuima kuin hapan viini, mutta sulokielinen, hehkuvasilmäinen. En tiedä kuinka hän kietoi Glyceran pauloihinsa, enkä tahdokkaan tietää. Helvetissä hän on sovittava rikoksensa. Tuon kadotetun vaimo paran edestä rukoilen yöt ja päivät. Hän vaipui lumoukseen, ja hänen sydämensä, jäi vielä kuitenkin huoneeseni, sillä siellähän oli hänen lapsensa, ja hän piti Hennasta sangen rakkaana ja sydämellisesti hän oli minuunkin rakastunut. Mutta kuinka voimakas lieneekään se ihastus, joka tekee tyhjäksi itse äidinrakkaudenkin! Minä poloinen! Minä poloinen! Oletko koskaan rakastanut naista, Paavali?"

"Sinun pitää nukkua", tämä kehoitti. "Kukahen olisi elänyt milt'ei puolen vuosisataa tuntematta rakkautta! Nyt en puhu sanaakaan enää; mutta sinä nautit tämän juoman, jonka Pietari on sinulle lähettänyt".

Senaattorin rohdot olivat voimallisia, sillä sairastu nukkui, ja heräsi vasta silloin, kun täysi päivänvalo valaisi luolaa.

Paavali istui yhä vielä hiljaa vuoteellansa ja tarjosi hänelle, sitten kun he yhdessä olivat rukoilleet, ruukun, jonka Hermas, ennen kosteikkoon lähdettyänsä, oli täyttänyt raikkaalla vedellä.

"Tunnen itseni vahvistuneeksi", vanhus virkkoi. "Rohdot ovat hyviä, olen makeasti maannut ja nähnyt kaunista unta, mutta sinä näytät kovin kalpealta ja valvoneelta".

"Minäkö?" Paavali kysäisi. "Minähän olen levännyt tässä vuoteella. Anna minun hetkeksi mennä ulos". Näin sanoen hän meni ulos luolan edustalle. Heti kun hän oli mennyt pois Stephanon näkyvistä, niin hän hengähti syvästi, ojenteli jäseniään, hieroi polttavia silmiään, sillä tuntui siltä, kuin hiekkajyväsiä olisi kokoontunut hänen silmäluomiensa alle, joiden hän ei ollut kolmeen vuorokauteen sallinut sulkeutua.

Sitä paitse vaivasi häntä ankara jano, sillä yhtä pitkään aikaan hänen huulensa eivät olleet koskeneet juomaan eivätkä ruokaan.

Jo alkoivat hänen kätensä vapista, mutta heikkous ja tuska, jonka hän tunsu, täytti hänet hiljaisella ilolla, ja mielellään hän olisi mennyt takaisin omaan luolaansa ja antautunut, niinkuin useita kertoja ennenkin, siihen katkeran suloiseen mielikuvitukseen, että hän riippui ristillä ja että hänen verensä samoin kuin Vapahtajankin valui viidestä haavasta.

Mutta Stephano huusi häntä, ja viivyttelämättä hän meni hänen luoksensa ja vastasi hänen kysymyksiinsä.

Puhuminen tuntui hänestä huokeammalle kuin kuunteleminen, sillä hänen korvissaan suhisi ja kohisi, ja kilisi ja kihisi, ja hänestä tuntui siltä, kuin hän olisi päihtynynä tulisesta viinistä.

"Kunhan ei Hermas vaan unhottaisi kiittää Gallialaista", Stephano virkkoi.

"Kiittää, meidän tulee aina kiittää", toinen vastasi sulkien silmänsä.

"Minä olen uneksinut Glycerasta", alkoi vanhus uudelleen puhua. "Sanoit eilen, että rakkaus on

sinunkin sydämessäsi liikkunut; ethän kuitenkaan koskaan ole ollut naimisissa? Sinä olet vaiti. Vastaahan!"

"Minäkö? Kuka on minulle puhunut?" Paavali jupisi ja katsoi kysyjään tuijottavin katsein.

Tämä säikähtyi, ja kun hän huomasi, että Paavalin kaikki jäsenet vapisivat, niin hän nousi pystyyn ja tarjosi hänelle Sironan viinipullon, jonka toinen, voimatta enää itseään hallita, tulisesti tempasi hänen kädestään ja tyhjensi sen sammuttaaksensa polttavaa janoaan.

Tulinen juoma virvoitti hänen uupuneet voimansa, punasi hänen poskensa ja loi hänen silmiinsä omituisen loisteen. Sitten hän sanoi hengähtäen ja painaen käsiänsä rintahansa: "Kuinka hyvältä se tuntui!"

Stephano rauhoittui täydelleen ja toisti kysymyksensä, mutta hän melkein katui uteliaisuuttansa, sillä Paavalin ääni soi hänen korvissaan aivan oudolta, kun hän vastasi: "En, minä en ole ollut naimisissa, mutta kuitenkin olen rakastanut ja minä kerron sinulle kaiken alusta loppuun asti, mutta sinä et saa keskeyttää minua, et kertaakaan! Minä olen niin kummallisella mielellä. Ehkäpä viini on sen tehnyt. Isoon aikaan en ollut juonut mitään; minä olin jo paastonnut aina siitä — siitä — mutta sehän on saman tekevä. Ole ääneti, aivan ääneti, ja anna minun kertoa".

Paavali istuutui Hennaan vuoteelle. Hän taivuttihen taaksepäin, nojasi takaraivonsa luolan kallioseinään, jonka suusta tunkeusi sisään täysi päivän valo, ja hän alkoi, katsellen tuijottavin silmin avaruuteen, kertoa:

"Millaiselta hän näytti? Kuka voipi häntä kuvata? Korkea hän oli ja kookas kuin Hera, eikä hän kuitenkaan ollut ylpeä, ja hänen jalot kreikkalaiskasvonsa olivat vielä herttaisemmat kuin kauniit.

"Hän ei saattanut enää olla aivan nuori, mutta hänellä oli kuitenkin ystävällisen lapsen silmät. Muistan nähneeni hänet aina kovin kalpeana. Hänen kapea otsansa loisti kuin norsunluu hänen mustien hiustensa alta. Valkoiset niinkuin hänen otsansakin olivat myöskin hänen, kauniit kätensä, hänen kätensä, jotka sielullisten olentojen tapaan osasivat puhua omaa kieltänsä. Jos hän hartaasti pani ne ristiin, niin jo ne itsessään tuntuivat lausuvan rukouksen. Hän oli notkea kuin nuori palmu, kun hän taivutti itseään, ja samassa hänellä oli kuitenkin jalon-arvoinen ryhti, silloinkin kun hänet ensi kerran näin. Se tapahtui hirveässä paikassa, Rhakotiin kamalassa vankihuoneessa. Hänellä oli yllään ainoastaan kulunut puku, joka ennen oli ollut kallis; ja niinkuin ahne rotta seuraa vangittua kyyhkystä, niin seurasi häntä eräs rietas nainen ja herjasi häntä häpäisevillä puheilla. Hän ei vastannut sanaakaan, mutta raskaat, suuret kyyneleet vierivät verkallensa alas hänen kalpeilta poskiltansa hänen käsillensä, jotka hän piti ristissä povellansa. Kärsimystä ja tuskaa puhuivat hänen katseensa, mutta ei mikään äkillinen vavahdus rumentanut hänen kasvojensa piirteiden sopusuhtaisuutta. Herjauksiakin hän saattoi kauniisti kärsiä, ja millä sanoilla tuo villitty akka vainosikaan häntä!

"Minä olin jo aikoja sitte kastettu, ja minulle, rikkaalle Menanderille, Pompejo prefektin langolle, olivat avoinna kaikki vankilat, joissa Maksiminon aikana niin monta kristittyä piti käännytettämän uskostaan. Mutta hän ei kuulunut meikäläisiin. Hänen katseensa kohtasi minun katsettani, minä ristin silmiäni, mutta hän ei vastannut tähän pyhään tervehdykseen. Vahdit veivät pois akan, mutta hän vetäytyi pois pimeään nurkkaan, asettui siellä maahan ja kätki kasvonsa käsiinsä.

"Minun sieluni valtasi erinomainen sääli tuota onnetonta naista kohtaan; minusta tuntui, kuin hän olisi minun ja minä hänen, ja minä luotin häneen vielä silloinkin, kun vanginvartia raoilla sanoilla kertoi, että nainen oli asunut erään Roomalaisen kanssa akan luona ja oli tältä kavaltanut paljon rahaa.

"Seuraavana aamuna minua jälleen halutti mennä vankihuoneeseen, sekä hänen että itseni tähden. Minä löysin hänet samasta nurkasta, jonne hän edellisenä päivänä oli paennut. Hänen vieressään oli koskemattomana hänen vankiruokansa, vesimalja ja leipäpala.

"Lähestyessäni häntä, näin, että hän taitti palasen itselleen ohukaisesta leivänkannikasta ja sitten kutsui luokseen pienen kristityn pojan, joka oli seurannut äitiään vankeuteen, ja antoi hänelle lopun leivästä. Poika kiitti häntä siivosti, mutta nainen otti hänet kiinni ja suuteli häntä sydämellisen hellästi, vaikka poika näytti kipeältä ja rumannäköiseltä.

"Joka noin rakastaa lapsia, ei ole turmeltunut', sanoin itsekseni ja tarjousin auttamaan häntä voimieni mukaan.

"Hän silmäili minua melkein epäillen ja vastasi, että hänelle tapahtui hänen ansionsa mukaan ja että hän tahtoi kärsiä sen.

"Ennenkuin saatoin oppia häntä lähemmin tuntemaan, häiritsivät meitä kristityt. Nämät olivat kokoontuneet arvoisan Ammonion ympärille, joka neuvoi ja lohdutti heitä ylentävillä sanoilla. Nainen

kuunteli tarkkaavaisesti vanhusta, ja seuraavana päivänä tapasin hänet keskustelemassa sen pojan äidin kanssa, jolle hän oli antanut leipää.

"Eräänä aamuna tulin vankilaan tuoden muassani hedelmiä virvoittaakseni niillä vankeja ja erittäinkin häntä. Nainen otti omenan, nousi ylös ja sanoi: 'Minä pyydän nyt sinulta toista lahjaa. Sinä olet kristitty; lähetä pappi minua kastamaan, joll'ei hän pidä minua mahdottomana, sillä minun syntikuormani on raskas, raskaampi kuin kenenkään muun naisen'.

"Jälleen täytyivät hänen suuret, suloiset lapsensilmänsä raskailla hiljaisilla kyyneleillä; minä puhuttelin häntä sydämellisesti ja neuvoin, niin hyvin kuin saatoin, häntä turvaamaan Lunastajan armoon.

"Vähää jäljemmin Ammonio kastoi hänen salaisesti, ja hän pyysi, että häntä nimitettäisiin Magdalenaksi. Niin tapahtuikin ja tästä lähin hän kokonaan luotti minuun.

"Hän oli hyljännyt puolisonsa ja lapsensa erään perkeleellisen viettelijän tähden, jota hän oli seurannut Aleksandriaan ja joka oli siellä jättänyt hänet oman onnensa nojaan. Yksinäisenä, ystävättömänä, puutteen-alaisena ja velallisena hän jäi erään kovasydämisen, ahnaan emännän luo, ja tämä saattoi hänet viimein tuomarin eteen ja vankeuteen.

"Mihinkä syvimmän sieluntuskan kuiluun tämä paremman kohtalon arvoinen nainen soi minun katsoa! Mikä on naisella jalointa? Hänen rakkautensa, hänen äidin velvollisuutensa, hänen arvonsa. Ja Magdalena! Kaikki nämät kolme seikkaa hän oli menettänyt ja hukannut omasta syystänsä.

"Ylivaltaisen sallimuksen iskut ovat helposti kestettäviä, mutta voi sitä, joka itse turmelee elämänsä!

"Hän oli syntinen, hän tunsu sen tuskallisesti katuen ja kielsi järkähtämättömästi, kun tarjousin lunastamaan hänet vapaaksi.

"Hän odotti rankaistusta, niinkuin kuumetautinen katkeraa juomaa, joka jäähdyttää hänen verensä.

"Ristiinnaulitun nimessä! Minä olen syntisten joukossa löytänyt enemmän jaloa ihmisyyttä, kuin monessa hurskaassa, joka käypi papillisessa puvussa.

"Magdalenan kautta vankila muuttui minulle jälleen pyhäksi. Minä olin ennen usein lähtenyt siitä äärettömän halveksimisen tunteilla, sillä vangittuina kristittyinä joukossa oli paljon laiskehtivää roistoväkeä, jotka rohkeasti olivat tunnustaneet Vapahtajaa, elääkseen uskolaisten rakkauden antimista; siellä minä olin nähnyt, kirottuja pahantekijöitä, jotka toivoivat marttyyrikuolemalla voittavansa menetetyt autuutensa; siellä olin kuullut pelkurien valitushuutoja, jotka yhtä paljon pelkäsivät kuolemaa kuin luopumista Korkeimmasta. Sydäntä viiltäviä näköjä sain täällä nähdä, mutta myöskin mitä ylevimmän mielenjalouden kuvia. Minä näin miehiä ja naisia, jotka hiljaisen onnellisina menivät kuolemaan, ja joiden loppu todellakin oli jalompi, kuin Kodron ja Decio Mus'in paljon ylistetty kuolo.

"Ei yhtäkään vaimoa eikä miestä ollut koko vankijoukossa, joka olisi ollut kohtaloonsa tyynemmin valmistunut ja tyytyväisempi, kuin Magdalena. Lause: 'Pitää ilo oleman taivaassa yhdestä syntisestä, joka hänensä parantaa, enemmän, kuin yhdeksästäkymmenestä ja yhdeksästä hurskaasta' — vahvisti häntä ihmeellisesti, ja hän on tehnyt *parannuksen*, todellakin hän on sen tehnyt. Entä minä! Jumala on minun todistajani, ettei mikään semmoinen halu, joka viettelee miestä naisen luo, saattanut minua hänen tykönsä, enkä minä kuitenkaan voinut häntä jättää, vaan olin päivät hänen luonansa ja yöllä sieluni ikävöitsi häntä, ja ihanimmalta kaikesta tuntui minusta saada kuolla hänen kanssansa.

"Tämä tapahtui neljännen vainoomisdekreetin aikaan, muutamia kuukausia ennen ensimmäisen toleranssi-ediktin antamista.

"Jokainen joka uhraa, sanottiin siinä, pääsee rankaistuksesta vapaaksi; se, joka vastustelee, sitä on kaikin neuvoin pakoitettava uhraamaan. Se, joka osoitaksen uppiniskaiseksi, rankaistetaan kuolemalla. Kauvan aikaa oli sääliäisesti menetelty, vaan nyt tahdottiin kauhistuttaa vankia sen kautta, että heille uudestaan luettiin tuo lakisääntö. Silloin monet piiloutuivat voihtaten ja valitellen, toiset taas rukoilivat ääneensä, mutta useimmat odottivat syvästi huoaten ja kalpein kasvoin, miten käypä oli. Magdalena pysyi täydelleen tyneenä.

"Nyt kristittyjen vankien nimet huudettiin ja keisarin legionaarit veivät heidät kaikki yhteen paikkaan.

"Ei minun eikä hänen nimeänsä mainittu; sillä minä en ollut vankien joukkoa, eikä häntä taas oltu vangittu uskonsa tähden.

"Jo virkamies kääri luetteloansa kokoon, niin Magdalena nousi ylös, astui kainosti esiin ja lausui levollisen arvokkaasti: 'Minäkin olen kristitty'.

"Jos olisi enkeli, jolla olisi ihmisen muoto, niin sen kasvot varmaankin näyttäisivät sellaisilta, kuin hänen kasvonsa sillä hetkellä. Roomalainen, joka oli tyyni ja arvokkaan näköinen mies, katseli tutkivaisesti, mutta hyväntahtoisesti häntä, pudisti päätänsä ja sanoi lujaan, osoittaen kirjakkääryänsä: 'Minä en löydä tästä sinun nimeäsi'. Tähän lisäsi hän hiljaa: 'enkä tahdokkaan sitä löytää'.

"Silloin Magdalena astui likemmäksi häntä ja sanoi ääneen: 'Suo minullekin tilaa uskolaisten joukossa ja kirjoita näin: Magdalena, kristitty, kieltäypi uhraamasta'.

"Minun sieluni tuli kovin liikutetuksi ja iloisella mielin minä huusin: 'Pane sinne minunkin nimeni ja kirjoita: Menander, Herophilon poika, kristitty, kieltäytyy samoin'.

"Roomalainen teki tehtävänsä.

"Aika ei ole mielestäni haihduttanut hetkistäkään näistä päivistä.

"Tuossa oli alttari ja sen vieressä toisella puolella pakanallinen pappi, toisella puolella taas keisarin virkamies. Kaksittain meidät vietiin esiin. Magdalena ja minä olimme viimeiset. Täällä tuotti yksi ainoa pienoinen sana elämän ja vapauden, mutta toinen kiduttavan kuoleman.

"Kolmesta kymmenestä vangista ainoastaan neljä rohkeni kieltäytyä uhraamasta; arkamieliset taas valittelivat, ristivät silmiänsä ja rukoilivat Herraa vahvistamaan muiden mieltä.

"Sanomattoman puhdas ilo täytti minun sieluni, ja minusta tuntui, kuin olisimme ruumiittomina, keveiden pilvien kantamina leijailleet ylä-ilmoihin.

"Hiljaa ja tyynesti kieltäysimme uhraamasta, kiitimme keisarin virkamiestä, joka meitä lempeästi siihen kehoitti, ja kun me samassa paikassa ja yhtä haavaa jouduimme kiduttajan käsiin, niin Magdalena loi silmänsä ylöspäin, minä vain häneen, ja keskellä julmimpia tuskia minä näin edessäni Vapahtajan viittaavan minua ja enkelien ympäröivän häntä leijaellen keveillä ilma-aaltosilla, jotka silmään näyttivät pelkältä valon loistolta ja korvaan kuuluivat ihanalta soitannolta.

"liikahtamatta hän kärsi kauheita tuskia; vain kerran hän huusi poikansa nimeä, Hermeiasta.

"Silloin loin silmäni häneen ja näin kuinka hän vavahtelevin huulin ja avonaisin silmin katseli taivaasen päin, hän vielä eli, mutta oli jo kuitenkin Vapahtajan luona, hän oli kidutuslavalla ja kuitenkin autuas.

"Minun ruumiini, joka oli vahvempi, jäi vielä tomun kahleisiin; hän pääsi niistä vapaaksi jo kiduttajan ensikertaa häntä ahdistaa.

"Minä suljin hänen silmänsä, ihanimmat silmät, joissa koskaan taivas on kuvastellut, minä otin sormuksen hänen verisestä, rakkaasta, valkeasta kädestänsä, ja täällä, täällä, tämän karkean nahan alla minä säilytän sitä, ja minä rukoilemistani rukoilen... Oi sydämeni! Voi, jospa aika tulisi! Voi, jospa kuitenkin loppu...!"

Paavali painoi kätensä otsaansa ja vaipui uupuneena ja voimattomuuden valtaamana vuoteelleen.

Sairas oli jännitettyinä, tuskin hengittäenkään seurannut hänen kertomustansa.

Jo ennemmin hän oli noussut pystyyn ja toisen huomaamatta langennut polvilleen.

Sitten hän ryömi hehkuen ja vavisten tunnottoman luokse, heittäytyi hänen päällensä, riisti lammasnahan hänen rinnaltaan, kopeloi kiireestä vapisevin käsin sormusta, löysi sen ja tuiotti siihen ikään kuin olisi tahtonut sulattaa sen katseillaan, painoi sen kerran toisensa perästä suullensa, sydämelleen ja taas huulilleen, peitti kasvonsa käsiinsä ja itki katkerasti.

Vasta Hermaan kosteikosta palattua hän ajatteli uupumukseen joutunutta ystävätänsä ja saattoi hänet poikansa avulla jälleen virkoamaan.

Paavali ei kieltäytynyt nauttimasta ruokaa ja juomaa, ja kun hän voimistuneena ja jo uudelleen virkistyneenä illan viileässä istui Stephanon rinnalla luolan suulla ja sai kuulla ukolta, että Magdalena oli ollut hänen vaimonsa, niin hän sanoi, näyttäen Hermasta: "Nyt ymmärrän, mistä se rakkaus tulee, jota alusta alkaen olen tuntenut tätä poikaa kohtaan".

Vanhus puristi hiljaa hänen kättänsä, sillä hän tunsu, että uusi side yhdisti hänet hänen holhoojaansa, ja hiljainen onnellisuus täytti hänen sydämensä, kun hän varmaan tiesi, että hänen vaimonsa, jota hän yhä vielä rakasti, hänen poikansa äiti, oli kuollut kristittynä ja marttyyrina ja niinmuodoin ennen häntä päässyt taivaasen.

Rauhallisesti kuin lapsi vanhus nukkui seuraavan yön, ja kun aamulla lähettiläitä tuli Raithusta

pyytämään Paavalia lähtemään vuorelta ja rupeemaan heidän johtajaksensa ja vanhimmaksensa, niin Stephano virkkoi: "Seuraa pelkäämättä tätä kaunista kutsumusta, jonka sinä ansaitsetkin. Minä en sinua todellakaan enää tarvitse; minä parannun jo ilman sinun avuttasikin".

Mutta Paavali, paljoa enemmän levottomana kuin iloisena, pyysi lähettiläiltä seitsemän päivää ajatus-aikaa ja rienteli sill'aikaa rauhatonna toisesta pyhästä paikasta toiseen ja viimein kosteikkoon kirkossa rukoillaksensa.

KAHDEKSAS LUKU.

Oli ihana, virkistävä ilta.

Täysikuu kohosi hiljalleen öisen taivaan tummansiniselle kannelle ja loi valoansa viileän maan yli. Mutta sen hopeasäteiden valovoima ei ollut niin suuri, että se olisi voinut nostaa sitä hienoa sinertävää huntua, joka jättiläiskokoista pyhää vuorta verhosi. Sitä vastoin se saattoi kosteikkokaupungin kokonaan pois hämärän vallasta.

Pääkadun leveä juova kimalteli vuorilta laskeuvan matkustajan silmään, ikään kuin valkeasta marmorista tehty tie, ja uuden kirkon hiljakkoin kalkitut seinät loistivat yhtä heleänvalkoisilta, kuin selvällä päivälläkin.

Huoneiden ja palmujen varjot muodostivat ikäänkuin mustia lattiavaatteen raitoja tielle, jolla nyt oli ainoastaan vähän väkeä, vaikka oli iltaviileän aika, joka muuten tavallisesti houkutteli porvaria raikasta ilmaa nauttimaan.

Kirkon avonaisista ikkunoista kuului sekä mies- että nais-äänistä laulua.

Sen ovet avautuivat, ja kristityt Pharanilaiset, jotka täällä olivat nauttineet Herran ehtoollista ja kädestä käteen kulkevaa kalkkia, astuivat ulos.

Vanhimpien, diakonien, ääneenlukijoiden, laulajain, akoluuttien ja paikkakunnan kokoontuneen papiston etupäässä astui piispa Agapito, samoin kuin maallikkojen edellä koko kosteikon päällismies, Obediano, sekä senaattori Pietari, jälkimmäinen puolisonsa, täysikasvaneitten lastensa ja lukuisien orjiensa kanssa.

Jo oli koko kirkkoväki lähtenyt pois, kun ovenvartia vahakynttilöitä sammuttaessansa huomasi katujoita varten aiotussa esihuoneessa, jossa suihkukaivo hiljaa lirisii, pimeässä nurkassa erään miehen, joka liikahtamatta ja hartaasen rukoukseen vaipuneena kykki lattialla ja vasta silloin nousi seisoaalleen, kun kirkonvartia huusi häntä ja pienellä lampullansa valaisi hänen kasvojansa.

Ankarilla sanoilla ovenvartia aloitti puheensa, mutta tuntiessaan myöhästyneen rukoilijan aleksandrialaiseksi erakoksi, Paavaliksi, hän heti muutti äänensä ja sanoi ystävällisesti, melkein pä rukoilevan nöyrästi:

"Lopeta jo rukouksesi, hurskas mies. Seurakunta on jo lähtenyt kirkosta, ja minun täytyy, meidän uusien kalliiden kirkkokalujemme ja pakanallisten rosvojen tähden sulkea ovet. Minä olen jo kuullut, että Raithun veljet ovat valinneet sinut vanhimmaksensa ja että heidän lähettiläänsä ovat tarjonneet sinulle tämän korkean arvon. Hekin ovat katselleet ja suuresti ihmetelleet meidän uutta kirkkoamme. Aiotko sinä heti muuttaa heidän luoksensa, vai viivytkö meidän luonamme juhla-ajan?"

"Sen saat huomenna tietää", sanoi Paavali, joka ylös noustuaan seisoi nojaten eräasen koristamattoman katujahuoneen patsaasen. "Tässä huoneessa asuu Hän, jolta minun ensin pitää kysymän neuvoa. Minä pyydän sinua, jätä minut vielä yksikseni. Jos tahdot, niin sulje ovet, ja tule myöhemmin, ennenkuin lähdet levolle, päästämään minua ulos".

"Se on mahdotonta", vastasi toinen hänelle arvellen. "Minun vaimoni on sairaana ja asunto on kaukana täältä, kaupungin syrjäpuolella, pikku portin luona. Ja sitä paitse minun täytyy vielä tänään viedä avain Pietari senaattorille, jonka poika, rakennusmestari Antonio, varhain huomenna tahtoo alkaa uuden alttarin rakentamista. Auringon noustessa tulevat työmiehet, ja jos..."

"Annappas minun katsoa avainta", keskeytti häntä Paavali. "Kuinka suuri onkaan se siunaus, johonka tuollainen pieni esine joko sulkee tahi avaa tien! Mutta tiedäppäs, mies, minä luulen, että löytyy keino, jonka kautta me molemmat saatamme tulla autetuiksi. Sinä lähdet kipeän vaimosi luo, ja minä,

lopetettuani rukoukseni, vien itse avaimen senaattorille".

Portinvartia mielti hetkisen ja suostui Raithun presbyterin tahtoon, pyytäen samalla, ett'ei hän varsin kauvan viipyisi. Hänen käydessään senaattorin huoneen ohi, tunki sieltä hänen nenäänsä paistin hajua.

Hän oli köyhä mies ja ajatteli itseksensä näin: "Hän paastoo ainoastaan silloin, kun hän itse tahtoo, me taas silloinkin, kun sitä vähimmin tahdomme".

Tämä hajua, joka saattoi portinvartian valittamaan, lähti lampaan paistista, joka oli asetettu juhla-ateriaksi senaattorin talonväelle.

Orjatkin ottivat osaa tähän myöhäiseen ateriaan.

Pietari ja Dorothea rouva istuivat vieretysten Kreikkalaisten tapaan puoleksi makaavassa asennossa yksinkertaisella lepolavitsalla, ja heidän edessään oli pöytä, jonka ääressä ei kukaan muu istunut heidän kanssansa, vaikka ympäri sitä oli asetettu taajaan tuolia perheen täysikasvaneita lapsia varten.

Orjat istuivat ovipuolella kyykistyneinä maapohjalle ja tunkeutuivat kahteen piiriin, kumpikin höyryävän ruokamaljansa ääreen, joista he kourillansa pistelivät ruskeahkoa virviläpuuroa.

Kunkin edessä oli pyöreä, harmaa leipä, joka vasta silloin murrettiin, kun huoneenhoitaja Jethro oli paloittelut ja jakanut lampaan paistin.

Selän ja reitten mehukkaammat palat eroitettiin Pietarille ja hänen omaisilleen, mutta kunkin orjan leivälle huoneenhoitaja asetti lihapalan, miehille suuremmat, naisille taas pienemmät.

Tosin tapahtui, että moni katein silmin katseli enemmän suositun toverinsa mehukkaampaa palaa, mutta ei niukka-osaisinkaan rohjennut valittaa, sillä orjat saivat puhua ainoastaan silloin, kun heidän herransa heiltä kysyi, eikä Pietari kärsinyt lapsiltansakaan mitään puhetta ruoasta, oli se sitte kiitosta tahi laitosta.

Myöskin Mirjam istui orjien joukossa. Hän söi aina vähän, ja kaikki liha oli hänelle vastenmielistä; senpä vuoksi hän työnsikin osakseen tulleen kylkiluu-palan häntä vastapäätä istuvalle vaimolle, joka oli puutarhan työntekijöitä ja joka hänelle oli monta kertaa antanut hedelmiä ja hiukan hunajaa, sillä Mirjam rakasti kaikenlaisia makeisia.

Pietari ei puhunut tänä päivänä orjiensa kanssa ensinkään, ja omaistensakin kanssa vaan vähän.

Dorothea rouva huomasi suruksensa nuot syvät rypyt, jotka olivat muodostuneet hänen puolisonsa vakavien silmien väliin, ja kuinka hän huulet kokoon puristettuina istui eteensä tuijottaen ruokaa ajattelematta.

Ateria oli loppunut, mutta hän ei liikahtanut eikä huomannut niitä kysyviä silmäyksiä, joita kaikkialta häneen luotiin.

Ei kukaan rohjennut nousta, ennenkuin perheen-isä itse oli antanut merkin siihen.

Rauhattomimpana seurasi Mirjam hänen liikkeitensä. Hän muutteli hen levottomana sinne tänne, hieroi pienten sormiensa välissä jäljelle jääneen leivän muruiksi ja hänen rintansa milloin kohoili yhä nopeammin, milloin taas se näytti olevan aivan liikkumattomana.

Hän oli kuullut pihaportin käyvän ja tuntenut Hermaan astunnan.

"Hän aikoo isännän luo; ensi silmänräpäyksessä hän on astuva sisälle ja löytävä minut täältä näitten keskeltä", hän ajatteli ja pyyhkäisi ehdottomasti kädellään vanukkeisia hiuksiaan silittääkseen niitä ja loi sekä vihaa että halveksimista ilmaisevan silmäyksen ympärillensä muihin orjiin.

Mutta Hermas ei tullut.

Mirjam ei hetkeäkään epäillyt, että hänen korvansa olisi pettänyt.

Odottiko hän oven takana, kunnes ateria päättyisi? Vai tarkoittiko hänen myöhäinen käyntinsä Galliatarta, jonka luo hän oli hänet viime iltanakin nähnyt menevän viiniastia kädessä.

Hän tiesi, että Sironan puoliso, Phoebicio, oli vuorella ja uhrasi siellä täysikuun valossa Mithraalle uskolaistensa kanssa muutamassa vuoren luolassa, jonka Mirjam jo kauvan aikaa oli tuntenut.

Hän oli nähnyt Gallialaisen ilta-jumalanpalveluksen aikaan lähtevän pihasta muutamien sotamiesten seuraamana. Kaksi sotamiehistä kantoi erästä suurta lipasta, josta suuren hämmennyskattilan korvat pistäytyivät esiin, erästä vedellä täytettyä nahkaleiliä ja monenlaisia muita kaluja.

Hän tiesi, että nämät miehet aikoivat viettää koko yön Mithraan luolassa tervehtiäksensä kummallisilla menoilla "tuota nuorta jumalaa", nousevata aurinkoa, sillä monta kertaa utelias paimentyttö oli heitä kuunnellut, kun hän ennen päivän koittoa oli lähtenyt vuorelle vuohinensa, ja hän oli kuullut, että Mithraan palvelijat viettivät yöllisiä uhrijuhlia.

Hänen mieleensä juolahti, että Sirona oli yksinensä ja että Hermas tahtoi käydä ehkä hänen luonansa, eikä senaattorin tykönä.

Hän kauhistui, hänen sydäntänsä tuimeli, ja niinkuin ainakin, kun tulinen mielenliikutus heräsi hänessä, niin hän tällöinkin, vastustamattoman intohimonsa valtaamana, hypähti ylös ja oli jo lähellä ovea, kun senaattorin ääni pidätti hänet ja huomautti hänelle hänen sopimatonta käytöstänsä.

Hänen potilaansa makasi yhä vielä kovassa kuumeessa vuoteen omana, päänahka tulehtuneena, ja hän tiesi pääsevänsä kaikesta moitteesta, jos hän herransa kysymykseen olisi vastannut, että sairais häntä tarvitsi; mutta hän ei ollut vielä koskaan valhetellut, ja hänen ylpeytensä esti häntä nytkään valhetta sanomasta.

Muut orjat pelästyivät, kun hän uljaasti vastasi: "En viihtynyt enää sisällä; ateria kesti niin kauvan".

Pietari silmäsi ulos akkunasta, ja kun hän huomasi, kuinka korkealla kuu jo oli, niin hän pudisti päätänsä, ikäänkuin ihmetellen itseänsä, lausui häntä moittimatta kiitosrukouksen, antoi orjille merkin lähteä salista ja meni makuukammioonsa annettuaan yösuudelman lapsilleen, joista ainoastaan kuvanveistäjä Polykarpo ei ollut saapuvilla.

Sinne ei hän pitkäksi aikaa jäänyt yksiksensä, sillä sitten kun Dorothea rouva oli puhellut tyttärensä Marthanan ja huoneen hoitajan kanssa kaikesta, mitä huomenna tarvittiin, ja luonut nuorimpain lasten makuukammiossa vielä rakkaan silmäyksen noihin rauhallisesti uinaileviin, ja korjannut missä peitettä, missä pään-alaista, niin hän astui kynnyksen yli puolisonsa huoneeseen ja mainitsi hänen nimeänsä.

Pietari nousi seisoalleen, katsoi häneen, ja hänen totisista silmistänsä vuoti runsaasti kiitollista lempeyttä Dorotheaa kohti.

Dorothea tunsu ankaran puolisonsa lempeän sydämen ja nyökkäsi osaa ottaen hänelle, mutta ennenkuin hän oli ehtinyt saada sanaakaan suustansa, niin Pietari lausui:

"Tule vaan likemmäksi! Tässä tuntuu niin raskaalta, ja sinunkin täytyy saada osasi taakasta".

"Anna minun vaan saada se", keskeytti tämä hänet innokkaasti. "Senpä vuoksi tuleekin solakasta tyttösestä leveähartiainen muija, jotta hän helpommin voisi auttaa herraansa kantamaan elämän monia taakkoja. Mutta minä olen todellakin levotoin. Jo ennen kirkkoon mentyämme on jotakin ikävää tapahtunut sinulle, eikä ainoastaan neuvoston kokouksessa. Lasten laita ei kaiketikään ole niin, kuin pitää".

"Mimmoiset silmät hänellä on!" Pietari huudahti.

"Rumat, harmaat", Dorothea vastasi. "Eivätkä ne ole edes tarkkanäköiset. Mutta pimeässäkin ne näkevät, mikä teihin, sinuun ja lapsiin koskee. Sinä olet tyytymätöin Polykarpoon. Eilen, ennenkuin hän ratsasti Raithuun, sinä katselit häntä niin — niin — kuinka sitä sanoisin? Minä voin hyvinkin hyvin huomata, mitä tämä tarkoittaa, mutta minä luulen, että sinä tarpeettomasti murehdit. Hän on nuori, ja niin ihmeen kaunis nainen kuin Sirona..."

Pietari oli tähän asti ääneti kuunnellut vaimoansa. Nyt hän löi kätensä yhteen ja lausui keskeyttäen häntä: "Sen asian laita ei todellakaan ole oikein; — mutta pitäisihän minun olla tottunut siihen. Mitä minä salaisesti tahdon kertoa sinulle, sen sinä esittelet minulle niin, kuin se olisi vanhaa tuttua".

"Ja miksikä en?" Dorothea kysyi. "Jos istutat vesan puunrunkoon ja se juurtuu puuhun, niin se tuntee sekä sahan viiltämisen, joka koskee runkoon, että myöskin sen juuria kostuttavasta lähteestä vuotavan siunauksen, niinkuin sille itselle olisi tullut osaksi tuskaa tahi virvoitusta. Sinä olet puu ja minä olen vesa, ja avioliiton ihmeellinen voima on sinut ja minut tehnyt yhdeksi lihaksi. Sinun sydämesi tykytys on myös minun sydämeni tykytys, sinun ajatuksesi on minunkin ajatukseni, ja senpä vuoksi minä aina tiedänkin, ennenkuin sitä minulle sanotkaan, mikä mieltäsi painaa".

Dorothean rehellisissä silmissä, hänen tätä lausuessaan, näkyi kostea väike, mutta Pietari tarttui hellästi hänen käteensä ja lausui: "Jos tuo vanha, ryhmyinen runko monesti kantaa makeita hedelmiä, niin hänen on kiittäminen siitä vesaa. Minä en todellakaan saata uskoa, että nuo vuorella asuvat erakot ovat Herralle erittäin otollisia sen vuoksi, että elävät yksinäisyydessä. Sillä vasta vaimon ja lasten kautta tulee mies täydelliseksi, todelliseksi ihmiseksi, mutta se, joka on näitä vailla, ei koskaan opi tuntemaan elämän valoisimpia kunnaita ja sen synkimpiä kuiluja. Jos on jotakin, jonka hyväksi mies

saattaa panna alttiiksi koko elonsa ja taitonsa, niin se on hänen oma kotonsa".

"Meidän kotomme hyväksi", Dorothea lausui, "olet sinä rehellisesti tehnytkin sen".

"*Meidän* kotomme hyväksi", Pietari toisti lujaan ja syvän äänensä koko painokkaalla soinnulla. "Kahdella on enempi voimaa kuin yhdellä, ja siitä on jo ties häntä kuinka paljon aikaa, kun vieraannuimme sanomasta 'minä' niissä seikoissa, jotka koskevat kotoa ja lapsia. Molempien kautta on meille tänään huolta tuotettu".

"Eikö senaatti tahdo ottaa osaa uuden tien laitoskustannukseen?"

"Ei! Piispa Agapiton sekaantuminen on ratkaissut asian. Minun ei tarvitsekaan mainita sinulle, millainen meidän välimme on, enkä minä tahdo moittia häntä, sillä hän on oikeutta harrastava mies; mutta useissa kohdin emme milloinkaan voi sopia. Niinkuin tiedät, on hän nuoruudessaan ollut sotilaana, ja hänen hurskautensa on jylseä, milt'ei sotainen, niin sanoakseni. Jos olisi käynyt hänen mielensä mukaan, eikä Obediano olisi puolustanut minua, niin ei kirkossamme tätä nykyä olisi ainoatakaan kuvaa ja se näyttäisi aitalta eikä rukoushuoneelta. Me emme ole koskaan ymmärtäneet toisiamme, ja siitä aikain, kun en hänen toivonsa mukaan tehnyt Polykarposta pappia, vaan sen sijaan panin pojan Thalassion oppiin, koska poikanen jo pienenä piirusti paremmin kuin moni mestari tällä inhalla iällä, joka ei synnytä suuria taiteilijoita, hän puhuu minusta, kuin olisin pakana".

"Ja minä tiedän hänen kuitenkin pitävän sinua suuressa arvossa", Dorothea rouva keskeytti häntä.

"Minä puolestani pidän mielelläni hänestä yhtä hyvää ajatusta", vastasi Pietari, "ja se, mikä meidät eroittaa toisistamme, ei ole mitään pahaa. Hän luulee itsellään yksinään olevan puhtaan uskon ja että hänen on taistelemisen sen puolesta. Pakanalliseksi kauhistukseksi hän sanoo taiteilijain teoksia, ja kuvat, arvelee *hän*, joka ei koskaan ole tuntenut tuota kauneuden kirkastavaa voimaa, saattavat ainoastaan epäjumaluuteen. Polykarpon tekemiä enkelien ja Hyvän Paimenen kuvia hän vielä suvaitsi, mutta jalopeurat ovat saattaneet tuon vanhan sotilaan raivoon. Hän sanoi niitä kirotuiksi epäjumalan kuviksi ja pirun töiksi".

"Mutta olihan Salomoninkin temppelissä jalopeuran kuvia nähtävinä", Dorothea huudahti.

"Sitä minäkin väitin, ja myöskin, että sekä katekeetikoulussa että myöskin tuossa opettavaisessa Eläinopissa, joka meillä on, itse Vapahtajaa verrataan leijonaksi, ja että myöskin evangelista Markusta, joka levitti Herran oppia Aleksandriaan, kuvaillaan yhdessä jalopeuran kanssa. Mutta hän vastusti minua vielä paljokaan kiivaammin, sillä Polykarpon teokset eivät muka ole aiotut kaunistamaan pyhiä paikkoja, vaan Caesareumia, joka hänestä ei ole mitään muuta kuin pakanallinen rakennus, ja kreikkalaisten jaloja taideteoksia, joita siellä säilytetään, hän sanoo inhottaviksi viirunaamoiksi, joilla saatana viekoittelee ihmisten sydämiä. Näitä hänen ankaria sanojansa ymmärtävät muut senaattorit, vaan eivät minun lauseitani, ja niin he yhtyivät häneen, että minun tienrakennus-ehdotukseni jäi sikseen, koska kristityn seurakunnan ei muka sopisi auttaa epäjumaluutta ja tasoittaa tietä perkeleelle".

"Minä näen sinusta, että olet kovuudella heitä vastustanut".

"Niin minäkin luulen", Pietari vastasi luoden silmänsä lattiaan. "Ehkäpä olen tullut lausuneeksi montakin loukkaavaa sanaa, ja onpa minunkin annettu maistaa niitä. Erittäinkin tyytymätön Agapito oli minun tiliini ja toi esiin erään diakonien kertomuksen. He moittivat kovasti sitä, että sinä olet antanut yhtä paljon leipää pakanallisiperheille, kuin kristityillekin. Tämä kyllä on totta, mutta..."

"Mutta", Dorothea huudahti eloisasti, "nälkä on vaivaksi kastamattomallekin, heidän kristityt naapurinsa eivät auta heitä, ja ovathan hekin meidän lähimmäisiämme. Minä tekisin huonosti tehtäväni, jos antaisin heidän kärsiä nälkää sen takia, että he ovat parasta lohdutusta vailla".

"Ja kuitenkin", Pietari sanoi, "on neuvoskunta päättänyt, että sinä tästä lähin saat käyttää määrätystä viljavarastosta enintään neljännen osan pakanoitten avuksi. Mutta sinun ei tarvitse säikähtyä. Tästä lähin on heille tuleva omaisuudestamme se, mikä ennen myötiin. Ei kenenkään sinun holhoteistasi tarvitse jäädä yhtäkään leipää vähemmälle. Uudella tien laitoksella taas ei ole mitään kiirettä. Sen valmistuminen saattaaakin viipyä, sillä Polykarpo saattaa tuskin meidän luonamme valmistaa jalopeurojansa. Poika raukka! Kuinka innokkaasti hän onkaan savesta muodostellut niiden kaavaa, ja kuinka ihmeen hyvästi hän on onnistunut luodessaan noihin majesteetillisiin eläimiin heidän ryhtiänsä. Vanhojen athenalaisten taiteilijain henki tuntuu elähyttävän häntä. Neuvotelkaamme nyt, eikö Aleksandriassa..."

"Koettakaamme pikemmin", keskeytti hänen puolisonsa häntä, "heti saada häntä jättämään nuo kaavansa syrjään, ja sen sijaan ryhtymään muihin pyhempihin teoksiin. Agapito on tarkkanäköinen, ja

nuo pakanalliset teokset juurtuvat liiankin syvälle pojan sydämeen".

Senaattori, kuullessaan viime sanat, rypisti otsaansa ja sanoi milt'ei kiivaasti: "Ei kaikki, mitä pakanat ovat luoneet, ole halveksittavaa. Polykarpon täytyy olla vakavassa ja vakinaisessa toimessa, sillä hän on luonut silmänsä sinne, minne hänen ei pitäisi niitä luoda. Sirona on toisen puoliso, eikä pilankaan vuoksi pidä koettaa saada lähimmäisen emäntää omakseen. Luuletko sinä, että Galliatar saattaisi rikkoa velvollisuutensa?"

Dorothea hämmästyí ja mietittyänsä hetkisen, hän vastasi:

"Hän on kaunis ja kevytmielinen lapsi, niin, vaan lapsi! Minä ajattelen hänen mielenlaatuansa enkä hänen ikäänsä, vaikka hän tosin saattaisi olla puolisonsa lapsenlapsi, tuon kummallisen miehen, jota hän ei rakasta eikä kunnioita, ei, ainoastaan inhoo. Jotakin kauheaa, en tiedä mitä, hänen miehensä varmaankin jo Roomassa on tehnyt hänelle, enkä minä enää koetakkaan taivuttaa hänen sydäntänsä takaisin häneen. Muuten hän on kaikessa lempeä ja myöntöväinen, enkä usein voi käsittääkkään, mistä hän. aina saakin tuon vallattoman iloisuuden kisaellessaan lasten kanssa. Kyllähän sinä tiedät, kuinka pienokaiset ja Marthanakin ovat häneen kiintyneet. Soisinpa, että hän olisi kristitty, sillä minullekin hän on käynyt rakkaaksi, miksi kieltäisinkään sitä. On varsin mahdotonta hänen läsnä ollessaan olla surullisena, ja hän on aina minulle kuuliainen sekä pelkää minun moitettani ja koettaa voittaa minun suosiotani. Varmaankin hän koettaa olla kaikille ihmisille mieliksi, vieläpä lapsillekin, mutt'ei, minun nähdäkseni, enemmän Polykarpolle, kuin muillekaan, niin pulska mies kuin hän onkin. Varmaankaan ei!"

"Mutta kuitenkin", Pietari sanoi, "poika häntä katselee ja Phoebicio on sen huomannut. Hän tapasi minut eilen kotiin tullessani ja pyysi happamen-kohteliaalla tavallaan minua antamaan pojalleni sen neuvon, että hän, jos hän vast'edes tahtoisí lahjoittaa pois ruusuja, heittäisi ne muualle kuin hänen ikkunaansa, sillä hän itse ei muka ole mikään kukkien ystävä ja vaimolleen taas hän mielemmin tahtoi niitä itse poimia".

Dorothea rouva kalpeni ja lausui päättävästi ja lyhyesti: "Me emme tarvitse majamiestä, ja vaikka katkerasti kaipaankin hänen puolisoansa, on kuitenkin parasta, että sinä pyydät häntä etsimään toista asuntoa".

"Ei sanaakaan enempää, vaimo", Pietari keskeytti häntä totisena, viitaten epävästi kädellään. "Antaisimmeko Sironan kärsiä siitä, että meidän poikamme menettelee ajattelemattomasti hänen tähtensä? Sanohan sinä itsekkin, että hänen seurustelunsa lasten kanssa ja kunnioituksensa sinua kohtaan on varjellut häntä rikoksesta, ja tulisiko meidän nyt karkoittaa hänet talosta? Ei suinkaan. Gallialaisperhe jää niin kauvaksi asumaan minun talooni, kuin he eivät tee mitään, joka pakoittaisi minut ajamaan heidät siitä. Isäni tosin oli Kreikkalainen, mutta äitini kautta minä olen saanut Amalekilaista verta suoniini, ja jos minä karkoittaisin talostani ne, joiden kanssa olen kerran oman kattoni alla jakanut leipäni, niin minä häpäisisin itseni. Polykarpoa pitää varoitettaman ja hänen pitää saaman kuulla, mikä hänen velvollisuutensa on meitä, itseänsä ja Jumalaa kohtaan. Minä ymmärrän pitää hänen suuria lahjojansa arvossa ja olen hänen ystävänsä, mutta samalla kertaa myöskin hänen isäntänsä ja osaan estää häntä oman isänsä taloon tuomasta pääkaupungin kevytmielisiä tapoja".

Viimeiset sanat kaikuivat kuin vasaran iskut, ja jäykkä päättäväisyys loisti senaattorin silmistä.

Kuitenkin hänen vaimonsa lähestyi pelotta häntä vielä likemmäksi, tarttui hänen käsivarteensa ja sanoi: "Kuinka hyvä kuitenkin on, että mies pitää oikeuden silmämääränänsä, kun sitä vastoin me naiset sokeasti seuraamme sydämemme ajattelemattomia haluja. Painitaistelussakin te käytätte ainoastaan luvallisia aseita, mutta taistelevat vaimot käyttävät kynsiä ja hampaitakin. Te ymmärrätte aina paremmin välttää vääryyttä, sen sinä taas olet minulle osoittanut; mutta hyvien töiden toimittamisessa te ette kuitenkaan ole meitä etevämmät. Gallialaisperhe jääköön rauhaan meidän huoneesemme, ja läksytä sinä Polykarpoa ankarasti, mutta tee se ensinnäkin hänen ystävänsä. Vai eiköhän olisi parempi, että jättäisit sen minun toimekseni? Sillä onhan sekä jalopeurojen valmistaminen että hänen osallisuutensa pääkaupungissa laitettavan suuren rakennuksen valmistamiseen häntä suuresti ilahuttaneet, mutta nyt on koko ilo lopussa! Minä toivon, että sinä jo olisit ilmoittanutkin tämän hänelle; mutta rakkauden asiat ovat naisten toimia, ja tiedäthän sitä paitse kuinka suuresti poika rakastaa minua. Äidin sana vaikuttaa usein enemmän kuin isän lyönti, ja elämässä käy samoin kuin taistelussakin. Ensiksi viedään joutsimiehet taisteluun ja raskas-aseiset säästetään heidän turvaksensa. Jos vihollinen ei mieli väistyä, niin hekin ryntäävät esiin ja ratkaisevat taistelun. Salli minun ensiksi keskustella pojan kanssa. Voihan olla mahdollista, että hän vaan pilan päiten heitti ruusut ikkunasta Galliatarelle, joka leikkii hänen pienten sisariensa kanssa, ikäänkuin itsekkin olisi yksi heistä. Minä aion koitella häntä, ja jos asian laita on siten, niin ei olisi oikein eikä viisaastikaan tehty, jos häntä moittisi. Ja varoittaakin täytyy varovasti, sillä moni, joka ei koskaan ole varastamista ajatellutkaan on väärien luulojen tähden saatettu varkaaksi. Tuommoinen nuori sydän, joka alkaa rakastaa, on kuin hurja poika, joka mieluisimmin käypi niitä teitä, joita häntä on kielletty kulkemasta. Tyttönä ollessani ensikerran

huomasin, kuinka rakkaana sinua pidin, kun senaattori Aman'in vaimo, joka halusi saada sinua omille tyttärillensä, neuvoi minua varomaan sinua. Sitä, joka keskellä tuon kreikkalaisen Sodomian kaikkia houkutusia on käyttänyt aikansa tositoimiin, niinkuin Polykarpo, joka opettajiltaan ja mestareiltaan on saanut sellaisia kiitoslauseita kuin hän, sitä eivät Alexandrialaiisten turmeltuneet tavat ole vahingoittaneet. Ihmisen ensi vuosina muodostuu hänen myöhemmän elämänsä suunta, ja se oli muodostunut Polykarpossa jo ennen, kuin hän lähti isänsä huoneesta. Niin, ja joll'en tietäisikään, kuinka hyvä poika Polykarpo on, niin ei minun tarvitsisi muuta kuin silmätä sinuhun voidakseni levollisesti vakuuttaa itselleni: Siitä lapsesta, jonka tämä mies on suureksi kasvattanut, ei koskaan tule huonoa ihmistä, ei milloinkaan".

Surkutellen, ikään kuin olisi pitänyt vaimonsa hyväily sanoja pelkkänä turhamaisuutena, ja kuitenkin hymyillen, Pietari kohotti olkapäitään ja kysyi:

"Kenen rhetorin luona sinä oletkaan käynyt koulua? Mutta olkoon menneeksi; puhu sinä pojan kanssa, kun hän palaa Raithusta. Kuinka korkealle kuu jo on noussut! Tule, käykäämme levolle. Antonio aikoo huomenna ani varhain aloittaa uuden alttarin pystyttämistä, ja silloin minäkin tahdon olla siellä."

YHDEKSÄS LUKU.

Mirjam oli kuullut oikein.

Sillä aikaa kun häntä oli pidätetty illallisella, Hermas oli avannut pihan portin. Hän oli tullut tuomaan senaattorille nuorta, komeata vuorikaurista, jonka hän muutamia tunteja sitten oli kaatanut, hyväntekijäisiksi, sillä hänen isänsä oli senaattorin lääkkeitä nautittuaan päässyt parempiin voimiin.

Tosin olisi siihen huomennakin ollut aikaa, mutta hän ei saanut enää lepoa vuorella eikä hän salannut eikä edes koettanutkaan salata itseltänsä, että häntä vietteli kosteikkoon paljoa vähemmin halu saada osoittaa kiittolisuuttaan, kuin toivo saada nähdä Sironaa ja kuulla edes yksi ainoa sana hänen huuliltansa.

Heidän ensi kohtauksensa jälkeen hän oli jo monta kertaa puhutellut häntä ja vieläpä ollut hänen huoneessansakin, kun tämä antoi hänelle viiniä hänen isällensä vietäväksi ja kun hän toi takaisin tyhjiä pulloja.

Kerran, kun Sirona kaasi suuremmasta ruukusta siihen astiaan, jota Hermas piti, koskivat hänen valkoiset sormensa Hermaan sormiin, eikä Hermaan mielestä koskaan mennyt hänen kysymyksensä, pelkäsikö hän häntä, vai miksi hänen kätensä, joka kuitenkin näytti vahvalta, niin tuskallisesti vapisi.

Mitä likemmäksi hän lähestyi Pietarin taloa, sitä nopeammin sykki hänen sydämensä. Portille hän jäi seisomaan hengähtääksensä sekä rauhoittuaksensa, sillä hän tunsu, että hänen niin liikutettuna olisi vaikea puhua katkeamatonta lausetta.

Vihdoin hän tarttui linkkuun ja astui pihaan. Talon koirat tunsivat jo hänet ja haukahtivat vaan kerran, hänen astuessaan kynnyksen yli.

Hänellä oli tuotavaa, eikä hän tahtonut mitään ottaa, mutta hänestä kuitenkin tuntui, kuin hän olisi ollut varas, kun hän katseli ensiksi kuun valon kirkkaasti valaisemaa suurta rakennusta ja sitten Gallialaisen asuntoa, jonka himmeät rajapiirteet haamoittivat yön verhoomina luoden leveän, hämärän varjon kiiltäville, sileäksi kuluneille pihakiville.

Ei näkynyt yhtäkään ihmistä ja juhlapaistin hajusta hän huomasi, että Pietari perheinsä oli ruvennut ruoalle.

"Minä taitaisin häiritä aterioitsevia", hän lausui itseksensä, muuttaen vuorikauriin vasemmalta olkapäältään oikealle ja loi silmänsä Sironan akkunaan päin, jonka hän liiankin hyvin tunsu.

Se ei ollut valaistu, mutta hän huomasi jotakin valkoista sen kivisten pieliä välissä, ja tämä veti vastustamattomalla tenhovoimalla hänen silmänsä puoleensa.

Se liikahti, sen vieressä Sironan vinttikoira haukkui kimakasti.

Se oli hän, varmaan se oli hän!

Sironan kuva ilmestyi koko loistossansa hänen silmiinsä ja äkkiä juolahti se ajatus hänen mieleensä,

että hän oli yksin, sillä hänen puolisonsa, Phoebicion, ja tuon vanhan orjanaisen hän oli tavannut kosteikkoon tullessansa Mithraan palvelijoiden joukossa.

Hurskas nuorukainen, joka oli vitsalla kurittanut ruumistaan poistaakseen vietteleviä unelmiaan, oli muutamassa päivässä muuttunut peräti toiseksi.

Isänsä tähden ei hän vielä tahtonut lähteä vuorelta, mutta hän oli lujasti päättänyt, ett'ei hän tästä lähin välttäisi maailmaa, ei, vaan vielä etsisikin sitä.

Hurskaan Paavalin hoidettavaksi hän oli jättänyt isänsä ja itse kuljeskellut kallioilla. Milloin hän harjoitti diskuskiekon heittoa, milloin metsästeli vuorikauriita ja petoeläimiä, milloin hän taas — vaikka aina ujona — meni alas kosteikkoon kierrelläkseen ympäri senaattorin taloa ja nähdäkseen Sironaa.

Kun hän tiesi tämän olevan yksinään, niin vastustamaton voima vietteli häntä hänen luoksensa.

Hän ei itsekään tietänyt, mitä hän oikeastaan häneltä tahtoi, eikä mikään muu ollut hänellä täydellisesti selvillä, kuin se, että hän vielä kerran tahtoi sormillansa koskettaa hänen sormiansa.

Oliko se synty, vai eikö, se oli hänestä saman tekevää. Olihan synniksi sanottu hänen viatonta leikkiänsäkin, synniksi sitäkin, että ajatteli maailmaa, johon hän halusi, ja hän oli lujasti päättänyt ottaa tämän synnin päällensä päästäkseen tarkoituksensa perille. Eihän tämä synty tainnut muuta ollakaan kuin mörkö, millä peloitellaan lapsia, ja olihan kunnian-arvoisa Pietarikin vakuuttanut hänelle, että hän oli mies, jolta oli odotettava miehen töitä. Tuntien uskaltavansa jotakin erinomaista hän lähestyi Sironan ikkunaa, ja tämä tunsu hänet heti, kun täysikuu samassa kirkkaasti valaisi häntä.

"Hermas!" hän kuuli hänen hiljaa kuiskaavan.

Silloin valtasi hänet niin ankara pelko, että hän jäi seisomaan ikäänkuin lumottuna, vuorikauris putosi hänen olaitansa, ja hänestä tuntui siltä, kuin hänen sydämensä olisi herjennyt sykkimästä.

Toistamiseen tuo suloinen nais-ääni kuiskasi: "Hermas, sinäkö se olet? Mitä asiaa sinulla on meille näin myöhään illalla?"

Hän sammalsi katkonaisia sanoja; mutta Sirona sanoi: "En minä ymmärrä sinua; tule likemmäksi".

Tahtomattansa hän lähti liikkeelle ja astui huoneen varjoon ikkunan etehen.

Sironalla oli yllään valkoinen avohihainen hame ja hänen käsivartensa näyttivät hämärässä yhtä valkeilta kuin hänen pukunsakin.

Vinttikoiria haukahti uudestaan. Sirona käski sitä vaikenemaan ja kysyi sitten Hermaalta, kuinka hänen isänsä jaksoi ja tarvitsiko hän enemmän viiniä.

Hermas vastasi hänelle, että hän oli hyvä, hyvä kuin enkeli, ja että hän jo oli antanut aivan liiaksi hänelle varoistansa.

Kumpikin puhui ainoastaan sellaista, mitä jokainen saattoi kuulla, ja kuitenkin he kuiskuttelivat, ikäänkuin olisivat keskustelleet luvattomista seikoista.

"Odota hetkinen". Sirona pyysi ja katosi huoneeseen.

Hiukkasen kuluttua hän ilmestyi jälleen ja lausui hiljaa ja alakuloisena:

"Minä olisin pyytänyt sinua tulemaan huoneeseen, mutta Phoebicio on sulkenut oven. Minä olen ihan yksinäni. Pidä pulloasi niin, että minä ikkunan kautta voin siihen kaataa saviastiasta!"

Tätä sanoessaan hän kumartui ottaakseen isomman astian. Hän oli väkevä, mutta astia tuntui hänestä tänäpäpä olevan raskaampi kuin muulloin, ja hän lausui huoaten: "Amphora on minulle liian raskas".

Hermas ojensi kätensä avonaiseen ikkunaan; taaskin Sironan sormet koskivat hänen sormiinsa, ja taas hän tunsu saman autuaallisen värityksen, jota hän yötä ja päivää oli muistellut aina siitä asti, kun hän ensi kerran oli tuntenut sitä.

Samalla hetkellä syntyi melua vastapäätä olevassa rakennuksessa. Orjat nousivat ruoalta.

Sirona tiesi, mitä siellä tapahtui.

Hän peljästy ja huusi osoittaen tuskallisesti ovea, joka vei senaattorille: "Kaikkien jumalien nimessä, he tulevat, ja jos he saavat nähdä sinut täällä, niin minä olen hukassa".

Hermas loi hätäisen silmäyksen pihalle, kuunnellen, mitä toisessa rakennuksessa tapahtui, ja kun hän näki, ettei ollut mahdollista välttää Pietarin väkeä, joka lähenemistään läheni, niin hän huusi käskeväällä äänellä Sironalle: "vetäydy syrjään!" ja hyppäsi rivakasti ikkunasta Gallialaisen huoneeseen.

Samalla hetkellä aukeni senaattorin ovi ja orjat tulvasivat pihalle.

Kaikkien muiden edellä Mirjam, joka innokkaasti tarkastellen, mutta odotuksessaan pettyneenä katseli laajaa pihaa.

Hermasta ei näkynyt siellä, ja kuitenkin Mirjam oli kuullut hänen astuvan sisään, eikä portti ollut toistamiseen käynyt; sen hän tiesi aivan varmaan.

Toiset orjista lähtivät talleihin, toiset taas menivät kadulle, portin edustalle nauttimaan illan viileätä ilmaa.

Parvittain he istuivat maahan, tähystellen tähtiä, haastellen ja laulellen. Ainoastaan paimentyttö jäi pihalle ja tarkasteli sitä joka suunnalle, ikäänkuin hän olisi etsinyt kadonnutta kalleutta. Yksin myllynkivienkin ja sen pimeään vajan taakse, jossa kivenhakkaajat säilyttivät työkalujaan, hän katsoi. Sitten hän seisahtui ja puristi pienet kätensä nyrkkiin.

Muutamalla keveällä hyppäyksellä hän tuli Gallialaisen huoneen varjoon.

Sironan ikkunan edustalla oli Hermaan kaatama vuorikauris. Hän kosketti sitä paljailla, hienoilla varpailtaan, mutta veti heti säpsähtäen jalkansa takaisin, sillä hänen varpaansa oli käynyt eläimen vielä tuoreeseen, veriseen haavaan.

Jokin aavistus hänessä sanoi, että *Hermas* oli sen kaatanut ja heittänyt sen tänne ja ettei hän itsekään saattanut olla kaukana poissa.

Hän tiesi jo missä *Hermas* oli; hän koitti nauraa, koska se tuska, jota hän tunsi, näytti hänestä niin polttavan tuliselta, ett'ei sitä kyyneleillä saisi sammuksiin.

Mutta ei hän kuitenkaan kokonaan menettänyt ajattelemiskykyänsä.

"He ovat pimeässä", hän mietti, "ja näkevät minut, jos minä asetun ikkunan alle kuuntelemaan, ja kuitenkin minun täytyy saada tietää, mitä he yhdessä toimittavat".

Nopsasti hän kääntyi selin Gallialaisen asuntoon, astui kirkkaaseen kuunvaloon, jäi sinne seisomaan ja lähti sitten verkalleen orjien asuntoon päin.

Muutaman hetkisen perästä hän hiipi jälleen myllynkivien taakse, ryömi sitten notkeasti ja ääneti kuin käärme centurionin asunnon tummaan varjoon käärittyä kivijalkaa pitkin siksi, kunnes tuli Sironan ikkunan edustalle, jonka alle hän jäi liikahtamatta makaamaan.

Hänen kovaan sykkivä sydämensä teki kuuntelemisen vaikeaksi hänen tarkalle korvalleen, mutta jos kohta hän ei ymmärtänytkään, mitä sanottiin, niin hän kuitenkin erotti Hermaan äänen soinnun. Hän ei enää ollut Sironan huoneessa, vaan oli mennyt Sironan kera kadunpuoleiseen saliin.

Nyt hän rohkeni nousta ylös katsoaksensa sisään avonaisesta ikkunasta.

Gallialaisten asunnon molempien huonetten välinen ovi oli kiinni, mutta valosäteestä hän huomasi, että paloi lamppu Phoebicion tuoneessa, jossa he molemmat olivat.

Hän kohotti jo kättänsä hypätäkseen pimeään makuuhuoneeseen, kun hän kuuli Sironan heleästi nauravan.

Sironan, hänen kilpailijansa kuva nousi hänen sieluunsa, säteilevänä ja valon ympäröimänä niinkuin sinä aamuna, jona *Hermas* ihastuksen hurmaamana oli seisonut hänen edessään. Ja nyt tällä hetkellä *Hermas* ehkä makasi hänen jalkojensa juuressa ja kuiskaili suloisia hyväily sanoja, puhui hänelle rakkaudesta sekä ojensi käsivartensa häntä kohti; mutta *Sirona* oli nauranut.

Hän nauroi taas!

Ja minkä tähden äkkiä syntyi hiljaisuus?

Tarjosiko *Sirona* punaisia huuliansa suudeltaviksi?

Varmaankin, varmaankin!

Eikä *Hermas* irroittanut *Sironan* valkoisista käsistä, niinkuin hän tuona päivänä lähteen luona oli inhoten riuhtaissut itsensä irti hänen, *Mirjamin*, sylistänsä tulematta enää takaisin.

Kylmä hiki tuli hänen otsallensa, mielipuolen tavoin hän tarttui paksuun mustaan tukkaansa, ja hänen kalpeilta huuliltansa tunki kova tuskan huudahdus, joka oli ahdistetun eläimen parahduksen kaltainen.

Vähäistä myöhemmin hän pujahti ulos tallien ja takaportin kautta, josta karjaa tavallisesti ajettiin laitumelle, ja kiiti, voimatta enää hallita itseänsä, vuorille päin, Mithraan luolalle, Phoebicion, Sironan puolison luo.

Gelasio erakko huomasi pitkän matkan päästä tuon kuunvalossa vuorelle rientävän paimentytön vartalon ja hänen varjonsa, joka kiveltä kivelle hypähteli hänen jäljessään ja heittäytyi peljästyneenä maahan tehden ristinmerkin, sillä hän luuli nähneensä jonkun aaveen pakanain jumalajoukosta, jonkin satyyrin vainooman oreadin. Sirona oli kuullut paimentytön huudon. "Mitä se oli?" hän kysyi pelästyen nuorukaiselta, joka Roomalaisen upseerin täydessä juhla-asussa seiso i hänen edessänsä, kauniina kuin nuori sotajumala, mutta liikkeissään kömpelönä eikä ollenkaan soturimaisena.

"Jokin pöllö huusi", Hermas vastasi. "Isäni täytyy minulle vihdoinkin sanoa, mistä suvusta me polveumme, ja sitten minä lähdän Byzantioon, tuohon uuteen Roomaan, ja sanon keisarille: Tässä minä olen ja tahdon taistella puolestasi sotilaittesi joukossa".

"Tuommoisena sinä olet minulle mieleen", Sirona huudahti.

"Jos se on totta", Hermas vastasi, "niin näytä se todeksi ja suo minun yksi ainoa kerta painaa huuleni sinun kullaloistoisille kutreillesi. Sinä olet niin ihana ja lempeä kuin kukkanen, iloinen ja loistava, kuin lintunen, ja kuitenkin kova kuin vuoremme kivi. Jollet suo minulle ainoatakaan suuteloä, niin minä murehdin itseni kipeäksi ja heikoksi, ennenkuin ehdin päästä täältä pois sodassa osoittamaan voimiani".

"Ja jos minä myöntäisin sen sinulle", Galliatar nauroi, "niin sinä vaan alinomaa tahtoisit enemmän suuteloita ja viimein et tahtoisit ensinkään lähteä täältä. Ei, ei, ystäväni; minä meistä olen viisaampi. Lähdä nyt tuohon pimeään huoneeseen, ja minä katson vieläkö siellä on väkeä ja saatatko kenenkään näkemättä päästä ulos kadun puoleisesta ikkunasta, sillä sinä olet jo viipynyt liian kauvan minun luonani. Kuuletko, minä vaadin sitä!"

Hermas totteli huoaten; mutta Sirona aukaisi luukut ja silmäili ulos.

Orjat paraillaan kulkivat takaisin pihalle, ja hän puhutteli heitä ystävällisillä sanoilla, joihin yhtä ystävällisesti vastattiin, sillä Galliatar, joka ei halveksinut halvintakaan, oli kaikille rakas ja mieluinen. Täysin henkäyksin hän nautti viileätä yö-ilmaa ja katsahti ilomielin kuuhun, sillä hän oli sangen tyytyväinen itseensä.

Kun Hermas oli hypännyt hänen luoksensa huoneeseen, niin hän oli peljästyen peräytynyt, mutta Hermas oli rohkeasti tarttunut hänen käteensä ja painanut hehkuvat huulensa hänen käsivarteensa. Ja hän salli sen tapahtuakin, sillä erinomainen hämmennys oli hänet vallannut.

Silloin hän kuuli äkkiä rouva Dorothean huutavan: "Hetä, hetä, minä vaan ensin sanon lapsille hyvä yötä".

Nämät tästä suusta kaikuvat koristamattomat sanat vaikuttivat lumoavaisesti tuohon kauniiseen ja helläsydämiseen, mutta huonosti kohdeltuun ja epäiltyyn vaimoon, joka kuitenkin oli kokonaan luotu nauttimaan onnea, rakkautta ja iloa.

Kun hänen puolisonsa oli sulkenut hänet huoneeseen ja vieläpä ottanut hänen orjattarensakin mukaansa, niin hän oli ensin raivonnut, itkenyt, ajatellut kostoä ja pakoa ja sitten sortunein sydämin vetäytynyt ikkunan ääreen ja itseksään ajatellut kaunista kotiseutuansa, sisaruksiaan ja Arelaan tummia öljypuu-lehtoja.

Silloin hän näki Hermaan.

Häneltä ei ollut jäänyt huomaamatta, että tämä nuori erakko ihaili häntä intohimoisesti, ja tämä ilahdutti häntä, sillä hän piti Hermasta, ja se huumaus, joka nuorukaisen oli vallannut, kun tämä hänet näki, miellytti häntä ja näytti hänestä kahta vertaa arvokkaammalta, kun hän oli saanut tietää, että tuo köyhä lammashakaan puettu erakko, jolle hän lahjoitti viiniä, oli oikeastaan jalosukuinen nuorukainen.

Ja kuinka surkuteltava oli tuo poika raukka, jolta kova isä ryösti hänen nuoruutensa.

Nainen kiintyy helposti hellemmilläkin tunteilla siihen mieheen, jota hän säälii, kenties sen vuoksi, että hänen on kiittäminen miestä siitä, että hän saapi pitää itseänsä voimakkaampana, ja koska hänen ja hänen tuskansa kautta naissydämen jaloin halu, nimittäin se, että hän saa lemme llistesti hoitaen olla avullinen, toivoo pääsevänsä tyydytetyksi. Naisten kädet ovat hellemmät kuin meidän. Miehen sydämessä rakkaus tavallisesti sammuu samalla, kun sääli alkaa, mutta naisen taipumuksen orastavaan taimeen vaikuttaa ihaileminen kuten auringon paiste, ja sääli on se loiste, joka säteilee naisen

sydämestä itsestään.

Ei kumpaakaan näistä olisi tänä iltana tarvittu vaikuttamaan sitä, että Sirona huusi Hermaan ikkunansa luo.

Hän oli niin surullinen, niin hylätty, että hänestä täytyi jokaisen näyttää tervetulleelta, jonka suusta hän saattoi odottaa ystävällistä, hänen kovin loukattua itsetuntoansa rohkaisevaa sanaa.

Ja silloin ilmaantui nuori erakko, joka hänen läsnäollessansa unhotti itsensä ja kaiken muun, jonka katseet, jonka liikkeet, jonka vaiti-olokin näytti häntä kunnioittavan. Ja hänen reipas hyppäyksensä hänen luoksensa akkunan kautta ja hänen hehkuva pyyntönsä! Tämä on rakkautta, hän sanoi itsöksensä. Hänen poskensa hohtivat, ja kun Hermas tarttui hänen käteensä ja painoi huulensa hänen käsivarteensa, niin ei hän kieltänyt sitä häneltä, kunnes Dorothean sanat johtivat hänen mieleensä tämän kunnan naisen ja lapset, ja heidän kauttansa kaukana olevat omat sisarensa.

Hän ajatteli noita viattomia olentoja, ja tämä ajatus tunkeusi puhdistavan virran tavoin hänen surulliseen sieluunsa, ja äkkiä juolahti hänen mieleensä kysymys: mitä minä olisin vastapäätä asuvitta naapureittani, ja ansaitseeko tämä pitkä rakastunut poika, joka hiljakkoin seisoi Polykarpon edessä niinkuin koulupoika, sitä, että minä hänen tähtensä menetän oikeuteni katsoa heitä rohkeasti silmiin? Ja hän työnsi Hermaan, joka ensikerran rohkeni lähestyä huulillansa hänen tuoksuvia, kullankeltaisia hiuksiaan, ankarasti pois luotansa ja pyysi häntä käyttäytymään siivosti ja päästämään hänen kätensä.

Hän puhui hiljaa, mutta niin päättävästi, että kuuliaisuuteen tottunut nuorukainen antoi hänen vastustamatta työntää hänet asuinhuoneeseen.

Pöydällä oli palava lamppu ja leposohvan yläpuolella pitkin huoneen kirjavalla marmoriseoksella peitettyä sivuseinää olivat ne vaatteet, kypäri, centurioninsauva ja muut sotilaan varukset, jotka Phoebicio ennen Mithraan juhlaan menoansa oli riisunut yltänsä pukeutuaksensa Leijonan arvon mukaiseen pukuun.

Lampun valo valaisi kirkkaammin Sironan vartalon, ja kun hän tällä tavoin kaikessa kauneudessaan seisoi punoittavin poskin hänen edessänsä, niin nuorukaisen rinta alkoi kovemmin sykkiä, ja uudestaan heränneellä rohkeudella hän levitti kätensä vetääkseen hänet puoleensa mutta Galliatar vältti häntä, vetäytyi pöydän taakse, nojasi kätensä sen siloitettuun pintaan ja nuhteli, pöytä kilpenänsä, viisailla, melkeinpä äidikkäiltä soivilla sanoilla häntä hänen äskeisestä vallattomasta, vaateliaasta ja sopimattomasta käytöksestään.

Naissydämen tuntija olisi nauranut näitä sanoja, jotka lähtivät tästä suusta ja tällä hetkellä, mutta Hermas loi punastuen silmänsä maahan uskaltamatta vastata hänelle mitään.

Galliattaressa oli tapahtunut suuri muutos.

Hän tunsi itsensä varsin ylpeäksi siveellisyydestänsä ja siitä voitosta, jonka hän oli saanut itsestään, ja toivoi, omasta etevyydestänsä hyvillään, että Hermaskin tuntisi ja tunnustaisi sen.

Ja hän alkoi esitellä Hermaalle, kuinka paljo hänellä oli puutetta ja kärsittävää kosteikossa, sekä puhui myöskin naisen siveydestä ja velvollisuuksista ja miesten mitättömyydestä ja röyhkeydestä.

Hermaskaan, sanoi hän, ei ollut parempi kuin muutkaan, ja koska hän osoittihe ystävälliseksi tätä kohtaan, niin tämä jo luuli saattavansa vaatia hänen lempeänsä. Mutta siinä hän erehtyi kokonaan, ja jos piha vaan olisi ollut tyhjä, niin hän aikoja sitten olisi osoittanut Hermaalle ovea.

Nuori erakko kuunteli häntä piammiten vaan puolella korvallaan, sillä hänen huomionsa oli kiintynyt hänen edessään oleviin Phoebicion varuksiin, jotka pian suuntasivat hänen intohimoiset tunteensa toisaalle.

Hän ojensi ehdottomasti kättänsä ottaaksensa kiiltävän kypärin ja keskeytti kauniin puhujan kysymyksellä: "Saanko minä panna sen päähäni?"

Silloin Sirona nauroi ja lausui iloisena ja kokonaan muuttuneena: "Pane vain! Sinä ehkä tahtoisit mielelläsi olla sotamies? Kuinka hyvin se sopii sinulle! Riisu kerrankin likainen lammasnahka päältäsi ja näytä, miltä erakko näyttää centurionina!"

Hermaalle ei tarvinnut lausua tätä kahdesti. Hän pukeutui Gallialaisen varustukseen, ja Sirona auttoi häntä siinä.

Meidän ihmisten laita on kuitenkin surkuteltava! Sillä mistä se muuten tulisi, että me jo pienestä pahasta haluamme pukeutua valhepukuihin, se on: antaa alttiiksi oman persoonallisuutemme, tavoitellen toista, jonka muodon lainaamme! Ja tämä vaikeasti selitettävä halu on yhtähyvin lapsella

kuin viisaallakin, ja se ankan totinen mies, joka sitä tuomitsisi, ei olisi viisas, sillä se, joka sanoo itsensä vapaaksi kaikista hulluuksista, hän on varmaan sitä suurempi narri, mitä vähemmin hän luulee semmoinen olevansa. Etenkin naisille on mieluista pukea muitakin valepukuun. Usein on epätietoista, kumpi tuntee suurempaa huvia, neitsytkö, joka koristaa emäntäänsä, vaiko komeihin kaunistuksiin puettu emäntä itse.

Sirona oli halukas kaikenlaatuisiin valhepuetuksiin.

Jos olisi ollut tarpeellista etsiä syytä, miksi senaattorin lapset ja lapsenlapset häntä niin rakastivat, niin ei olisi ollut aivan vähäpätöinen syy sekään, että hän mielellään ja iloisesti antoi heidän koristella häntä kaikenlaisilla kirjavilla huiveilla, nauhoilla ja kukilla ja taas omasta puolestaan ymmärsi keksiä heille mitä eriskummaisimpia pukuja.

Niin pian kuin hän näki Hermaan seisovan edesssänsä kypärä päässä, niin hänessä heräsi halu pitkittää Hermaan aloittamaa pukemista.

Hän sovitti innokkaasti ja aivan viattomasti asetakin oikein hänen päällensä ja auttoi häntä panemaan rautapaitaa kiinni soljella ja vyöttämään miekkaa kupeellensa.

Tämän työn kestäessä, jolloin erakko käyttihän aivan kömpelösti, helähti tuon tuostakin hänen iloinen, soinnukas naurunsa.

Mutta kun erakko — mikä myöskin vähän väliä tapahtui — yritti tarttua hänen käteensä, niin hän löi häntä voimakkaasti sormille ja torui häntä.

Tämän hupaisen leikin kestäessä katosi Hermaan ujous, ja hän alkoi puhua hänelle, kuinka vastenmielistä hänestä yksitoikkoinen vuorella eläminen oli. Hän kertoi, että itse Pietari oli kehoittanut häntä ulkona maailmassa koettelemaan voimiansa, ja hän vakuutti Sironalle, että hän, jos hänen isänsä parantuisi, aikoi ruveta sotilaaksi ja toimittaa mainehikkaita urotöitä.

Sirona oli samaa mieltä sekä kiitti ja kehoitti häntä. Sitten hän moitti hänen veltoa ryhtiänsä, osoitti hänelle koomillisen totisena, kuinka sotilaan tulee seisoa ja käydä, sanoi itseänsä hänen ekseerausmestariksensa, ja häntä huvitti se into, millä Hermas koetteli matkia häntä.

Täten leikkiessä kului aika.

Hermas tunsu itsensä reimaksi sotilaspuvussa ja onnelliseksi Sironan läsnäolosta ja vastaisten urotöiden toivosta; Sirona taas oli niin iloinen, kuin hän muuten oli vaan kisatessansa senaattorin lasten kanssa, ja Mirjamin hurja parkaisukin, jota Hermas oli pitänyt pöllön huutona saattoi hänet vaan hetkeksi muistamaan sitä vaaraa, jonka alaiseksi hän antautui.

Pietarin orjat olivat jo aikoja sitten käyneet levolle, kun leikkiminen Hermaan kanssa vihdoinkin alkoi väsyttää häntä, ja hän käski hänen riisua yltänsä varukset ja lähteä sieltä.

Hermas totteli häntä, ja Sirona avasi kadun puoleisen ikkunan luukut ja lausui kääntyen häneen:

"Pihan kautta et saa mennä, sinun täytyy tästä ikkunasta hypätä ulos. Mutta tuolla tulee joku ylöspäin pitkin katua, antaa hänen ensin käydä ohitse. Se ei kauvankaan kestä, sillä hänellä näyttää olevan kiire".

Varovasti hän sulki luukut ja alkoi taas nauraa, kun hän näki, kuinka saamaton Hermas oli, riisuessaan säärivaruksia.

Mutta jopa hälveni hymy hänen iloisilta huuliltaan, sillä katuportti aukeni, hänen vinttikoiransa ja senaattorin talon koirat alkoivat haukkua, ja hän tunsu miehensä äänen, joka koki hillitä koiria.

"Pois, pois, jumalain nimessä!" hän huusi vapisevalla äänellä, sammutti lampun sillä nopealla neuvokkaisuudella, jonka sallimus suopi heikoille naisille aseeksi äkillisen vaaran uhatessa, lykkäsi Hermaan ikkunan ääreen, työnsi luukut auki, ja sanomatta hänelle jäähyväisiäkään nuorukainen hyppäsi rivakasti ulos ikkunasta ja riensi kaikissa taloissa heränneiden koirien haukkuessa katua myöten ylöspäin pientä kirkkoa kohti.

Hän ei ollut vielä kulkenut puoltakaan sinne vievää tietä, kun eräs mieshaamu astui häntä vastaan.

Tuskissaan hän juoksi huonerivin varjoon, mutta yöllinen kuljeksija joudutti kulkuansa suoraan häntä kohden.

Silloin hän alkoi uudestaan juosta; mutta mies seurasi häntä aivan kantapäissä, kunnes hän oli päässyt talojen piiristä ja astunut vuoripolulle.

Hermas huomasi olevansa nopeampi kuin takaa-ajajansa ja oli jo hyppäämisillään yli kallioharkon, joka sulki tien, kun hän kuuli takanaan nimeänsä huudettavan.

Hän pysähtyi, sillä hän oli äänestä tuntenut sen miehen, jota pakeni, hyväsydämiseksi Paavaliksi.

"Sinä se siis olet", Aleksandrialainen sanoi ja hengitti kiivaasti ja läähöttäen. "Niin, sinä olet nopeampi kuin minä. Vuodet painavat kuin lyjy jaloissamme, mutta tiedätkös, mikä se on, joka etenkin antaa niille nopeat siivet? Olethan vast'ikään saanut kokea sitä! Paha omatunto, luulen minä. Ja sinun omastatunnostasi saattaisi nyt jutella kauniita asioita. Koirat haukkuvat sen kyllin kovaan yön ilmoihin!"

"Haukkukoot vaan", Hermas vastasi kopeasti, kokien turhaan irroittautua erakon jäntevästä kädestä, joka piti hänestä kiinni. "Minä en ole tehnyt mitään pahaa!"

"Elä himoitse lähimmäisesi emäntää", Paavali hänet keskeytti, ja painokas totisuus kaikui hänen syvästä äänestänsä. "Sinä olet ollut centurionin kauniin vaimon luona, ja teidät yllätettiin toisianne kohdatessanne. Missä on lammasnahkasi?"

Hermas säpsähti kauhistuksesta, hapuili käsin hartioitaan ja huudahti lyöden otsaansa: "Laupias taivas, minä olen unhottanut sen hänen luoksensa! Nyt tuo hirviö löytää sen!"

"Eikö hän nähnyt sinua itseäsi?" Paavali kysyi innokkaasti.

"Ei, ei suinkaan", sammalsi Hermas, "mutta lammasnahka..."

"Vai niin, vai niin", Paavali mumisi. "Ei sinun rikoksesi vähene sen kautta, mutta voipihan nyt kuitenkin tehdä jotakin asian hyväksi. Ajatteleppas vain, jos se tulisi isäsi korviin, niin se saattaisi häneltä viedä hengen".

"Ja Sirona raukka!" Hermas huokasi.

"Anna vaan minun pitää asiasta huolta", Paavali hänet keskeytti. "Mitä häneen tulee, niin saatan monta kohtaa suunnilleen. Kas tuossa, ota minun lammasnahkani! Etkö huoli? Varmaankin se, joka ei kavahda avioliiton rikkomista, ei myöskään taida huolehtia, vaikkapa tulisi isänsä murhaajaksi. — Niin oikein, tänne hartioille se sidotaan! Sinä kyllä sitä tarvitset, sillä sinun täytyy rientää pois täältä, eikä ainoastaan täksi ja huomiseksi päiväksi. Haluathan sinä päästä ulos maailmaan, ja nyt saadaan nähdä, tokko todellakin ymmärrät kulkea omin jaloin. Ensiksi lähdet Raithuun ja tervehdit minun nimessäni hurskasta Nikonian ja ilmoitat hänelle, että minä aion jäädä vuorelle, sillä kauvan kirkossa rukoiltuani olen tullut siihen päätökseen, että olen keltovoin vanhimman virkaan, jota ovat minulle tarjonneet. Sitten menet laivalla Punaisen meren poikki ja kuljeskelet pitkin Egyptin rantaa. Blemmyiläisjoukkoja on nähty siellä. Sinun tulee pitää heitä silmällä, ja jos nuot hurjat veitikat yrittävät tulla meren poikki tehdäkseen uuden hyökkäyksen, niin sinun pitää varoittaa vuoren kukkulalla olevaa vartiostoa. Sinun huoleksesi jääpi, miten pääset ennen heitä meren poikki. Luuletko olevasi kyllin rohkea ja varovainen tekemään tätä tehtävää? Vai luulet. Sitä odotinkin! Herra ohjatkoon sinua! Isästäsi minä pidän huolta, ja hänen sekä äitisi siunaus on seuraava sinua, jos oikein täydellisesti kadut ja täytät velvollisuutesi".

"Te saatte nähdä, että olen mies", Hermas huudahti säteilevin silmin. "Minun jouseni ja nuoleni ovat sinun luolassasi, ne minä ensin käyn noutamassa, ja sitten ... Te saatte nähdä, oletteko lähettäneet oikean lähettilään. Tervehdi isääni ja anna minun vielä kerta puristaa kättäsi".

Paavali tarttui nuorukaisen oikeaan käteen, veti hänet puoleensa ja suuteli hänen otsaansa isällisen hellästi. Sitten hän lausui:

"Luolastani, viheriän kiven alta tulisijan vierestä löydät kuusi kultakolikkoa; niistä saat ottaa kolme mukaasi matkalle. Kenties niitä tarvitset, joll'et muuhun, niin maksaaksesi laivurien palkan. Ja nyt, laita että ajoissa tulet Raithuun!"

Hermas riensi vuotta ylös kokonaan vaipuneena vaikean tehtävänsä miettimiseen. Kaikkien niiden mainetöiden loistavat kuvat, joita hän muka oli toimittava, haihduttivat hänestä kauniin Galliattaren muiston, ja hän oli niin tottunut luottamaan Paavalin parempaan ymmärrykseen ja hyvytyteen, ett'ei hän enää ensinkään pelännytään Sironan puolesta, sitten kun hänen ystävänsä oli ottanut hänen asiansa omakseen.

Aleksandrialainen silmäili hänen jälkeensä ja lausui lyhyen rukouksen hänen puolestansa. Sitten hän lähti alas laaksoon päin.

Puoliyö oli jo kauvan sitten kulunut, ilma viileni viilenemistään kuun laskiessa, ja hänen jätettyään lammasnahkansa Hermaalle, ei hänellä ollut muuta verhoa kuin ohut kulunut takkinsa.

Hän kävi kuitenkin vaan hitaasti ja pysähtyi usein, huuhtoen käsillään ja jupisten itseksensä

puoliääneensä katkonaisia sanoja.

Hän ajatteli Hermasta ja Sironaa sekä omaa nuoruuttansa ja kuinka hän Aleksandriassa oli koputtanut mustasilmäisen Ason ja valkeaverisen Simaithan ikkunaa.

"Sitä lasta, sitä poikaa", hän mumisi, "kukahhan olisi tämmöistä luullut tapahtuvan? Galliatar kuuluu olevan sangen kaunis, sanotaan, ja Hermaskin totta tosiaan, kun hän heitti diskuksensa, minä itsekin hämmästyin hänen jaloa varttansa. Ja hänen silmänsä! Niin, hänen silmänsä ovat Magdalenan! Jos Gallialainen olisi löytänyt hänet vaimonsa luota ja lävistänyt hänen rintansa miekallaan, niin hän olisi ollut täydellisesti viaton maallisten tuomarien edessä. Kuitenkin hänen isänsä säästyivät tästä surusta. Erämaissa, vanhus arveli, ei maailma eikä sen huvitukset milloinkaan saattaisi saavuttaa hänen lemmikkiänsä. Mutta nyt? Nämä sinivatukat, ajattelin kerran, kuivettuvat maahan eivätkä pääse milloinkaan palmun latvan korkuisiksi, missä taatelit kypsyvät. Silloin lentää lehahti sinne lintu, poimi marjat ja vei ne pesäänsä korkeimman puun latvaan.

"Kuka saattaa suunnata toisen ihmisen tien ja tänäpäpä lausua: Juuri sellaisena olen hänet huomenna näkevä?"

"Meitä, hupsuja, me pakenemme erämaihin unhottaaksemme maailman, ja maailma seuraa meitä kintereissä. Missä ovat keritsimet, jotka voisivat leikata varjomme irti jaloistamme? Mikä on se rukous, joka kokonansa irroittaa meidät, lihassa syntyneet, lihastamme? Minun Vapahtajani, Sinä ainoa, joka olet tämän rukouksen taitanut, opeta se minullekin, kurjista kurjimmalle!"

KYMMENES LUKU.

Muutamia hetkisiä sen jälkeen kun Hermas oli hypännyt ulos kadulle centurionin ikkunasta, Phoebicio astui makuukammioonsa.

Sirona oli sillä välin ehtinyt heittäytyä vuoteelle. Hän oli kovin peljästynyt ja kääntänyt kasvonsa seinään päin. Tiesiköhän hänen miehensä, että joku oli ollut hänen luonansa, ja kukahan oli pettänyt hänet ja kutsunut Phoebicion kotiin takaisin?

Tulikohan hän sattumalta tavallista varemmin kotiin juhlasta?

Huoneessa oli pimeä, eikä Phoebicio saattanut häntä nähdä, mutta kuitenkin hän sulki silmänsä ollen nukkuvinaan, sillä lyhyinkin silmänräpäys, jona hänen ei tarvinnut katsella häntä raivoisena, tuntui hänestä jumalien antamalta lahjalta.

Mutta hänen sydämensä sykki niin rajusti, että hän luuli miehensäkin kuulevan sen, kun hän tuli omituisilla hiipivillä askeleillaan sängyn luo.

Hän kuuli Phoebicion astuvan edestakaisin ja viimein menevän asuinhuoneen viereiseen keittiöön.

Tämän jälkeen tunsivat hänen puoleksi ummessa olevat silmänsä valon vaikutusta.

Hän oli lieden ääressä sytyttänyt lampun ja etsi tarkoin molemmat huoneet.

Vielä hän ei ollut huutanut häntä eikä päästänyt yhtäkään sanaa huuliltansa.

Nyt hän oli toisessa huoneessa ja nyt — ehdottomasti Sirona kyyristyi ja veti peitteen pänsä yli — nyt hän nauroi, niin kovaa ja ilkkuen, että Sirona tunsikin kätensä ja jalkansa kylmenevän, ja hänestä tuntui siltä, kuin aaltoilevaa, purpuranpunaista esirippua olisi vedetty ylös ja alas hänen kasvoinsa edessä.

Jälleen makuukammio valkeni, ja valkeanvalo lähenei lähenemistään.

Hän tunsikin miehensä kovan käden työkkäävän hänen päähänsä ja hiljaa huutaen hän veti peitteen päältänsä ja nousi istualleen.

Centurioni oli yhä vieläkin ääneti; mutta se, mitä Sirona näki, oli omansa sammuttamaan viimeisenkin rohkeuden ja toivon kipinän hänestä, sillä puolisonsa silmistä oli vaan valkuainen näkyvissä, hänen aina kellahtavat kasvonsa olivat sinikalpeat ja hänen otsallansa näkyi selvään siihen poltettu Mithraan merkki.

Oikeassa kädessään hän piti lamppua, vasemmassa Hermaan lammasnahkaa.

Kun hänen tuijottava katseensa kohtasi Sironan silmäyksen, niin hän kuroitti likaisen erakkopuvun niin liki hänen kasvojansa, että se koski niihin. Sitten hän paiskasi sen rajusti luotansa lattialle ja kysyi kuiskaavalla, käheällä äänellä: "Mitä tämä on?"

Sirona oli vaiti; Phoebicio lähestyi pientä, sängyn vieressä olevaa yöpöytää. Pöydällä oli hänen yöjuomansa kalliissa monivärisessä lasissa, jonka Polykarpo tultuaan Aleksandriasta oli lahjoittanut Sironalle; sen centurioni pyyhkäisi kätensä selällä maahan pöydältä, niin että se syöksi kivilattiaan ja helisten särkyi pirstoiksi.

Sirona huudahti, ja pieni vinttikoiria hypähti ylös hänen vuoteelleen haukkuen Gallialaista.

Silloin tämä tarttui koiraan kaulavyöstä ja heitti sen niin tuimasti kauas keskelle huonetta, että se alkoi surkeasti ulvoa.

Koira oli ollut Sironan oma hänen vielä tyttönä ollessaan. Se oli seurannut häntä Roomaan ja kosteikkoon.

Koira oli liittynyt häneen hellästi, ja hänkin siihen, sillä Jambe ei antanut kenenkään hyväillä ja silitellä itseään niin mielellään, kuin hänen.

Hän sai olla niin paljon yksinään, mutta vinttikoiria oli alati hänen luonansa ja huvitteli häntä, eikä yksin niillä pikku tempuilla, joita koirat tavallisesti oppivat; ei, se oli hänelle ikäänkuin rakas mykkä, vaikk'ei suinkaan kuuro kumppani, joka oli seurannut häntä hänen kotiseuduiltaan. Se heristi korviansa, kun hän lausui tuolla kaukana Arelaassa olevain rakkaiden pikku siskoinsa nimiä, joista hän ei koko vuoteen ollut saanut kuulla mitään; toisinaan taas se katsoi surumielisesti häntä silmiin ja suuteli hänen valkoisia käsiänsä, kun kodinkaipuu saattoi kyönelet tunkeumaan hänen silmiinsä.

Hänen yksitoikkoisessa, joutilaassa ja lapsettomassa elämässään oli Jambe hänelle suuren-arvoinen, sangen suuren-arvoinen, ja kun hän näki tämän uskollisen seuralaisensa ja ystävänsä rääkättynä ja vaikeroitsevana ryömivän hänen vuoteellensa, kun tuo notkea eläin turhaan yritti hypätä hänen syliinsä, siellä etsiäksensä turvaa, ja ulisten kuroitti häntä kohti vapisevaa, kipeätä, ehkäpä murtunuttakin jalkaansa, — silloin kaikki pelko poistui nuoren, tuskistuneen naisen sydäimestä, hän hyppäsi ylös vuoteelta, otti koiran syliinsä ja sanoi luoden sellaisen katseen, josta leimusi Phoebiciota vastaan pikemmin kaikkea muuta paitsi pelkoa ja katumusta:

"Älä koske koiraan kertaakaan enää, sen minä sinulle neuvon".

"Minä upotan sen huomenna", Phoebicio vastasi aivan tynesti, mutta häijy nauru hampaattoman suun sopissa. "Täällä käy niin monta kaksijalkaistakin rakastelijaa minun huoneessani, ett'en tiedä, miksi minun vielä tulisi jakaa sinun lempeäsi tuon nelijalkaisenkin kanssa. — Miten on lammasnahka tänne tullut?"

Viimeistä kysymystä Sirona ei pitänyt vastausta ansaitsevana, vaan huudahti kiivastuneena: "Sinun kalliojumalasi ja kaikkien jumalien nimessä: jos teet jotakin pahaa eläimelle, niin minä olen kyllyksi ollut luonasi".

"Vai niin", centurioni sanoi, "minne sitte matka pitää? Erämaa on laaja ja siellä on kyllyksi tilaa nääntyneille ja onpa valkeneville luillekin. Kuinka huolehtisivatkaan rakastajasi! Heidän tähtensä täytyy minun, ennenkuin upotan koiran, teljetä sen emäntä".

"Koetappas vain koskea minuun!" Sirona huudahti joutuen pois suunniltaan ja juoksi ikkunan luo. "Jos ojennat sormeasikaan minuun koskeaksesi, niin huudan apua, ja Dorothea rouva ja hänen puolisonsa suojelevat minua sinulta".

"Tuskin", Phoebicio keskeytti kuivasti. "Se luullakseni olisi sinun mieleesi, jos saisit asua tuolla ylhäällä saman katon alla kuin tuo poikakin, joka hankkii sinulle kirjavia laseja, heittää sinulle ruusuja ikkunasta ja kukaties myöskin on hajoittanut niitä sille tielle, jota hän tänään on kulkenut sinun luoksesi. Mutta vielä on lakeja, jotka suojelevat Rooman kansalaista huoneesen murtaajista ja hävyttömistä viettelijöistä. Sinä olet mielestäni jo aivan liiaksi oleskellut tuolla toisessa talossa, ja noiden pienten räkyijien kanssa sinä olet kuitenkin lyönyt leikkiä ainoastaan tavataksesi sitä täysikasvuista lasta, sitä ruusuin heittäjää, sitä teeskentelevää keikaria, joka sinun tähtesi ja pysyäkseen tuntemattomana on heittänyt lammasturkin purpurankarvaisen ihokkaansa päälle. Opetä sinä minua tuntemaan rakastuneita jalkalaisia ja vaimoja! Minä tiedän teidät kaikki. Sinä et astu tästä lähin askeltakaan Pietarin kynnyksen yli. Tuossa on avonainen ikkuna, kiru niin paljon kuin tahdot ja julista häpeäsi ihmisille. Minä aion vasta huomenna viedä tämän lammasnahkan tuomarille. Nyt minä menen ja panen kyökin takaisen kamarin kuntoon sinua varten. Siinä ei ainakaan ole mitään ikkunaa,

josta voisi tuoda lammasnahkoja minun huoneeseeni. Siellä saat asua, kunnes tulet sävyisäksi ja suutelet jalkojani ja tunnustat, mitä täällä tänä yönä on tehty. Senaattorin orjilta en varmaankaan saa mitään tietää, sillä heidänkin päänsä sinä olet riivannut. He irvistelevät mielihyvystä, kun näkevät sinut. Sinä pidät hyvänäsi kaikenlaatuisia ystäviä, vaikka he ovat puetut lammasnahkaankin. Tehköt mitä tahtovat, minä kyllä ymmärrän pitää sinua tallella. Nyt minä menen. Huuda vaan; mutta minusta olisi parempi, että sinä olisit asemillasi. Koirasta tuossa on vielä jäänyt sananen sanomatta. Minä pidän sen täällä. Jos sinä olet hiljaa ja tulet järkiisi, niin eläköön se minun puolestani; jos pysyt vastahakoisena, niin pian saan nuoran ja kiven, ja puro virtaa tuolla alhaalla tästä ohitse. Minä en laske koskaan pilaa ja kaikkein vähimmin nyt".

Sironan koko olento oli mitä eloisimmassa liikkeessä. Hän hengitti nopeasti, hänen jäsenensä vapisivat, mutta hän ei saanut suustansa sanaakaan vastaukseksi.

Phoebicio huomasi, mitä hänessä liikkui, ja huusi: "Huohota vaan; mutta sekin aika on tuleva, jolloin sinä niinkuin liikkaava koirasi olet ryömivä minun luokseni armoa kerjäten. — Juolahtipa mieleeni uusi ajatus. Tarvitsethan sinä vuoteen pimeässä kamarissasi, ja pehmeä sen täytyy olla, sillä muuten rakastelijasi haukkuvat minua. Minä levitän sinulle lammasnahnan vuoteeksi. Sinä näet, että minä ymmärrän panna arvoa rakastelijaisi lahjoihin".

Gallialainen purskahti nauruun, otti erakon puvun ja lähti, se ja lamppu kädessä, kyökin takaiseen pimeään huoneeseen, jossa säilytettiin astioita ja kaikenlaisia muita kaluja, jotka kaikki hän toimitti pois muuttaaksensa huonetta makuukamariksi vaimollensa, jonka rikollisuudesta hän oli varmaan vakuutettu.

Hän ei tietänyt, minkä miehen tähden Sirona oli pettänyt hänet, sillä Mirjam oli sanonut hänelle ainoastaan seuraavat sanat: "Mene kotiisi, siellä vaimosi naureskelee rakastajansa kanssa".

Sirona oli jo miehensä lausussa viimeisiä uhkauksiaan päättänyt itseksensä, että hän mieluummin tahtoi kuolla kuin kauvemmin elää yhdessä tämän miehen kanssa.

Hänen mieleensä ei enää johtunut, ett'ei hänkään ollut kokonaan syytön.

Se, jota rankaistaan kovemmin, kuin hän ansaitsee, unohtaa helposti oman rikoksensa miettiessään tuomarinsa vikoja.

Phoebicio oli oikeassa.

Ei Pietarilla, eikä Dorothealla ollut voimaa suojella Sironaa häntä, Rooman kansalaista vastaan.

Joll'ei Sirona itse auttanut itseänsä, niin hän oli vanki, ja kuinka hän saattaisi elää ilmaa, valoa ja vapautta vailla!

Hänen päätöksensä oli miehen viimeisten uhkausten aikana äkkiä kypsynyt, ja tuskin tämä oli astunut huoneen kynnyksen yli ja kääntynyt häneen selin, kun Sirona juoksi vuoteensa luo, kääri vapisevan koiran peitteeseen, otti sen niinkuin lapsen käsivarrellensa ja keveän taakkansa kera riensi asuinhuoneeseen.

Siellä olivat vielä sen ikkunan luukut auki, josta Hermas oli syöksynyt ulos.

Tuolin avulla hän meni samaa tietä, solahti ikkunan edessä olevalta murilta alas kadulle ja riensi ilman määrää ja päämaalia ainoastaan kiihkeästi haluten välttää vankeutta tuossa pimeässä huoneessa ja rikkoa kaikki siteet, mitkä vielä kiinnittivät häntä hänen vihattuun mieheensä. Niin hän pakeni kirkkokunnasta ja sitä tietä kohden, joka kulki yli vuoren merelle.

Hän ennättikin päästä pitkän matkan päähän miehestänsä, sillä, valmistettuaan kyökin takaisen pimeän huoneen Sironalle vankeudeksi, tämä jäi pitkäksi ajaksi sinne, ei tosin antaakseen hänelle aikaa rauhoittua taikka itse ajatellaksensa vastaista suhdettansa häneen, vaan koska hän tunsi itsensä peräti väsyneeksi.

Centurioni lähestyi kuudettakymmenettä ikävuottansa ja hänen alkujaan voimallinen, mutta kaikenlaisen irstaisuuden kautta turmeltunut ruumiinsa ei kestänyt kauvemmin tämän yön ponnistuksia ja mielenhäiriöitä.

Tämä laiha, heikkohermoinen, sangen liikkuvainen mies vaipui muuten ainoastaan päivällä sellaiseen tarmottomuuteen, kun sitä vastoin auringon laskettua kummallinen muutos tapahtui tuossa iäkkäässä sotilaassa, joka ainoastaan palvelusvelvollisuutensa täyttämässä muuttui nuorekkaan reippaaksi. Silloin kohosivat hänen raskaat silmäluomensa, jotka muuten melkein kokonansa peittivät hänen silmäteränsä, hänen veltto, lerpallaan oleva alahuulensa vetihen kokoon voimakkaasti, hänen pitkä

kaulansa ja kapea, soikea päänsä oiensihen, ja jos hän myöhäiseen aikaan meni ulos yölliseen seuraan tahi Mithraan palvelukseen, niin saattoi häntä vielä sanoa muhkeaksi mieheksi, jossa eli nuoruuden huimuu.

Mutta juovuksissakaan hän ei ollut iloinen, vaan hurja, kerskaavainen ja meluava.

Usein valtasi hänet, ennenkuin hän lähti juomingeista, kumppaniensakin joukossa tämä voimattomuus, joka niin monta kertaa oli kauhistuttanut Sironaakin, ja jolta hän tiesi olevansa varmassa suojassa ainoastaan silloin, kun hän virkatoimissaan seiso i sotamiestensä etunenässä.

Tämän intohimoisen kookkaan miehen näky oli sellaisina voimattomuuden hetkinä kammottava, sillä hänen kellahtaville kasvoilleen levisi silloin kalman kalpeus, hänen selkensä näytti taittuneelta ja joka jäsen nivelestään irtautuneelta. Ainoastaan hänen silmäteränsä olivat alituisessa liikkeessä ja silloin tällöin kävi kylmä väristys hänen ruumiinsa läpi.

Kun hän joutui tähän tilaan, niin hänen väkensä sanoi, että centurionin kelmeä daimoni oli mennyt hänen sisäänsä, ja hän itsekkin uskoi sellaisen ilkeän hengen olevan ja pelkäsi sitä. Niin, hän oli sekä pakanallisten hengenmanaajain että kristittyjen exorcistain [pahanhengen manaajain] avulla koettanut vapauttaa itseänsä siitä.

Hän istui pimeässä huoneessa lammasnahalla, jonka hän ivatakseen vaimoaan oli pannut kovalle puupenkille.

Hänen käsiänsä ja jalkojansa kylmi, hänen silmänsä paloivat, eikä hänellä ollut voimaa liikuttaa sormeiansakaan. Ainoastaan hänen huulensa vavahtelivat tuon tuostakin, ja hänen sisällinen silmänsä katseli yhä tarkemmin taaksepäin menneihin aikoihin, kauas viimeisen kauhean hetken toiselle puolelle.

"Jos olisin", hän ajatteli, "mielettömästi kosteikkoon juostuani — jolla matkalla tuskin kukaan nuorempikaan olisi päässyt perässäni — päästänyt raivoni valloilleen enkä väkisin koettanut pidättää sitä, niin ei daimoni niin helposti olisi saanut valtaa minussa. Piru vieköön, kuinka Mirjamin silmät säihkyivät, kun hän sanoi erään miehen pettävän minua! Hän on varmaankin nähnyt lammasnahän omistajan, mutta ennen kosteikkoon päästyäni hän katosi silmistäni. Minä luulen, että hän kääntyi takaisin ja nousi uudestaan vuorelle. Mitähän Sirona on tehnyt hänelle? Pyydystelee hän tämä vaimo muuten silmillään sydämiä, kuin linnustaja huilullaan lintuja. Kuinka pikku teikarit Roomassa kulkivat hänen jäljissään! Kukaties hän petti minut jo siellä. Legaatti Qvintillon, joka olisi ollut minulle varsin suosiollinen, ja jonka nurjamielisyydestä minun on kiittäminen tätä hupsua, hän hylkäsi, mutta legaatti oli vielä minuakin vanhempi, ja nuoremmat taitavat olla hänelle paremmin mieleen. Hän on juuri sellainen kuin kaikki muutkin. Minun olisi kyllä pitänyt se tietämänikin, minun! Niin käy tässä maailmassa; tänään ihminen lyöpi, huomenna hän itse joutuu lyötäväksi".

Tuskallinen hymy vavahteli centurionin huulilla; sitten ilmaantui ankara totisuus hänen kasvojensa juonteisiin, sillä monenmoisia ja vastenmielisiä kuvia loihen selvään ja karkoittamattomina hänen sieluunsa.

Gallialaisen omatunto oli aina päinvastaisessa suhteessa hänen ruumiinsa voimaan.

Jos hyvin kävi, niin häntä ei paljon kiusannut hänen entinen elämänsä, joka oli ylen rikas mustista varjokohdista, mutta kun hänet valtasi heikkous, niin hän ei voinut puolustautua kelmeältä daimonilta, joka pakoitti hänet kiusallisen selvästi muistelemaan juuri niitä tapahtumia, jotka hän mieluisammin olisi tahtonut unhottaa.

Tällä hetkellä hänen täytyi muistella ystävällistä hyväntekijäänsä ja esimiestään, sotatribuuni Servianoa ja hänen kaunista vaimoansa, jota hän tuhansin keinoin oli viekoitellut hylkäämään miehensä ja lapsensa sekä pakenemaan hänen kanssaan laajaan maailmaan.

Hänet valtasi se luulo, että hän oli Serviano tribuuni ja kuitenkin yht'aikaa oma itsensä.

Kaikkea sitä haikeutta, kaikkea sitä katkeraa surua, jota hänen petetty hyväntekijänsä oli saanut tuntea hänen tähtensä, kun hän oli saattanut Glyceran, hänen vaimonsa, hänelle nurjaksi, tätä kaikkea hän sai tällä hetkellä maistaa, ja se vihollinen, joka hänen, Servianon, petti, ei kuitenkaan — niin hänestä tuntui — ollut kukaan muu kuin hän itse, Gallialainen Phoebicio. Hän koki puolustaa itseään ja mietti kosta viekoittelijalle eikä kuitenkaan kokonaan kadottanut oman persoonallisuutensa tuntoa.

Tämä valhekuvituksien sekasorto, jota hän turhaan koetti saada selville, uhkasi viedä hänet järjiltään, ja hän huoahhti ääneensä.

Hänen oman äänensä kaiku saattoi hänet takaisin todellisuuteen.

Hän oli Phoebicio eikä kukaan muu, sen hän tällöin tiesi, eikä hänen sittenkään täydellisesti

onnistunut oikein päästä nykyisyyteensä.

Kaunis Glycera, joka oli seurannut häntä Aleksandriaan, ja jonka hän siellä oli jättänyt onnen huomaan tuhlattuansa hekumassa viimeisenkin roponsa ja Glyceran kallis-arvoiset koristukset, ei enää kuvautunut hänen eteensä yksinänsä, vaan alituisesti hänen vaimonsa Sironan kuvan rinnalla.

Glycera oli ollut alakuloinen kultanen, joka paljon oli itkenyt ja vähän nauranut sen jälkeen, kun hän oli hyljännyt puolisonsa. Vienoja soimauksia hän oli vieläkin kuulevinansa hänen huuliltaan, kun sitä vastoin Sirona astui häntä kohti äänekkäästi uhaten ja samalla kertaa julkesi paljon toivoa herättäen viitata senaattorin pojalle Polykarpolle.

Väsynyt uneksija ponnisti raivoisena voimiansa, puristi kätensä nyrkkiin ja kohotti ne korkealle eteensä.

Tämä liike oli ensi merkki siitä, että hänen ruumiinsa jänteveys jälleen rupesi heräämään, ja kun hän unesta heräävän tavoin oli kiiskoitellut ja silmiään hieronut, niin hän painoi molemmat kätensä ohimoihinsa ja muisti samalla kaiken, mitä hän oli viimeisinä hetkinä saanut kokea.

Hän lähti äkkiä pimeästä huoneesta, vahvistihen kyökissä viinikulauksella ja meni avonaisen ikkunan luo katselemaan tähtiä.

Puoliyö oli jo aikoja sitten kulunut.

Hän muisti vuorella uhraavia kumppaniaan ja lausui pitkän rukouksen "kruunulle", "voittamattomalle auringonjumalalle", "suurelle valolle", "kallioiden jumalalle" ja millä nimityksin hän muuten puhutteli Mithrasta; sillä tultuansa tämän jumalan salamenoihin osalliseksi, hän oli innokas rukoilija ja osasi myöskin paastota sitkeän kestäväisenä.

Niistä kahdeksastakymmenestä kokeesta, joiden alttiiksi täytyi antautua, jotta saavuttaisi korkeimmat arvoaskeleet salaisuuksista osallisten joukossa, hän jo oli suorittanut useita, ja siihen heikkouteen, joka hänet tänäänkin oli vallannut, hän oli ensikerran vaipunut sen jälkeen, kun hän, kokonaisen viikon ajalla joka päivä, oli tuntikausia maannut lumessa ja sen lisäksi harjoittanut ankarata paastoamista, saavuttaaksensa "Leijonan" arvoa.

Sironan raittiimpi mieli oli aina tuntenut vastenmielisyyttä näitä harjoituksia kohtaan, ja se jyrkkyys, jolla hän kieltäysi ottamasta osaa niihin, oli vielä enemmän laventanut sitä juopaa, joka muutenkin oli näiden aviopuolisoiden välillä.

Phoebicio teki kaikissa näissä seikoissa tavallaan aivan täyttä totta, sillä ainoastaan niiden kautta hän saattoi päästä vapaaksi omasta itsestään, synkistä muistoistaan ja sen tulevan rankaistuksen pelosta, joka häntä oli kohtaava kuoleman jälkeen. Sirona sitä vastoin ammensi juuri aikaisempien päivien muistosta parhaimman lohdutuksensa ja voiman iloisena kestävänsä synkkää nykyisyyttä ja toivomaan parempia aikoja.

Phoebicio lopetti tänään hätäilemättä ja ottamalla tarkoin varteen kaikkia määrättyjä sääntöjä rukouksensa, jossa hän oli pyytänyt voimaa lannistaaksensa vaimonsa jäykkää mieltä sekä onnea kostaaksensa hänen viettelijällensä.

Sitten hän otti seinästä kaksi vahvaa köyttä, ojentihen niin uljaaksi ja suoraksi, kuin olisi aikunut puhua sotilaille muutamia rohkaisevia sanoja tappeluun ryhdyttäissä, rykäisi niinkuin puhuja forumilla, ennenkuin hän alkaa puheensa, ja astui arvokkaasti makuuhuoneen kynnyksen yli.

Ei hänen mielensä varmuutta häirinnyt vähinkään ajatus, että Sironan pakeneminen oli mahdollistakaan, kun hän, nähtyänsä, ett'ei Sirona ollut makuuhuoneessa, meni asuinhuoneesen pannaksensa toimeen aikomansa rankaistuksen.

Mutta täälläkään ei hän löytänyt ketään.

Hän hämmästyti; mutta se ajatus, että hän olisi paennut, näytti hänestä niin mielettömältä, että hän heti jyrkästi poisti sen mielestään.

Varmaankin Sirona pelkäsi ainoastaan hänen vihaansa, ja piili vuoteen alla tahi sen esiripun takana, joka peitti hänen vaatteensa. "Vinttikoiira", hän ajatteli, "on nyt hiipinyt hänen luoksensa", ja sentähden hän alkoi eräesen tapaan puoleksi viheltää, puoleksi sihistä, mikä aina oli vihlonut Jamben korvia ja saattanut sen kovin haukkumaan; mutta tämäkin oli turhaa.

Autiossa huoneessa vallitsi hiljaisuus, kuolon hiljaisuus.

Hän alkoi toden teolla huolestua.

Ensin arvelin, sitten yhä nopeammilla, kiivaammilla liikkeillä hän etsi kynttilä kädessä jokaisen huonekalun alta, jokaisesta loukosta, jokaisen peitteen takaa ja haki Sironaa semmoisistakin paikoista, jotka eivät olisi kelvanneet edes lapselle, tuskinpa vainotulle linnullekaan piilopaikoiksi.

Vihdoin köydet putosivat hänen oikeasta kädestään, ja vasen, jossa lamppu oli, alkoi vapista.

Hän huomasi, että makuuhuoneen ikkunan luukut olivat auki ja näki ikkunan vieressä sen tuolin, jolla Sirona oli istunut katsellen kuuta ennenkuin Hermas oli tullut.

"Täällä siis", hän jupisi, työnsi lampun yöpöydälle, josta hän oli heittänyt Polykarpon lasin, tempasi oven auki ja riensi ulos pihalle. Hänen mieleensä ei vielä johtunut, että Sirona olisi saattanut hypätä ulos kadulle ja yrittänyt yön selkään kulkea etäälle erämaahan.

Hän järkytti sitä porttia, joka sulki kartanon, ja huomasi, että se oli lujasti salvattu.

Vahtikoirat liikahtivat ja rupesivat haukkumaan, kun Phoebicio läheni Pietarin huonetta ja alkoi vaskisella kolkuttimella lyödä sen ovea, alussa hiljemmin, mutta sitten kiihtyvällä kiukulla yhä tuimemmin.

Hän piti aivan varmana, että hänen vaimonsa oli hakenut ja saanut turvaa senaattorilta. Hän oli huutaa raivosta ja tuskasta, ja kuitenkin hän tuskin ajattelikaan vaimoansa ja sitä vaaraa, että kadottaisi hänet, vaan Polykarpoa ja sitä häväistystä, jonka hän oli saattava hänelle ja hänen vanhemmilleen, jotka olivat rohjenneet kajota hänen, keisarillisen centurionin koti-oikeuteen.

Minkä arvoinen Sirona oli hänelle!

Kuohuvan uhkamielisyyden hetkenä hän oli kahlehtinut hänen kohtalonsa omaansa.

Arelaassa oli kaksi vuotta takaperin eräs hänen tovereistaan astunut hänen juomaveljiensä seuraan ja kertonut olleensa läsnä omissa tapauksessa. Muutamat poikanalkit olivat piirittäneet erään pojan ja lyöneet häntä julmasti, hän ei tiennyt mistä syystä. Pienoinen puolustihen uljaasti, mutta ylivoima sai kuitenkin viimein voiton. Silloin — niin sotilas kertoi — oli erään cirkusta lähellä olevan huoneen ovi auennut, tyttö, jolla oli pitkät, kullankeltaiset hiukset, syössyt ulos, karkoittanut kaikki pojat pakosalle ja pelastanut räkätyt, joka oli hänen veljensä, hänen kiusaajiensa käsistä. "Impi oli kuin naarasleijona", kertoja oli huudahtanut, "Sirona on hänen nimensä ja kaikista Arelaan kauniista tytöistä on hän kieltämättä kauniin".

Samaa vakuutettiin monelta taholta, mutta Phoebicio, joka juuri silloin oli saavuttanut Leijonan arvon Mithraan palvelijoiden joukossa ja joka mielellään kuuli itseänsä nimitettäviin "Leijonaksi", lausui: "Minä olen jo kauvan etsinyt naarasleijonata, nyt olen, luulen ma, hänet löytänyt. Phoebicio ja Sirona; siinä kaksi nimeä, jotka sopivat oivallisesti yhteen".

Seuraavana päivänä hän pyysi tyttöä vaimoksensa hänen isältänsä, ja kun hänen muutaman päivän perästä täytyi lähteä Roomaan, niin valmistettiin häät joutuisasti.

Sirona ei ollut ennen vielä koskaan ollut Arelaan ulkopuolella, eikä sen tähden tietänyt mistä hän erisi, kun sanoi isänmajalle jäähyväiset, ehkä ainaiseksi. Roomassa Phoebicio jälleen tapasi nuoren puolisonsa. Vaikka kyllä monet sielläkin ihailivat tätä kaunista emäntää ja kokivat saavuttaa hänen suosiotansa, niin hän kuitenkin Phoebiciosta oli helposti voitettu ja sen vuoksi vähäarvoinen saalis; niin, vähän ajan kuluttua hän oli tuskin muuta kuin kiusallinen koristus, jota oli vaikea vartioida.

Kun vihdoin hänen legaattinsa huomasi hänen ihanan puolisonsa, niin hän koetti Sironan kautta saavuttaa etuja ja ylennystä; mutta Sirona kohteli Qvintilloa niin loukkaavalla välinpitämättömyydellä, että centurionin esimies, tuli hänen vihamiehekseen ja osasi saada aikaan, että hän muutettiin tähän kaukaiseen kosteikkoon, mikä oli melkein sama, kuin maanpakoon ajaminen.

Siitä ajasta asti hän piti Sironaa vihollisenaan ja luuli, että hän tahallaan oli ystävällisin niitä kohtaan, jotka hänestä näyttivät erittäin inhottavilta, ja näihin inhottavimpiin hän luki myöskin Polykarpon.

Taaskin kolkutin kohtasi Pietarin ovea ja se aukeni ja senaattori seisoi lamppu kädessä raivokkaan centurionin vastassa.

YHDESTOISTA LUKU.

Paavali raukka istui senaattorin oven vieressä kivipenkillä viluissaan, sillä mitä enemmän aamu läheni, sitä kylmemmäksi tuli yö-ilma, ja sitä paitse hän oli tottunut lämpimään lammasnahkaansa, jonka hän oli antanut Hermaalle.

Kädessään hän piti kirkon-avainta, jonka hän portinvartialle oli luvannut jättää Pietarin luokse, mutta kaikki oli hiljaista senaattorin talossa, eikä hän juljennut herättää nukkuvia.

"Mikä omituinen yö tämä on!" hän itsekseen jupisi kietoen lyhyen, rikkinäisen nuttunsa tiiviimmin ympärilleen. "Vaikkapa olisikin lämpoisempi ja vaikka voisinkin kietoutua höyhenpatjaan sen sijaan, että nyt kääriydyn tähän kuluneeseen riepuseen, niin tunkisi kuitenkin kylmä koko ruumiini läpi, jos vielä kohtaisin ne manalan henget, jotka täällä riehuvat. Nyt olen ne nähnyt omin silmin. Kosteikosta kiittää daimonia naisen muodossa ylös vuorelle meitä unessa peloittamaan ja kiusaamaan. Mitähän lienee se suuri, valkoisiin vaatteisiin puettu ja liehuva-hiuksinen kummitus kantanut käsissään? Ehkäpä sitä kiveä, jolla hän, kun painajainen meitä ahdistaa, pusertaa rintaamme. Toinen näytti lentävän, mutta sen siipiä en kuitenkaan nähnyt. Tässä kylkirakennuksessa kai Gallialainen asuu jumalattoman vaimonsa kanssa, joka on pauloihinsa kietonut Hermas raukan. Lieneekö hän todellakin niin kaunis? Mitäpä tietää nuorukainen, joka on pelkkäin kallioiden keskellä kasvanut, naiskauneudesta? Ensimmäinen, joka katsoo häneen ystävällisesti, on hänestä kaiketi ihanin. Sitä paitse hän on vaalean verevä ja siis harvinainen lintu kaikkien päivettyneitten kaksijalkaisten erämaan kasvien joukossa. Centurioni ei varmaankaan vielä ole löytänyt lammasnahkaa, muuten ei täällä suinkaan olisi näin hiljaista. Kerran on jo minun täällä odottaessani aasi hirnunut, kerran kameli ammonut, ja tuolla laulaa ensimmäinen kukko, mutta en ole vielä kuullut ainoatakaan ihmisääntä, en edes ison senaattorin tahi hänen lihavan rouvansa Dorothean kuorsaamista, ja olisipa kuitenkin ihme, joll'eivät he kumpikaan kuorsaisi".

Hän nousi ja meni Phoebicion asunnon ikkunan luo ja kuunteli puoleksi avonaisista ikkunaluukuista, mutta Gallialaisen huoneessa oli kaikki hiljaista.

Tuntia aikaisemmin Mirjam oli kuunnellut, mitä Sironan asunnossa tapahtui.

Kanneltuansa hän oli kaukaa seurannut Phoebiciota ja tallien kautta puikahtanut senaattorin pihalle. Hänen täytyi saada tieto siitä, mitä oli tapahtunut tuolla sisällä ja minkälaisen koston suuttunut Gallialainen oli saattanut Hermaalle ja Sironalle.

Hän oli valmis kohtaamaan kaikkea, ja ajatus, että centurioni ehkä oli käyttänyt miekkaansa näitä vastaan, täytti hänen sielunsa katkeran-suloisella mielihyvällä.

Hän näki valkeata siitä raosta, joka oli puoli-avonaisten luukkujen välillä; hän eroitti puuluukut hiljaa toisistaan ja hypähti notkeasti ylös, tarttuen niihin ja painaen seinään paljaan jalkansa.

Siellä hän näki Sironan olevan pystyssä vuoteellaan, ja vastapäätä häntä Gallialaisen vääntynein kasvoin. Hänen jalkainsa juuressa oli Hermaan lammasnahka. Oikeassa kädessään tämä kalpea mies piti palavaa lamppua. Sen valo loihen Sironan sängyn edessä olevalle kivilattialle ja kuvastihen suuressa tumman-punaisessa lätäkössä.

"Se on verta", — niin hän ajatteli kauhistuen ja sulki silmänsä.

Kun hän jälleen katsahti ylös, niin hän näki Galliattaren hehkuvin poskin kääntävän kasvonsa mieheensä päin. Hän oli vahingoittumaton, mutta Hermas?

"Se on hänen vertansa", valitti ja huusi ääni hänen pakahtuvasta sydäimestään, "ja minä murhaaja, olen sen vuodattanut!"

Hänen kätensä irtaantuivat luukusta, hänen jalkansa koskivat taas pihakivitykseen ja kauhistavassa sieluntuskassa hän kiiti samaa tietä, jota oli tullutkin, ulos vuorta kohti.

Hän tunsi, että hän mielemmin tahtoi vastustaa raatelevia panttereja, yökylmää, nälkää ja janoa, kuin, tämä rikos sydämellä, astua Dorothea rouvan, senaattorin ja Marthan silmien eteen. Pakeneva Mirjam oli toinen niistä kummituksista, joiden näkeminen oli kauhistuttanut Paavalia.

Kärsivällinen erakko istui taasen penkillä ja ajatteli: "Kylmyys on kuitenkin tuskallinen. Tuommainen villainen lammasnahka on kumminkin sangen hyvä kappale; mutta Vapahtaja on kärsinyt aivan toista tuskaa, kuin tämä on, ja minkätähden olisin jättänyt maailman, joll'en seuratakseni Häntä ja kärsimysten kautta saavuttaakseni taivaan ilon?"

"Niin siellä, missä enkelit lihoittelevat, siellä ei tarvita mitään kurjaa jäärännahkaa, ja tällä kertaa ainakin olen päässyt itsekkäisyydestäni vapaaksi; sillä minä saan kärsiä tosiaankin muiden tähden, minä olen viluissani Hermaan tähden ja säästääkseni vanhusta tuskasta.

"Ja tahtoisinpa, että olisi vieläkin kylmempi, enkä tahdo milloinkaan, en milloinkaan enää panna

turkkia hartioilleni!"

Paavali liikutti päätänsä ikäänkuin myönnytykseksi omille sanoilleen, mutta pian hän jälleen totisena mietiskeli, sillä hän huomasi uudestaan käyvänsä väärää tietä.

"Kunhan pannaan vaan kourallinenkin hyvää toimeen", — hän ajatteli, "niin sydämehen heti paisuu kokonainen kamelin taakka ylpeyttä. Vaikka hampaani kuinkakin kalisisivat suussani, niin olen kumminkin vaan kehno vaivainen. Kuinka kutkuttikaan turhamielisyyttäni, vaikka kyllä epäilin ja estelin, kun Raithulaiset tulivat minulle tarjoamaan heidän kaupunkinsa vanhimman arvonimeä. Kun ensikerran voitin nelivaljalkollani, iloitsin tosin äänekkäämmin, mutta tuskinpa silloinkaan olin pöyhkeämpi kuin juuri äsken. Kuinka moni tahtoo seurata Vapahtajaa, ja kuitenkin he tahtoisivat päästä vaan Hänen ylennystilaansa; Hänen alentumistaan he karttavat taitavasti. Sinä, oi Korkein, olet todistajani, että minä sitä toden teolla etsin, mutta niin pian kuin orjantappuran piikit haavoittavat minua, niin veren pisarat heti muuttuvat ruusuiksi, ja jos riivon ne pois, niin heti tulee toisia ihmisiä, jotka levittävät kukkakiehkuroita tielleni. Luulenpa, että maan päällä on yhtä vaikeata löytää kärsimyksiä, joita ei ilo seuraa, kuin iloa, jota ei vaiva seuraa".

Näin hän ajatteli hammasten kylmästä kalistesta, mutta hänen mietiskelynsä keskeytyi, sillä koirat haukahtivat äkkiä.

Phoebicio kolkutti senaattorin ovelle. Heti Paavali nousi ja läheni Pietarin porttia. Ei sananenkään siitä, mitä pihalla lausuttiin, jäänyt häneltä kuulematta.

Tuo karkea ääni oli senaattorin, kimeä ja luja taas arvattavasti oli centurionin.

Jälkimmäinen vaati edelliseltä vaimoansa, joka muka piili senaattorin huoneessa, kun sitä vastoin Pietari varmaan vakuutti, ett'ei Sirona eilis-aamun jälkeen ollut astunut hänen kynnyksensä yli.

Vaikka majamies puhutteli senaattoria kiivaalla ja vihaisella äänellä, niin tämä kumminkin pysyi varsin tyynenä ja meni heti kysymään puolisoliansa, oliko ehkä tämä hänen maatessansa päästänyt paenneen huoneesensa.

Paavali kuuli pihalla edes takaisin astelevan sotilaan käynnin, joka kuitenkin heti herkesi, kun rouva Dorothea miehensä kanssa tuli ovelle ja puolestaan varmaan vakuutti, ett'ei hän Sironasta mitään tiennyt.

"Sitä parempi tieto", keskeytti häntä Phoebicio, "on luultavasti pojallanne, Polykarpolla, hänen olopaikastansa".

"Poikani on eilisestä saakka ollut Raithussa toimiensa vuoksi", virkkoi Pietari, lujasti ja eväten. "Me odotamme häntä kotiin vasta tänä aamuna".

"Hän näkyy rientäneen ja palanneen aikaisemmin", Phoebicio sanoi. "Valmistukset vuorella pidettävää uhrijuhlaa varten eivät olleet salassa, ja isännän poissa-olo viekoittelee varkaita murtamaan hänen huoneesensa, erittäinkin rakastuneita, jotka heittelevät ruusuja ikkunasta kultasilleen. Te kristityt kerskaillette pitävänne avioliittoa pyhänä; kuitenkin minusta tämä näyttää koskevan ainoastaan teidän uskolaistenne avioliittoja. Pakanoiden vaimojen tykönä teidän poikanne saavat koettaa onneaan; se riippuu vaan siitä, antaako pakanallinenkaan aviomies leikkiä kanssaan, vai eikö. Minä puolestani olen halullinen kaikkeen muuhun kuin leikkiin, ja sen minä sinulle näytän, ett'en aio häpäistä keisarin pukua, joka on ylläni, ja sentähden nyt mielin tutkia sinun huoneesi, ja jos silloin löydän velvollisuutensa rikkoneen vaimoni, tai teidän poikanne luotanne, niin tahdon viedä sekä hänet että sinut tuomarin eteen ja menetellä viettelijän kanssa oikeuteni mukaan".

"Sinä saisit etsiä turhaan", vastasi Pietari, töin tuskin voiden itseään hillitä. "Sanani on *on* tahi *ei*, ja minä toistan sen vielä kerran. *Ei*, meidän huoneessamme ei ole *Sironaa* eikä *Polykarpoa*. Ei Dorothea enkä minäkään tahdo sekaantua teidän asioihinne, mutta me emme myöskään kärsi, että toinen, olkoon se ken tahansa, rohkenee sekaantua meidän asioihimme. Tämän kynnyksen yli astuu ainoastaan se, jonka minä sallin, tahi keisarin tuomari, jonka tahtoon minun täytyy myöntyä. *Sinua* kiellän astumasta sisään, ja minä toistan vieläkin kerran: Sirona ei ole meidän luonamme ja sinä tekisit paremmin, jos halusit häntä toisaalta etkä täällä kuluttaisi aikaasi".

"En tarvitse neuvojasi", huudahti centurioni kiivaasti.

"Ja minä", vastasi Pietari, "tunnen itseni jotenkin haluttomaksi sovittamaan sinun avioriihtosi. Meidän avuttammekin löydät Sironan; sillä aina on vaikeampaa pitää vaimoa vangittuna kotonaan kuin saada häntä kiinni, jos hän on karannut".

"Sinä saat oppia minut tuntemaan", centurioni uhkasi, luoden silmäyksen orjiin, jotka olivat

kokoontuneet pihalle ja joiden joukkoon myöskin Antonio, senaattorin vanhin poika, oli astunut. "Minä kutsun viivyttelemättä väkeni kokoon, ja jos te salaatte viettelijän, niin me suljemme häneltä pois pääsyn".

"Odotappa vielä vaan yksi tunti", puuttui puheeseen Dorothea, tarttuen miestänsä, joka nyt enää tuskin voi hillitä itseään, käteen, "niin saat nähdä Polykarpon palaavan kotiin isänsä oriilla. Sinun vaimosi osaa niin ystävällisesti leikkiä hänen siskojensa kanssa. Nuo ruusutko, jotka poikani on asettanut ikkunalle, ovat saattaneet sinun ajattelemaan, että hän on viettelijä, vai onko sinulla vielä muita syitä, joiden johdosta saatat solvata häntä ja meitä niin ankaralla syytöksellä?"

Kun miehet vihan vimmassa synkkien ukonpilvien tavoin uhkaavat iskeä yhteen, niin usein ymmärtäväisen naisen suusta lähtevä sana pidättää ja hillitsee heitä, ikäänkuin ystävällinen tuulonen.

Phoebicio ei ollut taipuvainen vastaamaan Polykarpon äidin puheeseen, mutta hänen kysymyksensä pakoitti häntä ensi kerran luomaan pikaisen silmäyksen tapahtuneihin seikkoihin, eikä hän saattanut salata itseltään, että hänen epäluulonsa perustuivat heikolle pohjalle. Samalla hän ajatteli, että jos Sirona ei olisikaan piiloutunut senaattorin huoneeseen, vaan sen sijaan paennut ulos kentälle, niin hän vaan menetti täällä aikaansa, jonka kautta hän antoi hänen jo ehtimänsä ennakkomatkan karttua turmiokkaalla tavalla.

Muutamit sekunnit riittivät tähän mietintöön, ja hän, joka oli tottunut tarpeen tullen hallitsemaan itseänsä, sanoi kiertäen: "Saammepa nähdä, se on kyllä selviävä", ja sen jälkeen hän isännälleen jäähyväisiä sanomatta hitaasti palasi asuntoonsa.

Mutta vielä ei hän ollut ehtinyt asuntoonsa ovelle, ennenkuin kadulta kuului kavioiden kapsetta, ja Pietari huusi hänelle:

"Viivy vielä vähä aikaa, sillä tuolta tulee Polykarpo ja saattaa itse puolestaan puhdistautua edessäsi".

Centurioni pysähtyi, senaattori viittasi vanhaa Jethroa avaamaan porttia; ratsastajan kuultiin hyppäävän alas satulasta, mutta ei Polykarpo, vaan eräs Amalekilainen astui pihalle.

"Mitä sinulla on sanottavaa", kysyi senaattori kääntyen puoleksi sanantuojaan, puoleksi centurioniin.

"Herra Polykarpo, poikasi", vastasi puhuteltu, tumman-verevä, ruskettunut, täysi-ikäinen, mutta notkeajäseninen ja liukaskielinen mies, "lähettää sinulle ja emännällesi terveisiä ja käskää sanoa sinulle, että hän ennen päivällisaikaa tulee tänne tuoden kahdeksan miestä muassaan, jotka hän on palkannut Raithusta. Dorothea rouvaa hän pyytää pitämään huolta näitten miesten vastaan-ottamisesta ja ravitsemisesta".

"Koska erosit pojastani?" kysyi Pietari.

"Kahta tuntia ennen auringon laskua".

Pietari hengähti, sillä vasta tällä hetkellä hän oli täydelleen vakuutettu poikansa viattomuudesta, mutta, ensinkään näyttämättä mitään voitonriemua ja huomauttamatta Phoebiciota hänen tekemästänsä vääryydestä, hän sanoi ystävällisesti — sillä hän alkoi sääliä Gallialaisen onnettomuutta: "Minä soisin, että sanantuoja myöskin voisi antaa tietoja vaimosi olopaikasta. Hänen oli vaikea tottua hiljaiseen kosteikkoelämäänsä. Ehkä hän on paennut vain hakeaksensa kaupunkia, joka tarjoaa niin nuorelle ja ihanalle olennolle enemmän vaihtelevaisuutta, kuin tämä hiljainen erämaan seutu".

Phoebicio teki kädellään epäävän liikkeen, ikäänkuin hän olisi tahtonut osottaa paremmin ymmärtävänsä asian, ja sanoi: "Minä näytän sinulle, mitä tuo kaunis yölintunen on jättänyt minun pesääni. Ehkä saattaisitte sanoa, kenen se on".

Sillä aikaa kun hän ripein askelin meni asuntoonsa, oli Paavali astunut avoimesta portista pihalle, tervehti senaattoria ja hänen väkeänsä ja antoi Pietarille kirkon avaimen.

Aurinko oli sillä välin jo noussut, ja Dorothea rouvan läsnäolo saattoi Aleksandrialaisen punastuen katsomaan lyhyttä, ryysyistä alusvaatettaan, joka hyvinkin riittämättömästi verhosi hänen vieläkin atleettimaisia jäseniään.

Pietari ei koskaan ollut kuullut Paavalista muuta kuin hyvää, mutta tällöin hän katseli häntä epäsuotuisammilla silmäyksillä, sillä kaikki, mikä meni liiallisuuteen, oli hänen järjestystä ja kohtuutta harrastavaa mieltänsä vastaan.

Paavali tunsu, mitä Pietarissa liikkui, kun tämä, pitämättä häntä sanaakaan ansaitsevana, otti häneltä avaimen. Hänestä ei ollut yhdentekevä, mitä tämä mies hänestä ajatteli, ja hämillänsä hän sanoi: "Me emme muuten käy lammasnahatta ihmisissä, mutta minulta on kadonnut omani".

Hän ei vielä ollut puhunut loppuun, kun Phoebicio Hermaan jäärännähkä kädessä astui ulos pihalle huutaen, senaattorille: "Tämän löysin palatessani huoneestamme". "Ja milloinka olet nähnyt Polykarpon käyttävän tuollaista vaippaa?" kysyi Dorothea.

"Kun jumalat kävivät ihmisten tyttärien luona", centurioni virkkoi, "niin heidän oli ammoisista ajoista tapana muuttaa muotoansa. Miksikä ei öljyillä voideltu aleksandrialainen keikari kerraksi saattaisi ruveta raa'aksi vuorelais-narriksi. Vanha Homerokin välistä uinahtaa, ja minä myönnän, että minä, mitä sinun poikaasi tulee, erehdyin. Elä pane sitä pahaksesi, senaattori. Sinä olet kauvemmin ollut täällä, kuin minä; kukapahan se lienee lahjoittanut minulle sarvineen päivineen tämän nahan, joka näyttää jotenkin uudelta".

Pietari katseli ja koetteli nahkaa ja sanoi sitten: "Se on erakon levätti. Vuorella asuvien parannuksentekijäin on tapana käyttää sellaisia".

"Siis on joku noista laiskureista tunkeutunut huoneeseni", centurioni huusi. "Minä olen keisarin palvelija ja minun tulee pitää kurissa kaikkea roistoväkeä, mikä täällä erämaassa häiritsee kosteikon asukkaita ja matkustavaisia. Niin kuuluu käsky, jonka sain Roomasta mukaani. Minä ajan koko kurjan joukkion yhteen niinkuin otukset ajometsästyksessä, sillä he ovat konnia ja murtovarkaita, ja minä olen herättävä heissä kauhua, siksi kun olen löytänyt heistä mieheni".

"Siitä ei keisari sinua kiitä", Pietari virkkoi. "He ovat hurskaita kristittyjä, ja sinä tiedät, että Konstantino itse..."

"Konstantino?" centurioni kysyi ivaten. "Ehkäpä hänkin vielä kastattaa itsensä, koska vesi on vahingoittamatonta, eikä hän, niinkuin suuri Diokletiano, voi, tekemättä valtakuntaansa autioksi, hävittää alhaisoa, joka juoksee ristiinnaulitun ihmeentekijän jäljissä. Mutta katsohan näitä rahoja. Tässä on keisarin kuva, ja mitä on tässä toisella puolella? Onko se teidän Natsarealaisenne, vai onko se vanha jumala, tuo aina laskematon, voittamaton aurinko? Onko todellakin hän yksi teikäläisistä, hän joka uudessa Konstantinopelissa palvelee Tykheä ja Dioskureja, Kastoria ja Polluxia? Veden, jolla hän huomenna antaa kastella itseään, hän ylihuomenna pyyhkäisee pois, ja vanhat jumalat auttavat häntä, jos hän rauhallisempina aikoina vie ne taisteluun teidän epäuskoanne vastaan".

"Mutta siihen", vastasi Pietari tyynenä, "on pitkä aika, ja ainakin tänä päivänä vielä on Konstantino kristittyjen suojelija. Minä neuvon sinua jättämään asian piispa Agapitolle".

"Jotta hän latelisi minulle oppianne, joka on liian kurja vaimoillemme, käskisi minua suutelemaan vihollisteni jalkoja" centurioni ilkkui. "Murtovarkaita ja roistoväkeä ovat nuo vuorelais-erakot, sen sanon vieläkin, ja sellaisina ovat nuo ilkeät narrit kohdeltavat, siksi että löydän mieheni. Jo tänä päivänä aloitan ajon".

"Ja tänä päivänä saat sen lopettaa, sillä *tämä lammasnahka on minun*".

Paavali se oli, joka äänekkäästi ja varmuudella lausui nämät sanat.

Kaikkien silmät kääntyivät häneen ja centurioniin.

Pietari ja orjat olivat usein nähneet erakon, mutta eivät milloinkaan ilman semmoista lammasnahkaa, jota Phoebicio piti kädessään.

Mahdottomalta ja tuskin ymmärrettävältä mahtoi Paavalin tunnustus näyttää kaikista, jotka tunsivat hänet ja Sironan, eikä kuitenkaan kukaan sitä epäillyt, ei edes senaattorikaan.

Ainoastaan Dorothea rouva pudisti epäillen päätään, ja jos kohta hän ei voinutkaan selittää, mikä tässä tapahtui, niin hänen kuitenkin täytyi sanoa sydämessään, ett'ei tämä mies näyttänyt viettelijältä, ja että Galliatar hänen tähtensä tuskin olisi luopunut velvollisuudestaan. Hän ei muutenkaan tahtonut saada itseänsä uskomaan Sironan syyllisyyttä, sillä hän rakasti häntä sydämestään ja — oikein ei se suinkaan ollut — mutta hänen äidillinen turhamielisyytensä saatti häntä uskomaan, että jos tuo ihana nainen olisi tahtonut syntiä tehdä, niin hän kuitenkin tosiaankin olisi pitänyt hänen uljaan Polykarponsa, jonka ruusuja ja tulisia silmäyksiä hän vilpittömästi pahaksui, etevämpänä kuin tätä takkuista, siistitöntä harmaapartaa.

Aivan toisin centurioni ajatteli.

Hän uskoi mielellään erakon tunnustuksen, sillä mitä halvemmän viettelijän tähden Sirona oli rikkonut velvollisuutensa, sitä suurempi oli hänen rikollisuutensa ja sitä vähemmin saattoi antaa hänen kevytmielisyyttänsä anteeksi. Ja hänen mies-ylpeydestään tuntui, etenkin Pietarin ja Dorothean läsnä ollessa, helpommalta kärsiä, että hänen vaimonsa oli etsinyt vaihtelua ja hekkumaa mihin hintaan tahansa, vieläpä antaumalla ryysyiselle kerjäläisellekin, kuin jos hän olisi suonut suosionsa miehelle,

joka oli nuorempi, kauniimpi ja arvokkaampi kuin hänen oma miehensä.

Monin kerroin hän oli rikkonut Sironpa vastaan, mutta kaikki tämä oli höyhenenkevyisenä hänen vaakakupillaan, jota vastoin Sironan rikos painoi lyijyn-raskaana. Lisäksi alkoi hänen mielessään liikkua ne tunteet, joita lammikossa kahlaaja tuntee, tavatessaan pettämätöntä maata jalkojensa alla, ja kaikki tämä antoi hänelle voimaa astua erakkoa vastaan sillä mielen maltilla, jota hänessä muuten oli ainoastaan silloin, kun hän keisarin palveluksessa seisoj sotilasten etupäässä.

Teeskennellyllä arvokkaisuudella ja semmoisella ryhdillä, joka todisti, että hän keisarikunnan suurien kaupunkien teattereissa oli ollut läsnä murhenäytelmiäkin annettaissa, hän astui Aleksandrialaisen eteen, joka puolestaan ei väistynyt askeltakaan, ja katsoi häneen hymyllä, joka kauhistutti Pietaria ja muita katsojia.

Laki jätti erakon täydellisesti häväistyn aviomiehen valtaan; mutta viimeainittu ei näyttänyt tahtovan käyttää oikeuttaan, sillä vaan halveksimista ja inhoa kuului hänen sanoistaan, kun hän lausui:

"Se joka tarttuu kapiseen koiraan kurittaaksensa sitä, hän vaan tahraa kätensä. Se nainen, joka sinun tähtesi petti minut, ja sinä, likainen kerjäläinen, olette toistenne vertaiset. Minä voisin, jos tahtoisin, musertaa sinut tähän paikkaan niinkuin hytтын, joka tapetaan sormella; mutta minun miekkani on keisarin, eikä sitä saa tahrata niin likaiseen vereen, kuin sinun. Et sinä, eläin, missään tapauksessa ole turhaan nahkaasi riisunut. Se on paksu, ja sinä olet tahtonut säästää minulta vaivan temmata sitä pois, ennenkuin annan sinulle saatavasi. Iskuja ei sinulta ole puuttuva. Jos tahdot tunnustaa, minnekä rakastettusi on paennut, niin rankaistuksesi on oleva kohtuullinen; jos viivyttelet vastauksinesi, niin sen määrä kasvaa. Lainaappa minulle tuo kalu, poika!"

Näin sanoen hän otti eräältä kamelin ajajalta hänen virtahevon-nahkaisen ruoskansa, meni Aleksandrialaisen eteen ja kysyi:

"Missä on Sirona?"

"Lyö vaan", käski Paavali näyttären kädellään selkäänsä; "kuinka kovasti ruoskasi minuun koskeneekin, niin ei se kuitenkaan voi kyllin ankarasti rankaista minua kaikista synneistäni; mutta missä vaimosi piilee, sitä en tosiaankaan tiedä sanoa, en, vaikka sinä, sen sijaan että lyöt minua tuolla kurjalla kappaleella, repisit jäseneni rikki pihdeillä".

Paavalin ääni tuntui niin vilpittömän avosydämiseltä, että centurioni oli taipuisa pitämään hänen sanojansa totena; mutta hänen tapanaan ei ollut jättää uhattua rankaistusta täyttämättä ja tuo omituinen kerjäläinen oli saava tuntee, ett'ei hänen kätensä silitellyt, kun se tahtoi kovasti kohdata.

Ja Paavali sai sitä kokea päästämättä ainoatakaan valitushuutoa ja paikastaan liikahtamatta.

Kun Phoebicio vihdojn levähdytti väsynyttä kättänsä ja korahdellen toisti kysymyksensä, niin rääkätty vastasi: "Sanoihan sinulle jo, ett'en sitä tiedä, enkä siis voi mitään ilmoittaa".

Aina tähän asti Pietari oli, vaikka hyvin mielellään olisi auttanut rääkättyä uskonveljeään, kuitenkin antanut häväistyn aviomiehen menetellä mielensä mukaan, sillä hänen mielestään hän menetteli tavattoman lempeästi, ja Aleksandrialainen ansaitsi kuinka kovaa rankaistusta tahansa; mutta hän olisi kumminkin ilman Dorothea rouvan kehoittamattakin nyt käynyt väliin.

Hän lähestyi centurionia ja sanoi hänelle hiljaa: "Sinä olet antanut pahantekijälle, mitä hänelle tulee. Jos tahdot, että hän saa kärsiä ankarampaa rankaistusta, kuin mitä sinä voit hänelle tuottaa, niin jätä asiiasi, minä toistan sen vielä, piispalle; tässä et saa mitään aikaan. Usko minua, minä tunnen tuon miehen ja hänen kaltaisensa, hän ei varmaankaan tiedä mitään vaimosi olopaikasta, ja sinä vain menetät täällä sekä aikaa että voimaa, joita sinun pitäisi käyttää löytääksesi Sironan. Minä luulen, että hän on koettanut päästä merelle, Egyptiin ja jos mahdollista Aleksandriaan ja siellä — niin, tunnethan kyllä tuon kreikkalais-kaupungin — siellä hän kokonaan joutuu hukkaan".

"Ja sen kautta", nauroi centurioni pilkallisesti, "hän löytää juuri mitä hän etsii, nimittäin vaihtelevaisuutta ja kaikenlaisia huvituksia. Sellaiselle nuorelle olenulle, joka rakastaa iloja, ei ole mitään edullisempaa tointa kuin pahan harjoittaminen. Mutta minä se häiritsen hänen leikkinsä. Sinä olet oikeassa, hänelle ei saa antaa enempää ennakkomatkaa. Jos hän jo on päässyt merelle, niin hän saattaisi nyt jo ... Talib hoi!" — hän viittasi Polykarpon amalekilaiselle sanansaattajalle — "sinähän tulet Raithusta; oletko tiellä tavannut pakenevaa, keltahiuksista ja vaaleanveristä vaimoa?"

Puhuteltu, vapaa, viisassilmäinen mies, joka senaattorin huoneessa ja Phoebicionkin luona luotettavuutensa ja ymmärtäväisyytensä vuoksi oli tunnettu ja arvossa pidetty, oli odottanut tätä kysymystä ja vastasi innokkaasti:

"Noin kahden stadion matkan päässä el Hesvestä kohtasin sen suuren Petrasta tulevan karavaanin, joka eilen levähti täällä kosteikossa. Sen mukana seurasi vaimo, joka oli näöltään sellainen, kuin sinä kerrot. Kun kuulin, mitä täällä on tapahtunut, tahdoin heti puhua, mutta kukapa kuulisi sirkkaa, kun ukkonen jyrisee!"

"Oliko hänellä muassaan liikkaava vinttikoira?" kysyi Phoebicio innokkaasti.

"Hän kantoi jotakin sylissänsä", vastasi Amalekilainen. "Minä luulin sen kuun valossa pieneksi lapseksi. Veljeni, joka seuraa karavaania, sanoi minulle, että vaimo taisi olla pakolainen, sillä hän ei ollut maksanut, suojelusmaksua puhtaassa rahassa, vaan kultaisella sinettisormuksella".

Gallialainen muisti silloin kultasormuksen, jossa oli kaunis uurtokuvilla koristettu onyksi ja jonka hän monta vuotta sitten oli ottanut Glyceran sormesta, koska tällä oli niitä kaksi, ja antanut hääpäivänä Sironalle.

"Omituista", hän ajatteli; "mitä me annamme naisille kiinnittääksemme heitä meihin, sitä he käyttävät aseena meitä vastaan, joko miellyttääksensä toisia miehiä tahi tasoittaaksensa sitä tietä, joka vie heidät pois meistä. Yhdellä Glyceran rannerenkaalla maksoin silloin laivurin, joka vei meidät Aleksandriaan. Mutta minussa on toisenmoista mieltä, kuin siinä helläsydämisessä hupsussa, jonka kananen silloin lensi pois minun kanssani. Minä seuraan paennutta lintua ja saavutan sen".

Viimeiset sanat hän oli lausunut ääneen ja hän määräsi erään Pietarin orjista hyvin ruokkimaan ja juottamaan hänen muulinsa, sillä hänen oma tallirenkensä niinkuin myöskin vanhin dekurioni, jonka hänen poissa ollessaan tuli astua hänen sijaansa johtajaksi, olivat Mithraan palvelijoita eivätkä vielä olleet palanneet vuorelta.

Phoebicio ei epäillyt, että nainen, joka oli liittynyt hänen eilen näkemäänsä karavaaniin, oli hänen paennut vaimonsa, ja hän tiesi, että hänen innokas toivonsa saavuttaa Sirona ja rankaista häntä saattoi määrättömästi estyä hänen vitkailemisensa kautta; mutta hän oli Roomalainen soturi ja olisi mielemmän surmannut itsensä, kuin jättänyt asemaansa edustajatta.

Kun hänen uskonveljensä vihdoinkin palasivat uhraamasta ja nousevaa aurinkoa tervehtimästä, niin hän oli lopettanut pitempää matkaa varten tekemänsä valmistukset. Huolellisesti Phoebicio teroitti dekurioninsa mieleen, mitä hänen tuli tehdä hänen poissa ollessaan ja kuinka hänen piti käyttäytyä. Sitte hän jätti Pietarille huoneensa avaimen ynnä mustan orjattaren, joka ääneensä katkerasti itki ja vaikeroitsi emäntänsä pakoa, pyysi senaattoria ilmoittamaan erakon rikosta piispalle ja karautti sitten Amalekilaisen Talib'in opastamana, joka ratsasti edellä dromedarin selässä, ripeästi karavaanin jälkiä, joutuaksensa jos mahdollista merelle, ennenkuin se astui laivaan.

Kun muulin kavioiden kapse yhä heikkeni, niin Paavalikin lähti senaattorin kartanolta, mutta Dorothea rouva sanoi miehelleen, osoittaen vuorelle kulkevaa erakkoa:

"Todellakin, mieheni, tämä on ollut kummallinen aamu; näyttäähän kaikki, mitä täällä on tapahtunut, päivän selvältä, enkä minä kuitenkaan saata tätä käsittää. Sydämeni kauhistuu, kun ajattelen Sirona raukan kohtaloa, jos hänen raivoisa puolisonsa saa hänet käsiinsä. Minusta tuntuu siltä, kuin avioliitot olisivat kahdenlaisia. Toisen lajin säättää ystävällinen enkeli, niin Hyvän-hyvä itse, toisen taasen ... en saata ajatella ajatustani loppuun! — Kuinka nämät saattavat vast'edes asua yhdessä? Ja kaikki tämä meidän kattomme alla! Kuinka raastetulta ja palaneelta tuo suljettu huone näyttää, ja me olemme jo siinä nähneet kasvavan nokkosia, jotka aina rehoittavat hävitettyjen ihmis-asuntojen raunioilla".

KAHDESTOISTA LUKU.

Järkähtämättömästi ennakoita määrätty ja tarkoin mitattu on jokaisen tähden rata; jokainen kasvi kukkii ja hedelmöipi tarkalleen lajinsa muotoisena ja värisenä; tarmojensa ja taipumustensa, mielenliikutustensa ja ulkonaisen liikkumistapansa pääjuonteissa pysyvät kaikki saman lajin eläimet yhdenlaisina, ja se metsästäjä, joka tuntee isänsä metsässä asuvat tarvaat, saattaa varmaan sanoa, miten metsäkauris kaikissa maailman metsissä käytäksen kussakin eri tapauksessa.

Mitä moninaisemmin laji kykenee kehittämään yksityis-olentojansa, sitä korkeamman sijan se saavuttaa vaurastumaan kykenevien luontokappaleiden astejaksossa, ja senpätähden juuri sisällisen elämän ja sen ilmestysmuotojen hämmästyttävä moninaisuus suopi ihmiskunnalle ensi sijan kaikkien sielullisten olentojen joukossa.

Eräitä ominaisuuksiamme ja toimiamme saattaa sopivasti kuvallisella tavalla tehdä havaittaviksi eläinten kautta; niin on uljuuden vertauskuvana jalopeura, lempeyden taas kyyhkynen, mutta täydellinen ihmiskuva on tyydyttänyt tuhatta sukupolvea ja on tyydyttävä vielä tuhatta, kun tahdotaan saattaa Jumal'-aate lähelle aistillista kuvauskykyämme, ja todellakin, yhtä varmaa on, että meidän on suotu säilyttää Jumala itsessämme, se on sisällisessä olemuksessamme, kuin että me kykenemme ymmärryksellämme käsittämään koko maailman kaikkisuuden.

Jokaisen kuolevaisen olennon kaikki ominaisuudet me tapaamme ihmisessä, eikä mikään ominaisuus, jonka annamme Korkeimmalle, ole vieras meidän sielullemme, joka myöskin on kuolematon ja rajaton, koska se saattaa ulottua tunnustelemaan paikan ja ajan äärimmäisiä rajoja. Sentähden ovatkin ne tiet, jotka ovat sielulle avoimina, lukemattomat, niinkuin jumaluudenkin.

Nämät tiet, ne tuntuvat meistä usein oudoilta, mutta tuntijoille on selvä, että myöskin sielun radan on noudattaminen järkähtämättömiä lakeja ja että jokainen sielun omituisinkin liike on luettava syihin, jotka saattavat vaikuttaa vaan sen ja sen.

Lyönnit vaikuttavat kipua, häväistys lannistaa ja syytön rankaistus katkeroittaa mielen; mutta Paavalin sielu oli hakenut ja löytänyt suunnan, johon näitä yksinkertaisia lauseita ei käy sovittaminen.

Häntä oli rääkätty, häväisty, ja ennen kuin hän vielä oli lähtenyt kosteikosta, niin hän oli, vaikka viattomana, kuitenkin tuomittu ankarimpaan kirkonrankaistukseen.

Piispa Agapito oli heti, saatuansa Pietarilta kuulla, mitä tämän huoneessa oli tapahtunut, kutsuttanut Paavalin eteensä ja, kun tämä ei vastannut mitään hänen syytöksiinsä, eroittanut hänet laumastaan, johon erakotkin kuuluivat, kieltänyt häntä tulemasta kirkkoon arkipäivinä ja ilmoittanut, että tämä hänen tuomionsa piti julistettaman kokoontuneen seurakunnan kuullen.

Ja mitä kaikki tämä vaikutti Paavalissa, kun hän puolipäivä-auringon helteessä yksin ja pannaan pantuna astui ylös vuorelleen?

Eräs Pharan'nin rantakylän kalastaja, joka puolitiellä tuli häntä vastaan, tervehti häntä ja ajatteli itsekseen katsoessaan hänen jälkeensä: "Onhan tuo vanha harmaaparta niin iloisen näköinen, kuin olisi löytänyt aarteen". Sitten kalastaja jatkoi matkaansa laaksoon päin, suomuinen taakka selässään ja ehdottomasti muistellen poikansa iloista katsantoa, kun tämän vaimo oli hänelle synnyttänyt ensimmäisen poikalapsen.

Solatien reunalla olevan vahtitornin ympärillä työskenteli muutamia erakoita kivien kokoamisessa.

He tiesivät jo, minkä tuomion Agapito oli langettanut syntiselle Paavalille, eivätkä tervehtineet häntä.

Hän huomasi sen kyllä ja oli vaiti, mutta kun hän oli poissa heidän nähtävistään, niin hän hymyili itsekseen ja jupisi hieroen kädellään palkoa, jonka centurionin ruoska oli tehnyt hänen selkäänsä:

"Jos nämät ihmiset luulevat, että sellainen gallialainen selkäsauna maistuu hyvältä, niin he erehtyvät, enkä minä kuitenkaan tahtoisi vaihettaa sitä nahkaleililliseen Antyllan viiniä. Ja jos he vaan tietäisivät, että jokainen heistä ansaitsee ainakin yhden kaikista niistä naarmuista, jotka nyt kirvelevät ruumiissani, niin he kaiketikin hämmästyisivät. Mutta kaikki ylpeys pois! Syljettiinhän Sinunkin kasvoihisi, Jesuksi, ja mikä minä olen? Ja kuinka suopeasti he ovat menetelleet minun kanssani, kun minäkin kerran panin selkäni alttiiksi toisen puolesta! Ei veripisaratakaan ole vuotanut! Jospa tuo ukko-paha olisi lyönyt voimakkaammin".

Iloisena hän kulki eteenpäin, ja hänen mieleensä johtuivat centurionin sanat, että hän, jos tahtoisi, tallaisi hänet jalkojensa alle niinkuin madon. Silloin hän hymyili vienosti itsekseen, sillä hän tunsi olevansa kymmentä vertaa väkevämpi kuin hän, ja muisti, kuinka hän muinoin kerrallaan oli heittänyt tuon kerskurin, Arkesilaos Kyreneläisen, ja hänen serkkunsa, pitkän Xenophaneen palestran hiekalle. Sitten hän ajatteli Hermasta, hänen lempeätä äiti vainajatansa ja hänen isäänsä ja — mikä kuitenkin oli parasta — kuinka suuresta surusta hän oli säästännyt vanhuksen!

Tiellä kasvoi pienoinen punakukkainen kasvi.

Vuosikausiin hän ei ollut katsellut kukkia eikä halunnut niitä saada; mutta tänä päivänä hän kumartui poimiaksensa tuon kallion suloisin kaunistuksen.

Mutta hän ei pannut aikomustansa toimeen, sillä ennenkuin hänen kätensä koski siihen, hän ajatteli: "Kenellepä sen saattaisin tarjota. Ja ehkä kukkasetkin iloitsevat valosta ja hiljaisesta elämästä, jota nauttivat hienolla kannallaan seisossansa. Kuinkahan se pysytäkseen kalliossa kiinni? Kauempina tiestä kukkii kyllä vielä kauniimpiakin kasvia, joita ei kenenkään silmä koskaan näe. Jos nämät koristelevat

itseänsä, niin ne tekevät sen ainoastaan Luojaansa tähden ja sentähden, että iloitsevat itsestään. Minäkin vetäydyn niiltä teiltä, joilla ihmiset vaeltavat. He moittikoot minua! Jos elän sovinnossa itseni ja Jumalani kanssa, en kaipaa ketään. Joka itsensä alentaa — niin joka itsensä alentaa ... Varmaan on minun kuolinhetkeni lyöpä! Tuolla ylhäällä tapaan heidät kaikki: Pietarin ja Dorothean, Agapiton ja ne veljet, jotka eivät nyt suo minulle tervehdystään, ja kun Jesus kutsuu minua, niin he saavat nähdä, kuka olen, ja rientävät luokseni, ja tervehtivät minua kaksin kerroin tervetulleeksi". Hän oli ylpeän ja onnellisen näköinen ajatellessaan tätä ja muutenkin kuvitellessaan paratiisin iloja, joihin hän tänä päivänä luuli saavuttaneensa kieltämättömän oikeuden.

Hän ei koskaan astunut pitemmillä ja rivakkaammilla askeleilla kuin silloin, kun hän antautui tällaisiin mietteihin, ja kun hän oli ehtinyt Stephanon luolalle, niin hänestä tuntui kosteikosta vuorelle menevä tie tänään paljoa lyhemmältä kuin tavallisesti.

Hän tapasi sairaan suuresti murheissaan, sillä tämä oli aina tähän saakka turhaan odottanut poikaansa ja pelkäsi, että joku onnettomuus olisi kohdannut Hermasta, tahi että hän oli hyljännyt hänet päästäksensä ulos maailmaan.

Paavali rauhoitti häntä ystävällisellä puhuttelullaan, mainiten missä asiassa hän oli hänen lähettänyt meren toiselle puolelle.

Me emme koskaan tyydy niin hyvin huonoon sanomaan, kuin silloin, kun olemme vielä pahempaa odottaneet; senpätähden Stephano kuunteli ystäväänsä tyynesti ja myöntävillä liikkeillä.

Hän ei enää voinut salata itseltään, ett'ei Hermas ollut sopiva erakon elämään, ja saatuansa tietää, että onneton vaimonsa, jota hän jo kauvan oli pitänyt kadotettuna, oli kuollut kristittynä, hänestä tuntui helpommalta päästää poikansa ulos maailmaan. Hän oli tähän asti ahkeroinnut vapauttaakseen Glyceran sielun kadotuksesta oman ja poikansa parannuksen kautta, mutta nyt hän tiesi, että Glycera itse oli hankkinut itselleen oikeuden päästä taivaaseen. "Milloinka hän palanee takaisin kotiin?" hän kysyi Paavalilta.

"Viiden tai kuuden päivän kuluttua", tämä vastasi. "Kalastaja Ali, jonka jalasta minä kerran vedin piikin, ilmoitti minulle eilen, kun menin kirkkoon, salaisesti, että Blemmyiläiset kokoontuvat Rikkivuorten takana. Kun he taas ovat vetäytyneet takaisin, on varmaankin jo aika päästää Hermas Aleksandriaan. Veljeni on vielä elossa ja ottaa hänet minun tähteni vastaan läheisenä ystävänä; sillä hänkin on ottanut kasteen".

"Hän saattaa käydä katekeetikoulua pääkaupungissa, ja jos hän ... jos hän..."

"Kyllä sen puolesta toimeen tullaan", häntä Paavali keskeytti. "Ensiksi on hän vapautettava täältä ja on annettava hänen itsensä etsiä oma tiensä. Sinä luulet, että taivaassa löytyy kunniasija niille, jotka eivät koskaan ole lannistuneet, ja näihin hyvin mielelläsi tahtoisivat lukea Hermaan. Tämän johdosta muistuu mieleeni eräs korintholainen lääkäri, jonka oli tapana kehua, että hän oli taitavampi kuin hänen virkaveljensä, koska ei muka ainoakaan sairas vielä ollut kuollut hänen hoidossaan. Ja mies olikin oikeassa, sillä ei ainoakaan ihminen eikä eläin ollut koskaan tahtonut antautua hänen lääkärintaidollensa alttiiksi. Anna Hermaan vaan koettaa nuoruudenvoimaansa, ja joll'ei hänestä tulekkaan pappia, vaan, niinkuin hänen esi-isistään, urhea soturi, niin voihan hän semmoisenakin uskollisesti palvella Jumalaansa. Mutta siihen on vielä kyllin aikaa. Niin kauvan kuin hän on poissa, minä pidän sinun hoidostasi huolta. Onhan sinulla vielä vettä astiassa!"

"Olen saanut sen täytetyksi jo kaksi kertaa", vastasi vanhus. "Ruskea paimentyttö, joka usein juotti vuohiansa meidän lähteestämme, tuli tänne ensiksi aikaisin aamulla ja taas uudestaan tuskin tunti sitten. Hän kyseli Hermasta ja tarjoutui sitten itse tuomaan vettä minulle, niin kauvan kuin hän on poissa. Hän on arka kuin lintu ja hän riensi tuonne ylös laskettuaan astian tähän".

"Hän on Pietarin palveluksessa, eikä luultavasti uskalla jättää vuohiaan pitkäksi ajaksi yksikseen", sanoi Paavali. "Nyt menen etsimään sinulle juuria syötäväksi. Viini on kai aluksi loppunut? Katso nyt kerta oikein minuun. Kuinkahan suurena syntisenä sinä minua pitänet? Ajattele mitä pahinta minusta ja sinä saat kuitenkin ehkä kuulla vielä pahempaa. Mutta tässä tulee kaksi miestä. Maltappa, toinen niistä on Hilaroni, eräs piispan akoluuteista; toinen Memphiläinen Pakhomino, joka hiljakkoin on asettunut tänne vuorelle. He tulevat tännepäin ja egyptiläinen kantaa saviastiaa. Toivoisin, että siinä olisi uutta viiniä sinun vahvistukseksi".

Molempien ystävien ei kauvan tarvinnut olla epätietoisina heidän käyntinsä tarkoituksesta.

Molemmat kääntyivät, tultuansa Stephanon luolaan, aivan nähtävästi tahallaan selin Paavaliin; ja akoluutti risti vielä silmiänsä hänen edessään ikäänkuin turvautuaksensa pahoista vaikutuksista.

Aleksandrialainen ymmärsi häntä ja astui vaiti ollen taaksepäin, kun Hilaroni piispan nimessä julisti

sairaalle Stephanolle, että Paavali oli raskaihin synteihin vikapää ja että hän, siksi kun oli tehnyt täydellisen parannuksen, oli saastaisena lampaana eroitettava piispan laumasta ja siis myös kiellettävä hoitamasta hurskasta kristittyä.

"Pietarilta olemme saaneet kuulla", niin hän lopetti puheensa, "että poikasi, isäni, on lähetetty meren toiselle puolelle, ja koska sinä vielä tarvitset hoitoa, niin Agapito lähettää minun kauttani sinulle siunauksensa ja vahvistavaa viiniä; tämä nuorukainen jääpi luoksesi hankkimaan sinulle kaikkea, mitä tarvitset, kunnes Hermas tulee kotiin".

Sitten hän antoi viiniastian vanhukselle, joka säikähtyneenä ja kummastellen katsoi milloin häneen milloin Paavaliin.

Paavalin sydäntä tuimeli, kun piispan palvelija toistamiseen kääntyi häneen ja käski häntä ulos huutaen: "Lähde pois meidän joukostamme!"

Kuinka monta hellää sidettä tämä huuto katkasikaan, kuinka monta mieluisasti tehtyä ja kiitoksella vastaan otettua palvelusta se teki tyhjäksi, mutta Paavali totteli sitä viipymättä ja meni sairaan ohitse. Silloin heidän silmäyksensä kohtasivat toisiansa, ja ystävät huomasivat kyyneliä toistensa silmissä.

"Paavali", huusi sairas ojentaen molemmat kätensä menevää kohti, jolle hän mielellään olisi antanut jokaisen synnin anteeksi; mutta Aleksandrialainen ei niihin tarttunut, vaan kääntyi ja kulki raivaamatonta tietä nopeasti ja ympärilleen katsomatta ylös vuorelle ja sitten taas alas laaksoon, yhäti vaan edelleen, kunnes eteläisen, vuorilta kosteikkoon kulkevan, solatien jyrkkä rinne pakoitti hänet seisautumaan.

Aurinko oli vielä korkealla, ja oli polttavan kuuma.

Hikisenä ja nopeasti hengittäen hän nojasi selkänsä kuumaan porfyryri-lohkareesen, painoi kasvonsa käsiinsä ja koetti koota ajatuksiansa ja rukoilla, mutta kauvan hän teki sitä turhaan, sillä eipä hän saattanutkaan iloita kärsimisestä, jonka alaiseksi hän vapaaehtoisesti oli antautunut, vaan hän tunsikin yksinäisyyden tuskaa sydämessään ja hänen sielussaan kaikui vielä vanhuksen valittava huuto vaatavaisena ja saattaen häntä epäilemään sen teon hyvyttä, jonka kautta parhaimmat ja puhtaimmat olivat pettyneet ja pakotetut hänestä langettamaan väärän tuomion.

Hänen sydämensä kouristihen kokoon tuskasta ja kivusta, ja vasta silloin kun hän tuli tuntemaan, kuinka suuria sielun ja ruumiin tuskia hän kärsi, vasta silloin hän alkoi taas saada rohkeutta, ja jopa hänen huulensa hymyilivätkin, kun hän itsekseen jupisi: "Niin oikein, niin oikein! Mitä enemmän tuimelee, sitä varmemmin saavutan armon. Ja sitä paitse — jos vanhus olisi saanut nähdä samaa Hermaalle tehtävän, kuin tänään minulle — hyvä Jumala! luulenpa, että se olisi varmaankin tappanut hänet. Olisinhan tahtonut, että se olisi käynyt laatuun ilman tätä, tätä — niin, sitä se kuitenkin on — tätä petosta; mutta minähän olen jo pakanana totuutta harrastanut ja yhtä paljon inhonnut valhetta sekä itsessäni että muissa, kuin isä Abraham murhaa, ja kuitenkin hän Herran käskystä vei Isaakin teurastuslavalle. Entäs Moses sitten, kun hän tappoi työnkaitsijan, ja Elias, Deborah ja Juditha?! Minä olen ottanut niskoilleni melkein yhtä suuren paton kuin nämät, mutta kaiketi annetaan minun valheen anteeksi, samoin kuin ei heille luettu sitä synniksi, että he olivat verta vuodattaneet".

Tällaisten mietteiden kautta Paavali sai takaisin kadotetun sisällisen tasapainon ja tekohonsa tyytymisen ja hän alkoi mietiskellä, palaisiko hän vanhaan luolaansa lähelle Stephanoa, vai etsisikö itselleen uutta asuntoa.

Hän päätti tehdä jälkimmäisen, mutta ensinnäkin hänen täytyi etsiä raikasta vettä ja jotakin syötävää, sillä hänen kielsensä ja suunsa olivat varsin kuivaneet.

Kauempana laaksossa kumpusi lähde, jonka hän tiesi, ja sen lähistössä kasvoi useita mauste- ja juurikasvia, joilla hän usein oli tyydyttänyt nälkänsä.

Hetken hän astui jalkojensa ääressä olevaa vuoren rinnettä, sitten hän kääntyi vasemmalle ja nousi pienelle, tasaiselle lakeudelle, johonka rotkosta saattoi helposti päästä, mutta kosteikkoon päin se aleni monen sylen syvyydenä pystysuorana seinänä.

Tämän lakeuden ja itse huipuntöngän välillä kohosi lukuisia yksityisiä kallioita, ikäänkuin kivinen telttaleiri, ikäänkuin meri, joka ankarimmasti aaltoillessaan on jähmettynyt porfyryrin kovuiseksi.

Näiden lohkaroiden takana pulppusi lähde, jonka hän vähän haettuaan löysi.

Virkistyneenä ja uudestaan lujasti päättäen kärsivällisenä kestää kovintakin kohtaloa, hän nousi jälleen tasangolle ja katseli vuorensinämän reunalta erämaata, joka levisi laajalle hänen jalkojensa alla ja jonka pohjukassa kosteikon palmulehdot ja tamariskiviidat viheröitsivät tarkoin järjestetyissä

ryhmissä ikäänkuin runsaat kukkakiehkurat ruumis-arkun päällä.

Pharan'in huonetten valkoiseksi kalkitut katot loistivat hänen silmiinsä oksien ja lehvien välitse. Yli kaikkien muiden kohosi uuden kirkon kattorakennus, kirkon, johon hänen ei ollut lupa astua. Hetken aikaa hänen sydäntänsä tuskallisesti viilsi se ajatus, että hän oli suljettu seurakunnan jumalanpalveluksesta, Herran ehtoollisesta ja yhteisistä hartaudentarjoituksista, mutta silloin hän kysyi itseltään, eikö tämän vuoren jokainen kiviharkko ole alttari, eikö taivahan sininen kansi ole tuhansin kerroin korkeampi ja kauniimpi, kuin valtavin ihmiskätten rakentama kupulaki, komeampi kuin Aleksandrian Serapeumiakin peittävä kaarikatto, ja hän muisti kivien *amenen*, joka oli kaikunut sokean saarnaan.

Kun hän silloin pää kohotettuna lähenei vuoren vietoksen sivua, etsiäkseen luolaa, joka oli tyhjänä siitä päivin, kun sen vanha omistaja muutama viikko sitten oli kuollut, niin hän ajatteli:

"Todellakin minusta taas tuntuu, kuin ei häpeäni paino olisi minua masentanut, vaan päinvastoin koroittanut. Täällä ainakaan ei minun tarvitse luoda silmiäni maahan, sillä täällä olen yksin Jumalani kanssa, ja Häntä ei minun luullakseni tarvitse hävetä".

Näin ajatellessaan hän tunkeusi kahden porfyryripaateron välillä olevan lomapaikan läpi, mutta pian hän pysähtyi, sillä aivan hänen vieressään kuului koiran haukuntaa ja heti sen jälkeen syöksähti vinttikoiro häntä kohden varovasti kannattaen kirjavalla kangastilkulla sidottua kypäläänsä ja milloin käyden kiivaasti hänen kimppuunsa, milloin taas arkana väistyen.

Paavali muisti kysymyksen, jonka Phoebicio oli tehnyt Amalekilaiselle Talibille vinttikoirasta, ja arvasi heti, ett'ei pakeneva Galliatar saattanut olla kaukana.

Hänen sydämensä alkoi sykkiä nopeammin, ja vaikka ei hän aluksi tietänyt, kuinka hänen tulisi kohdella tätä velvollisuutensa rikkonutta naista, niin hän kuitenkin tunsu itsessänsä pakon häntä etsiä.

Viivyttelämättä hän kulki sille suunnalle, jolta koira oli tullut häntä vastaan, ja näki silloin vaalean puvun katoavan ensin lähimmän, sitten erään toisen ja kolmannen kallion taakse.

Vihdoinkin hän saavutti pakenijan.

Tämä seiso i erään vuorensinämän reunalla, joka äkillisenä ja jyrkkänä kohosi syvyydestä — omituinen ja kammoittava näky! Hänen pitkät, keltaiset hiuksensa olivat joutuneet epäjärjestykseen ja aaltoilivat puoleksi palmikoittuina, puoleksi valloillaan hänen rinnallaan ja hartioillaan.

Ainoastaan toisella jalallansa hän seiso i kalliolla; toinen, jossa riippui hieno terävään kivikkojen rikkirepimä sandaali, häälyi ilmassa kurimuksen päällä.

Joka hetki hän olisi saattanut syöksyä alas, sillä hän tosin piti oikealla kädellään kiinni kiven huipusta, joka oli hänen sivullaan, mutta Paavali näki, että tämä liikahteli sinne tänne ja ett'ei se mitenkään ollut kiinnitetty alla olevaan kiviharkkoon.

Niin hän häilyi, niinkuin kuu-houreinen, tahi daimonien riivaama mielipuoli, syvyyden päällä, ja sen ohessa hänen silmänsä hehkuivat niin mielettömän hurjina ja hän hengitti läähättäen, nopeasti ja kuumeentapaisesti, niin että Paavali, joka oli tullut aivan likelle häntä, ehdottomasti astui askeleen taaksepäin.

Paavali näki, että hänen huulensa liikkuiivat, mutta vaikk'ei hän ymmärtänytkään hänen sanojaan, niin hän kuitenkin tunsu, että naisen soinnuttomat sanat käskivät häntä pois.

Mitä hänen oli tekeminen?

Jos hän ripeästi rientäisi naista pelastamaan, niin tämä pelastuksetta syöksyisi alas syvyyteen, jos tämä teko ei onnistuisi; jos hän taas jättäisi hänet rauhaan, niin se kivi, josta hän piti kiinni, irtaantuisi irtaantumistaan, ja jos se putoisi, niin hän ihan varmaan olisi hukassa.

Hän oli joskus kuullut, että unissakävijät putoavat alas, jos heidän nimeänsä mainitaan. Tämä johtui tällöin hänen mieleensä, eikä hän sen vuoksi huutanut häntä. Tuo onneton nainen käski häntä toistamiseen pois. Paavalin sydämen tyke pysähtyi, sillä naisen liikkeet olivat hurjia ja kiivaita, ja hän näki, että kivi, josta hän piti kiinni, liikkui paikaltaan.

Hän ymmärsi vaan vähän kaikesta siitä, mitä Sirona huusi hänelle äänellään, joka vielä eilen oli ollut niin sointuisa, mutta tänään oli sortunut melkein aivan soinnuttomaksi, mutta muun muassa hän kuuli Phoebicion nimen, eikä enää epäillyt, että hän oli tarttunut kuilun partaalla olevaan kiveen, tahtoen mielemmin, niinkuin vuorikauris, joka näkee metsästäjän sulkeneen häneltä kaikki pakotiet, syöksyä syvyyteen, kuin antautua vainoojansa vangiksi.

Paavali ei häntä silloin nähnyt rikolliseksi eikä ihanaksi naiseksi, vaan kovimmassa hädässä olevaksi ihmislapseksi, joka hänen täytyi mistä hinnasta tahansa pelastaa kuolemasta, ja se ajatus, ett'ei hän suinkaan ollut hänen miehensä lähettämä vakoja, johdatti hänen mieleensä ensimmäiset sanat, jotka hän rohkeni lausua epätoivoiselle Sironalle.

Nämät sanat olivat varsin koruttomia, mutta niiden ääntämisessä kuvastelihen täydellisenä ja ystävällisenä hänen hyvän sydämensä lapsellinen suloisuus, ja tietämättänsä Aleksandrialainen, joka oli sivistyksensä saanut puhujainkaupungin kuuluisimmassa oppilaitoksessa, kaunisti puhettansa syvien ja vienojen rintaäännettensä ihmeteltävällä soinnulla.

"Iloitse rakas vaimo raukka", hän sanoi. "Onnellisella hetkellä olen sinut löytänyt. Minä olen Paavali, Hermaan paras ystävä, ja kuinka mielelläni auttaisin sinua hädässäsi! Sinua ei mikään vaara uhkaa, sillä Phoebicio etsii sinua väärältä taholta. Sinä saatat luottaa minuun. Enhän minä näytä semmoiselta, joka saattaisi pettää onnetonta, eksynyttä naista — eikö niin? Mutta nyt sinä seisot paikalla, jossa mielemmin soisin näkeväni viholliseni kuin sinut. Laske nyt huolet kätesi minun käteeni; käteni ei enää ole hieno, mutta voimakas ja pettämätön se on. Kas niin, se on minulle mieleen, etkä sinä ole sitä milloinkaan katuva. Aseta jalkasi tähän ja varo, kun päästät kätesi tuosta kivistä. Sinä et tiedä kuinka arveluttavasti se pudisti kovaa päätänsä, kummastellen sinun omituista luottamustasi. Katso tuossa syöksy tukeksi alas syvyyteen. Kuinka se ryskyy ja ratisee! Se on varmaankin murtunut tuhanneksi kappaleeksi tuolla alhaalla, ja minä olen iloinen, että sinä vihdoinkin mielemmin suostuit seuraamaan minua kuin sitä".

Niinkuin tyttö, jonka lintu on lentänyt ulos häkistä, arasti varoen lähenee sitä, saadakseen sen jälleen kiinni, oli Paavali puhuessaan lähestynyt Sironaa, oikea käsi ojennettuna häntä kohti ja, niin pian kuin tunsi hänen kätensä omassaan, varovasti pelastanut hänet vaarallisesta asemasta ja vetänyt hänen tasangon lujalle pohjalle.

Niin kauvan kuin nainen häntä vastustelematta seurasi, niin kauvan hän vei häntä vuorelle päin, suunnatta, päämäärättä, ainoastaan kuilulta pois.

Nainen pysähtyi erään kuutionmuotoisen dioriittilohkareen ääreen, ja Paavali, jolta ei ollut jäänyt huomaamatta, kuinka vaikea tämän oli kävellä, kehoitti häntä istuutumaan, työnsi lattean kivenlohkareen hänen luoksensa ja pani pienempiä kiviä sen tueksi, jotta Sironalla olisi nojaa väsyneelle selällensäkin.

Kun Aleksandrialainen oli lopettanut tämän työn, niin Sirona nojautui lujasti taaksepäin kiveen, ja hänen vienossa huokauksessaan soi jo alkavan mielihyvän tunnetta, ja tämä se tunki ensimmäisenä äänenä hänen huuliltaan, jotka olivat aina hänen pelastuksestaan saakka olleet kiinteästi suljettuina.

Paavali hymyili hänelle ystävällisesti, sanoen: "Levähdä nyt vähäsen. Minä näen kyllä, mikä sinua vaivaa. Kukaan ei rankaisematta saata antautua koko päiväksi auringon säteille alttiiksi".

Sirona nyökkäsi päällään, osoitti sormellaan suutansa ja pyysi vaikeasti ja sangen vienosti: "Vettä, vähän vettä!"

Paavali löi kädellään otsaansa ja huudahti innokkaasti: "Hetimitan sinulle virvoittavaa juomaa. Hetkisen kuluttua olen jälleen sinun luonasi".

Sirona seurasi silmillään poisrienteävää.

Hänen silmänsä katse muuttui yhä jäykemmäksi ja lasimaisemmaksi ja hänestä tuntui siltä, kuin kivi, jolla hän istui, olisi muuttunut siksi laivaksi, jossa hän oli matkustanut Massiliasta Ostiaan. Hän tunsi toistamiseen laivan keikkumisen kohonneilla laineilla, mikä oli häntä pyörryttänyt, ja vihdoin laiva hänestä näytti joutuvan pyörteen valtoihin, joka kieputti laivaa yhä kiihtyvällä nopeudella ympäri. Hän ummisti silmänsä, hapuili ilmaa etsien tukea, hänen päänsä kallistui voimatonna sivulle, mutta ennenkuin hänen poskensa ennätti koskea hartioon, niin hän päästi hiljaisen valitushuudon, sillä hänestä tuntui kaikki hänen jäsenensä erkanevan ruumiista, niinkuin lehdet syksyllä putolevat puiden oksista, ja tunnotonna hän vaipui sille selkänøjalle, jonka Paavali oli hänelle hankkinut.

Tällöin ensi kerran voimattomuus valtasi Sironan, joka muuten oli täydelleen raitis sielun ja ruumiin puolesta, mutta hänen sukupuolensa voimakkainkin olisi sortunut niihin sielun tuskiin, ponnistuksiin, puutteihin ja kärsimyksiin, jotka tänä päivänä olivat olleet tämän onnettoman naisen kärsittävinä.

Ensinnä hän oli umpimähkään paennut yön selkään vuorelle.

Kuu valaisi hänen tietänsä ja runsaan tunnin hän astui yhäti ylöspäin levähtämättä.

Silloin hän kuuli vastaan tulevien matkustavaisten ääniä, ja poikkesi heti tieltä sekä koetti sitten

pysyä siitä etäällä, sillä hän pelkäsi, että vinttikoiira, jonka hän aina otti syliinsä, kun hän kuuli sen uikuttavan ja näki sen liikkaavan, ilmaisisi hänet haukunnallaan.

Vihdoin hän oli istunut kivelle, koettaen saada itselleen selväksi, mitä viimeisten tuntien kuluessa oli tapahtunut ja mitä hänellä ensinnä oli tehtävänä.

Hän kyllä osasi uneksia menneitä aikoja ja tehdä taivasta tavoitettavia tuulen tupia; sitä vastoin hänen oli vaikea punnita asioita maltillisesti ja ajatella vakavasti.

Ainoastaan yksi seikka oli hänellä täydelleen selvänä: hän tahtoi ennen kestää nälkää ja janoa, häväistystä ja puutetta ja vieläpä mennä kuolemaankin, kuin palata puolisonsa luo.

Hän tiesi, että hänellä oli Phoebiciolta odotettavana vaan räökkäystä, pilkkaa ja tuohon inhottavaan pimeään huoneeseen sulkemista, mutta tätä kaikkea oli hänestä kuitenkin paljoa helpompi kärsiä, kuin sitä hellyyttä, jolla tämä välisti läheni häntä. Kun hän ajatteli sitä, niin valtasi hänet kylmä väristys ja hän kiristi valkoisia hampaitansa ja puristi pienet kätensä nyrkkiin niin lujasti, että hänen sormiensa kynnet tekivät sijansa lihaan.

Mutta mitä hänen oli tekeminen?

Entä jos Hermas kohtaisi hänet?

Mutta mitä apua olisi häneltä odotettavissa; sillä mikä hän oli muu kuin vakaantumaton nuorukainen, ja se ajatus, että hän muutamaksi päiväksiän yhdistäisi kohtalonsa Hermaan kohtaloon, oli hänestä mielettö ja naurettava.

Hän ei tosin ollut taipuisa katumukseen ja itsensänuhtelemiseen, mutta hän oli kuitenkin tehnyt tuhmasti, kun oli kutsunut Hermaan huoneensa leikkiäksensä hänen kanssansa.

Silloin hän muisti, että häntä kerta oli ankarasti kuritettu, kun hän pienenä lapsena pahaa tarkoittamatta oli hajoittanut ja turmellut isänsä vesikellon.

Hän tunsii olevansa paljon etevämpi kuin Hermas, ja hänen tilansa oli liian vakainen herättääkseen hänessä halua toistamiseen Hermaan kanssa leikkimään. Pietaria ja Dorotheaa hän kyllä ajatteli, mutta heidän luoksensa hän saattoi tulla ainoastaan palaamalla kosteikkoon ja silloinhan hänen täytyi pelätä, että Phoebicio löytäisi hänet.

Jospa kuitenkin Polykarpo Raithusta palatessaan kohtaisi hänet!

Mutta luultavasti se tie, jolta hän äsken oli poikennut, ei kulkenutkaan Raithuun päin, vaan enemmän etelässä olevalle portille.

Senaattorin poika piti hänestä, sen hän tiesi, sillä ei kukaan ollut katsonut häntä silmiin sellaisella mieltymyksellä ja sydämellisyydellä kuin hän, eikä hän ollut kokematon poika, vaan todellinen vakava mies, jonka voimakas olento tällöin hänen silmissään näytti toisessa valossa, kuin ennen. Kuinka mielellään hän nyt antautuisi Polykarpon tuettavaksi ja talutettavaksi! Mutta kuinka hän pääsisi tämän luokse? Ei, häneltäkään ei hän saattanut mitään toivoa; hänen täytyi siis luottaa omiin voimiinsa ja hän päätti piillä päivän vuorella — sillä aamurusko oli jo sammunut, ja aurinko oli noussut pilvettömälle taivaalle — ja yön tullen koettaa päästä meren rannalle, paetakseen jollakin veneellä Klysmaan ja sieltä Aleksandriaan.

Hänellä oli sormessaan sormus, jota koristi kauniisti uurrettu onyksi, kauniit renkaat korvissaan ja vasemmassa käsivarressaan rannerengas.

Nämät koristukset olivat puhdasta kultaa, ja sen ohessa oli hänellä, paitse muutamia hopearahoja, myöskin suuri kultaraha, jonka hänen isänsä oli köyhyydestään antanut hänelle ruokarahaksi hänen Roomaan lähtiessään, ja jota hän tähän asti oli tallettanut niin huolellisesti kuin taikakalua.

Hän painoi tämän vaatetilkkuun neulotun muistolahjan huulihinsa, ajatellen vanhempiensa taloa ja siskojansa.

Sillä välin aurinko kohosi yhä korkeammalle.

Hän juoksi kalliolta kalliolle, etsien siimestä ja lähdeettä, mutta hän ei löytänyt vettä vähintäkään, ja tuima jano ja kiduttava nälkä vaivasivat häntä.

Puolipäivän aikaan katosi sekin kaita varjo, josta hän tähän asti oli saanut suojaa auringon säteitä vastaan, jotka nyt säälimättä polttavina paistivat hänen peittämättömälle päällelleen.

Hänen otsaansa ja niskaansa alkoi tuimasti kivittää, ja hän pakeni paahtavaa valoa, niinkuin sotilas

vainoojiensa nuolia.

Sitä lakeutta ympäröivien kallioiden takana, jolla Paavali hänet tapasi, hän vihdoin varsin nääntyneenä löysi puoleksi varjoisan lepopaikan.

Vinttikoirra korisi hänen sylissänsä, nostaen häntä kohden taittuneen jalkansa, jonka hän jo aamulla ensimmäisessä lepopaikassaan huolellisesti oli sitonut vaatetilkulla, minkä hän hampain oli repinyt alushameestaan.

Hän vaihti sidettä ja tuuditteli koiraa käsivarsillaan ja hyväili sitä kuin pientä lasta. Olihan koirra surkuteltava ja potevainen niinkuin hän itsekin ja sitä paitse ainoa olento, jolle hän, vaikka itsekin oli avuton, saattoi olla suojaksi ja antaa apua.

Mutta pian häneltä alkoi puuttua voimaa puhua sille hyväily sanoja ja liikuttaa kättänsä, sitä silittääkseen.

Koirra soljui hänen sylistään ja juoksi ontuen pois, ja sill'aikaa Sirona jäykästi tuijotti eteensä ja unohti vaivansa levottomasti uinaellen, kunnes Jamben haukunta ja Aleksandrialaisen askeleet herättivät hänet.

Puoleksi nääntyneenä, kieli kuivana ja aivot, joissa epäselviä ajatuksia liikkui, polttavina, hän luuli, että Phoebicio oli päässyt hänen jäljillensä ja tullut häntä vangitsemaan.

Hän oli jo ennen havainnut vuoren jyrkän seinämän, jonka reunalle hän silloin pakeni, lujasti päättäen mielemmiin heittäytyä syvyyteen, kuin antautua vangiksi.

Paavali oli pelastanut Galliattaren syvyyteen syöksymästä, mutta kun hän palasi tämän luokse tuoden raikasta vettä kahdessa matalalle koverretussa kivenliuskassa, joita hänen, vaikka astui varpaillaan, oli vaikea pitää tasapainossa, niin hän melkein luuli, että armoton kuolo liiankin pian oli vaatinut takaisin uhrinsa, jonka Paavali oli siltä ryöstänyt, sillä Sironan pää oli hermottomana vaipunut rinnan päälle; hänen kasvonsa olivat kääntyneet alas syliin päin; mutta siinä missä hänen viljavat hiuksensa jakautuivat takaraivosta kahtaanne päin, Paavali huomasi hänen lumivalkeassa niskassaan punaisen pilkun, jonka hän arvasi auringon polttamaksi.

Hän sääli sydämensä pohjasta tätä nuorta, ihanata, onnetonta olentoa ja tarttuessaan hänen rinnalle vaipuneeseen leukaansa, kohottaessaan hänen vaaleita kasvojansa ja kostuttaessaan hänen otsaansa ja huuliansa vedellä, hän rukoili hiljaa hänen pelastumistaan.

Hänen kiviliuskoissaan olevat matalat syvennykset vetivät vain vähäisen virvoittavaa vettä, jotta hänen usein täytyi palata lähteelle.

Paavalin poissa ollessa koirra pysyi emäntänsä luona ja milloin nuoli hänen käsiään, milloin taas läheni hienolla kuonollansa hänen suutansa ja katseli häntä surullisesti tutkien, ikäänkuin haluten tiedustella hänen vointiansa.

Kun Paavali ensi kerran toi vettä Galliattarelle, niin hän oli löytänyt koiran lähteeltä ja ajatteli silloin itsekseen: Järjetön eläin on oppaatta löytänyt veden, kun sitä vastoin sen hallitsijatar melkein nääntyy janosta. Kummatko ovat viisaammat, ihmisetkö vai eläimet?

Koirra puolestansa koetti näyttää ansaitsevansa hänen hyvää ajatustaan, sillä vaikka se alussa oli käynyt häntä vastaan äreästi haukkuen, niin se nyt oli ystävällinen hänelle ja katsoi tavan takaa hänen kasvoihinsa, ikäänkuin tahtoen kysyä: "Saatatko toivoa hänen parantuvan?"

Paavali oli eläinten ystävä ja ymmärsi koiraa.

Kun Sironan huulet taas alkoivat liikkua ja punastua palaavasta verestä, niin Paavali silitteli Jamben sileätä, suippeata päätä ja sanoi kohottaen maljamoisen vedellä täytetyn lehden koiran omistajan huulille: "Katso nyt, pieni ystäväni, miltä se alkaa hänestä maistua. Vielä vähän, tuo myöskin, ja vielä tämä! Hänestä tuntuu, kuin tarjoisin hänelle makeata Falernon viiniä. Minä menen nyt uudestaan täyttämään kiviliuskani. Jää sinä hänen luoksensa. Minä palaan heti takaisin ja ennenkuin tulen, niin hän kai aukaisee silmänsä. Sinä olet hienomman näköinen, kuin minä siistitön harmaaparta, ja hänestä on iloisempaa herätessään nähdä sinut kuin minut".

Paavalin ennustus toteutui, sillä kun hän jälleen vesiastia kädessä läheni Sironaa, niin tämä istui pystyssä, hieroi avautuneita silmiänsä, kiiskoitteli jäseniänsä, syleili koiraa molemmin käsin ja purskahti sitten katkerasti itkemään.

Aleksandrialainen jäi, pitäen noutamaansa vesiastiaa kädessään, liikkumatta seisomaan syrjälle, jott'ei häiritsisi Sironaa, ja ajatteli: "Näillä kyöneleillä hän pesee suuren osan kärsimyksiään

sielustansa".

Vasta silloin kun hän oli tyyntynyt ja alkoi pyyhkiä silmiään, Paavali astui hänen luoksensa, tarjosi hänelle vettä kivistä ja surkutteli häntä ystävällisesti.

Hän joi innokkaalla mielihyvällä, söi veteen kastetun viimeisen leipäpalasen, jonka oli löytänyt hameensa taskusta, ja kiitti häntä sillä lapsellisella ystävällisyydellä, joka oli hänelle omituinen. Sitten hän koki nousta ja salli silloin mielellään Paavalin häntä tukea.

Hän tunsu itsensä sangen väsyneeksi ja hänen päätänsä pakoitti, mutta hän jaksoi kuitenkin seisoa ja kävellä. Kun Paavali oli vakuutettu, ett'ei hänessä ollut kuumetta, niin hän sanoi: "Nyt täksi päiväksi sinä tarvitset vaan lämmintä keitosta ja yökylmältä suojatun lepopaikan. Kummastakin minä pidän huolta. Istuudu tähän. Kalliot luovat nyt jo pitempiä varjoja, ja ennenkuin aurinko laskee vuoren taakse, palaan takaisin. Poissa ollessani voit kuluttaa aikaasi nelijalkaisen ystäväsi seurassa".

Nopein askelin hän taas riensi lähteelle, sillä se asumaton erakkoluola, jonka hän oli aikonut ottaa haltuunsa vanhan asuntonsa sijaan, oli lähellä sitä. Vähän etsittyään hän sen löysikin ja suureksi ilokseen hän siellä huomasi hyvin säilyneen, kuivista lehdistä tehdyn vuoteen, jonka hän pikaisesti pöyhi ja laittoi kuntoon, lieden ja tulenkitkuttimen, vesiastian ynnä vielä kovia leipiä ja muutamia saviastioita muutamasta kellarin tapaisesta kolosta, jonka kivillä peitetyn, salaisen suun hänen silmänsä heti havaitsi. Yhdessä astiassa oli hyviä taatelita, toisessa hohtavan valkoisia jauhoja, kolmas oli puolellaan täynnä seesami-öljyä ja neljäs suolaa.

"Mikä onni", jupisi itsekseen erakko, kääntyen selin luolaan, "mikä onni, että ukko vainaja oli sellainen syömäri!"

Kun hän palasi Sironan luo, niin aurinko jo oli laskemassa.

Paavalin olennossa oli jotakin, joka saattoi jokaisen häntä kohtaan heränneen epäluulon haihtumaan, ja Galliatar oli heti valmis seuraamaan häntä, mutta hän tunsu itsensä niin heikoksi, että hän tuskin saattoi pysyä pystyssä.

"Minusta tuntuu", hän virkkoi, "kuin olisin pieni lapsi, jonka uudestaan on oppiminen kävelemään".

"Anna siis minun olla lapsenpiikanasi. Minä tunsin kerran erään Spartalaisen lapsenhoitajan, jonka parta oli melkein yhtä karkea kuin minun. Nojaudu nyt tynesti minuun, ja käy, ennenkuin menemme tuonne, minun kanssani muutamia kertoja edes takaisin tällä sileällä vuorenlakealla".

Sirona tarttui hänen käsivarteensa, ja hän talutti häntä vitkalleen edes takaisin.

Silloin Paavalin sieluun ilmaantui elävinä hänen nuoruutensa kuvia ja hänen täytyi ajatella sitä päivää, jona hänen sisarensa, äskettäin parantuneena kovasta kuumetaudista, ensi kerran sai tulla raittiisen ulko-ilmaan. Hänen käsivarteensa nojaten tämä oli astunut kotitalonsa pylvähistöön, ja kun hän nyt käveli edes takaisin väsyneen, hyljätyn Sirona raukan kanssa, sai hänen huolettomasti hoidettu ruumiinsa sen jalon ryhdin, joka tavataan ylhäisellä Kreikkalaisella, ja hän luuletti käyvänsä isänsä kartanon mosaikki-kivillä eikä kallion epätasaisella pinnalla.

Paavali oli taas Menander, ja vaikk'ei edellisen silloisessa ulkomuodossa ollut paljoa, joka muistutti jälkimäisen kuoleetusta olennosta, niin kuitenkin tämä halveksittu erakko taluttaessaan tuota hyljättyä syntistä vaimoa tunsu samaa ylpeätä tunnetta siitä, että saattoi olla naiselle turvaksi, kuin maailmankaupungin etevin nuorukainen oli tuntenut saattaessaan monen kosijan haluamaa impeä hänen isänsä riemuitsevan orjajoukon ohitse.

Sironan täytyi huomauttaa Paavalia, että yö oli lähestymässä, ja hämmästy, kun erakko tylyllä kiireellä irroitti kätensä hänen kädestään ja tuimuudella, jota hän ei vielä ollut Paavalissa huomannut, kehoitti häntä seuraamaan. Hän totteli, ja Paavali tuki tai kantoi häntä, kun heidän oli käytävä kallioiden yli, mutta hän puhui ainoastaan silloin, kun Sirona häneltä kysyi.

Kun olivat päässeet perille, niin Paavali osoitti hänelle vuoteen ja käski hänen pysyä valveilla, kunnes hän toimittaisi lämpimän ruokakeitoksen.

Myöhemmin hän toi äänetönnä Sironalle hänen yksinkertaisen illallisensa ja toivotti hänelle hyvää yötä, kun hän oli ottanut sen vastaan.

Sirona jakoi leivän ja suolatun jauhopuuron koiransa kanssa, laskeutui sitten vuoteellensa ja nukkui heti syvään uneen näkemättä unia, joll'aikaa Paavali kulutti yötänsä istuen lieden ääressä.

Hän koki rukouksella torjua unta silmistään, mutta usein väsymys hänet valtasi, ja sen ohessa hänen täytyi ajatella Galliatarta ja niitä moninaisia seikkoja, joita hän, jos hän vielä olisi ollut rikas Menander,

olisi voinut hankkia hänelle ja hänen mukavuudekseen Aleksandriassa.

Hän ei päässyt ainoankaan rukouksen loppuun, sillä joko hänen silmänsä ummistuivat ennen amentaa, tahi esiintyi maallisia kuvia hänen silmiinsä, pakoittaen häntä, jos hänen onnistuikin torjua ne luotaan, uudestaan alkamaan hartauttaan.

Tässä puoli-unessa ei hänen onnistunut hetkeksikään koota ajatuksiaan tahi mieltä tynesti, ei silloinkaan, kun loi silmänsä tähtitaivasta kohden tahi katseli yön peittämään kosteikkoon, jossa ehkä moni, niinkuin hänkin, kaipasi yön lepoa.

Kukahen tasangon asukkaista lienee valvonut tuon valkean ääressä, jonka hän näki palavan tuolla alhaalla omituisen kirkkaana, kunnes hän itse väsymyksen voittamana vaipui uneen.

KOLMASTOISTA LUKU.

Kosteikkokaupungista loistava valo, joka oli herättänyt Aleksandrialaisen huomion, tuli Pietarin talosta ja juuri Polykarpon huoneesta. Tämä huone oli erinäisenä vähäisenä lisärakennuksena, jonka senaattori oli rakennuttanut pojalleen suuren huoneen rajaan pohjoispuolelle sen avarata laakeata kattoa.

Nuorukainen oli äsken hankkimainsa orjien kanssa puolipäivän aikaan palannut kotiin, saanut tietää kaiken, mitä oli tapahtunut hänen poissa ollessaan, ja illallisen jälkeen äänettömänä vetäytynyt huoneesensa.

Siellä hän viipyi työnsä ääressä.

Vuode, pöytä, jonka päällä ja alla oli monta vahataulua, papyruskääröä, metallipuikkoa ja kirjoitusruokoa, ynnä vähäläntä penkki, jolle oli asetettu vesimalja ja ruukkuja; oli tämän huoneen kalustona, ja sen valkeaksi kalkituilla seinillä oli monta ihmisten ja eläinten kuvaa ynnä myöskin useita levyjä, joihin kohokuvia oli tehty, pitkissä riveissä toistensa vieressä.

Eräässä nurkassa oli kivisen vesialtaan vieressä suuri kosteudesta kiiltävä savimöhkäle.

Kolme patsaisin kiinnitettyä lamppua loi runsahan valonsa tähän työhuoneeseen ja eräittäinkin eräesen korkealla kantakivellä seisovaan savikuvaan, jonka muodostamisessa Polykarpon sormet nyt innolla työskentelivät.

Phoebicio oli nimittänyt nuorta kuvanveistäjää keikariksi, eikä tehnyt sitä aivan syyttä, sillä hän pukihen mielellään hyvin ja oli tarkka koruttomien pukujensa muodon ja värin valinnassa; myöskin hän harvoin jätti viljavat hiuksensa kauniisti järjestämättä ja hyvänhajuisilla voiteilla voitelematta. Ja kuitenkin oli hänestä milt'ei yhdentekevää, miten hänen ulkomuotonsa muita miellytti, mutta hän ei tietänyt mitään jalompaa kuin ihmisvartalo on, ja mielen vaatimus, jota hän ei vastustanut, melkein pakoitti häntä niin hoitamaan ruumistansa, kuin hän halusi nähdä toisenkin hoidetuksi.

Tänä öisenä hetkenä hän oli puettu ainoastaan valkeasta punareunaisesta villakankaasta tehtyyn ihotakkiin. Hänen muulloin niin hyvin siivotut kiharansa näyttivät järjestyksettä ponnistelevan ylöspäin, mutta eipä hän niitä kurittanut eikä pakoittanut alaspäin, vaan näytti yllyttävän niiden vastahakoisuutta sen kautta, että hän työnsä aikana usein kiivaasti pyyhkäisi hiuksiansa.

Kirkkaan lampunvalon viettelemänä lensi eräs yölepakko sisään ikkunasta, jota ainoastaan ali-osalta peitti tumma esirippu, ja kierteli huoneen katossa, mutta Polykarpo ei sitä huomannut; hänen työhönsä oli koko hänen sielunsa ja mielensä kiinnitettyinä.

Kun hän täten intohimoisen tulisesti oli antautunut tähän askareeseen, johon joka hermo ja joka suoni näytti ottavan osaa tehokkaasti, eivät hänen korvansa olisi huomanneet hätähuutoa, eivätkä hänen silmänsä havainneet hänen vieressään leimahtavaa tulen liekkiä.

Hänen poskensa hehkuivat, hänen otsallensa levisi hieno, hikihelmien muodostama, verkko ja hänen silmänsä näyttivät kasvettuneen kiinni hänen edessään olevaan kuvaan, jonka piirteet muodostuivat yhä eheämmiksi.

Välistä hän poistui kuvasta, taivutti ruumiinsa yläosan taakse päin ja kohotti molemmat kätensä ohimoidensa tasalle, ikäänkuin hän olisi tahtonut rajoittaa sen tien, jota hänen silmäystensä tuli kulkea; sitten hän taas lähenei kuvaa ja tarttui muodostettavaan savitönkkään, aivan kuin se olisi ollut hänen

vihollisensa lihaa.

Hän valmisteli viljavia hiuksia edessään olevaan kuvaan, joka jo näytti naisen pään muotoiselta, ja viskeli silloin savikimpaleet, jotka hän otti takaraivosta, niin kiivaasti maata vasten, kuin olisi paiskannut vastustajansa jalkainsa juureen. Sitten hän sormiensa päillä ja muodostimella kosketteli suun, nenän, poskien ja silmien tienoita, ja silloin hänen silmihinsä loihen lempeämpi loiste, joka kiihtyi haaveellisen ihastuksen ilmaukseksi, kun ne kasvot, joita hän kuvasi, yhä enemmän alkoivat muodostua sen kuvan mukaan, joka tällä hetkellä karkoitti kaiken muun hänen mielikuvituksestaan.

Yhä eloisampi puna peitti hänen poskiansa, kun hän vihdoinkin oli muodostanut pyöreiden olkapäidenkin hienot piirteet, ja kun hän silloin astui taaksepäin, saadaksensa tuntea täydennetyt työnsä vaikutuksen, niin hän tunsikin kylmän värteen tunkevan lävitsensä ja hänen melkein teki mieli nostaa kuva ilmaan ja koko voimallaan paiskata se maahan.

Mutta pian hän hillitsi rajun liikutuksensa, siveli vähän väliä hiuksiansa kädellään ja asettui sitten, surumielisesti hymyillen ristissä käsin työnsä eteen, vaipui yhä syvemmälle sen katselemiseen eikä huomannut, että hänen takanansa ovi aukaistiin, vaikka lamppujen liekit ilman vedon vaikutuksesta liehuivat sinne tänne ja vaikk'ei hänen työhuoneeseen astuvan äitinsä tarkoitus suinkaan ollut huomaamatta ja äkkiarvaamatta häntä lähestyä.

Dorothea äiti oli virunut unettomana vuoteellaan, huolissaan lemmittynsä vuoksi, joka edellisenä päivänä oli saanut kärsiä niin monta katkeraa pettymystä.

Polykarpon huone oli aviopuolisoiden makuuhuoneen yläpuolella, ja kun ylhäältä kuuluvat askeleet ilmoittivat, ett'ei tämä vielä, vaikka aamu läheni, ollut mennyt levolle, niin hän oli noussut vuoteeltaan hiljaa ja herättämättä Pietaria, jonka hän luuli nukkuvan.

Hän seurasi äidillistä haluansa rohkaista Polykarpoa ystävällisillä sanoilla, kiipesi kaitaisia rappuja myöten, jotka veivät huoneen katolle, ja astui poikansa huoneeseen.

Hämmästyneenä, neuvotonna, sanatonna äiti hetkeksi jäi seisomaan nuorukaisen taakse ja katseli äsken muodostetun taideteoksen kirkkaasti valaistuja ihania piirteitä, sillä kuva oli liiaksikin sen esikuvan näköinen, jonka Dorothea niin hyvin tunsikin.

Vihdoinkin hän laski kätensä pojan olkapäälle ja mainitsi hänen nimensä.

Polykarpo astui askelen taaksepäin ja katseli hämmentyneenä ja ikäänkuin huumauksissa äitiänsä, mutta tämä keskeytti jyrkästi ne sammaltamalla lausutut sanat, joilla poika alkoi tervehtiä häntä, ja kysyi, viitaten kuvaan, vakavasti ja melkein ankarasti: "Mitä tämä tietää?"

"Niin, äiti, mitä tämä tietää?" toisti Polykarpo hiljaa ja surullisesti pudistaen päätänsä. "Elä kysy minulta nyt enää; ja vaikk'et antaisi minulle vähääkään rauhaa ja minä itse koettaisin selittää, kuinka minä tänä päivänä, juuri tänä päivänä, olen tuntenut itseni vaadituksi ja pakoitetuksi muodostamaan tämän naisen kuvaa, et kuitenkaan missään tapauksessa ymmärtäisi minua".

"Ja Jumala varjelkoon minua milloinkaan ymmärtämästä sitä", huudahti Dorothea. "Elä himoitse lähimmäisesi emäntää, niin on Herra Jumala tällä vuorella käskenyt. Ja sinä? Minä en saattaisi sinua ymmärtää, sinä arvelet. Kukapa muu sinua ymmärtäisi, joll'ei äitisi? Niin, sitä en tosin käsittä, kuinka Pietarin ja minun poikani saattaa niin mielestään haihduttaa vanhempainsa esimerkin ja neuvon! Mutta mitä sinä tällä kuvalla tarkoitat, ei luullakseni ole juuri perin vaikeata arvata! Koska kielletty hedelmä riippuu aivan korkealla sinusta, niin sinä käytät taitoasi väärin, kuvataksesi itsellesi aistisi mukaan jotakin sen näköistä. Suoraan ja mutkitta: Koska silmäsi ei nyt saata nähdä Gallialaisen puolison persoonaa, eikä se kuitenkaan enää tahdo tulla toimeen ilman ihanan naisen suloista katsantoa, niin teet itsellesi savikuvan hyväillaksesi ja jumaloitaksesi sitä, niinkuin ennen Juutalaiset kultaista vasikkaa ja vaskikäärmettä".

Polykarpo kesti kärsivällisesti, äänetönnä ja tuskallisesti liikutettuna äitinsä ankaria nuhteita. Täten ei Dorothea rouva vielä koskaan ollut puhutellut häntä, ja hänestä tuntui sanomattoman karvaalta kuulla sellaisia sanoja juuri samasta suusta, josta hän aina oli tottunut kuulemaan sydämellistä hellyyttä.

Äiti oli aina muuten ollut kernas löytämään seikkoja hänen heikkouksensa ja pienten erhetystensä puolustukseksi; olipa häntä usein vaivannut se into, jolla äiti sekä sukulaisille että vieraille tunnusti ja ilmaisi poikansa luonnonlahjoja ja työkykyä. Entä nyt! Hänellä oli syytä suuttua Polykarpoon, sillä Sirona oli toisen vaimo, joka ei koskaan edes ollut ottanut huomionsa hänen taipumustaan, ja joka nyt niinkuin kaikki sanoivat, oli tullut rikolliseksi muukalaisen tautta.

Hullumaisena ja syntisenähän kaikkien täytyi pitää sitä, että hän tuhlassi parastaan, taidettaan,

Sironaan; mutta kuinka vähän Dorothea, joka kuitenkin muuten koetti ymmärtää häntä, käsitti sitä vastustamatonta sisällistä pakkoa, joka oli vaatinut häntä tähän työhön!

Hän rakasti ja kunnioitti kaikesta sydämestään äitiään ja koska hän tunsu, että tämä hänen tekoansa väärin ja halvasti käsittämällä teki itsellensä vääryyttä, niin hän keskeytti äitinsä kiihkoisan puheen, rukoilevasti kohottaen käsiään hänen puoleensa.

"Ei, äiti, ei", hän huusi. "Niin totta kuin Jumala minua auttakoon, niin ei ole asia! Tosin olen muodostanut tämän pään, mutta en säilyttääkseni sitä ja sillä harjoittaakseni syntistä leikkiä, vaan juuri vapautuakseni siitä kuvasta, joka on sieluni silmän edessä yöt päivät, kaupungissa ja erämaassa, ja jonka loiste häikäisee mieleni, kun ajattelen, hartauteni, kun yritän rukoilla. Kenenkäpä on sallittu katsahtaa ihmissieluhun? Mutta eikö Sironan varsi ja kasvot ole Korkeimman ihmeellisin luoma? Siitä päivästä alkaen kuin näin hänet ensi kerran, hänen astuessaan meidän huoneesemme, olen määrännyt tehtäväkseni tämän muodon mukailemisen, jotta jokaisen teokseni näkijän valtaisi sama lumous, jonka Galliatoren näkeminen on minuun vaikuttanut. Minun täytyi palata takaisin pääkaupunkiin ja siellä sai teos, jota tahdoin kuvata, yhä selvemman muodon ja joka hetki huomasin jotakin korjattavaa ja parannettavaa pään asennon, silmien katseen ja suun piirteiden suhteen. Mutta minulta puuttui rohkeutta käydä työhön käsiksi, sillä yliluonnollisen uskaliaalta näytti minusta tuo yritys, harmaan saven ja kylmän marmorin avulla luoda valoisa mielikuvani sellaiseen todellisuuteen, että työni katseleminen, kun se kerran joutuisi valmiiksi, ulkonaisille aistimille tarjoisi saman nautinnon, kuin rinnassani oleva kuva tarjosi sisälliselle silmälleni. Sillä aikaa en kuitenkaan ollut toimetonna; minä voitin palkinnon leijonan-malleistani ja jos laumaansa siunaava Hyvä Paimen, jonka tein Comeen sarkofaagia varten, on niin onnistunut, että mestarit saattoivat ylistellä Lunastajan katsannossa ilmautuvaa sydämellistä, alttiiksi-antavaa lempeyttä, niin tiedän — ei, elä keskeytä minua, äiti, sillä mitä tunsin, oli puhdasta, enkä minä ole mikään Jumalan herjaaja — niin tiedän, että kykenin luomaan rakkautta kivehen, koska juuri itse olin niin täynnä rakkautta. Vihdoin ei ajatukseni suonut minulle vähääkään lepoa ja isäni kutsumattakin olisin tullut kotiin teidän luokseen. Silloin näin hänet jälleen ja huomasin hänen ihanammaksikin sitä kuvaa, joka sielussani vallitsi. Sitä paitse kuulin hänen puhuvan, kuulin hänen naurunsa, kirkas-äänisen kuin kellon helinä, ja silloin, silloin — tiedäthän mitä eilen sain kuulla. Arvottoman miehen arvoton puoliso, vaimo Sirona, meni minulta hukkaan, ja minä koetin poistaa hänen kuvaansakin sielustani, hävittää, haihduttaa sitä, mutta turhaan. Ja vähitellen minut valtasi kummallinen kuvaamisen halu. Ripeästi asetin lamput kuntoon, otin saven käteeni ja loin siihen, katkerata nautintoa tuntien, juonne juonteelta sieluuni syvälle painuneen kuvan ja luulin, että sillä tavoin, ainoastaan sillä tavoin vapautuisin siitä. Tuossa on nyt se hedelmä, joka täällä sielussani on kypsynyt; mutta tässä, missä se niin kauvan on levännyt, tunnen nyt hirveän tyhjyyden, eikä minua kummastuttaisi, jos se kuori, joka niin kauvan hellästi on sisähänsä sulkenut tämän kuvan, nyt kuivuisi ja murenisi kappaleiksi. Tuossa kuvassa on elämäni paras osa".

"Kylläksi!" Dorothea keskeytti poikaansa, joka syvästi liikutettuna ja vavahtelevin huulin seisoi hänen edessään. "Jumala elköön salliko, että tuo valhemuoto turmelisi sinut ruumiin ja sielun puolesta. Niinkuin en kärsi mitään saastaista huoneessani, niin et sinäkään saa suvaita mitään sellaista sydämessäsi. Paha ei koskaan saata olla ihana, ja vaikka nuot kasvot silmäilevät meitä kuinkakin suloisesti, niin ne kuitenkin näyttävät minusta ilkeiltä, kun ajattelen, että ne jokaiselle tänne juosseelle kerjäläiselle ovat hymyilleet vieläkin lempeämmin. Jos Gallialainen saa vaimonsa tänne takaisin, niin minä karkoitan hänet huoneestani ja hänen kuvansa minä hävitän näillä käsilläni, ell'et heti paikalla itse löydä sitä kappaleiksi".

Kyynelin valuiivat Dorothean silmät hänen tätä sanoessaan.

Äiti oli pojan puhuessa ylpeydellä ja liikutuksella huomannut, kuinka erinomainen ja jalo tämän luonto oli, ja hänet saattoi suunniltansa se ajatus, että hän saisi nähdä tämän niin harvinaisen ja suuren aarteen langenneen naisen tähden turmeltuvan ja ehkä hukkaan joutuvan, ja hänen tätä ajatellessaan hänen äidillinen hyvänsuopa sydämensä täyttyi vihasta.

Lujasti päättäen panna uhkauksensa toimeen hän astui kuvaa kohden, mutta Polykarpo asettui hänen tiellensä, kohotti rukoillen ja torjuen kätensä ja sanoi: "Ei vielä, ei tänään, äiti! Minä peitän kuvan enkä tahdo katsella sitä ennenkuin huomenna; mutta kerran, vain yhden ainoan kerran tahdon katsella sitä auringon valossa!"

"Jotta huomenna vanha hulluus heräisi sinussa uudelleen!" Dorothea huudahti. "Käy pois tieltäni, taikka ota itse vasara!"

"Sinä käsket sitä ja sinä olet minun äitini", Polykarpo vastasi.

Vitkalleen hän lähestyi lipasta, jossa hänen työkalunsa olivat, ja katkerat kyynelvet vuotivat hänen poskilleen, kun hän tarttui raskaimpaan vasaraansa ja talttaansa.

Kun taivas monta päivää on hohtanut kesäisen sinisenä, ja pilviä sitten kokoontuu raju-ilmaksi, ja ensimmäinen äänetön, hirvittävä leimaus ynnä sen seuraaja tuo äänekäs, mutta vahingoittamaton jyrähdys on herättänyt kauhua ihmisissä, niin seuraa sitä pian toinen ja kolmas tulen-isku.

Viimeisen myrskyisän yön jälkeen, joka oli keskeyttänyt tuon hiljaisen, utteran, yksitoikkoisen elämän, jota Pietarin lieden ympärillä elettiin, oli paljo semmoista tapahtunut, joka antoi senaattorille ja hänen vaimolleen uuden levottomuuden aiheita.

Muissa taloissa ei ollut mitään tavatonta, että orja karkasi; Pietarin luona ei tällaista ollut tapahtunut kahteenkymmeneen vuoteen; mutta edellisenä päivänä tuli ilmi, että paimentyttö Mirjam oli karannut.

Tämä oli suututtavaista; mutta todella huolissaan senaattori oli poikansa Polykarpon äänettömän synkkämielisyyden johdosta.

Se huoletti häntä, että tämä muuten niin eloisa nuorukainen vastustelematta ja melkein väliä pitämättä oli kuullut, että piispa Agapito kielsi häntä veistämästä leijoniansa.

Pojan synkkä katse ja velto, milt'ei sortunut ryhti, ei lähtenyt Pietarin mielestä, kun hän vihdoinkin kävi levolle. Oli jo myöhä, mutta ei uni tahtonut tulla hänen, enemmän kuin Dorothea rouvankaan, silmiin. Kun äiti ajatteli pojan syntistä rakkautta ja haavaa, josta hänen nuori katkerasti pettynyt sydämensä vuoti verta, niin isä taas valitti, että Polykarpolta oli tyhjiin rauennut toivo saada harjoittaa taidettaan suurta tarkoitusta varten, ja muisteli silloin oman nuoruutensa vaikeimpia ja surullisimpia päiviä; sillä hänkin oli ollut opissa eräällä aleksandrialaisella kuvanveistäjällä, ihailut pakanain taideteoksia ylevinä esikuvina ja koettanut niitä mukailla. Jo oli hänen mestarinsa antanut hänelle luvan kuvaella omaa keksimäänsä. Ehdolle pantujen aineiden joukosta hän oli, vertaus-kuvallisesti esitelläkseen pelastustaan toivovaa sielua, valinnut Ariadnen, joka ikävöiden odottaa Theseyn kotiintuloa. Kuinka tämä tehtävä oli täyttänyt hänen sielunsa, kuinka riemuksat olivat olleet ne hetket, jotka hän käytti tämän työn suorittamiseen!

Silloin tuli Aleksandriaan hänen ankara isänsä, näki työn, ennenkuin se vielä oli täydelleen valmis, mutta kiitosta ei hän siitä antanut, vaan päinvastoin pilkkasi sitä, soimasi sitä pakanalliseksi epäjumalan-kuvaksi ja käski Pietarin heti palata hänen kanssansa kotiin ja pysyä hänen luonansa, sillä hänen poikansa ja perillisansä tuli muka olla hurskas kristitty ja sen ohessa kunnan kivenhakkaaja, vaan ei mikään puolipakana ja epäjumalan-tekijä.

Pietari oli suuresti rakastanut taidettaan, mutta isän käskyä vastaan väittämistä ei ollut ajattelemistakaan; hän seurasi häntä kosteikkoon pitämään silmällä orjien työtä kivimurroksissa, mittaamaan sarkofaageihin ja patsaihin tarvittavat kivihiokset sekä johdattamaan niiden hakkaamista.

Hänen isänsä oli teräksinen mies, hän itse rautainen nuorukainen, ja kun hän näki olevansa pakoitettu mukautumaan edellisen tahtoon ja jättämään mestarinsa työhuoneen ja valmistamattoman mielityönsä, ruvetakseen käsityöläiseksi ja asialiikkeen harrastajaksi, niin hän vannoi, ett'ei hän milloinkaan ota savenkappaletta käteensä tahi käytä talttaa.

Ja hän piti sanansa isänsä kuoltuakin, mutta hänen kuvaamishalunsa ja hänen rakkautensa taiteita kohtaan vaikutti ja eli yhä vielä hänessä ja jäi häneltä perinnöksi hänen molemmille pojilleen.

Antonio oli erittäin hyvälahjainen taiteilija, ja joll'ei Polykarpon opettaja erehtynyt, tahi Pietari itse pettynyt isällisestä rakkaudestaan, niin hänen toinen poikansa oli kulkemassa taiteen korkeimmalle asteelle, johon vaan valitut koettavat ehtiä.

Pietari oli nähnyt hänen Hyvän Paimenensa ja hänen leijoniansa kaavat, ja hänen täytyi myöntää, että jälkimmäiset olivat verrattomat todellisuuden voiman ja ylevyyden puolesta.

Kuinka innokkaasti nuori taiteilija lienee toivonut saadaksensa veistää näitä kovaan kiveen ja nähdäksensä ne asetettuina sille kunniakkaalle, vaikka epäpyhälle, paikalle, joka niille oli suotu. Ja silloin piispa kielsi häntä tekemästä työtänsä, eikä poika parka tainnut olla juuri paremmalla mielellä, kuin Pietari itse, kun hän kolmekymmentä vuotta sitten sai käskyn jättää esikoistyönsä valmistamatta.

Oliko piispa todellakin oikeassa?

Nämät ja monet sellaiset kysymykset tunkivat unettoman isän mieleen, ja kun hän huomasi, että hänen puolionsa jätti vuoteensa käydäkseen poikansa luona, jonka askelet hänkin kuuli päänsä päällä, niin hän seurasi Dorotheaa.

Hän huomasi työhuoneen oven olevan auki ja oli itse vaimonsa kiivaitten sanojen ja nuorukaisen puolustuksen näkymättömänä ja kuulumattomana kuulijana ja näki ihan vastapäätä itseään poikansa

teoksen lamppujen valovirran ympäröimänä.

Hänen silmänsä kiintyi niinkuin lumottuna savikuvaan. Hän katseli katselemistaan eikä väsynyt katselemiseen, ja hänen sielunsa täyttyi samasta hartaudesta, ihmettelevästä kunnioituksen tunteesta, jota hän oli tuntenut, kun hän nuorukaisena Caesareum'issa ensi kertaa silmillänsä näki vanhan Athenan suurten mestarien teokset. Ja tämä pää oli hänen poikansa tekoa.

Syvästi liikutettuna hän seiso i siinä kädet yhteen puristettuina, pidättäen hengitystään ja nyyhkien nyyhkimistään, suu kuivana, estääkseen kyyneleitään.

Sen ohessa hän kuunteli erittäin tarkkaan, jott'ei ainoakaan Polykarpon sana jäisi häneltä kuulematta.

"Siten, niin ainoastaan siten syntyvät taiteen mestariteokset", — niin hän virkkoi itsekseen, "ja jos Herra armollisesti olisi antanut minulle niin suuret lahjat kuin tälle, niin ei tosiaankaan isä eikä edes Jumalakaan olisi saattanut pakoittaa minua jättämään Ariadneani keskeneräiseksi. Hänen ruumiinsa asento ei ollut peräti huono, luullakseni, mutta pää, pää! ... Niin hän, joka osaa muodostaa sellaisen kuvan, kuin tuo on, hänen silmänsä ja käsiänsä ohjaavat totisesti taiteen pyhät hengettäret. Häntä, joka on tehnyt tämän pään, häntä on jälki-maailma kaukaisinakin aikoina ylistävä Athenan suurten mestarien rinnalla, ja hän ... armias taivas, niin, hän se on minun oma poikani!"

Hänen sydämensä valtasi autuas riemu, jota hän ei ollut tuntenut nuoruutensa päivistä saakka, ja Dorothean into näytti hänestä puoleksi surkuteltavalta, puoleksi naurettavalta.

Vasta silloin, kun poika äitiänsä totellen tarttui vasaraan, hän astui esiin kuvan ja vaimonsa väliin ja sanoi ystävällisesti:

"Huomenna on vielä kyllin aikaa taideteoksen hävittämiseen. Unohda nyt esikuva, nuorukainen, käytettyäsi sitä sellaisella menestyksellä. Minä tiedän sinulle paremman mielitietyn, *Taiteen*, joka käsittää kaiken, mitä Korkein on ihanata luonut, taiteen täydellisenä ja kokonaisena, jota ei mikään Agapito saata halventaa".

Polykarpo syöksähti isänsä syliin; mutta vakava mies, joka tuskin saattoi hallita itseään, suuteli sydämellisesti nuorukaisen otsaa, silmiä ja molempia poskia.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Puolenpäivän aikaan seuraavana päivänä senaattori astui naisten huoneeseen ja sanoi jo kynnykseltä vaimolleen, joka puuhaeli kangaspuissa:

"Missä on Polykarpo? Minä en tavannut häntä Antonion luona, joka nyt työskentelee alttarin asettelemisessä, ja ajattelin, että ehkä löytäisin hänet täältä sinun luotasi".

"Kirkosta", vastasi Dorothea, "hän astui ylös vuorelle. Mene kuitenkin työhuoneeseen, Marthana, katsomaan onko veljesi palannut".

Tytär totteli heti ja mielellään hänen käskyjään, sillä hänen veljensä oli hänelle rakkahin kaikista ja häntä hän piti kauniimpana ja parhimpina kaikista miehistä.

Heti kun puoliset olivat yksinään, niin Pietari lausui uskollisesti ja sydämellisesti ojentaen kätensä vaimolleen:

"No, äiti, lyöppäs tuohon!"

Dorothea viivähti hetkisen ja katseli häntä, ikäänkuin tahtoen kysyä: "Salliiko sinun ylpeytesi vihdoin sen, ett'et enää tee minulle vääryyttä?"

Tämä oli nuhde, vaikk'ei tosin ankara, muuten ei olisi hänen suunsa myhäillyt niin ystävällisesti, ikäänkuin haluten sanoa: "Ethän kuitenkaan kauvemmin saata olla vihainen minulle, ja se on kuitenkin hyvä, että kaikki pian saa tulla vanhaan kuntoonsa jälleen".

Niin ei ollut todellakaan ollut laita, sillä siitä alkaen, kun puoliset tapasivat toisensa pojan työhuoneessa, he olivat olleet ikäänkuin vieraat toisilleen.

Makuuhuoneessa, kirkkotiellä ja aamiaispöydässä eivät he olleet puhuneet toistensa kanssa enempää kuin mitä yhdys-elämä vaivoin vaati ja mikä näytti olevan välttämätöntä lapsilta ja palkkosisilta peittämään heidän epäsopuaan.

Tähän asti oli heidän välillensä itsestään selvänä asiana vallinnut sopimus, jota ei koskaan oltu sanoilla lausuttu, mutta josta tuskin ainoassakaan tapauksessa oli poikettu, nimittäin ett'ei toinen koskaan ylistäisi lapsissa mitään, jota toinen ei hyväksynyt, tahi päin vastoin. Mutta tänä yönä sitä vastoin!

Heti äidin ankaran tuomion jälkeen isä oli innokkaasti syleillyt pahantekijätä.

Niin kauaksi kuin hän saattoi muistaa menneihin aikoihin, ei ollut koskaan tapahtunut, että hän oli ollut niin ankara ja hänen miehensä sitä vastoin niin hellä ja lempeä jompaakumpaa heidän poikaansa kohtaan, ja kuitenkin hänellä oli ollut kyllältä mielenmalttia olla Polykarpon läsnä ollessa vastustamatta miestänsä ja äänetönnä hänen kanssaan lähteä työhuoneesta.

"Kunhan vaan olemme yksinämme makuuhuoneessa", hän ajatteli, "niin kyllä esittelen hänen vääryytensä, niinkuin tuleekin, ja hän saa vastata siitä".

Mutta hän ei pannut aikomustaan toimeen, sillä hän tunsii, että jotakin, jota hän ei ymmärtänyt, oli tapahtunut hänen puoliossaan; kuinka olisikaan muuten heti tapauksen jälkeen, kun hän lamppu kädessä astui kaitaisia rappusia alas, hänen muuten niin vakavat silmänsä saattaneet loistaa niin lempeästi ja ystävällisesti ja hänen ankarat huulensa hymyllä niin onnellisesti.

Pietari oli usein sanonut Dorothealle, että tämä osasi lukea hänen sieluaan ikäänkuin avonaista kirjaa; mutta Dorothean täytyi myöntää, että tässä teoksessa oli kuitenkin muutamia sivuja, joiden merkitystä hän ei kyennyt käsittämään.

Kuinka omituista!

Vähän väliä Dorothea huomasi tällaisia vaikeasti selitettäviä mielentiloja miehessään, niin pian kuin puheeksi tuli epäjumalain kuvat, pakanain saastaiset temppelit tahi heidän poikainsa aikeet ja teokset.

Ja olihan Pietari kuitenkin hurskaan kristityn hurskas poika; mutta hänen iso-isänsä oli ollut kreikkalainen pakana ja tästä kaikesta hänellä oli veressään jotakin, mikä huoletti Dorotheaa, syystä, ett'ei hän täydelleen saattanut sitä yhdistää Agapiton oppiin, mutta jota hän ei kuitenkaan uskaltanut vastustella, koska hänen harvapuheinen miehensä ei koskaan lausunut mieltään niin hilpeästi ja arvoansa muistamatta, kuin saadessaan puhua näistä asioista poikainsa ja heidän ystäväinsä kanssa, jotka toisinaan seurasivat heitä kosteikkoon.

Eihän se kuitenkaan liene ollut mitään syntistä, mikä taas ja juuri tällä hetkellä nuorensi ja kirkasti hänen puolionsa kasvot.

"He ovat miehiä", hän sanoi itsekseen, "ja heillä on kaikesta jotakin sellaista, jota me naiset emme ymmärrä. Eikö ukko ole juuri niinkuin hääpäivänämme? Polykarpo on hänen kuvansa, sitä hän kaikki sanovat. Mutta kun nyt katselen vanhusta ja johdan muistiini, miltä poika äsken näytti, selittäessään mitä varten hän ei saattanut olla tekemättä Sironan kuvaa, niin minun täytyy myöntää, että sellaista yhtäläisyyttä en ole eläissäni nähnyt."

Pietari toivotti hänelle ystävällisesti hyvää yötä ja sammutti lampun.

Dorothea olisi mielellään sanonut hänelle ystävällisen sanan, sillä hänen miehensä kirkas katsanto liikutti ja ilahutti häntä; mutta tämä olisi ehkä kuitenkin ollut liian paljo sen jälkeen, mitä hän oli työhuoneessa pojan läsnä ollessa saanut Pietarilta kärsiä.

Entisinä aikoina oli useinkin tapahtunut, että he, kun jompikumpi oli herättänyt tyytymättömyyttä toisessa ja he olivat riidelleet keskenänsä, olivat leppymättä menneet levolle; mutta mitä vanhemmiksi he olivat tulleet, sitä harvemmin oli sellaista tapahtunut, eikä tällöin pitkään aikaan mikään varjo ollut himmentänyt heidän avioliittonsa täydellistä sopusointua.

Kun he kolme vuotta sitten vanhimman poikansa häiden jälkeen yhdessä olivat seisoneet ikkunan ääressä katsellen tähtitaivasta, niin Pietari oli tullut aivan hänen viereensä ja sanonut:

"Kuinka hiljaa ja rauhallisesti nuo ylähiset vaeltajat käyvät ratojansa koskematta toisiinsa tahi törmäämättä yhteen! Kun olen yksin hiljaisena yönä heidän ystävällisessä valossaan vaeltanut kotiin kivenmurrokselta, olen ajatellut monta seikkaa. Kenties on ennen ollut aika, jolloin tähdet hurjasti ja ilman järjestystä lentelivät toinen toisensa ohitse. Toinen joutui toisen tielle, ja toisiinsa kimmattaessaan taisi moni särkyä pirstoiksi. Sitten Herra loi ihmiset, ja rakkaus tuli maailmaan, ja täytti taivaan ja maan; mutta tähtiä käski Korkein valaisemaan öitämme. Silloin jokainen alkoi ottaa

vaaria toisensa radasta, ja yhä harvemmin törmäsi toinen tähti toiseen, kunnes vihdoin pienin ja nopeinkin heistä pysyi tiellään ja noudatti aikaansa, ja tuo ylähinen välkkyvä sotalauma tuli yhtä yksimieliseksi, kuin se on monilukuinen. Rakkaus ja yhteinen päämäärä vaikuttivat tämän ihmeen, sillä se, joka rakastaa toista, ei tahdo vahingoittaa häntä, ja se, jonka on määrä toisen avulla valmistaa jokin työ, ei estä eikä pidätä häntä. Me olemme jo aikoja sitten löytäneet oikeat ratamme, ja jos kerran jompikumpi meistä tahtois astua toisen tielle, niin häntä kaiketi pidättää rakkaus ja varmaankin yhteinen velvollisuus, levittää kirkasta valoa lastemme tielle".

Näitä sanoja ei Dorothea ollut unhottanut.

Hän tuli ajatelleeksi niitä, kun Pietari tänään niin ystävällisesti tarjosi hänelle kättä; ja laskiessaan oikean kätensä miehensä käteen, hän virkkoi:

"Rakkahan rauhan vuoksi olkoon kaikki hyvin; mutta yksi asia minun kuitenkin täytyy sanoa sinulle. Eihän hento heikkous muuten ole sinun ominaisuutesi, mutta Polykarpon sinä kuitenkin lopulta kokonaan hemmoittelemalla turmelet".

"Anna hänen olla, antakaamme hänen olla, semmoisena kuin hän on", Pietari huudahti suudellen vaimonsa otsaa. "Eikö ole kummallista, kuinka me olemme vaihettaneet osamme. Eilen sinä kehoitit minua lempeyteen poikaa kohtaan, ja tänään..."

"Tänään minä olen ankarampi kuin sinä", keskeytti häntä Dorothea. "Kukapa saattaisikaan aavistaa, että vanha harmaaparta antaisi isällisen ratkaisu-oikeutensa alttiiksi savisten naiskasvojen tähden, niinkuin Esau möi esikosoikeutensa hernekeittoon?"

"Ja kuka saattaisi sallia", vastasi Pietari samaan ääneen, "että niin lempeä äiti, kuin sinä olet, tahtoo tuomita oman poikansa, sen tähden, että hän koettaa voittaa sielunsa rauhan takaisin työn kautta, semmoisen työn, jota hänen mestarinsakin häneltä saattavat kadehtia".

"Minä olen kyllä huomannut sen", Dorothea keskeytti. "Sironan kuva on tenhonnut sinut, ja nyt on pojan mielestäsi onnistunut luoda jotakin ihmeen suurenmoista. Minä en paljoa ymmärrä tuosta savensotkemisestä enkä kuvanveistoksista, enkä tahdo väittää sinua vastaan; mutta jos vaan tuon keltatukan kasvot olisivat vähemmin kauniit, ja ell'ei Polykarpo olisi saanut toimeen mitään erinomaista, niin muuttaisiko se vähääkään sitä, mitä hän on moitittavaa tehnyt ja tuntenut? Varmaankaan ei! Kuitenkin juuri sellaisia ovat miehet; he kysyvät ainoastaan teon tulosta".

"Ja sitä he tekevät tosisyystä", Pietari vastasi, "jos teon tulosta ei saada toimeen leikillä, vaan kovalla taistelulla. Jolla on, hänelle annetaan, Raamattu sanoo, ja hän, jonka hengen Jumala runsaammin on lahjoittanut kuin muiden ja jota hyvät hengettäret auttavat toimittamaan mitä suurinta, hänelle annetaan paljo anteeksi, vaikk'ei lempeämpikään tuomari mielellään salli sitä heikommilla lahjoilla varustetulle, joka vaan kiusaa ja vaivaa itseään saamatta sittenkään mitään toimeen. Ole vaan jälleen ystävällinen pojalle! Tiedätkö myöskin mitä saatat hänestä odottaa? Sinä olet eläessäsi toimittanut paljon hyvää ja monta viisasta neuvoa antanut, enkä minä eivätkä lapset eikä kukaan muukaan seutumme asukkaista ole sitä unhottava; mutta siitä että olet synnyttänyt Polykarpon maailmaan, minä saatan luvata sinulle ihmiskunnan jalointen kiitosta, sekä niiden, jotka nykyään elävät, että niiden, jotka elävät vuosisatojen perästä".

"Väitetään", Dorothea huudahti, "että jokaisella äidillä on neljä silmää lapsiensa etevyyttä huomaamassa. Jos se on totta, niin isillä on vähintäänkin kymmenen, ja sinulla yhtä monta kuin tuolla Argolla, josta pakanallinen satu kertoo ... Mutta tuossa tulee Polykarpo".

Pietari meni poikaansa vastaan ja tarjosi hänelle kätensä, ja varmaankin toisella tavalla kuin ennen. Ainakin Dorotheasta näytti, kuin ei hänen miehensä olisi ottanut nuorukaista vastaan niinkuin muulloin, isänä ja herrana, vaan ystävänä, joka tervehtii yhden-arvoista ystävää ja toveria.

Kun Polykarpo äitiäänkin tervehti, niin tämä punehtui kovin, sillä hänen sieluansa vapisutti pelko, että hänen poikansa, ajatellessaan eilis-iltaa, pitäisi häntä kohtuuttomana ja narrimaisena.

Mutta pian Dorothea sai omituisen ja vakaan varmuutensa jälleen, sillä Polykarpo oli taaskin entisenä ja hän luki poikansa silmistä, että tällä äitinsä suhteen oli samat tunteet kuin eilen ja ainakin.

"Rakkaus", hän ajatteli, "ei sammu vääryydestä, niinkuin tuli vedestä. Se leimuaa kirkkaammin tahi himmeämmin aina tuulen voiman ja suunnan mukaan, mutta ei varmaankaan mikään, ja kaikkein vähimmin kuolo, voi sitä perin tukehuttaa".

Polykarpo oli käynyt vuorella ja Dorothea rauhoittui täydellisesti, kun hän kertoi, mikä hänet oli sinne saattanut.

Hän oli kauvan ollut aikeissa kuvata Mosesta, ja kun isä edellisenä yönä oli lähtenyt hänen luotaan, ei tuon ylevän ja kunnioitettavan miehen kuva lähtenyt hänen ajatuksistaan.

Hän luuli jo löytäneensä oikean esikuvan työllensä.

Hän tahtoi ja hänen täytyi unhottaa, ja hän tunsi, ett'ei se muuten ollut mahdollista, kuin jos hän löytäisi tehtävän, joka saattoi antaa hänen tyhjälle sielullensa uutta sisällystä.

Vielä hän näki mahtavan Jumalanmiehen haahmon, jota hän tahtoi kuvata, vain himmeissä piirteissä sisällisen silmänsä edessä ja sentähden hän oli pakotettu käymään sillä paikalla, jota nimitettiin Haastelopaikaksi, ja jossa moni toivioletteläinen kävi pyhissä, koska luultiin, että Herra siinä oli puhunut Moseksen kanssa.

Polykarpo oli viipynyt siellä kauvan, sillä jos jossakin, niin piti hänen ainakin täällä, jossa lainsäätäjät itse oli seisonut, saada oikea kuva.

"Ja oletko päässyt tarkoituksesi perille?" Pietari kysyi.

Polykarpo pudisti kieltäen päätään.

"Käy vain useammin pyhällä paikalla, niin kyllä onnistut", Dorothea rouva vastasi. "Alku on aina vaikein. Koeta ensiksi muodostaa isäsi päätä".

"Minä olen jo alkanut sitä", Polykarpo vastasi, "mutta minä olen vielä väsynyt viime yöstä".

"Sinä näytätkin kalpealta ja silmiesi alustat ovat siniset", lausui Dorothea huolissaan. "Mene ylös ja laskeu levolle. Minä tulen perässä ja tuon sinulle maljallisen vanhaa viiniä".

"Se ei tee hänelle pahaa", Pietari sanoi, ajatellen itsekseen: "Juoma Lethen virrasta olisi vielä parempi hänelle".

Kun senaattori hetkeä myöhemmin haki poikaansa työhuoneesta, niin hän löysi hänet nukkumasta ja pöydällä oli viini koskematta.

Pietari laski keveästi kätensä pojan otsalle ja huomasi sen viileäksi ja kuumeesta vapaaksi.

Sitten hän astui hiljaa Sironan kuvan ääreen, nosti pois vaatteen, jolla se oli peitetty, ja jäi pitkäksi ajaksi seisomaan sen eteen, sen katselemiseen vaipuneena.

Vihdoin hän astui taaksepäin, peitti sen jälleen ja katseli malleja, jotka olivat eräällä seinään kiinnitetyllä hyllyllä. Vähäiseen naisen kuvaan kiintyi erittäin hänen huomionsa ja kun hän ihmetellen löi kätensä yhteen, niin Polykarpo heräsi.

"Tämä on sallimuksen jumalattaren kuva, se on Tykhe". Pietari sanoi.

"Elä vihastu", Polykarpo pyysi. "Tiedäthän sinä, että uutta Konstantinopolia varten aiotun keisarin kuvapatsaan käteen on pantava Tykhen kuva, ja sen tähden minäkin olen koettanut muodostaa tätä jumalataria. Vaatteen poimet ja käsien asento ovat mielestäni onnistuneet, mutta pään muodostamisessa en ole osannut oikeaan kohtaan".

Pietari oli tarkasti kuunnellut häntä ja loi ehdottomasti silmäyksensä Sironan päänkuvaukseen, ja Polykarpo seurasi hämmästyneenä ja melkein peljästyneenä isänsä katseen suuntaa.

Isä ja poika ymmärsivät toisensa ja jälkimmäinen sanoi: "Sitä olen minäkin jo ajatellut".

Sitten hän huokasi surullisesti ja ajatteli itsekseen: "Niin tosiaankin, hän on minun kohtaloni jumalatar". Mutta hän ei uskaltanut sitä lausua.

Nuorukaisen huokaus ei ollut jäänyt huomaamatta Pietarilta, ja hän sanoi: "Ei, se ei sovi. Tämä pää hymyilee iloisesti ja viehättävästi, mutta ankarat ja vakaiset ovat sen jumalattaren kasvot, joka ohjaa taivaallistenkin toimet".

Silloin ei Polykarpo kauvemmin voinut hillitä itseään, vaan huudahti: "Niin, isä, kohtalo on hirvittävä, ja kuitenkin minä luon hymyn jumalattaren huulille, sillä sehän on hänessä juuri hirvittävää, että hän ei hallitse lujien lakien mukaan, vaan hymyillen lyöpi leikkiänsä meidän kanssamme".

VIIDESTOISTA LUKU.

Oli ihana aamu. Ei ainoakaan pilvenhattara pimentänyt taivasta, joka kohosi vuorten, erämaan ja kosteikon yli, niinkuin tummansininen, silkkinen telttakatto.

Ihanata on tämän vuoren huipulla hengittää raikasta, keveätä, tuoksuvaa erämaan ilmaa, ennenkuin auringon säteet alkavat vaikuttaa voimakkaammin ja ennenkuin helteisten porfyirikallioiden ja kivilohkareiden luomat varjot käyvät yhä lyhyemmiksi ja lopulta katoavat kokonaan.

Millä ilolla ja kuinka syvin henkäyksin Sirona hengitti tätä ilmaa, kun hän pitkän yön perästä, neljännen, jonka hän oli levännyt erakon ummehtuneessa luolassa, astui ulos.

Paavali istui lieden ääressä ja puuhaeli niin innokkaasti veistelytyössä, ett'ei hän huomannut Sironan tuloa. "Tuota ystävällistä miestä!" Sirona ajatteli, huomattessaan höyryävän padan tulella ja nähdessään palmun oksat, jotka Aleksandrialainen oli istuttanut luolan suun sivupuolelle suojellaksensa häntä yhä korkeammalle kohoavalta auringolta.

Hän oli jo oppinut oppaatta löytämään lähteen, josta Paavali, heidän ensi kerran tavatessaan toisiansa, oli häntä juottanut, ja hiipi sinne, soma, poltettu ruukkunen kädessä.

Paavali kyllä huomasi hänet, mutta ei ollut häntä näkevinään eikä kuulevinaan, sillä hän tiesi, että hän tahtoi peseytyä ja — olihan hän nainen — koristautua niin hyvin kuin saattoi.

Palatessaan Galliatar näytti yhtä terveeltä ja ihanalta, kuin sinä aamuna, jona Hermas salaa oli katsellut häntä. Tosin kyllä hänen sydäntänsä tuimeli, hän tunsu tosin itsensä araksi poloiseksi, mutta uni ja lepo olivat jo aikoja sitten poistaneet kaikki tuon hirmuisen yöllisen paon jäljet hänen raittiista, nuorteasta ruumiistaan, ja sallimus, joka usein on meille suosiollinen, vaikkapa näyttääkin vihaista muotoansa, oli antanut hänelle pienen surun, poistaakseen hänestä vielä suurempia.

Hänen vinttikoiransa oli kovasti sairastunut, ja näytti siltä, kuin se kärsimänsä räökkäyksen kautta olisi myöskin saanut sisällisen loukkauksen eikä ainoastaan taittanut jalkaansa.

Vilpas ja iloinen eläin vaipui voimatonna maahan, kun se koetti seisoa jaloillaan, ja kun hän koski siihen asettaaksensa sen syliinsä mukavaan asentoon ja hoidellakseen sitä, niin se vaikeroitsi tuskallisesti ja katseli valittaen ja surullisena häntä. Ruuasta ja juomasta se ei huolinut, sen kuono, joka muutoin oli kylmänkö, oli tullut kovin kuumaksi, ja kun hän oli lähtenyt luolasta, niin Jambe oli katsomatta hänen jälkeensä korahdellen jäänyt makaamaan kauniin villapeitteen päällä, jonka Paavali oli levittänyt hänen vuoteelleen.

Ennenkuin Sirona vei sille vettä samalla ruukulla, joka oli toinen hänen kestiystävänsä antama lahja, niin hän kääntyi tämän puoleen ja tervehti häntä ystävällisesti. Paavali kohotti silmänsä työstään, kiitti häntä ja kysyi, kun hän vähän ajan perästä jälleen tuli luolasta: "Kuinka voipi pikku potilaasi".

Sirona kohotti olkapäitään ja vastasi surullisesti: "Se ei juo mitään eikä edes tunne minua. Se korahtelee yhtä nopeasti kuin eilen illalla. Kunhan ei tuo eläin rukka kuolisi!"

Hän ei voinut puhua lausetta loppuun, sillä hän oli tuskallisesti liikutettu; mutta Paavali pudisti paheksuen päätään ja sanoi:

"Syntistä on noin murehtia järjettömän eläimen tähden".

"Jambe ei ole järjetöin", Sirona sanoi. "Ja jos se olisikin, niin mitä minulle jää jäljelle, jos se kuolee. Se on kasvanut isäni talossa, jossa kaikki minua rakastivat. Minä sain sen, kun se oli vaan muutaman päivän vanha, minä olen sitä hoitanut pienellä pesusienellä ja ruokkinut sen maidolla suureksi. Useinkin kuullessani penikan valittavan nousin paljain jaloin vuoteeltani sitä juottamaan. Senpä tähden se olikin minuun niin kiintynyt, kuin lapsi, eikä saattanut olla ilman minutta. Ei kukaan saata ymmärtää, minkä arvoinen toinen olento on meille. Isäni kertoi meille, kuinka hämähäkki sulostutti erään vangin elämän. Ja mitä on tuommainen ruma, mykkä eläin minun ymmärtäväiseen ja kauniiseen koiraani verraten? Kotoni olen minä menettänyt, ja täällä, täällä ajattelevat kaikki minusta mitä pahinta, vaikka en ole kellekään tehnyt mitään vääryyttä, eikä kukaan muu paitse Jambe rakasta minua".

"Mutta minä tiedän yhden, joka rakastaa kaikkia samalla Jumalallisella rakkaudella", keskeytti Paavali hänet.

"Semmoisen kanssa en minä tulisi toimeen", Sirona vastasi. "Jambe ei huolinut kestäkään muusta kuin minusta. Mitäpä minä huolisoin senlaisesta rakkaudesta, jota minun täytyy jakaa koko maailman kanssa. Sinä tarkoitat varmaankin ristiin naulittua Jumalaa? Hänen sanotaan olevan hyvä ja

auttavainen, samaa sanoo myöskin Dorothea rouva; mutta hän on kuollut, minä en näe enkä kuule häntä enkä ikävöikään semmoista, joka olisi minulle armollinen, vaan senlaista, jolle minä olisin jonkin arvoinen, jonka elämälle ja onnelle minä olisin väittämätöin".

Hiljainen kylmä väre kävi Aleksandrialaisen ruumiin lävitse, kun hän kuuli nämä sanat; hän loi samalla sääliväisyyttä ja ihmettelyä ilmaisevan silmäyksen hänen kauniisen varteensa ja kasvoihinsa, ja ajatteli: "Saatana oli ennen lankeemustaan kaunein hyvien henkien joukossa, ja hän vielä vallitsee täydellisesti tässä naisessa. Hän ei ole vielä läheskään valmis pelastukseen ja kumminkin on hänellä ystävällinen sydän, ja jos hän onkin rikkonut, niin ei hän ainakaan vielä ole turmeltunut".

Sironan ja Paavalin katseet olivat kohdanneet toisiaan, ja huoaten edellinen sanoi: "Sinä katselet minua niin sääliväisesti; jos vaan Jambe paranisi ja minun onnistuisi päästä Aleksandriaan, niin saattaisi minun kohtaloni vielä kääntyä paremmaksi".

Hänen puhuessaan oli Paavali noussut seisoaalleen, ottanut keittoastian tulisijalta ja sanoi, tarjoten sen vieraalleen:

"Ensinnäkin koettakoon tämä puuro sinulle palkita pääkaupungin nautintoja. Minua ilahuttaa, että ruoka maistuu sinusta hyvältä. Mutta sanoppa minulle: oletko tarkalleen ajatellut, mitkä vaarat syntisessä kreikkalaisessa kaupungissa uhkaavat kaunista, nuorta ja turvatonta naista? Eikö olisi parempi, että antautuisit rikoksesi seurauksien alaiseksi ja palaisit Phoebicion luo, jonka oma sinä valitettavasti olet?"

Sirona oli viime sanoja kuullessaan asettanut astian, josta hän söi, maahan ja huudahti, nopeasti ja tulisesti nousten pystyyn:

"Se ei tapahdu koskaan, ja sinä hirmuisena hetkenä, jolloin minä puoleksi nääntyneenä istuin siellä alhaalla ja pidin sinun askeleitasi Phoebicion askeleina, jumalat minulle osoittivat, kuinka minä saattaisin paeta sekä hänen että sinun ja jokaisen käsistä, joka minua tahtoisi viedä takaisin hänen luokseen. Raivoissani ja mielen häiriössä olin silloin, kun pakenin kuilun reunalle, mutta sen minkä minä silloin mielettömyydessäni tahdoin tehdä, saman tekisin vielä nytkin kylmäverisesti, niin totta kuin toivon vielä kerran näkeväni Arelaassa asuvat omaiseni. Mikä minä olen ollut ja mikä minusta on tullut Phoebicion kautta! Minusta näytti elämä päivänloistoiselta puutarhalta, jota kultaiset ristikot ympäröivät, jossa oli kristallikirkkaita lähteitä, varjokkaita puita, punaisia kukkia ja laulavia lintuja, ja hän on minulta pimentänyt valon, hämmentänyt lähteet ja taittanut kukat. Minusta nyt kaikki näyttää mykältä ja väriltömältä, ja jos minä syöksyn syvyyteen, niin ei kukaan minua kaipaa, ei kukaan surkuttele".

"Vaimo raukka", Paavali sanoi, "miehesi on kaiketi osoittanut sinulle sangen vähän rakkautta?"

"Rakkautta", Sirona nauroi, "Phoebicio ja rakkaus! Kerroinhan minä eilen, kuinka hirmuisesti hänellä oli tapana kiusata minua, kun hän päähtyneenä palasi juomingeistaan taikka kun hän heräsi voimattomuudestaan. Sitä paitse on hän tehnyt minulle semmoista, semmoista, joka on katkaissut viimeisenkin kuluneen siteen väliltämme. Tätä ei ole vielä kukaan saanut tietää minulta, ei edes Dorothea rouvakaan, vaikka hän usein on moittinut minua, kun lausuin jonkun kovan sanan miehestäni. Kyllä hänen kelpaa puhua. Jos minäkin olisin saanut sellaisen miehen, kuin Pietari on, niin ehkä olisi minusta tullut toinen Dorothea. Ihme on, enkä itsekään sitä ymmärrä, ett'en ole tullut kehnoksi tuon konnan rinnalla, joka — miksi sitä salaisin — Roomassa möi minut legaattillensa Qvintillolle, syystä että hän oli joutunut velkoihin korvia myöten ja toivoi hänen kauttansa saavansa viran koroitusta. Hän toi itse tuon vanhan miehen, joka usein oli seurannut minua, kotiin huoneesensa; mutta emäntämme, joka oli kunnan vaimo, oli kuunnellut heidän kauppaansa ja ilmoitti kaiken minulle. Se on niin halpamielistä, niin viheliäistä; minun sieluni tahraantuu jo sitä ajatellessanikin. Legaatilla ei ollut paljoa iloa sestertistään [sestertium oli roomalainen raha], eikä Phoebicio antanut syntirahoja takaisin, ja hän oli rajattomasti raivoissaan minua kohtaan, kun hänet petetyin vanhuksen toimesta lähetettiin tänne kosteikkoon. Nyt tiedät kaiken, ja neuvo minua vielä palaamaan sen miehen luo, johon kova onni minut on liittänyt. — Kuuleppas kuinka koira parka tuolla valittaa. Se pyrkii minun luokseni, mutta ei jaksa liikahtaa".

Paavali katseli häntä säälien, kun hän katosi kallionaukkoon, ja odotti kätet ristissä hänen palaamistaan.

Hän ei saattanut nähdä koko luolaan, sillä suurempi ala, jossa vuode oli, muodosti kulman kaitaisen käytävän kanssa, niinkuin viikatteen terä varren kanssa.

Sirona viipyi sangen kauvan ja hän kuuli vaan silloin tällöin muutaman hellän sanan, jolla hän koetti lohduttaa sairasta koiraan.

Silloin hän säpsähti äkkiä, sillä Sirona huudahti kovaan ja tuskallisesti.

Varmaankin vaimo raukan uskollinen kumppali oli heittänyt henkensä, ja Sirona oli luolan puolihämärässä nähnyt sen lakastuneet silmät ja käsillään tuntenut, että kuoleman kankeus ojennutti ja jäykisti sen notkeat jäsenet. Paavali ei uskaltanut mennä luolaan, mutta hän tunsi, että hänen silmänsä täyttyivät kyynelistä, ja mielellään hän olisi sanonut hänelle muutaman lohduttavaisen sanan.

Vesissä silmin Sirona viimein tuli ulos.

Paavali oli arvannut oikein, sillä hänellä oli pikku Jamben ruumis sylissä.

"Minä olen suuresti pahoillani", Paavali sanoi, "kuinka kaunis tuo pikku eläin oli!"

Sirona nyökäytti myöntäen päätään, istuutui maahan, irroitti kauniisti koristetun nauhan koiran kaulasta ja sanoi puoleksi itsekseen, puoleksi Paavalille: "nauhan on pikku Agnes neulonut sille. Minä olin itse neuvonut häntä neulaa käyttämään, ja tämä oli hänen ensimmäinen oma työnsä".

Sen jälkeen hän ojensi kaularenkaan erakolle ja sanoi: "Tämä lukko on puhtaasta hopeasta ja isäni on itse antanut sen minulle. Vilkas koira huvitti häntäkin. Nyt ei koira parka enään koskaan juoksentele".

Alakuloisena hän katseli ruumista. Sitten hän rohkaisi mieltään ja sanoi nopeasti:

"Nyt minä tahdon lähteä pois täältä. Ei mikään, ei mikään pidätä minua enää tässä erämaassa, sillä senaattorin huone, jossa minä kuitenkin olen elänyt monta onnellista hetkeä ja jossa kaikki olivat ystävällisiä minua kohtaan, on nyt minulta suljettu, vaikkapa vaan senkin tähden, että *hän* asuu siellä. Joll'et ole ollut minulle hyvä, tehdäksesi minulle pahaa, niin päästä minut jo tänään lähtemään täältä ja auta minua pääsemään Aleksandriaan".

"En tänään, en tänään missään tapauksessa", vastasi Paavali. "Ensiksi täytyy minun tietää, milloinkakin jokin laiva purjehtii Klysmaan taikka Berenikeen, ja sitten on minulla monta muuta seikkaa toimitettavana sinua varten. Sinun tulee myöskin vastata kysymykseeni, mitä aiot tehdä Aleksandriassa ja mitä sieltä on odotettavana. Lapsi parka! Mitä nuorempi ja kauniimpi sinä olet..."

"Minä tiedän kaiken, mitä tahdot sanoa minulle", keskeytti häntä Sirona. "Kaikkiialla, minne olen tullut, olen vetänyt miesten silmät puoleeni, ja lukiessani heidän silmistänsä, että minä miellytin heitä, minä iloitsin suuresti, miksi sitä kieltäisin! Moni on sanonut minulle kauniita sanoja, antanut minulle kukkia ja lähettänyt vanhoja naisia kotiini voittamaan minun suosiotani; mutta jos toinen onkin miellyttänyt minua enemmän kuin toinen, niin ei minusta koskaan tuntunut vaikealta käskä heitä pois, niinkuin tuleekin".

"Aina siihen saakka kunnes Hermas ilmoitti rakkautensa", keskeytti Paavali. "Hän on reipas veitikka..."

"Kaunis, kömpelö poika hän on, ei enempää eikä vähempää", Sirona vastasi. "Minä tein tosin ajattele mattomasti, kun päästin hänet luokseni, mutta ei minkään vestaali-neitsyen olisi tarvinnut hävetä sitä suosiota, jota minä osoitin hänelle. Minä olen viaton ja viattomaksi tahdon jäädä, jotta saattaisiin jälleen punastumatta astua isäni eteen, hankittuani pääkaupungissa kylläلتi rahaa pitkää matkaa varten".

Paavali katseli hänen kasvojansa hämmästyneenä, melkein peljästyneenä.

Hän oli siis ottanut syykseen teon, joka olikin tekemättä, ja ehk'ei senaattori olisi niin pian tuominut Sironaa, ell'ei hän olisi tehnyt väärää tunnustustaan.

Hän seisoi Sironan edessä niinkuin lapsi, joka on tahtonut aikaan saada konstikkaan teoksen, mutta on taitamattomuudesta rikkonut sen palasiksi.

Eikä hän myöskään saattanut epäillä hänen sanojensa totuutta, sillä jo kauvan aikaa oli sisällinen vakuutus selvinyt hänessä, ett'ei tämä vaimo ollut tavallinen syntinen.

Pitkään aikaan ei hän saanut sanaakaan suustaan. Viimein hän kysyi arasti:

"Mitä aiot toimiskella pääkaupungissa".

"Polykarpo", hän vastasi, "on sanonut, että siellä hyvä työ aina saapi ostajan, ja minä taidan kutoa hyvin kaunista ja kirjaella kullalla. Ehkä on tarjona paikka jossakin talossa, jossa on lapsia, niitä minä mielelläni hoitaisin päivällä. Joutohetkinä ja yöllä työskentelen ompelukehieni ääressä, ja kun olen saanut kylliksi kokoon, niin löydän kyllä jonkun laivan, joka viepi minut omaisteni luo Galliaan. Huomaatko, ett'en saata palata Phoebicion luo, ja saatatko auttaa minua?"

"Mielelläni, ehkäpä paremminkin kuin luulet", vastasi Paavali. "Vielä en saata selittää sinulle tätä seikkaa, mutta sinun ei tarvitse enää pyytää, vaan saat täydellä oikeudella vaatia minulta apua".

Sirona katseli häntä kummastellen ja kysyväisesti, mutta tämä jatkoi:

"Anna minun ensiksi viedä koira pois ja haudata se tuonne alhaalle. Minä pystytän kiven sen haudalle, että tietäisit, mihin se on haudattu. Sen täytyy tapahtua, ruumis ei saa olla täällä enää. Ota tämä kapine! Minä olen koettanut veistää sitä sinulle, sillä sinä valitit eilen, että hiuksesi joutuvat vallan epäjärjestykseen, kun ei sinulla ole kampaa; minä olen leikkaellut sinulle semmoisen luusta: kosteikon rihkamakauppialla ei ole ainoatakaan, ja minä itse olen erämaan eläin, kurja, mieletöin eläin, joka ei tarvitse kampaa. — Eikö tuolla pudonnut kivi? Varmaankin, minä kuulen ihmisten askelia. Joudu luolaan eläkä liukahda, ennenkuin huudan sinua".

Sirona vetäytyi kammioonsa, mutta Paavali otti koiran ruumiin käsivarrelleen peittääkseen sen lähenijän silmistä.

Epäröiden hän katseli ympärilleen etsien piilopaikkaa, mutta korkealta hänen päänsä päältä oli jo kaksi tarkkaa silmää huomannut hänet ja hänen keveän kuormansa, ja ennenkuin hän oli ehtinyt oikeaan paikkaan, vierähti kiviä ratisten alas pitkin luolan oikealla puolella olevaa kallionrintaa, ja samalla hyppeli hurjanrohkea mies kalliolta kalliolle, syöksi, huolimatta erakon varoittavasta äänestä, häntä kohti ja huusi läähättäen sekä vihasta ja kiukusta hehkuen:

"Se on — minä tunnen sen hyvin — se on Sironan koira. Missä on sen emäntä? Sano minulle heti missä Sirona on, minun täytyy saada tietää se!"

Paavali oli usein kirkossa katujain paikasta nähnyt senaattorin perheineen istuvan paikoillaan lähellä alttaria ja tunsu ihmetellen tämän hurjanrohkean hyppijän, joka hiukset hajallaan, silmät hurjasti hehkuvina ahdisti häntä, Polykarpoksi, Pietarin toiseksi pojaksi.

Erakolle kävi vaikeaksi pysyä tyynenä ja hämmentymättä, sillä kun hän tiesi vääryydellä saattaneensa Sironan suuren rikoksen alaiseksi, silloin kun vasten totuutta oli ilmoittanut itsensä hänen rikoskumppanikseen, niin hän tunsu ahdistusta, joka kohosi aina tuskaksi, ja lyijyraskas paino esti hänen ajatusvoimansa nopeutta.

Aluksi hän sammalsi vaan epäselviä sanoja, mutta hänen vastustajansa oli pelottavan totisena tehnyt kysymyksensä ja tarttui pikaisesti erakon karkean kaavun kaulukseen ja huusi käheällä äänellä.

"Mistä olet löytänyt koiran? Missä on..."

Äkkiä hän keskeytti, päästi Aleksandrialaisen irti, tarkasteli häntä ja kysyi hiljaa ja hitaasti:

"Olisiko mahdollista? Oletko Paavali Aleksandrialainen?"

Erakko nyökkäsi päätään myöntäen.

Silloin Polykarpo purskahti katkeraan nauruun, painoi oikean kätensä otsaansa ja huusi mitä halveksivinta inhoa ilmaisevalla äänellä:

"Siis kuitenkin! Ja tuommoisen inhoittavan apinan tähden! Mutta minä en saata uskoa, että hän on ojentanut sinulle kättänsäkään, sinulle, jonka paljas näkeminenkin jo saastuttaa".

Paavalin sydän löi hänen rinnassansa, ikäänkuin vasara alaisimeen, ja hänen korvissaan kohisi ja suhisi.

Mutta kun Polykarpo jälleen ojensi kätensä häntä vastaan, niin hän asettautui tietämättänsä atleetan asentoon, joka, valmistautuen painisille, käsillään koettelee saada tukevasti kiinni vastustajastaan, ja sanoi kumealla, syvään jymisevällä äänellä:

"Astu takaisin, muuten tässä tapahtuu jotakin, joka saattaa tulla vaaralliseksi luillesi".

Se, joka puhui tällä tavalla, oli Paavali, eikä se kumminkaan ollut Paavali, se oli Menander palaestran ylpeys, joka ei ollut koskaan sallinut kumppanin rankaisematta lausua sanaakaan, joka ei häntä kaikin puolin miellyttänyt. Ja kumminkin hän oli eilen kosteikossa hiljaisen nöyränä ja iloisen tyynenä antautunut paljoa häpeällisemmän kohtelun alaiseksi kuin tämä oli, jota Polykarpo uhkasi. Mistä tuli tänään tämä pikaisuus ja tulinen taistelunhalu?

Kun hän kaksi päivää tätä ennen oli palannut vanhaan luolaansa noutamaan viimeiset sinne piiloittelemansa kultarahat, niin hän oli tahtonut tervehtiä Stephanoa, mutta ukon egyptiläinen hoitaja oli sadatellen ajanut hänet pois, ikäänkuin saastaisen hengen, ja heiteltyt kiviä hänen jälkeensä.

Kosteikossa oli hän vasten piispan kieltoa koettanut päästä kirkkoon siellä rukoillakseen, sillä hän luuli, ett'ei etehinen, jossa kaivo oli, ja jossa parannuksentekijäin oli tapana oleskella, ollut häneltä

suljettu, mutta akoluutit olivat haukkumasanoilla ajaneet hänet pois, ja portinvartia, joka vähää ennen oli uskonut hänelle kirkon avaimen, sylki häntä kasvoihin.

Ja kumminkaan ei hänestä ollut tuntunut vaikealta vihastumatta ja valittamatta kääntyä kiusaajiinsa selin.

Kun hän oli rihkamakauppiaan pöydän ääressä ostamassa villapeitettä, ruukkuja ja muutamia muita kapineita Sironalle, niin oli eräs ohitse kulkeva presbyyteri osoittanut hänen rahojaan ja sanonut: "Saatana ei unhota omiaan".

Tällekkään ei Paavali ollut vastannut mitään, vaan oli palannut sydämessään iloisena ja kiitollisena hoidettavansa luo, ja hänen mielensä oli täytetty iloisella, jalolla ja paljon toivoa tuottavalla tunnolla siitä, että hän Kristusta seuraten sai toisen edestä kärsiä pilkkaa ja piinausta.

Mikäpä se niin teroitti hänen pikaisuutensa Polykarpoa kohtaan ja kerrassaan katkaisi hänen kärsivällisyytensä langan, joka monivuotisten kieltämyksien kautta oli yhä lujemmaksi lujentunut?

Pitkö tämä mies, joka kidutti lihaansa vapauttaakseen sielunsa sen kahleista, helpompana kärsiä sitä, että häntä soimattiin Jumalan hylkäämäksi syntiseksi, kuin sitä, että hänen persoonaansa ja mies-arvoonsa halveksimalla koskettiin? Vai lieneekö hän ajatellut sitä kaunista naista, joka luolassa kuuli ja näki hänen häpeänsä? Vai lieneekö hänen vihansa leimahtanut sentähden, että hän ei Polykarpoa pitänyt vihastuneena uskolaisena, vaan miehenä, joka röyhkeästi pilkaten astui toisen miehen tielle?

Nuorukainen ja harmaapartainen kilpataistelija seisoivat vastatusten, ikäänkuin taisteluun valmiit veriviholliset, eikä Polykarpo väistynyt, vaikka häntä, niinkuin useimpia kristityitä nuorukaisia oli kielletty osaa ottamasta nuorison paininlyöntihin palaestralla, ja vaikka hän hyvin näki, että hänellä oli voimakas ja erittäin harjaantunut mies vastustajana.

Ei hänkään ollut heikko, ja hänessä riehuva kiukku kiihdytti hänen haluaan koetella voimiaan vihatun viettelijän kanssa.

"Vain joutuin, joutuin!" hän huusi hehkuvin silmin ja puolestaan taisteluun valmiina, taivuttaen selkäänsä, ulontaen päätään eteenpäin. "Iske kiinni, sinä varmaankin olet ollut gladiaattorina taikka jonakin senlaisena, ennenkuin otit päällesi tämän likaisen puvun saattaaksesi rankaisematta yön aikana murtautua huoneisiin. Tee nyt tästä pyhästä paikasta sirkus! Ja jos sinun onnistuu tehdä loppu minusta, niin kiitän sinua siitä, sillä sen, mikä on minulle tehnyt elämän elon arvoiseksi, sen sinä olet jo tätä ennen hävittänyt. Lähemmäksi! vai onko sinusta helpompi kukistaa vaimo paran elämän onni, kuin taistella hänen puolustajansa kanssa. Käy kimppuun, sanon minä, käy kimppuun ... muuten..."

"Muuten sinä hyökkäät minun päälleni", sanoi Paavali, jonka kädet nuorukaisen puhuessa olivat vaipuneet sivuille, tyynenä ja kokonaan muuttuneella äänellä. "Ryntää päälleni ja tee minulle mitä tahdot; minä en puolusta itseäni sinulta. Minä jään alalleni, enkä tahdo taistella, sillä siinä olet osannut oikeaan kohtaan: tämä pyhä paikka ei tosiaankaan ole sirkus. Mutta Galliatar ei ole sinun eikä minun, ja kuka antaa sinulle oikeuden..."

"Kukako antaa minulle oikeuden häneen?" Polykarpo keskeytti, lähestyen hehkuvin silmin kysyjää. "Sama, joka suopi rukoilijan puhua *omasta* Jumalastaan. Sirona on *minun*, niinkuin aurinko, kuu ja tähdet ovat minun, koska ne valaisevat pimeätä polkuani ihanalla valollansa. Elämäni on minun ja *hän* on ollut minun elämäni, ja sen tähden minä rohkeana sanon, että hän on minun, oli vaikka kaksikymmentä Phoebiciota. Ja koska minä olen pitänyt ja vielä nytkin pidän häntä omaisuutenani, niin minä vihaan sinua ja heitän inhoni vasten kasvojasi; sillä sinä olet niinkuin nälkäinen jäära, joka tungeikse kukkalavalle ja nyhtää pensaasta kasvitarihurin huolellisesti hoitaman ihmekukan, joka kukkii vain kerran vuosisadassa; sinä olet niinkuin kissa, joka hiipii marmorisaliin ja tyydyttää verenhimoaan tappamalla kauniin harvinaisen linnun, minkä merimiehet ovat tuoneet kaukaisista maista. Mutta sinä tekopyhä rosvo, joka eläinten tavoin ylpeästi halveksit omaa ruumistasi ja jätät sen metsistymään, mitä tiedät sinä siitä ihanuuden lumousvoimasta, tuosta taivahan tyttärestä, joka muuten liikuttaa ymmärtämätöntä lastakin ja jota jumalatkin kunnioittavat! Sirona on minun, sillä minne hyvänsä sinä piiloittanetkin hänet, ja vaikkapa centurioni löytäisi hänet ja tahtois vaskikahleilla kiinnittää hänet itseensä, niin ei kuitenkaan kenessäkään, ei kenessäkään niinkuin minussa elä se, mikä tekee hänet Korkeimman jaloimmaksi teoksi, hänen kauneutensa kuva. Tämä käsi ei ole vielä koskaan kajonnut sinun uhriisi, ja kumminkaan ei Korkein ole antanut Sironaa kenellekään muulle niin kokonaan omaksi, kuin minulle, koska hän ei kenellekään muulle ole sitä, mitä hän on minulle, eikä kukaan muu saata rakastaa häntä niinkuin minä! Hänessä on enkelin sulo ja lapsen sydän, hän on virheetön ja puhdas, niin totta, kuin timantti on semmoinen ja joutsenen rinta ja ruusun verhiöllä kimalteleva aamukaste. Ja päästi hän vaikka tuhat kertaa sinut luokseen, ja vaikka isäni ja oma äitini ja kaikki, kaikki osoittaisivat häntä sormellaan ja tuomitsisivat hänet, niin en minä kumminkaan lakkaa uskomasta hänen viattomuuttaan. Sinä olet saattanut hänen häpeään, sinä olet..."

"Minä olen ollut vaiti, kun sinun omaisesi tuomitsivat hänet", keskeytti Paavali lämpimästi nuorukaisen puheen, "sillä minä luulin hänen olevan syyllisen, niinkuin sinä minun, ja niinkuin jokainen paljoa mielemmin uskoo toisesta pahaa, kuin hyvää, joll'eivät rakkauden siteet yhdistä heitä toisiinsa. Nyt minä tiedän, ja tiedän sen varmaan, että olemme tehneet vääryyttä vaimo paralle. Jos sen loistavan unikuvan kirkkaus, jota nimität Sironaksi, on minun syytökseni kautta himmentynyt..."

"Himmentynytkö? ja sinunko kauttasi?" ivasi Polykarpo. "Saattaako ojakonna, joka hyppää mereen, hämmentää sen kimmeltävää sinisyyttä; saattaako musta yölepakko, joka lentelee yöllä, himmentää täysikuun puhdasta valoa?"

Erakko tunsu taas vihastumista sydämessänsä, mutta hän varoi tällä kertaa paremmin itseään, ja sanoi katkerasti ja vaivoin tyynenä pysyen:

"Kuinka olikaan kukan ja linnun laita, joita ymmärtämättömät eläimet hätyyttävät? Näillä jälkimmäisillä sinä et suinkaan, luullakseni, tarkoittanut ketään poissa olevaa kolmatta henkilöä, ja nyt sanot, ett'ei minulla ole kylliksi kykyä luomaan varjoakaan sinun aurinkosi päälle. Nyt näet, että vihassasi puhut ristiin, ja sitä tulisi viisaan miehen pojan, joka varmaan vasta hiljakkoin on päässyt rheetorin koulusta, koettaa välttää. Sinä saisit katsella minua vähemmin vihaisesti, sillä minä en tahdo pahoittaa mieltäsi, vaan vieläpä antaa sinulle pahojen sanojen palkaksi hyviä, kenties parhaita, mitä milloinkaan olet kuullut: Sirona on jalo, viaton vaimo, ja kun Phoebicio ratsasti häntä hakemaan, en minä vielä ollut omilla silmilläni häntä nähnyt, enkä korvillani kuullut sanaakaan hänen huuliltaan".

Polykarpo muutti, kuullessaan nämät sanat, uhkaavan asentonsa, ja kykenemättömänä käsittämään, mutta kumminkin taipuvaisena, hyvinkin taipuvaisena uskomaan, hän huusi innokkaasti:

"Mutta lammasnahka oli kumminkin sinun ja puolustamatta itseäsi olet antautunut Phoebicion rääkättäväksi".

"Tämmöinen ruma apina", Paavali vastasi Polykarpon ääntä matkien, "tarvitsee usein selkäänsä, ja sinä aamuna en uskaltanut puolustaa itseäni, sillä ... sillä... Mutta se ei liikuta sinua. Sinun täytyy vielä muutamaksi päivää hillitä uteliaisuuttasi, ja sitten saattaisi helposti niinkin käydä, että sinä itse kiität sitä miestä, jonka pelkkä läsnäolokin jo saastuttaa — kiität yölepakkoa ja ojakonnaa..."

"Jätä se jo", Polykarpo huudahti, "ehkäpä se kiivastus, joka sinua nähdessäni heräsi haavoitetussa ja kidutetussa sydämessäni, viekoitteli minua lausumaan sopimattomia sanoja. Nyt kyllä näen, että takkuinen tukkasi ympäröipi hyvin muodostuneita kasvoja. Anna anteeksi kiivas ja väärä päällekkarkaukseni. Ollessani poissa suunniltani ilmaisin sinulle koko sieluni, ja nyt kun tiedät minkälainen on sydämeni tila, kysyn sinulta vielä kerran: Missä on Sirona?"

Polykarpo katseli Paavalia tuskallinen, innokas rukous silmissä, ja näytti kädellään vinttikoiraa, ikäänkuin tahtoen sanoa: "Täytyyhän sinun se tietää, sillä tässä on todistus".

Aleksandrialainen viivytteli vastausta, katsahti ikäänkuin sattumalta luolan suuhun päin, mutta kun hän näki holhottinsa valkean puvun vilahtavan palmun-oksien takaa, niin hän arveli, että Polykarpo, jos hän kauvemmin viipyisi tässä, huomaisi Galliattaren, ja tätä oli välttäminen.

Olipa monta syytä, jotka saattoivat hänet siihen päätökseen, että hänen tuli estää nuorukaista näkemästä Sironaa, mutta mikään näistä syistä ei silloin juotunut hänen mieleensä, ja vaikk'ei hän edes aavistanutkaan, että mustasukkaisuuden sukuinen tunne alkoi herätä hänessä, niin hän kumminkin tunsu selvälleen, että hänen olisi vastenmielistä nähdä heidän hänen silmiensä edessä vaipuvan toinen toisensa syliin ja että hän sen vuoksi lyhyesti kääntyi, otti koiran käsivarrelleen ja vastasi hänelle: "Minä kyllä tiedän, missä hän oleskelee, ja kun aika joutuu, niin sinäkin saat sen tietää. Nyt minun täytyy haudata tämä koira, ja jos tahdot, niin saat auttaa minua siinä".

Odottamatta Polykarpon vastausta hän riensi paadelta paadelle aina sille ylängölle saakka, jonka jyrkältä reunalta hän ensi kerran oli nähnyt Sironan.

Hengästyneenä nuorukainen seurasi häntä ja saavutti hänet vasta silloin, kun hän jo oli ruvennut käsillään kaivamaan maata kallion juurelle.

Polykarpo seisahtui aivan Aleksandrialaisen viereen ja toisti innokkaasti ja tulisesti kysymyksensä, mutta tämä ei katsahnut työstään, vaan sanoi, vaan yhä nopeammin kaivaen: "Palaa huomenna tähän aikaan tänne; ehkäpä silloin saatan sen sinulle sanoa".

"Täten sinä luulet pääseväsi minusta", nuorukainen huusi, "kumminkin sinä petyt minun suhteeni, ja jos petät minut sanoillasi, jotka kuuluvat niin vilpittömiltä, niin minä..."

Mutta hän ei lausunut loppuun uhkaustaan, sillä juuri silloin keskeytti täydelleen selvänä äänekäs,

ikäväivä huuto aution vuoren yksinäisen hiljaisuuden:

"Polykarpo — Polykarpo!" kaikui yhä lähempää, ja nämä huudot vaikuttivat tenhovoimalla siihen, jota ne tarkoittivat.

Suorana seisoen ja vapisten joka jäsenessään nuorukainen kuunteli kukkulalta tulevaa ääntä. Sitten hän huusi: "Se on hänen äänensä. Minä tulen, Sirona, minä tulen!" Huolimatta erakosta hän kohotti jalkaansa rientääkseen hänen luoksensa.

Mutta Paavali astui aivan hänen eteensä ja sanoi lujasti.

"Pysähdy!"

"Pois tieltä!" Polykarpo huusi raivoissaan. "Hän huutaa minua siitä piilopaikasta, johon sinä olet hänet kätkenyt, sinä kunnianhöpäisijä, pelkurimainen valehtelija. Pois tieltä, sanon minä. Etkö tahdo? Niin puolusta itseäsi sitten, sinä ilkeä ojakonna, muuten minä tallean sinut jalkojeni alle, joll'ei jalkani pelkää saastuvansa sinun myrkystäsi".

Paavali oli tähän saakka seisonut nuorukaisen kanssa vastatusten liikkumatta ja hajalla käsin, mutta lujana kuin tammen runko.

Silloin sattui häneen Polykarpon nyrkki.

Tämä isku lopetti erakon kärsivällisyyden, ja voimatta enää hallita itseään, hän huusi: "Sen saat vielä maksaa!" Ja ennenkuin kolmas ja neljäs huuto oli kaikunut Sironan huulilta, niin hän jo oli tarttunut taiteilijan solakkaan ruumiiseen ja voimakkaasti heittänyt hänet leveiden atleetillisten hartioidensa ylitse kiviselle maalle.

Tämän hurjan teon perästä hän jäi hajalla säärin, ristissä käsin ja pyörivin silmin, ikäänkuin kiinni kasvaneena seisomaan uhrinsa viereen ja odotti, kunnes Polykarpo oli tointunut ja ympärilleen katsomatta, sekä juopuneen tavoin horjuen lähtenyt, kädet takaraivoon painettuina.

Paavali katseli hänen jälkeensä, kunnes lakeuden reunalla olevat kalliot peittivät hänet näkyvistä; mutta hän ei nähnyt enää, että Polykarpo hiljaisesti valittaen, tunnotonna vaipui lähelle sitä lähdettä, jonka vedellä hänen vihamiehensä oli virvoittanut Sironan kuivia huulia.

KUDESTOISTA LUKU.

"Tällä tavalla hän herättää huomiota Damianossa, Salatielissa taikka jossakussa muussa", ajatteli Paavali, kun Sironan huuto jälleen alkoi kuulua, ja kiipesi vuorta myöten ylös hänen ääntänsä kohti nopeasti ja liikutettuna.

"Tuolta julkealta pojalta", hän jupisi itsekseen, "saamme ainakin tänään olla rauhassa, ehkäpä huomennakin; sillä hänen mustelmansa pitävät minua hänellä hyvässä muistossa. Kuinka vaikeata kumminkin on unhottaa, mitä ennen on osannut! Tuon tempun, jolla heitin hänet ilmaan, olen — kuinka pitkä aika siitä lieneekään — oppinut Delphis voimistelijalta. Vielä ei ole ytimeni kuivanut, sen näytän pojalle näillä nyrkeilläni, jos hän palaa kolmen taikka neljän kaltaisensa kanssa".

Mutta Paavalilla ei ollut pitkää aikaa jättäytyä näiden hurjien ajatuksien valtaan, sillä puolitiellä hän lähestyessään luolaa kohtasi Sironan.

"Missä Polykarpo on?" huusi hän Paavalille.

"Minä lähetin hänet kotiinsa", Paavali vastasi.

"Totteliko hän sinua?" Sirona kysyi edelleen.

"Minä annoin hänelle varmaan vaikuttavia syitä", hän vastasi vilkkaasti.

"Mutta totta kai hän palaa?"

"Täksi päivää hän on saanut tarpeeksensa. Nyt meidän täytyy ajatella sinun Aleksandrian matkaasi".

"Mutta minä huomaan nyt", Sirona sanoi punastuen, "olevani varmassa piilossa luolassasi, ja sanoithan itsekin minulle äskettäin..."

"Minä varoitin sinua pääkaupungin vaaroista", Paavali puuttui puheeseen. "Mutta sen perästä on juontunut mieleeni, että kumminkin tiedän sinulle paikan ja luotettavan suojelijan. No nyt olemme jälleen kotona. Mene nyt luolaan, sillä ehkä on kuultu sinun huutosi, ja jos muut erakot löytävät sinut täältä, niin he pakoittavat minua viemään sinut takaisin puolisososi luo".

"Minä menen heti", Galliatar huokasi; "mutta selitä minulle ensiksi — sillä minä kuulin kaikki mitä puhuitte keskenämme", — hän punastui jälleen, "mistä syystä Phoebicio luuli Hermaan lammasnahan olevan sinun, ja minkä tähden sinä itseäsi puolustamatta antauduit räähättäväksi".

"Sentähden, että minun selkäni on leveämpi kuin tuon pitkän pojan", Aleksandrialainen vastasi nopeasti. "Minä kerron sinulle kaiken, kun pääsemme rauhaan, ehkäpä jo matkustaissamme Klysmaan. Mene nyt luolaasi, muutoin saatat pilata kaiken. Nyt minä myöskin tiedän, mitä sinä kuultuasi senaattorin pojan kauniit sanat paraiten tarvitset".

"Mitä sitten?" kysyi Sirona.

"Kuvastimen", sanoi Paavali hymyillen.

"Kuinka sinä erehdyt!" vastasi Galliatar ja ajatteli, palatessaan luolaan: "Se, jota Polykarpo katselee niinkuin hän katselee minua, ei tarvitse koskaan enää kuvastinta".

Vuoren läntisellä rinteellä olevassa kalastajakylässä asui vanha juutalainen kauppias, joka meritse kuljetti Egyptiin niemimaan laaksojen sayaali-akaasiasta poltetut sydet ja joka oli jo Paavalin isän papyrustehtaille hankkinut polttoaineita kuivaushuoneita varten.

Tähän aikaan hän oli yhteisissä asioissa Paavalin veljen kanssa, ja Paavali oli itsekin tutustunut hänen kanssaan.

Kauppias oli viisas ja varakas mies ja oli, joka kerta kun hän tapasi erakon, moittinut häntä siitä, että oli paennut maailmasta, ja pyytänyt häntä pitämään hyvänänsä hänen vieraanvaraisuuttaan ja käyttämään hänen omaisuuttansa niinkuin omaansa.

Tämän miehen tuli nyt hankkia venhe ja antaa hänelle varoja lainaksi Sironan pakoa varten.

Mitä kauvemmin hän ajatteli, sitä välttämättömämmältä hänestä näytti, että hän itse seuraisi Galliatarta hankkiakseen hänelle Aleksandriassa varman paikan.

Hän tiesi saavansa mielensä mukaan käyttää veljensä äärettömiä rikkauksia, joista toinen puoli olikin hänen, ja hän alkoi silloin, ensi kerran pitkästä ajasta, iloita rikkautensa tähden.

Pian hän oli kiintynyt ajattelemaan sen asunnon sisustamista, jonka hän aikoi tarjota tuolle kauniille naiselle.

Aluksi hän ajatteli yksinkertaista porvarillista asuntoa, mutta alkoi vähitellen ajatuksissaan kaunistaa Sironalle aiottuja huoneita kiiltävällä kullalla, valkoisella ja kirjavalla marmorilla, monivärisillä syrialaisilla lattiavaatteilla ja vieläpä pakanainkin turhamaisilla teoksilla: kuvapatsailla ja hekumallisella kylvyllä.

Yhä levottomammin hän astui kalliolta kalliolle ja useinkin hän jäi edestakaisin käydessään seisomaan luolan eteen, jossa Sirona oleskeli.

Kerran hän näki vilahdukselta hänen valkoisen pukunsa, ja sen loisto saatti hänet ajattelemaan, että ehkä olisi varomatonta viedä hänet tässä puvussa koristelemattomaan kalastajakylään.

Estääkseen Phoebiciota ja Polykarpoa pääsemästä hänen jäljilleen hänen täytyi hankkia hänelle koristamaton puku sekä huntu, verhoamaan hänen välkkyviä hiuksiaan ja valkeita kasvojaan, joidenka vertaista tuskin oli pääkaupungissakaan.

Amalekilainen, jolta Paavali jo kaksi kertaa oli ostanut vuohenmaitoa Sironaa varten, asui mökissä, jonne Paavali pian saattoi ehtiä. Hänellä oli vielä muutamia drakmoja, joilla hän helposti saattoi hankkia paimenen vaimolta ja tyttäriltä sen minkä tarvitsi.

Vaikka taivas oli peittynyt utuhun, ja rasittavan kuuma etelätuuli alkoi puhaltaa, niin hän kumminkin heti lähti matkalle.

Aurinko ei enää näkynyt, mutta sen paahtava kuumuus tuntui vielä; Paavali ei kuitenkaan huolinut näistä lähenevän myrskyn enteistä.

Kiireesti ja niin hajamielisenä, että hän pienessä vara-aitassa vaihti esineet toisiinsa, hän asetti leipää, maitoastian ja muutamia taatelia luolan suun eteen, sanoi vieraallensa pian palaavansa ja kiiruhti nopein askelin ylös vuorta myöten.

Sirona vastasi hiljaisesti tervehtien eikä edes katsahtanut hänen jälkeensä, sillä hän iloitsi yksinäisyydestään, ja niin pian kuin hänen askelensa lakkasivat kuulumasta, niin hän vaipui jälleen sen uuden ja suuren tunteen aaltoilevaan virtaan, jonka Polykarpon hehkuva lemmenlaulu oli vuodattanut hänen sieluunsa.

Paavali oli viime hetkien kuluessa muuttunut Menander'iksi; mutta tuossa yksinään luolassa istuvassa naisessa, Phoebicion vaimossa, joka oli tämän muutoksen vaikuttanut, oli tapahtunut vielä suurempi muutos, kuin hänessä.

Hän oli Sirona eikä kuitenkaan Sirona.

Hän oli mielellään totellut, kun erakko oli käskenyt häntä menemään luolaan, ja olisi hänen käskemättänsäkin poistunut etsimään yksinäisyyttä, sillä hän tunsi, että jotakin suurta, harvinaista ja käsittämätöntä liikkui hänen sielussaan ja että jotain sanomatoimintaa, mutta voimakasta oli hänen sydämessään kehittynyt ja päässyt valloilleen, elohon ja liikkeesen. Ja tämä tuntui hänestä oudolta ja kumminkin rakkaalta, huolestuttavalta ja kumminkin suloiselta, tuskalliselta ja kumminkin sanomattoman viehättävältä.

Hän oli joutunut sellaiseen sielun tilaan, jommoista hän ei ollut ennen tuntenut, ja hänestä oli ikäänkuin Polykarpon puheen jälkeen uusi raikkaampi veri nopeammin olisi virrannut hänen suonissaan.

Kaikki hänen hermonsapapisivat, ikäänkuin hänen kotimaassansa kasvavan palsamihaavan lehdet, kun Rhônevirran aalloilla kiikkuva tuuli niitä koskettaa, ja hänen oli vaikea käsittää Paavalin sanoja ja vielä vaikeampi keksiä sopivia vastauksia hänen kysymyksiinsä.

Niin pian kuin hän jäi itsekseen, niin hän istuutui vuoteelleen kyynärpää polven nojassa ja pää käteen vaipuneena, ja silloin kuohui hänessä vallitsevan intohimon yhä valtavammaksi paisuva ja uhkuava tulva yli ääriensä lämpimäksi kyynelvirraksi.

Tällä tavalla ei Sirona ollut vielä milloinkaan itkenyt.

Ei mitään tuskaa, ei mitään katkeruutta sekaantunut kyynelkarpaloiden puhtaaseen, virvoittavaan nesteeseen.

Ihmekukkia, joilla oli ennen aavistamaton loisto ja ihanuus, puhkesi itkijän sielussa, ja kun vihdoinkin hänen kyynelensä herkesivät vuotamasta, niin hänen mielensä ympärystänsä tyyntyi tyyntymistään, mutta valkeni myös samalla valkenemistaan.

Hän oli sillä mielialalla, kuin ihminen, joka on kasvanut maan-alaisessa paikassa, jonne ei rahtunenkaan päivän valoa ole päässyt tunkeumaan, ja joka vihdoinkin vapauttajansa kanssa käsikkäin katselee sinistä taivasta, auringon kirkkautta sekä metsän ja nurmen tuhansia lehtiä ja kukkia.

Hän oli kurja, mutta kuitenkin samalla onnellinen nainen.

"Tämä on rakkautta", kaikui ja raikui hänen sydämessään, ja kun hän mielessään katsahti menneihin aikoihin ja muisteli niitä ihailijoita, jotka Arelaassa, kun hän vielä oli puolikuntainen lapsi, ja sitten Roomassa olivat häntä lähestyneet suloisilla katseilla ja sanoilla, niin kaikki tuntuivat hänestä varjokuvilta, joilla oli kädessä hoikat kynttilät, joiden valo surkeasti himmeni, kun Polykarpo astui esiin itse aurinko kädessä.

"Nuo ja hän!" hän mumisi itsekseen, ja hänen silmissään näkyi vaaka, jonka toisessa maljassa oli kaikki mielistely, jota hän turhamielisesti oli halunnut. Ne olivat kukin oljenkorren kaltaisia, ja ne kaikki yhteensä näyttivät keveältä lyhteeltä, joka kimmalti korkealle ilmaan, kun Polykarpo pani toiseen maljaan rakkautensa, satanaulaisen painon puhdasta kultaa.

"Ja jos kaikki kansat ja kuninkaat kokoaisivat aarteensa yhteen", hän ajatteli, "ja asettaisivat ne jalkojeni juureen, niin he eivät kuitenkaan saattaisi tehdä minua niin rikkaaksi, kuin hän on minut tehnyt; ja jos kaikki tähdet syöksyisivät toisiinsa, niin ei kumminkaan se suunnaton valopallo, joka silloin syntyisi, paistaisi kirkkaammin kuin se riemu, joka nyt täyttää sieluni. Tästä hetkestä lähtien en enää valita, tapahtui mitä tapahtui!"

Sitten hän ajatteli kaikkia entisiä kohtauksiaan Polykarpon kanssa, ja ett'ei hän koskaan ollut puhunut hänen kanssaan rakkaudesta.

Kuinka paljon vaivaa Polykarpolla lienee ollut itseänsä täten hillitessään!

Ilo täytti hänen mielensä, kun hän ajatteli, että hänkin oli puhdas ja ett'ei hän ollut Polykarpoa ansaitsematoin, ja ääretön kiitollisuus heräsi hänen sielussaan.

Rakkaus, jonka hän oli suonut tälle ainoalle miehelle, sai siivet ja kohosi yli maailman yhteisen olon ja elon ja muuttui hartaudeksi.

Syvään hengittäen hän kohotti silmänsä ja halusi osoittaa rakkautta jokaiselle luontokappaleelle ja koko luonnolle ja ikävöiden hän etsi sitä hyvää, korkeampaa voimaa, jota hänen oli kiittäminen tästä onnestaan.

Hänen isänsä oli, hänen vielä tyttönä ollessaan, kohdellut häntä ankarasti, mutta kuitenkin sallinut hänen yhtyä impien juhlakulkueesen Arelaan Venuksenjuhliissa, jonka jumalattaren puoleen kaikki naiset hänen kotiseuduillaan kääntyivät rukoillen ja uhraten, kun rakkaus oli vallannut heidän sydämensä, ja kulkea ikäistensä kanssa seppelöitynä ja kauniimmassa puvussa kaupungin katuja pitkin jumalattaren temppeleihin.

Hän koetti rukoilla Venusta, mutta silloin juohtui vähän väliä hänen mieleensä, että miehet iloisesti pilaa tehden olivat seuranneet neitosia ja että hän itse halukkaasti oli kuunnellut noita usein uudistuvia ihailun huudahduksia, oli katseillaan kehoittanut vaiti-olevia puhumaan ja hymyilyllä palkinnut äänekkäimpiä.

Tällaiseen leikkiin ei hän tänään suinkaan ollut taipuvainen ja hänen mieleensä juohtuivat ne ankarat sanat, jotka Dorothea rouva oli lausunut Venuksen palvelemisesta, kun hän kerran oli kertonut hänelle miten Arelaan asukkaat osasivat viettää juhlia.

Ja Polykarpo, jonka sydän kumminkin oli niin täynnä rakkautta, ajatteli varmaankin aivan samoin kuin hänen äitinsä, ja hän juohtui sellaisena hänen mieleensä, kuin hän meni kirkkoon vanhempainsa jäljessä, sisarensa Marthanan rinnalla ja usein hänen kanssansa käsikkäin.

Aina oli senaattorin poika luonut häneen ystävällisiä silmäyksiä paitse käydessään sen Jumalan huoneesen, jonka sanottiin olevan rakkaus itse, ja jonka tunnustajat eivät todellakaan olleet köyhiä rakkaudesta, sillä jos missään, niin ainakin Pietarin huoneessa hellä mielisuus yhdisti sydämet.

Hän muisti, että Paavali oli vähää ennen neuvonut häntä kääntymään kristittyjen ristiinnaulitun Jumalan puoleen, jossa asui sama jumalallinen rakkaus kaikkia kohtaan.

Häntähän Polykarpokin rukoili ja ehkä juuri tänä hetkenä, ja jos hän tekisi samoin, niin täytyisi heidän rukouksensa yhtyä, ja siten hän kuitenkin saattoi olla yhdistettynä siihen rakkaasen miehen, josta kaikki eroitti hänet.

Hän lankesi polvilleen, pani kätensä ristiin, niinkuin hän oli usein nähnyt kristittyjen tekevän, ja ajatteli niitä tuskia, joita tuo mies raukka lävistetyin käsin ristillä riippuessaan oli kestänyt niin kärsivällisenä, vaikka häntä viattomana kidutettiin, ja hän tunsi syvää sääliä häntä kohtaan ja sanoi hiljaan luoden silmänsä luolan matalaa kattoa kohti:

"Sinä onneton, hyvä Jumalan poika, Sinä tiedät miltä tuntuu, kun kaikki ihmiset yhtä viattomasti syyttävät, ja sinä kyllä minua ymmärrät, kun sanon, kuinka sydäntäni särkee!

"Mutta sanotaanhan, että Sinun sydämesi on kaikista sydämistä rakastavaisin, ja sen tähden Sinä varmaankin tiedät, mistä syystä minä kaikkien tuskieni ohessa kuitenkin melkein tunnen olevani onnellinen vaimo. Jumalan hengitys on kaiketi riemua ja sitä Sinä varmaankin olet tuntenut, kun Sinua piinattiin ja pilkattiin, sillä rakkaudesta Sinä olet kärsinyt.

"Sanotaan Sinun olleen kokonaan puhdas ja viaton. Minä, minä olen kyllä tehnyt monta hulluutta, mutta syntiä, oikeata syntiä en minä varmaankaan ole tehnyt! Täytyyhän Sinun se tietää, sillä Sinä olet Jumala, tunnet menneet vaiheet ja katsot sydämiin. Mutta minä tahtoisin myöskin mielelläni jäädä viattomaksi, mutta kuinka se käypi päinsä, kun minun täytyy antautua Polykarpon omaksi, kun minä kumminkin olen toisen miehen aviovaimo?

"Mutta olisinko minä siis todellakin tuon inhottavan ilkimyksen oma ja oikea vaimo, joka möi minut toiselle? Hän on sydämelleni niin outo, niin outo, kuin en olisi koskaan nähnyt häntä silmilläni. Mutta kumminkaan, usko minua, en minä hänelle toivo mitään pahaa ja olen tyytyväinen, jos vaan pääsen hänen luokseen palaamasta. Lapsena minä pelkäsin sammakoita. Muut sisarukset tiesivät tämän ja kerran veljeni Licinio pani paljaalle kaulalleni suuren sammakon, jonka hän oli saanut kiinni. Pöyristys kävi ruumiini läpi ja minä kirkaisin kovasti, sillä sammakko tuntui niin inhottavan kostealta ja kylmältä, ett'en voi sitä sanoa. Ja siltä, juuri siltä minusta on aina niistä päivistä alkaen, jotka sain elää Roomassa,

tuntunut, kun Phoebicio koski minuun, ja kumminkaan en uskaltanut huutaa, kun hän sen teki.

"Mutta Polykarpo! Olisipa hän vaan täällä ja jospa hän saisi tarttua käsiini!

"Hän sanoi, että minä olin hänen omansa, enkä niinä ole kuitenkaan koskaan kehoittanut häntä. Mutta nyt! Vaikka en mielelläni kärsi tuskaa ja kauhistun kuolemaa, niin minä varmaankin, varmaankin, jos vaara taikka tuska häntä uhkasi ja minä sillä saattaisin hänet pelastaa, antaisin valittamatta ristiin naulita itseni hänen puolestaan, niinkuin Sinä teit meidän kaikkien puolestamme.

"Mutta hänen tulisi saada tietää, että minä kuolisin hänen puolestaan, ja jos hän silloin loisi syvän, omituisen katseensa lakastuviin silmiini, niin silloin minä tahtoisin sanoa hänelle, että minä siten kiitän häntä hänen suuresta rakkaudestaan, joka on aivan toista ja ylevämpää kuin kaikki rakkaus, mitä tähän asti olen nähnyt. Sen, joka niin suuressa määrin kohoaa yli kaiken, mitä ihmiset muutoin tuntevat, sen täytyy toki, minun luullakseni, olla jumalallista. Saattaako sellainen rakkaus olla syntinen? Minä en sitä tiedä, mutta Sinä sen varmaankin tiedät, ja Sinä, jota sanotaan hyväksi paimeneksi, yhdistä meidät toisiimme taikka eroita meidät toisistamme, sen mukaan kuin on paras *hänelle*, mutta jos se käypi laatuun, niin yhdistä meidät kuitenkin, vaikkapa vaan yhdeksi ainoaksi hetkeksi. Jos hän vaan saa tietää, ett'en minä ole huono ja että Sirona raukka tahtoo olla hänen omansa, yksinään hänen, niin minä mielelläni tahdon kuolla. Sinä hyvä, hyvä paimen, ota minut myöskin laumaasi ja johda minua!"

Täten Sirona rukoili, ja hänen sisällisen silmänsä edessä leijaili ystävällisen, kauniin nuorukais-olennon kuva.

Hän oli nähnyt Polykarpon tekemän kohokuvan, "Hyvän paimenen" mallin, eikä ollut koskaan unhoittanut paimenen kasvojen lempeitä juonteita.

Niin tunnetulta ja tuttavalta se hänestä näytti, kuin hän olisi tiennyt, vaikk'ei hän sitä edes aavistanutkaan —, että hänkin puolestaan oli osallinen työn hyvään menestykseen.

Rakkaus, joka liittää kaksi sielua toisiinsa, on Homeron Okeanon kaltainen, joka virtaa ylt'ympäri maan molempia puoliskoja. Se lainehtii lainehtimistaan, kuka taitaa sanoa, mistä aaltojen alkua on etsiminen, sieltä vaiko täältä?

Dorothea rouva oli äidin ylpeydellä vienyt Sironan poikansa työhuoneeseen.

Sirona muisteli häntäkin, hänen miestänsä ja heidän taloansakin, jonka portin päällä oli kiveen hakattu lause, jonka hän joka päivä oli nähnyt makuuhuoneestaan.

Hän ei osannut lukea kreikkaa, mutta Polykarpon sisar Marthana oli usein sanonut hänelle sen merkityksen.

"Usko tiesi Herran huomaan ja luota häneen", niin kirjoitus kuului, ja nyt hän kertoi näitä sanoja ehtimiseen ja loi etehensä tulevaisuuden kuvia — kauniita unikuvitelmiä, joiden rajapiirteet muodostuivat yhä selvemmiksi, ja värit yhä loistavammiksi.

Hän näki olevansa Polykarpoon yhdistettynä, Pietarin ja Dorothean tyttärenä, asuvansa senaattorin huoneessa.

Hänellä oli oikeutta lapsiin, jotka häntä rakastivat, ja jotka hänelle olivat sangen kalliit.

Hän auttoi diakonissaa kaikissa hänen toimissaan, ja sai palkinnokseen kiitosta ja tyytyväisiä katseita.

Isänsä huoneessa hän oli oppinut käyttämään käsiään, ja täällä hän taas saattoi näyttää, mihinkä hän kelpasi. Polykarpo katseli häntä ihmetellen ja ihailen ja sanoi hänen olevan yhtä kelvollisen kun kauniinkin ja että hänestä näytti tulevan toinen Dorothea.

Sitten hän meni Polykarpon kanssa tämän työhuoneeseen ja järjesti kaikki kapineet, jotka olivat sekaisin pitkin huonetta, ja pölyytti kaikkialla, ja sen kestäessä Polykarpo silmillään seurasi hänen liikkeitään ja vihdoinkin pysähtyi hänen eteensä avaten sylinsä laajaksi — laajaksi...

Silloin hän säpsähti, painoi kätensä silmilleen ja vaipui hänen rakastavalle ja rakastetulle rinnalleen ja tahtoi kuumia kyyneliä vuodattaen kiertää kätensä armaan miehen kaulan ympäri, mutta jo raukesi suloinen unikuva, sillä luolan pimeydessä välähti valonleimaus, ja heti sen jälkeen hän kuuli kumean ukkosen jyrinän, jonka ääntä hänen asuntonsa kallioseivät hiljensivät.

Täydelleen heränneenä todellisuuteen hän kuunteli, mitä ulkona tapahtui, ja astui luolan suulle. Jo pimemi, ja mustista pilvistä, jotka mustan harsohunnun tavoin näyttivät leijailevan vuoren huippujen ympärillä, putosi maahan raskaita sadepisaraita.

Paavalia ei näkynyt missään, mutta siellä oli se ateria, jonka

Paavali oli hänelle valmistanut.

Aamiaisen jälkeen hän ei ollut nauttinut mitään; hän koetti tällöin juoda maitoa, mutta se oli piimittynyt eikä maistunut hyvältä.

Leipäpalanen ja muutamat taatelit riittivät hänelle yllin kyllin.

Kun salama ja jyriä yhä nopeammin alkoivat seurata toisiaan ja pilkko pimeää yhä pikaisemmin tunkeusi koko seutuun, niin hänet valtasi suuri levottomuus, hän työnsi ruoan syrjään ja katseli vuorelle päin, jonka huippuja milloin yö kokonaan verhosi, milloin taas liekkien meri aaltoillen ympäröitsi, niin että ne olivat selvemmin nähtävinä kuin päivällä.

Usein halkasi leimaus mustan pilvipeitteen lovisella tuliterällä rajun-nopeasti ja usein kajahteli ukkosen jyriä vaskitorven toivotuksen tavalla äänettömässä erämaassa ja levisi kumisten, räiskäen, pauhaten ja hiljeten kalliolta kalliolle.

Äkkiä näytti siltä, kuin salama ja jyriä yht'aikaa olisivat syöksyneet alas taivaasta, ja kallio, jonka syvennyksessä luola oli, vapisi.

Silloin Sirona vetäytyi kyyristyneenä ja värisevänä kalliohuoneen perimmäiseen soppeen, ja hän vavahti joka kerran, kun luolan pimeys valkeni.

Viimeinkin leimaukset alkoivat seurata toisiansa pitempien lomien perästä, ukkosen äänestä katosi sen kauhistava voima ja se taukosi kokonaan, kun myrsky ajoi raju-ilman yhä kauemmaksi etelään.

SEITSEMÄSTOISTA LUKU.

Sironan luolassa oli aivan pimeää, kauhistuttavan pimeää, ja mitä synkemmältä näytti yö, joka häntä ympäröitsi, sitä suuremmaksi kävi hänen tuskansa.

Ajoittain hän sulki silmänsä niin kiinni, kuin saattoi, sillä hänen silmissään silloin näkyi purppurankarvainen hohde, ja hän ikävöi tänä hetkenä valoa, niinkuin hukkuva rantaa.

Sitä paitse vaivasivat kaikenlaiset synkät aavistukset hänen sieluaan.

Oliko Paavali ehkä hyljännyt hänet ja jättänyt hänet oman onnensa nojaan? Oliko kenties Polykarpo raju-ilman kestäessä etsinyt kautta koko vuoren häntä löytääkseen ja pimeässä syöksynyt syvyyteen, vai oliko ehkä ukonnuoli häneen iskenyt? Entä jos luolan suun yläpuolella riippuva kalliomöhkäle myrskyn aikana irtaantuisi ja putoaisi alas ja sulkisi häneltä pääsyn ulko-ilmoihin! Silloinhan hän olisi elävältä haudattu ja hänen täytyisi nääntyä yksinäisyydessä saamatta enää nähdä häntä, jota hän rakasti, ja sanoa hänelle, ett'ei hän pettynyt luottaessaan häneen.

Vaikkapa nämä ja näiden kaltaiset ajatukset häntä hirmuisesti vaivasivat, niin hän kuitenkin rohkaisi mielensä ja halui ulos ilmaan ja tuuleen, sillä hän ei enää kestänyt luolan ummehtunutta yksinäisyyttä ja kauheata pimeyttä.

Hän oli jo saapunut luolan suulle, kun hän kuuli askeleita, jotka lähestyivät hänen piilopaikkaansa.

Uudestaan hän pelästyi.

Kukahen uskalsi sysimustana yönä kulkea kalliolta kalliolle?

Palasiko Paavali?

Oliko se hän, vai oliko se Polykarpo, joka etsi häntä!

Ikäänkuin hurmaantuneena hän painoi molemmat kädet sydämelleen; hän yritti huutaa, mutta ei uskaltanut, eikä kieli totellut häntä.

Tuskallisesti jännitettynä hän kuunteli askelten ääntä, jotka lähenemistään lähenivät suoraan häntä kohti.

Silloin yöllinen vaeltaja vilaukselta huomasi hänen valkoisen hameensa ja huusi häntä.

Se oli Paavali.

Sirona hengähti rauhoittuneena, kun hän tunsu hänen äänensä, ja vastasi hänen tervehdykseensä.

"Tällaisella säällä", erakko sanoi, "minä luulisin sisällä olevan paremman olla, kuin ulkona, sillä minä olen saanut kokea, ett'ei täällä taivas-alla ole erittäin hauska".

"Mutta täällä luolassakin", Sirona vastasi, "on ollut hirveätä. Minä olen ollut kauheasti tuskissani, sillä minä olin aivan yksinäni tässä hirmuisessa pimeässä. Jospa edes olisi ollut koirani luonani; se oli kumminkin elävä olento".

"Minä olen kiirehtinyt niin paljon kuin olen voinut", keskeytti Paavali häntä. "Mutta polut täällä eivät ole yhtä tasaisia, kuin Aleksandrian kävelypaikat kanopilaisella kadulla, ja koska minulla ei ole kolmea päätä niinkuin Kerberolla, joka makaa Serapiin jalkojen juuressa, niin olisi ollut viisaampaa, ett'en perin suurella kiireellä olisi palannut luoksesi. Myrskylintu on niellyt kaikki tähdet, ikäänkuin ne olisivat hyttysiä, ja siitä vanha vuori on niin kiukuissaan, että kyynelpurot vuotavat pitkin sen kiviposkia. Täälläkin on märkää. Mene nyt takaisin luolaan ja anna minun panna se, mitä kannan sinua varten käsivarrellani, kuivaan käytävään. Minä tuon hyviä uutisia. Huomen-iltana hämärän aikana me lähdemme liikkeelle. Minä olen hankkinut laivan, joka viepi meidät Klysmaan, ja sieltä minä itse saatan sinut Aleksandriaan. Tästä lammassahasta löydät Amalekilaisnaisen puvun ja hunnun. Jos tahdot, ett'ei Phoebicio pääse jäljillesi, niin sinun täytyy suostua vaatteuksen vaihtoon; sillä jos tuolla alhaalla asuvat ihmiset saisivat nähdä sinut, niinkuin minä äsken näin sinut, niin he luulisivat, että itse Aphrodite jälteen on noussut merestä, ja levittäisivät pian huhun siitä valkotukkaisesta kaunottaresta, joka oli näyttäytynyt heille, edemmäksi ja kosteikkoonkin".

"Mutta minä luulen olevani hyvässä piilossa täällä", Sirona vastasi. "Minä pelkään merimatkaa, ja jospa meidän onnistuisikin kenenkään hätyyttämättä saapua Aleksandriaan, niin en minä kuitenkaan tiedä..."

"Siellä minä pidän sinusta huolta, jääköön se vaan minun asiakseni", keskeytti Paavali häntä varmuudella, joka tuntui melkein kerskaamiselta ja teki Sironan levottomaksi. "Sinä tunnet tarun aasista, joka pukeutui jalopeuran taljaan; mutta onpa jalopeuroja, jotka pitävät hartioillaan aasin nahkaa taikka lampaan — onhan se yhdentekevää. Eilen kerroit minulle porvarien ihanista palatseista, joita sinä olit nähnyt pääkaupungissa, ja ylistelit niiden omistajien onnea. Sinä saat asua yhdessä tällaisessa marmoripalatsissa ja siinä vallita emäntänä, ja minä pidän huolta, että saat orjia ja kantotuolin kantajia ja vaunut, joita valkoiset muulit vetävät. Älä epäile, sillä minä en koskaan lupaa mitään, mitä en kykene täyttämään. Sade taukoaa ja minä koetan tehdä valkeata. Sinä kai olet syönyt kylliksesi? No hyvä, sitten sanon sinulle hyvää yötä. Kaiken muun jätämme huomiseksi".

Sirona oli hämmästyen kuullut erakon lupaukset.

Kuinka usein hän oli kadehtinut niitä, joilla oli sitä, mitä hänen kummallinen suojelijansa hänelle lupasi; mutta tällöin ei näissä seikoissa ollut mitään viehätystä hänen silmissään, ja sillä varmalla päätöksellä, ett'ei hän missään tapauksessa seuraisi Paavalia, jota hän alkoi epäillä, hän vastasi kylmästi hänen tervehdykseensä. "Onhan vielä huomis-iltaan monta tuntia, joiden kuluessa saatamme ajatella kaikkia näitä seikkoja".

Sill'aikaa kuin Aleksandrialainen suurella vaivalla sytytti valkeata, hän jäi jälleen yksin ja alkoi uudelleen pelätä pimeässä huoneessa.

Hän huusi Aleksandrialaista ja sanoi: "Pimeys tuskastuttaa minua suuresti. Sinulla oli tänä aamuna vielä öljyä astiassa. Sinä saatat kenties laittaa minulle lampun kuntoon; on niin kauheata olla pimeässä".

Paavali otti heti savi-astian käteensä, repi rievun kuluneesta nutustaan, väänsi sen kokoon, pani sen sydämeksi rasvaiseen nesteeseen, sytytti sen hitaasti viriävästä tulestaan ja antoi Sironalle tämän yksinkertaista yksinkertaisemmän lampun käteen, sanoen:

"Tämä saapi nyt tehdä virkaansa, Aleksandriassa minä hankin lamppuja, jotka ovat paremman näköisiä, ja ovat etevempien taiteilijain tekemiä".

Sirona asetti lyhdyn vuoteensa päänpuolelle erääsen kallioseinän syvennykseen ja heittäysi sitten vuoteelleen.

Samoin kuin valo säilyttää pois petoeläimet, samoin se myöskin karkoittaa pelon ihmisten leposijoilta, ja se poisti kaikki huolestuttavat ajatukset Galliattaresta.

Selvään ja rohkeasti hän katseli asemaansa ja päätti, ett'ei hän lähtisi luolasta eikä uskoutuisi erakon haltuun, ennenkuin oli nähnyt ja puhutellut Polykarpoa. Tiesihän tämä, mistä hänen tuli etsiä häntä, ja varmaankin, hän ajatteli, Polykarpo jo olisi palannut hänen luokseen, joll'ei raju-ilma ja tähdetön yö olisi

tehnyt mahdolliseksi kulkea kosteikosta vuorelle.

"Huomenna minä näen hänet jälleen ja silloin minä avaan sydämeni hänelle ja annan hänen lukea sielustani, niinkuin kirjasta, ja joka sivulla ja rivillä hän on tapaava oman nimensä. Minä sanon hänelle, että minä olen rukoillut 'hyvää paimenta', ja kuinka hyvää se on tehnyt minulle, ja että minä tahdon olla kristitty nainen, niinkuin hänen sisarensa Marthana ja hänen äitinsä. Dorothea rouva on varmaan iloitseva suuresti, kun hän saapi kuulla tämän, *hän* varmaankaan ei ole voinut uskoa minun langenneen, sillä hän on aina pitänyt minua rakkaana, ja lapset, lapset..."

Pienet iloiset olennot näkyivät hymyilevinä hänen sisällisen silmänsä edessä, ja hänen huomaamattansa muuttuivat hänen ajatuksensa unelmiksi, ja ystävällinen uni koski kepeällä kädellään hänen sydäntänsä ja puhalteli jokaisen surun varjon hänen sielustaan.

Hymyillen ja surutonna hän nukkui kuin lapsi, jonka kepeästi suljettuja silmiä suojelus-enkelit suutelevat, ja sill'aikaa hänen kummallinen suojelijansa milloin käänteli kostean tulisijansa savuavia puita, ja puhalteli, kasvot punaisina, sammuvia hiiliä, milloin taas käveli levottomana edes takaisin, ja joka kerta kun hän kävi luolan suun ohitse, hän pysähtyi ja loi ikävöivän silmäyksen valoon, joka tunkeusi Sironan kalliohuoneesta.

Paavali ei ollut päässyt oikein omaan oloonsa takaisin sen jälkeen, kun hän oli lyönyt Polykarpon maahan.

Hetkeäkään hän ei ollut katunut työtään, sillä hän ei tullut ajatelleeksikaan, että syöksyminen pyhän vuoren teräskovaan kallioon koskisi kovemmin kuin areenan hiekalle kaatuminen.

Hän arveli tuon julkean veitikan yllin kyllin ansainneen, että hän siten ajettiin pois. Kukapa antoi tälle paremman oikeuden Sironaan kuin hänelle, Paavalille, joka oli pelastanut hänen henkensä ja ottanut suojellakseen häntä?

Hänen suuri kauneutensa oli heidän ensimmäisestä kohtauksestaan saakka tehnyt syvän vaikutuksen häneen, mutta mikään saastainen ajatus ei liikkunut hänen sydämessään, kun hän katseli häntä mielihyvällä ja liikuttetuna kuunteli hänen lapsellista puhettaan. Vasta Polykarpon sydämen purkaus oli hänenkin sydämeensä viskannut kipinöitä, joista mustasukkaisuus ja suru siitä, että hänen täytyi jättää Sirona toiselle miehelle, puhalsi kalvaavan tulen.

Hän ei tahtonut jättää tätä naista toiselle, hän tahtoi vielä edeskinpäin pitää huolta hänestä; Sironan tulisi häntä, ainoastaan häntä kaikesta kiittää.

Sentähden hän antautui viivyttlemättä ruumiineen, sieluineen hänen pakoan valmistamaan.

Raju-ilman kuumuus, salama ja jyrinä, tulvaileva sade ja yön pimeys eivät pidättäneet häntä, ja hyppiessään läpimärkänä, väsyneenä, vaaran-alaisena kalliolta kalliolle ja hapuillessaan eteensä, hän ajatteli ainoastaan häntä, ja kuinka saattaisi varmimmin viedä hänet Aleksandriaan ja siellä hankkia hänelle kaikkea sitä, mikä naiselle saattaa olla mieleistä.

Hän itse ei mielinyt mitään, ei rahtustakaan itselleen, vaan kaikki, mitä hän ajatteli ja mielti, koski vain sitä ja yksinomaisesti vain sitä, mitä hän saattaisi tehdä hänen hyväkseen.

Laitettuansa hänelle lampun kuntoon ja sytytettyään sen Paavali jälleen näki hänet ja hämmästyti värähtelevän liekin valaisemien kasvojen kauneutta.

Muutamia harvoja silmänräpäyksiä hän oli saanut katsella häntä; sitten hän oli kadonnut ja Paavalin täytyi jäädä yksikseen sateiseen yöhön.

Rauhattomana hän kulki edes takaisin, ja yhä voimakkaammin alkoi hänessä liikkua halu vielä kerta nähdä lampun valossa hänen kasvojaan ja hänen valkoista käsivarttaan, joka oli ojentunut lamppua ottamaan, ja tämä halu alkoi yhä nopeammaksi jouduttaa hänen sydämensä sykintää.

Joka kerran kun hän kulki luolan ohitse ja huomasi valon hänen huoneestaan, niin hän tunsu kiihkeän halun hiipiä sisään ja vielä kerran katsella häntä.

Hän ei ajatellut rukousta ja ruoskimista, jotka olivat hänen vanhoja keinojansa syntisiä ajatuksia poistamaan, mutta hän koetti keksiä seikkaa, joka tekisi hänet syyttömäksi omissa silmissään, jos hän astuisi hänen luoksensa.

Silloin hän tuli ajatelleeksi, että oli kylmä ja että Sironan luolassa oli lammasnahka. Tätä hän tahtoi käydä noutamassa, vaikka oli luvannut olla lammasnahkaa käyttämättä, ja jos hän sitä tehdessään näkisi hänet, niin mitä sitten?

Kun hän oli astunut luolan suusta sisään, niin sisällinen ääni kehoitti häntä kääntymään ja sanoi hänelle, että hän vaelsi väärää tietä, kun hän hiipi varpaillaan, niinkuin rosvo; mutta heti seurasi puolustava vastaus: "Senhän teen sen vuoksi, ett'ei hän heräisi, jos hän nukkuu".

Ja tästä hetkestä saakka katosivat arvelemiset kokonaan; sillä hän oli jo tullut siihen paikkaan saakka, jossa Sironan makuuhuone kalliokäytävän lopulla aukeni.

Tuossa hän makasi kovalla vuoteellaan uneen vaipuneena ja lumoavan kauniina.

Synkkä pimeys vallitsi ylt'ympäri ja pienen lampun heikko loiste valaisi ainoastaan pienen osan tätä kurjaa ja viheliäistä asumusta; mutta pää, kaula ja käsivarret, joita se valaisi, näyttivät loistavan omituisessa valossa ja suurentavan ja pyhittävän lampun himmeän liekin valovoimaa.

Hengittämättä Paavali oli polvillaan maassa ja hän loi silmänsä järkähtämättöminä ja yhä suuremmalla ikävöimisellä uinailevan naisen suloiseen kuvaan. Sirona uneksi.

Hänen päänsä, jota kullankeltaiset hiukset ympäröivät, lepäsi karkealla kasvi-alustalla ja hänen vienosti rusottavat kasvonsa olivat kääntyneet luolan kattoon päin. Hänen keveästi suljetut huulensa liikauttivat hiljalleen ja myöskin liikkui hänen taivutettu käsivartensa ja hänen valkoinen kätensä, joka loistaen lampun täydessä valossa osaksi oli hänen kiiltävillä hiuksillaan osaksi hänen otsallaan.

"Sanoiko hän jotakin?" kysyi Paavali ja painoi ohimoitaan niin kovasti eräasen kallion särmeään, kuin hän olisi tahtonut estää yhä nopeammin virtailevaa vertansa vuotamasta hänen houraileviin aivoihinsa. Hänen huulensa liikkuvat jälleen. Oliko hän kumminkin sanonut jotakin? Kenties hän oli huutanut häntä?

"Se ei ollut mahdollista, sillä makasihän hän; mutta hän tahtoi sen uskoa ja uskoikin ja hiipi yhä lähemmäksi häntä, kumartui hänen ylitsensä ja kuunteli niitä vienoja ja jo säännöllisiä hengenvetoja, jotka kohottivat hänen rintaansa, ja sillä välin hän itse töin tuskin saattoi hengittää. Hän ei enää voinut hillitä itseään, vaan kosketti partaisilla huulillaan ensin hänen valkoista käsivarttaan, jonka hän unissaan veti pois; mutta sitten hän loi silmänsä hänen huuliinsa ja hänen kahteen hammasriviinsä, joita huulet vain osaksi peittivät, ja vastustamattomalla voimalla valtasi hänet halu saada suudella tätä suuta."

Vavisten hän kumartui hänen puoleensa ja oli jo tyydyttämäisillään halunsa, kun hän, ikäänkuin äkillisen näyn pelästyttämänä, peräytyi ja käänsi silmänsä nukkujan punaisista huulista hänen käteensä, joka lepäsi hänen otsallaan.

Lampun valo kuvastui Sironan sormessa olevaan kultaiseen sormukseen ja valaisi kirkkaasti onyksiä, johon oli leikattu Antiokhian kaupungin suojeleusjumalattaren Tykhen kuva, pallo pään päällä ja Amalthean sarvi kädessä.

Uusi, outo liikutus valtasi erakon, kun hän näki tämän kiven.

Vapisevin käsin hän tarttui rikkinäisten vaatteidensa rinta-aukkoon, hapuili sen sisäpuolella ja veti vihdoin esiin pienen rautaisen ristin ja sen sormuksen, jonka hän oli vetänyt Hermaan äidin kylmästä kädestä. Tämä kultainen sormus ympäröitsi onyksiä, jossa oli nähtävänä juuri sama kuva, kuin Galliataren kädessä olevassa sormuksessa.

Erakolta putosi nauha kalleuksineen; molemmin käsin hän tarttui takkuiseen tukkaansa, huohti tuskallisesti ja mainitsi useita kertoja Magdalenan nimeä, ikäänkuin hänellä olisi ollut jotakin anteeksi pyydyttävää häneltä.

Sitten hän huusi ääneensä Sironaa, ja kun hän kovasti pelästyneenä heräsi, niin hän kiihkeästi kysyi häneltä: "Kuka on antanut sinulle tuon sormuksen?"

"Phoebicio lahjoitti sen minulle", Galliatar sanoi. "Hän sanoi, että hän oli monta vuotta sitten saanut sen lahjaksi Antiokhiassa ja että suuri taiteilija on leikannut kuvan. Mutta minä en huoli siitä enää, ja jos se sinua miellyttää, niin saat sen".

"Heitä se luotasi", Paavali huusi; "se ei tuota sinulle onnea".

Sitten hän ponnisteli kootakseen voimiaan ja meni pää kumarruksissa ulos, laskeusi kostealle kalliolle tulisijan eteen ja huusi:

"Oi Magdalena, sinä puhtahin! Glycerasta olet sinä tullut pyhäksi marttyyriksi ja sinä olet löytänyt taivahan tien, ja minullakin oli Damaskus-päiväni, ja minä rohkenin nimittää itseäni Paavaliksi, mutta nyt — mutta nyt?"

Epätoivon valtaamana hän löi otsaansa ja valitti: "Kaikki, kaikki turhaan!"

KAHDEKSASTOISTA LUKU.

Kehnoja luonteita liikuttaa vain pintapuolisesti se äärettömän syvä tuska, jota sielu tuntee kadotettuaan toivon itsestään; mutta mitä kovemmin sellainen tuska kohtaa jotakuta, sitä varmemmin se vaikuttaa puhdistavalla voimalla häneen, joka sitä saapi maistaa.

Paavali ei enää ajatellut tuota ihanaa, nukkuvaa naista.

Hirmuisten sieluntuskien kiusaamana hän makasi kovalla kalliolla ja tunsu, että hän oli turhaan taistellut.

Kun hän oli ottanut Hermaan synnin ja rankaistuksen ja häpeän niskoilleen, niin hänestä oli näyttänyt siltä, kuin hän olisi vaeltanut Vapahtajansa tietä.

Mutta nyt?

Hän oli semmoisella mielellä kuin kilvanjuoksija, joka lähellä määräpaikkaansa kompastuu kiveen ja lankee maahan'.

"Jumala katsoo aikomusta eikä tekoa", hän jupisi, "yhden tekevää on mitä minä olen rikkonut Sironaa vastaan, mitä en. Kun minä kumarruin hänen ylitsensä, niin olin täydellisesti joutunut pahan valtaan ja Hänen verivihollisensa liittolainen, Hänen, jolle olen lupautunut ruumiineni sieluineni. Mitä hyödyttää minua pakoni maailmasta ja tämä toimetoin elämäni erämaassa? Se, joka aina välttää taistelua, saattaa kyllä kerskata viimeiseen hetkeensä saakka olleensa voittamatonna, mutta onko hän kuitenkaan sankari? Sen, joka keskellä maailman taistelua ja hyörimistä pysyy taivahan tiellä, eikä anna tunkea itseänsä syrjään polultansa, sen on voittopalmu; mutta minä, minä vaellan yksinäni eteenpäin, ja jos poika taikka nainen, jotka minua matkallani kohtaavat, uhkaavat tahi kutsuvat minua, niin minä heti unohdan päämääräni ja astun sukkelaan synnin suohon".

"Ei niin, täällä en minä saata päästä siihen, mihin pyrin! Mutta miten sitten, miten sitten? Valaise minun mieleni, oi Herra, ja sano minulle, mitä minun on tekeminen!"

Näin ajatellen hän nousi, lankesi polvilleen ja rukoili hartaasti.

Kun hän viimeinkin sanoi amenen, niin hänen päätänsä kuumoitti ja hänen kielensä oli ikäänkuin kuivunut.

Pilvet olivat hajaantuneet; ainoastaan lännessä ne näkyivät mustina möhkinä. Aika-ajoin leimahteli kaukaisia salamoita ilman rannalla ja valaisivat liekeillään vuoren piikkistä huippua. Kuu oli noussut, mutta sen vähenevää puoliskoa peittivät usein mustat, nopeasti ohitse kulkevat pilvet. Huikaisevan kirkkaat leimaukset, heikko valo ja täydellinen pimeys vaihtelivat hurjan nopeasti, kun Paavali vihdoinkin nousi ja meni lähteelle juomaan ja jäähdyttämään otsaansa raikkaalla vedellä.

Kulkiessaan eteenpäin kiveltä kivelle hän ajatteli itsekseen, että hänen, ennenkuin alkoi uuden elämän, täytyi antautua ankariin katumusharjoituksiin. Mutta millaisiin?

Jo hän seisoi tuon lähteen vieressä, jota kalliot ympäröivät kaikilta puolin, ja kumartui juodakseen, mutta ennenkuin sen vesi kostutti hänen huuliaan, niin hän nousi jälleen ylös, sillä juuri sen tähden että hänen oli jano, hän ei tahtonut juoda.

Nopeasti, melkein kiivaasti hän kääntyi selin lähteeseen, ja saatuaan tämän pienen voiton itsestään, tyyntyi hänen raivoisasti riehuva sydämensä hiukan.

Pois, pois täältä erämaasta ja pyhältä vuorelta hän halusi ja mitä mieluisimmin hän olisi heti lähtenyt avaraan maailmaan.

Minne hänen oli pakeneminen? Olihan se saman tekevää, sillä hän etsi vain kärsimystä, ja kärsimystähän kasvoi kuin rikkaruohoa kaikilla teillä.

Kenen käsistä sinä itsesi pelastaisit? Tämä kysymys kaikui kaikumistaan hänessä, niinkuin hän olisi huutanut sen itse Ekhon asuntoon. Eikä vastaus kauvan viipynyt.

"Sinä pakenet itse itseäsi. Sinun oma itsesi on sinun vihollisesi, ja mihin erämaahan tahansa sinä kätkeytynetkin, niin se on seuraava sinua, ja helpompi on sinun eritä omasta varjostasi kuin siitä".

Hän sai mielessään täydelleen tuntea oman voimattomuutensa ja viime hetkien suuren liikutuksen perästä hän vaipui synkkään alakuloisuuteen.

Uupuneena, raukeana ja inhoten itseään ja elämää hän istuutui kivelle ja ajatteli täydelleen selvällä mielellä viime päivien ja hetkien tapauksia.

"Kaikista hulluista, joita minä olen tavannut", hän ajatteli, "olen minä mennyt pisimmälle narrimaisuudessa, ja sen kautta olen aikaan saattanut sellaisen häiriön, jota en millään muotoa voi saada entiselleen, vaikka olisin viisaskin, joksi minä kuitenkin yhtä vähän saatan tulla kuin muuttua kilpikonnaksi tahi Phoenix-linnuksi. Minä kuulin kerran kerrottavan erakosta, joka, koska on kirjoitettuna, että pitää haudata kuolleensa, ja koska hänellä ei ollut ruumista haudattavana, löi kuoliaaksi erään matkamiehen, voidakseen täyttää tätä käskyä. Aivan samalla tavalla kuin hän olen minä nyt tehnyt, sillä säästääkseen toiselta suruja ja ottaakseni toisen rikoksen niskoilleni minä olen syössyt viattoman naisen onnettomuuteen ja itse saattanut itseni syntiä tekemään. Niin pian kuin päivä koittaa, minä menen kosteikkoon ja tunnustan Pietarille ja Agapitolle kaiken, mitä olen tehnyt. He rankaisevat minua ja minä tahdon rehellisesti olla apuna, ett'ei minulle anneta anteeksi mitään niistä katumusharjoituksista, joita he minulle määräävät. Mitä vähemmin itse säästän itseäni, sitä mielemmin säästää minua iankaikkinen Tuomari".

Hän nousi ja katseli tähtien asentoa, ja huomattessaan, ett'ei aamuun enää ollut pitkä aika, hän valmistautui palaamaan Sironan luo, joka ei enää hänen silmissään ollut muuta kuin onneton nainen, jolle hänellä oli paljon pahaa hyvitetävänä, mutta samalla hän kuuli kovan valittavan äänen aivan läheltään. Ehdottomasti hän kumartui ottamaan kiveä käteensä aseeksi ja kuunteli.

Hän tunsu kaikki lähteen läheisyydessä olevat kalliot, ja kun tämä omituinen valitus-ääni toistamiseen kuului, niin hän huomasi, että se tuli paikasta, jossa hän usein oli levännyt, sillä suuri kallionlaakka ulottui lujan graniittipatsaan tukemana kauaksi muusta kivistä ja soi keskipäivälläkin suojaa auringon säteitä vastaan, jolloin ei missään muualla löytänyt jalankaan levyistä siimestä.

Kenties oli joku haavoitettu eläin vetäytynyt tämän katoksen alle, joka kelpasi sateen suojausiksi.

Varovaisesti Paavali astui eteenpäin.

Silloin kuului voihkaminen kovempaan ja tuskallisempaan kuin ennen, ja — ei epäilystä, se oli ihminen, joka täällä valitti.

Nopeasti erakko heitti pois kiven, lankesi polvilleen ja löysi pian kuivalla maalla, kivilohkareen alla, tämän piilopaikan perimmäisessä sopukassa liikkumattoman ihmisruumiin.

"Ehkäpä se on paimen, johon ukonnuoli on iskenyt", hän ajatteli kosketellessaan sairaan kiharaista päätä ja hermottomasti alas riippuvia voimakkaita käsiä.

Kun hän sitten oli nostanut hiljaan valittavan sairaan ruumiin pystyyn ja asettanut hänen päänsä leveään rintansa nojaan, niin lemusi hänen hiuksistaan hienon öljyn haju häntä vastaan, ja kauhea aavistus heräsi hänessä. "Polykarpo!" hän huudahti kietoen kätensä lujemmin sairaan ruumiiseen, jolloin se, jota hän täten oli puhutellut, liikkui ja jupisi hiljaan muutamia epäselviä sanoja, mutta kumminkin Paavalille kylläksi lujaan ja selvään, sillä hän tiesi jo aavistaneensa oikein.

Ääneensä huudahtaen hän sulki syliinsä nuorukaisen voimattoman ruumiin, nosti hänet käsivarsilleen, kantoi hänet kuin lapsen lähteen partaalle ja asetti jalonsa kostealle nurmikolle.

Polykarpo vavahti ja aukaisi silmänsä. Jo koitti aamu, itäisellä ilmanrannalla olevia kevyitä pilviä alkoi ympäröidä ruusunpunaiset reunat, ja päivä poisti synkän verhon luonnon muodoista ja väreistä.

Nuorukainen tunsu erakon, joka vapisevin käsin pesi hänen takaraivossaan olevaa haavaa. Silloin ilmaantui Polykarpon silmiin tulinen loiste, ja ponnistaen viimeiset voimansa hän työnsi hoitajansa luotaan.

Paavali ei peräytynyt, vaan otti tämän sysäyksen uhrilta vastaan ikäänkuin tervehdyksen tahi lahjan ja ajatteli: "Niin, jospa sinulla olisi väkipuukko kädessäsi, niin en menisi luotasi".

Taiteilijan haava oli kauhean iso ja syvä, mutta veri oli juossut hänen kiharoihinsa ja painunut kiinteän siteen tavoin avonaiseen suoniin.

Vesi, jolla Paavali pesi hänen takaraivoansa, saattoi haavan uudestaan vuotamaan verta, ja voimakkaasti sysättyään vihamiestään Polykarpo vaipui tunnotonna hänen syliinsä.

Vaalea aamunkoite enesi verettömien kasvojen kalpeutta, jotka lakastunein silmin olivat erakon sylissä.

"Hän kuolee", Paavali jupisi ja katseli kuolontuskassa, läähättäen ja apua etsien, laaksoon ja ylös vuorelle.

Aamuruskosta hehkuvana, säteilevän tuoksun ympäröimänä kohosi hänen silmänsä edessä majesteettillinen vuori, jolla Herra on kivitauluihin kirjoittanut lain kansalleen ja kaikille kansoille, ja Paavalista tuntui siltä, kuin hän olisi nähnyt Moseksen jättiläishaamun ylhäisimmällä huipulla ja kuin hänen suustaan olisi kuulunut vasken tavoin kaikuvana tuo käskyistä ankarin: "Elä tapa" vihaisella voimalla häntä kohti.

Paavali painoi kätensä kasvoihinsa ja piti äänettömän epätoivon valtaamana uhriaan sylissään.

Hän oli ummistanut silmänsä, sillä hän ei uskaltanut katsoa nuorukaisen vaaleita kasvoja eikä vuortakaan, mutta tuon ylhäältä tulevan äänen vaskinen sointi kajahteli yhä edelleen ja suureni suurenemistaan; liikutuksesta melkein mieletönnä hän kuuli sisällisellä korvallaan yhä vain tuon peloittavan lauseen: "Elä tapa", ja sitten toisen: "Elä himoitse lähimmäisesi emäntää", ja sen jälkeen kolmannen: "Elä tee huorin", ja viimeksi neljännen: "Elä pidä muita jumalia minun edessäni".

Joka rikkoo yhden ainoan näistä käskyistä, se on kirottu, ja hän oli nämä kaikki rikkonut, rikkonut orjantappuraista, autuaasen elämään vievää polkua kulkiessaan. Äkkiä ja hurjasti hän kohotti kätensä korkealle taivasta kohti ja katsoi syvään hengittäen ylöspäin vuorelle. Mitä se oli?

Sinai vuoren kukkulalla, jolta pharanilaiset vahdit tavallisesti tarkastelivat ympäristöä, liehui vaate vihollisten lähenemisen merkinä.

Hän ei siinä erehtynyt.

Kun hän tällöin vaaran uhatessa kokosi ajatuksensa ja sai takaisin ajatus- ja miettimiskykyänsä, niin hän huomasi, että vuorelta kuuluva ääni, joka mahtavasti aaltoillen tunki hänen korvaansa, syntyi siitä vaskilevystä, jota vartia löi varoittaakseen kosteikon porvareita ja erakoita.

Oliko Hermas palannut? Olivatko Blemmyiläiset kiertäneet hänet? Miltä puolelta nuo saaliinhimoiset joukot lähestyivät? Uskaltaisiko hän jäädä uhrinsa luo, vai vaatiko hänen velvollisuutensa, että hän käyttäisi voimakkaita käsiään turvattomien uskolaistensa puolustukseksi.

Kysyväisesti ja tuskallisesti hän katseli nuorukaisen vaaleita kasvoja ja silloin hänet valtasi syvä, haieka sääliväisyys.

Kuinka kaunis tämä nuori ihmistaimi oli, jonka hänen kova kätensä oli taittanut! Ja näitä ruskeita kiharoita oli vielä eilen äidin käsi hyväillen silitellyt!

Erakon silmät täyttyivät kyneleistä, ja hellästi kuin isä hän kumartui vaaleiden kasvojen yli ja painoi kepeän suudelman hermottoman nuorukaisen verettömille huulille.

Iloinen väristys kävi läpi hänen ruumiinsa, sillä Polykarpon suu ei ollut kylmä ja nyt — nyt liikahda hänen kätensä ja nyt? Todellakin! Jumalan kiitos! nyt hän jälleen avaa silmänsä.

"Minä en olekaan murhamies!" riemuitsivat tuhannet äänet Paavalin sydämessä. Sitten hän ajatteli: "Minä vien hänet hänen vanhempiansa luo kosteikkoon — ja sitten riennän ylös veljien luo!"

Silloin vaskilevyn ääni kajahti vielä voimakkaammin, ja pyhän erämaan hiljaisuutta häiritsi missä ihmisäänät, missä torven toivotus ja missä taas kumajava ulvominen. Näytti siltä kuin joku taikavoima olisi luonut sielut mykkiin kallioihin ja suonut niille äänen, ja kuin pauhu ja ääni olisi vastavirtaa juoksevan puron tavoin virrannut ylöspäin vuoren kaikkiin rotkoihin ja soliin.

"Liian myöhään!" erakko jupisi, "jospa edes voisin, jos vaan tietäisin!..."

"Hoi, hoi, hurskas Paavali hoi!" näillä sanoilla kimakka nais-ääni, joka näytti tulevan ylhäältä ilmasta, iloiten ja riemuiten keskeytti epäröivän miehen tuumimisen. "Herma elää, Herma on jälleen täällä! Katso vuorelle päin. Siellä liehuu lippu, sillä hän on varoittanut vartioita. Blemmyiläiset hyökkäävät tänne, hän lähettää minut sinua etsimään. Sinun pitää rientämän siihen vahvaan torniin, joka on Oikotien solan länsipuolella. Rivakasti! Heti paikalla! Kuuletko? Hän käskee sanoa sitä sinulle. Mutta mies, joka on sinun helmassasi, onhan se — onhan..."

"Se on Polykarpo", Paavali huusi, "sinun isäntäsi poika on kuolemaisillaan. Riennä alas kosteikkoon ja sano senaattorille, sano Dorothea rouvalle..."

"Minulla on nyt muuta tehtävää", paimentyttö keskeytti häntä. "Herma lähettää minut Gelasion,

Psoeen ja Dulaan luo kutsumaan heitä, ja jos minä menisin alas kosteikkoon, niin minut salvattaisiin huoneesen eikä päästettäisi enää takaisin vuorille. Kuinka on tuon poika paran käynyt? Mutta saman tekevä. Tänä on sinulla muutakin tehtävää kuin istua ja valittaa reiän tähden, jonka senaattorin poika on saanut päähänsä. Ylös torniin, minä sanon, ja jätä hänet siihen tahi vie hänet ylös uuteen pesäsi ja jätä hänet kultasesi hoidettavaksi".

"Sinä perkele!" Paavali huusi ja tarttui kiveen.

"Jätä hänet siihen", Mirjam huusi. "Minä ilmaisen Phoebiciolle, missä *hän* piilee, joll'et tee niinkuin Hermas on käsenyt. Nyt kutsun toisia, tornin luona tapaamme toisemme jälleen. Kunhan et vaan viipyisi liian kauvan valkoverisen seuralaisesi luona, sinä hurskas Paavali, sinä pyhä Paavali!"

Ääneensä nauraen hän heittäytyi, ikäänkuin ilman kantamana, kalliolta kalliolle.

Aleksandrialainen katseli vihaisena hänen jälkeensä; mutta hän huomasi, ett'ei hänen neuvonsa ollut huono, nosti haavoitetun hartioilleen ja kantoi hänet nopeasti luolaansa.

Ennenkuin hän oli ehtinyt perille, niin hän kuuli askeleita, kovan, tuskallisen huudahduksen ja muutamaa hetkistä myöhemmin Sirona seisoi hänen rinnallaan ja huusi intohimoisessa tuskassa: "Niin, se on hän! Ja tämmöisenä, ja tämmöisenä! Mutta eläähän hän, sillä jos hän olisi kuollut, niin silloin teidän Jumalanne, rakkauden Jumala olisi niin helytymätön, niin kova, niin julma, silloin olisi, silloin olisi..."

Hän ei saattanut jatkaa, sillä kyöneleet tukahuttivat hänen äänensä ja Paavali meni nopeasti, kuuntelematta hänen valitustaan, hänen sivutseen, astui luolaan, asetti tunnettoman sairaan Sironan vuoteelle ja sanoi, kun Sirona heittäytyi polvilleen ja painoi huulensa nuorukaisen hervottomaan käteen, vakavasti, mutta ystävällisesti:

"Jos rakastat tätä nuorukaista, niin lakkaa valittamasta. Hänen päänsä on eilisestä saakka pahasti haavoitettu. Minä olen pessyt hänen haavansa. Sido sinä nyt se huolellisesti ja jäähdytä sitä raikkaalla vedellä. Sinä tiedät, missä lähde on. Jos hän toipuu, niin hiero hänen jalkojaan ja anna hänelle leipää ja muutama pisara viiniä; sitä sekä öljyä — sillä sinä tarvitset valoakin — löydät pienestä luolan viereisestä kellarista".

"Minun täytyy mennä veljien luo, ja ell'en huomiseksi tule takaisin, niin jätä poika paran hoitaminen hänen äidilleen. Sano hänelle myöskin, että minä, Paavali, vihoissani olen lyönyt tämän haavan, ja että hän, jos mahdollista, antaisi minulle anteeksi, hän ja Pietari. Anna myöskin sinä minulle anteeksi, minkä minä olen sinua vastaan rikkonut, ja jos minä kenties kaadun siinä taistelussa, joka on odotettavana, niin rukoilkaa, ett'ei Herra liian kovasti käy tuomiolle minun kanssani, sillä minun syntini ovat suuret ja raskaat".

Tällä hetkellä tunki torventoitotuksen ääni luolan sisimpiin soppiin.

Sirona säpsähti ja huudahti: "Se on roomalainen tuba [sotatorvi]; minä tunnen sen äänen; Phoebicio kulkee tästä ohitse!"

"Hän tekee velvollisuutensa", Paavali keskeytti häntä. "Vielä yksi asia. Minä näin tänä yönä sinun sormessasi sormuksen, onyksin".

"Tuolla se on", Sirona vastasi ja näytti luolan sisintä soppea, missä se oli maan mullassa.

"Anna sen olla siellä", Paavali pyysi, kumartuen vielä kerran sairaan yli suudellakseen hänen otsaansa, kohotti ikäänkuin siunaten kätensä Galliatarta kohti ja syöksyi ulos.

YHDEKSÄSTOISTA LUKU.

Kaksi tietä kulki kosteikosta vuoren yli meren rantaan. Molemmat kävivät syviä kivisiä rotkoja myöten, joista toista sanottiin Oikotien solaksi sen vuoksi, että matkustaja sen kautta pikemmin pääsi matkansa perille, kuin toista parempaa tietä, joka kulki toisessa vuoren solassa ja joka sopi kuormajuhtien kuljettavaksi.

Oikotien sola päättyy puoliväliin vuoren korkeutta tasaisella vuorilakealla, jota länsipuolella rajoittaa jyrkkärinteiset kalliot.

Mainitulle aholle oli nelistahkoisista punaisista kivistä rakennettu torni, jonne erakot tavallisesti vetäytyivät vihollisten hyökkäyksiä pakoon.

Tämän linnoituksen, niin parannuksentekijät kerskaten nimittivät tornia, asema oli taitavasti valittu, sillä sen huipusta saattoi nähdä sekä Oikotien solaa kosteikkoon saakka, että myös raakkueläimillä peitetyn erämaan suikaleen, joka oli läntisen rinteiden puolella, pyhän vuoren ja meren rannan välillä, meren sinivihreät aallot ja kaukana, Afrikan rannalla olevan vuorijonon.

Kaikki, mikä läheni tornia, olipa se sitten likempää tahi kauempaa, saatettiin sieltä huomata, ja tielle päin oleva kallionrinne, jolla torni yleni, oli niin jyrkkä ja sileä, että pääsy sen huipulle erämaan asukkaistakin näytti mahdottomalta, vaikka he muuten paljain jaloin ja jäntevin käsin kiipesivät vuorille, joita vuorikauriin ja shakalin täytyi kiertää.

Helpommin pääsi paikalle vuoren toiselta kyljeltä, ja tätäkin puolta suojellakseen he olivat sinne rakentaneet sangen lujan muurin. Tämä ympäröitsi sitä tasankoa, jolla linna oli, hevosen kengän muotoisena, jonka hokit päättyivät Oikotien solan rinteeseen.

Niin sieventelemättömästi ja koristelemattomasti rakennus oli kyhäelty, että se enemmän näytti luonnon muodostamalta, kuin ihmiskäden tekemältä. Vielä enemmän kesken-eräiseltä ja kömpelötekoiselta se näytti sen kautta, että tällä muurin muotoa tavoittelevalla kiviläjällä oli joukko suuria ja pieniä graniittipaasia ja kivenliuskoja, joita erakot olivat koonneet sinne, vierittäöksensä ja lingotaksensa niitä hyökkäävien rosvojen päälle.

Olipa kallioon, muurin ympäröimän lakeuden sisäpuolelle, hakattu vesisäiliökin, joka aina huolellisesti vedellä täytettiin.

Moiset varokeinot olivat tarpeen, sillä erakkoja uhkasi vaara kahdelta puolelta.

Ensiksikin ismaelilaisten saracenilaislaumojen puolelta, joiden nopeat ryövärijoukot ryntäsivät vuorelle ja kosteikkoon idästäpäin, tehden hyökkäyksiä ja ryöstäen ja taas paeten, sekä toiseksi Blemmyiläisten puolelta, jotka asuivat Egyptin ja Nubian maanviljelykselle sopivain seutujen rajalla olevassa erämaassa ja erittäin Punaisen meren ja Niililaakson välisellä alastomalla vuorella.

Keveillä ruuhillaan he kuljeskelivat meren poikki ja levisivät sitten heinäsiirkain tavalla vuorelle. Ne vähäpätöiset varat ja hätätarpeeksi säästetyt rahat, joita turvattomat erakot pitivät kätkeytyneinä luolissansa, olivat tuon tuostakin saaneet Blemmyiläiset sinne houkuteluuksi, vaikka Pharan'issa kyllä oli roomalainen linnue, joka kuitenkin tavallisesti sitten vasta ilmaantui ryöstöpaikoille, kun vihollinen niukkoine saaliineen jo aikojä oli mennyt tipotiehensä.

Muutamia kuukausia tätä ennen oli tapahtunut se hyökkäys, jossa nuolenkärki haavoitti vanhan Stephanon, ja kaikki puolin oli syytä toivoa, ett'eivät nämät raa'at rosvoet pian palaisi, sillä kosteikon roomalaisen manippelin johtaja, Phoebicio, oli toimellinen ja valpas sotapalveluksessaan, ja vaikk'ei hänen kokonaan onnistunut suojella erakkoja vaarasta, niin hän oli kumminkin ajanut Blemmyiläisiä takaa, jotka hänen lähestyessään olivat lähteneet pakoon, ja estänyt heitä pääsemästä varalla oleviin veneisinsä.

Vähän matkan päässä rannasta, meren ja vuoren välisellä erämaan suikaleella, syntyi tappelu raakalaisten ja Roomalaisten välillä, joka päättyi siten, että edelliset perinpohjin hävisivät, ja oli syytä toivoa, että tällaiset kokemukset olisivat erämaan pojille varoitukseksi. Mutta jos heitä tätä ennen helposti hillittävä ahneuden himo oli saattanut retkeilemään meren poikki, niin tällä kertaa sitä vastoin kaikista velvollisuuksista pyhin: velvollisuus kostaa isien ja veljien runsain määrin vuodatettua verta, pakoitti heitä ryhtymään uuteen hyökkäykseen panemalla kaikki voimansa liikkeelle.

Sen ohessa he koettivat menetellä mitä suurimmalla varovaisuudella ja kokosivat nuoren miehistönsä salassa oleviin laaksoihin rantavuorien pitkän jonon taakse.

Ensimmäisenä pimeänä yönä heidän oli määrä kulkea sen kaidan merenpoukaman poikki, joka oli heidän ja Petraean niemimaan välillä, ja kun edellisenä päivänä, auringon laskiessa, taivaalle kohosi raskaita ukonpilviä, jotka rajusti valoivat tulta ja vettä ja himmensivät loppukuun, niin he lykkäsivät veneensä ja lauttansa vesille ja olisivat varmaan ehtineet rantaan, vuorelle ja kosteikkoon, vuoren kukkulalle asetettujen vartiain huomaamatta, jotka olivat vetäytyneet suojakaton alle raju-ilmaa pakoon, joll'ei eräs mies olisi varoittanut erakkoja, ja tämä mies oli Hermas.

Totellen Paavalin käskyä nuorukainen oli ottanut mukaansa kolme ystävänsä kultarahoista ja muutamia leipiä, ja varustautunut nuolella ja joutsella, ja, isänsä luolan edustalta hiljaa lausuttuaan nukkujalle jäähyväiset, lähtenyt Raithuun. Ilmielin, tuntien voimansa ja miehuutensa ja ylpeänä siitä vaikeasta, mutta sotamieheksi aikovalle sopivasta toimesta, joka oli hänen tehtäväkseen uskottu, sekä iloisesti päättäen sen suorittaa, vaikka henkensä alttiiksi panemalla, hän riensi eteenpäin kirikkaan

kuutamon valossa.

Missä tie polveili sinne tänne, tehdäksensä vuorelle nousun mahdolliseksi noille karaistuille erämaan vaeltajille, siinä hän poikkesi siitä ja kiipesi oikopäätä kukkulalta kukkulalle, ylös ja alas. Tasaisella kentällä hän riensi eteenpäin ikäänkuin olisi ollut vainoojia hänen kintereillensä.

Auringon noustua hän nautti vähän einettä, sitten hän kiiruhti taas eteenpäin, vaikka puolipäivän helteinen aika oli käsissä ja hänen jalkansa vaipuivat löyhään hiekkaan, meren rannalla kulkiessaan.

Näin innokkaasti pyrkien matkansa perille ei hän ajatellut Sironaa eikä kulunutta elämäänsä, vaan ainoastaan meren toisella puolella olevaa vuotta ja Blemmyiläisiä, ja kuinka hän paraiten saattaisi vakoilla heitä ja, saatuaan heidän aikeistaan tiedon, jälleen voisi palata meren rannalle ja omaistensa luo.

Kun hän viimein väsymistään väsyi, ja puolipäivän paahde tuli yhä rasittavammaksi, ja kun veri alkoi aina runsaammin tunkeutua hänen sydämeensä ja sukkelammin tykyttää hänen ohimoissansa, niin hän kokonaan lakkasi ajattelemasta, eikä häntä ajanut eteenpäin muu kuin toivo ehtiä mitä pikaisimmin ensimmäisen päämääränsä perille.

Kolmannella hetkellä jälkeen puolen päivän hän näki kaukaa Raithun palmut, ja virkistyneenä hän riensi niitä kohden.

Ennenkuin aurinko oli mennyt maillensa, hän oli ilmoittanut Paavalin mainitsemille erakoille, että Aleksandrialainen epäsi heidän kutsumuksensa ja aikoi pysyä edelleen pyhällä vuorella.

Sitten Hermas läksi valkamaan, sopiaksensa paikkakunnan kalastajien kanssa veneestä, jota hän tarvitsi.

Sill'aikaa kun hän keskusteli erään vanhan amalekilaisen merimiehen kanssa, joka mustasilmäisen poikansa kera laitteli verkkojansa, läheni kaksi ratsastajaa lähenemistään lahtea, jossa suurehko kuormalaiva oli pienempien alusten keskellä ankkurissa.

Kalastaja osoitti laivaa sanoen: "Se odottaa Petrasta tulevaa karavaania. Tuo dromedaarin selässä istuja on keisarin suuri sotaherra, Pharan'issa olevien Roomalaisten päällikkö".

Hermas näki silloin Phoebicion ensi kerran, ja kun tämä ratsasti suoraan päätä häntä ja kalastajaa kohden, niin hän pelästyi.

Jos hän nyt olisi noudattanut ensimmäistä ajatustaan, niin hän olisi heti kääntynyt takaisin ja lähtenyt pakoon; mutta hänen kirkas silmänsä oli jo kohdannut centurionin väsyneen ja samalla väijyvän katseen, ja häveten itseänsä hän jäi seisomaan, pani käsivarret ristiin rinnallensa ja odotti ylpeänä ja jäykkänä Gallialaista, joka seuralaisineen ratsasti suoraan häntä kohti.

Talib, joka ennen oli nähnyt nuorukaisen hänen isänsä vieressä, tunsi hänet ja kysyi, joko hän oli kauvemman aikaa ollut täällä, vai nyt hiljakkoinko hän oli tullut alas vuorelta.

Hermas vastasi hänelle totuudenmukaisesti ja huomasi silloin, ett'ei centurioni häntä etsinyt.

Kokonaan rauhoittuneena ja vähän uteliaana hän aikoi katsella centurionia, ja hymy heräsi hänen huulillensa, kun hän näki, että laiha vanhus pitkällisestä ja nopeasta ratsastamisesta uupuneena tuskin voi enää pysyä satulassa, ja kun hän sitä paitsi tuli ajatelleeksi, että tämä viheliäinen ukko oli kukoistavan ja eloisan Sironan puoliso.

Vähintäkään katumusta tuntematta siitä, että oli tunkeutunut tämän, vastapäätänsä seisovan miehen, huoneesen, hän antautui mielellään sen vallattomuuden valtaan, jonka Phoebicion näkeminen hänessä oli herättänyt, ja kun tämä kysyi, oliko hän matkallansa tavannut valkeahiuksista vaimoa, jolla oli ontuva vinttikoiria muassa, niin hän vastasi vaivoin pidättäen nauruaan:

"Olen kyllä! Semmoisen vaimon näin ja hänen vinttikoiriansakin, mutta eipä se luullakseni ontunut".

"Missä sinä kohtasit hänet?" Phoebicio kiivaasti kysyi. Hermas punetui, sillä nyt hän oli pakoitettu valehtelemaan, ja olihan mahdollista, että hän väärällä ilmoituksella saattoi vahingoittaa Sironaa. Sentähden hän ei heti antanut mitään varmaa vastausta, vaan kysäsi: "Onko vaimo tehnyt jonkin rikoksen, kun te ajatte häntä takaa?"

"Kauhean rikoksen", Talib vastasi; "Hän on tämän herran vaimo ja on..."

"Mitä hän on rikkonut, se koskee vain minua", Phoebicio jyrkästi keskeytti seuralaistansa. "Minä toivon, että tämä poika on tarkemmin nähnyt, kuin sinä, joka Sironana pidit parkuvan ailalaisen lesken, joka kantoi lasta sylissänsä, ja juoksi karavaanin perässä. — Mikä on nimesi, nuori mies?"

"Hermas", hän vastasi; "ja kuka sinä sitten olet?"

Gallialainen oli juuri vastaamaisillaan kiukkuisesti, mutta malttoi kumminkin ja sanoi: "Minä olen keisarin centurioni ja kysyn sinulta, minkä näköinen oli tapaamasi vaimo, ja missä hänet kohtasit?"

Sotilaan vihaisesta katseesta ja hänen oppaansa sanoista Hermas älysi, ett'ei paenneella Sironalla ollut mitään hyvää odotettavana, jos hän saataisiin kiinni, ja koska hän ei suinkaan tahtonut auttaa hänen vainoojiansa, niin hän vastasi pikaisesti, laskien vallattomuutensa valloilleen: "Enhän kumminkaan liene tavannut häntä, jota te etsitte; sillä hän, jonka minä näin, ei millään muotoa saata olla tämän miehen vaimo, sillä hän saattaisi hyvin olla tämän lapsenlapsikin. Hänellä oli kullankeltaiset hiukset ja rusottavat kasvit, ja koiraa, joka häntä seurasi, hän nimitti Jambeksi".

"Missä tapasit hänet?" centurioni huusi.

"Kalastajain kylässä, vuoren juurella", Hermas vastasi. "Hän astui ruuheen, ja pois päin hänen matkansa kulki". "Pohjoiseenko?" Gallialainen tutkaisi. "Niin luulen", Hermas vastasi, "mutta en tiedä sitä, sillä minulla oli kiire, enkä saattanut lähemmin tarkastaa häntä".

"Koettakaamme siis vangita hänet Klysmassa", Phoebicio huusi Amalekilaiselle. "Olisipa tässä kirotussa erämaassa vaan hevosia!"

"Neljä päivänmatkaa", Talib vastasi arvelevaisesti, "eikä toisella puolen Elim'iä ole vettä saatavana ennenkuin vasta Moseksen kaivolla. Jospa vaan saisimme hyviä dromedaareja..."

"Ja vaikka vaan saisittekin", Hermas puuttui puheeseen, "niin ei sinun, centurioni hyvä, pitäisi edetä kauaksi kosteikosta, sillä tuolla toisella puolen kuuluvat Blemmyiläiset kokoontuvan, ja minä lähdän itse sinne vakoilemaan, niin pian kuin pimenee".

Synkistyneenä Phoebicio loi silmänsä maahan. Hänellekin oli sanoma saapunut siitä, että erämaan pojat varustautuivat uuteen hyökkäykseen, ja ärtyneellä, mutta päättävällä äänellä hän huusi Amalekilaiselle, kääntyen selin Hermaaseen:

"Sinä saat ratsastaa yksinäsi Klymaan ja koettaa vangita häntä; minä en tahdo enkä saata laiminlyödä virkaani viheliäisen vaimon vuoksi".

Hermas katseli poistujia ja nauroi iloisesti nähdessään heidän katoavan eränsen majataloon.

Ennen merelle lähtöänsä hän pani maata nuotalle kalastusveneeseen, jonka hän ukolta oli vuokrannut Alexandrialaisen antamalla kultarahalla, ja vahvasti ruumistansa pitkällä ja sikeällä unella.

Kuun noustessa hän herätettiin käskynsä mukaan, ja hän auttoi poikaa, joka seurasi häntä ja osasi hoitaa purjeita ja peräsintä, lykkäämään hiekassa olevaa venettä vesille.

Piakkoin hän kiiti, vienon tuulen ajamana, veden kimmeltävällä kierällä, ja hän oli niin raittiilla ja iloisella mielellä, kuin nuori kotka on, kun se lähtee pesästään ja ensi kerran levittää voimakkaat siipensä lentoon.

Hän olisi tahtonut huutaa ilosta tuntiessaan hänelle aivan uutta riemullista vapautta, ja poika, joka piti perää, pudisti kummastuneena päätänsä, kun hän näki Hermaan, tosin kyllä tottumattomasti, mutta ravakkailla vedoilla soutavan hänen haltuunsa jätetyillä airoilla.

"Hyvä tuuli käy", hän huusi erakolle, kääntäessään purjetta jalusnuoralla; "kyllä pääsemme eteenpäin sinun soutamattasikin. Säästä sinä vaan voimiasi".

"Kyllä niitä on runsaasti, eikä siis tarvitsekaan niitä säästellä", Hermas vastasi ja taivuttihen uudestaan voimakkaasti soutuaksensa.

Puolitiessä hän levähti, ja hänen ihastellessaan kuun kuvaa, joka loisti veden kirkkaassa kuvastimessa, johtui hänen mieleensä Pietarin pihatanner, jota sama hopeainen loiste valaisi, kun hän ikkunasta nousi Sironan luo. Tuon ihanan valkokätisen naisen kuva ilmaantui hänen sieluhunsa ja alakuloinen, ikävöivä tunne alkoi hiipiä hänen mieleensä.

Hän huohti vienosti kerran ja toisenkin, mutta kun hänen rintansa kolmannen kerran tuskallisesti kohosi, niin hän muisti matkansa tarkoituksen ja murretut kahleensa ja löi airon lappeella vallattomasti veteen niin, että se pirskahti korkealle, ja kasteli veneen ja hänet itsensä, pudotessaan alas kimaltelevana timanttisateena. Hän alkoi jälleen liikuttaa airoja ajatellen, että hänellä oli parempaakin tehtävää, kuin ajatella naista.

Hänen olikin helppo kokonaan unohtaa Sirona, sillä seuraavina päivinä ei mikään sotilas-elämän

tarjooma mielenliikutus jäänyt häneltä kokematta.

Tuskin kahden tunnin kuluttua siitä, kun hän oli lähtenyt Raithusta, hän astui toisen maan-osan manterelle ja löydettyänsä piilopaikan veneellensä, hän hiipi heti vuorelle, vakoillaksensa Blemmyiläisiä.

Jo ensimmäisenä päivänä hän joutui sattumalta siihen laaksoon, johon he kokoontuivat, ja kolmantena hänen onnistui, sitten kun häntä oli useita kertoja nähty ja vainottu, ottaa vangiksi ja viedä muassaan eräs vihollisen soturi, joka oli lähetetty vakomaan.

Hän sitoi hänet lujasti ja sai kovilla uhkauksilla häneltä monta tietoa.

Viholliset, jotka nyt olivat kokoontuneet ryöstöretkeä varten, olivat monilukuiset, mutta Hermas uskalsi toivoa ennättävänsä heitä ennen, sillä hänen vankinsa ilmaisi hänelle paikan, jonne he olivat vetäneet veneensä maalle hiedan ja kivien alle kätköön.

Pimeän tultua erakko läheni veneellään paikkaa, josta kuljettiin meren poikki, ja kun Blemmyiläiset pimeänä myrskyisenä yönä lykkäsivät ensimmäisen veneensä vesille, niin Hermas purjehti vihollisten edellä, nousi maalle suuren vaaran alaisena vuoren läntisen rinteiden juurella ja riensi Sinaille varoittamaan tähystyspaikan pharanilaisia vartioita.

Ennen auringon nousua hän saapui vuoren huipulle, jonne oli sangen vaikea kiivetä, herätti huolettomasti vartiapaikoiltaan lähteneet tähystäjät, ja ennenkuin nämät vielä ennättivät nousta vahtipaikoilleen kohottamaan lippuja ja lyömään vaskirumpua, hän jo kiirehti jälleen alas laaksoon päin isänsä luolalle.

Hermaan lähdettyä, Mirjam oli alati kuljeskellut Stephanon luolan ympäristöllä ja joka päivä aamuisin, puolipäivän aikana ja iltaisin tuonut vanhukselle vettä; hän oli jatkanut tätä tointaan sittenkin, kun uusi, ikävä ja äreä hoitaja oli tullut Paavalin sijaan. Hän eli juurista ja siitä leivästä, jota sairas hänelle antoi, sekä makasi yönsä syvässä ja kuivassa kallion kolossa, jonka hän jo aikoja sitten oli tuntenut.

Ennen auringon nousua hän lähti vuoteeltaan täyttääksensä sairaan kiviastian vedellä ja puhellaksensa Stephanon kanssa Hermaasta.

Hän oli aina nöyryä auttamaan vanhusta, koska hän niin monesti, kuin hän tuli hänen luoksensa, sai kuulla hänen huultensa lausuvan hänen poikansa nimeä, ja tämä oli aina iloissaan hänen tulostansa, koska hän aina antoi hänelle tilaisuuden puhua Hermaasta.

Useiden viikkojen kuluessa vanhus oli niin tottunut antautumaan hoideltavaksi, että hän piti paimentyön avuliaisuuden hyvänä, ikäänkuin se olisi ollut aivan itsestään selvää; mutta tämä ei koettanut milloinkaan selvittää itselleen, mistä syystä hän niin mielellään palveli vanhusta. Stephano olisi haikeasti kaivannut häntä, jos hän vaan olisi jäänyt tulematta, ja tytölle oli lähteellä käynti ja vanhuksen kanssa keskusteleminen käynyt tarpeeksi, vieläpä aivan välttämättömäksi pakoksi, sillä hän ei tietänyt vielä, elikö Hermas, vai oliko Phoebicio surmannut hänet Mirjam'in kanteen johdosta.

Kenties Paavali oli sepittänyt kaiken, mitä Stephano kertoi hänelle poikansa vakoimisretkestä, säästääksensä potilasta ja vähitellen totuttaaksensa häntä pitämään poikaansa kadotettuna; ja kuitenkin hän aivan mielellään uskoi, että Hermas oli elossa, ja kun hän myöhään illalla poistui luolan lähietäältä ja taas täytti sairaan astian, ennenkuin aurinko vielä oli nähtävissä, niin hän teki sitä sen vuoksi, että hän arveli tuon kadonneen, takaisin palatessaan, ennen kaikkia muita käyvän isänsä luona.

Hän ei hetkeksikään saanut täydellistä lepoa, sillä jos putoava kivi, läheneväin askelten ääni tahi jonkun eläimen huuto keskeytti erämaan hiljaisuuden, niin hän meni piiloon ja kuunteli sitä tykyttävän sydämin; mutta tätä hän ei tehnyt niin paljon siitä syystä, että hän pelkäsi isäntäänsä Pietaria, jonka luota hän oli karannut, vaan paljoa enemmän sen vuoksi, että hän odotti saavansa kuulla sen miehen askelet, jonka hän oli antanut hänen vihollistensa käsiin, mutta jota hän kuitenkin yöt päivät tuskallisesti ikävöitsi.

Aina lähteen viereen pysähtyessään hän kasteli kankeita hiuksiansa, saadaksensa ne sileiksi, ja pesi kasvojansa niin innokkaasti, kuin jos hän olisi voinut tämän kautta hieroa ihonsa mustan värin kokonaan pois. Ja kaikkea tätä hän teki hänen vuoksensa, ja miellyttääksensä häntä hänen palatessansa yhtä paljon, kuin tuo kosteikossa asuva valkeanverinen vaimo, jota hän yhtä tulisesti vihasi, kuin hän intohimoisesti rakasti Hermasta.

Viimeöisen raju-ilman aikana oli sadepuro virrannut vuoren huipulta alas hänen lymyapaikkaansa ja karkoittanut hänet sieltä.

Läpimärkänä, suojattomana ja katumuksen, tuskan sekä ikävän vallassa hän oli hypellyt kiveltä kivelle ja milloin minkin kallion alta etsinyt suojaa ja lepoa.

Hänen vaeltaessaan oli häntä myös houkutelut puoleensa se valon hohde, joka pilkoitti hurskaan Paavalin uudesta asunnosta, ja hän oli nähnyt sekä tuntenut Aleksandrialaisen, mutta tämä ei huomannut häntä, sillä syviin ajatuksiin vaipuneena hän istui kyykistyneenä maassa tulisijansa vieressä. Hän tiesi siis, missä tämä seurakunnan yhteydestä eroitettu erakko asui, jota hän oli usein Stephanolta kysellyt ja josta hän sairaan valitusten ja hämäräin viittausten kautta oli saanut tietää, että verivihollisensa Sirona oli hänetkin kietonut pauloihinsa ja saattanut hänet turmioon.

Kun kointähden loiste alkoi sammua, niin Mirjam läheni Stephanon luolaa. Hänen sydämensä oli täynnä kyyneliä, mutta hän ei kuitenkaan kyennyt huuhtomaan pois hätäänsä ja tuskaansa lievittäville itkupisaroilla, ja hänet täytti kokonaan se harras toivo, että hän saisi täällä maahan vaipua ja kuolla ja siten päästä vapaaksi näistä tuskista, jotka lepoa suomatta häntä vaivasivat.

Oli vielä liian varhaista häiritä vanhusta. Mutta kumminkin! Hänen täytyi saada kuulla sananen, vaikkapa kovakin ihmisen suusta, sillä hänen henkeänsä huumaava villittymisen tunne ja hänen sydäntään painava yksinäisyyden haikeus ahdistivat häntä kovin tuskallisesti.

Hän seisoj jo luolan suulla, kun hän kuuli kiviä vierivän alas korkealta hänen yläpuoleltansa sekä ihmis-äänien huutavan.

Hän säpsähti ja kuunteli liikkumatta, kaula kurotettuna sekä ruumis jännitettynä, mitä ylhäällä liikkui. Sitten hän äkkiä huudahti ääneensä riemusta, niin että hänen huutonsa kaikui kauas, ja syöksi kädet korkealle kohotettuina vuorta ylös, alaspäin astuvaa matkamiestä vastaan.

"Hermas, Hermas!" tyttö huusi hänelle riemuiten, ja hänen sydämensä päiväkirjas ilo kuvastihe niin valoisana ja puhtaana tässä huudossa, että myötäsointuiset sävelet kaikuivat nuorukaisen sielussa, ja hän tervehti tyttöä iloisesti.

Sillä tavalla ei Hermas vielä milloinkaan ollut tervehtinyt häntä, ja hänen äänensä sointu virvoitti hänen tuskastunutta sydänparkaansa, niinkuin raikas juoma, jonka hellä käsi kohottaa janoon nääntyvän huulille.

Runsas riemastus ja ylenpaltinen kiitollisuus, jommoista hän ei ollut koskaan ennen tuntenut, loihen hänen sieluunsa, ja sen vuoksi, että Hermas oli hänelle niin hyvä, häntäkin halutti näyttää, että hänkin saattoi tarjota jotakin vastalahjaa siitä ystäväyydestä, jota Hermas oli hänelle osoittanut.

Sen tähden olivat Mirjamin ensi sanat seuraavat: "Minä olen aina pysynyt isäsi läheisyydessä ja tuonut hänelle vettä varhain ja myöhään niin paljon, kuin hän on tarvinnut".

Tyttö punehtui näin kehuessaan itseänsä hänelle ensi kertaa; Hermas taasen huudahti:

"Siinä sinä olet hyvin tehnyt, ja minä olen sinua siitä muistava. Sinä olet vallatoin, narrimainen olento; mutta minä luulen, että se, jolle sinä tahdot hyvää tehdä, voikin sinuun luottaa".

"Koetappas sitä!" Mirjam huusi ojentaen kätensä hänelle.

Hermas tarttui hänen käteensä ja sanoi vetäen häntä muassaan: "Kuuletkos vaskirummun ääntä? Minä olen käskenyt tuolla ylhäällä olevia vartioita olemaan varoillansa; Blemmyiläiset ovat tulossa. Onko Paavali isäni luona?"

"Ei ole; mutta minä tiedän, missä hän oleskelee".

"Sinun täytyy lähteä häntä kutsumaan", keskeytti häntä nuorukainen. "Häntä ensin, sitten Gelasiota, Psoesta ja Dulasta ja kaikkia katumuksentekijöitä, jotka vaan löydät. Heidän pitää kaikkien mennä Oikotien solan vieressä olevaan linnoitukseen. Minä tuon sinne nyt isänikin; mutta riennä ja näytä, että sinuun saattaa luottaa".

Viimeisiä sanoja lausuaan hän syleili tyttöä vyötäisistä; mutta tämä pujahti häneltä kainosti karkuun ja riensi pois huutaen: "Minä vien sanan kaikille".

Ulkopuolella sitä luolaa, jossa hän toivoi löytävänsä Paavalin, hän tapasi Sironan, mutta ei pysähtynyt hänen luokseen, vaan tyytyi siihen, että nauraen huusi hänelle hurjia herjaussanoja.

Hän aavisti löytävänsä Aleksandrialaisen lähimmän lähteen luona ja kiirehti sinne, kutsui häntä ja riensi edemmäksi luolasta luolaan, levitellen sanomaa Hermaan käskyläisenä ja hänen nimessään.

KAHDESKYMMENES LUKU.

Oikotien solan partaalla olevan kömpelötekoisen muurin takana olivat koolla nuo kummalliset miehet, jotka olivat jättäneet elämän huveineen ja tuskineen, velvollisuuksineen ja iloineen, jotka olivat kääntyneet selin siihen yhteiskuntaan ja perheeseen, jonka jäsenenä olivat olleet, paetakseen erämaihin ja siellä, vapaaehtoisesti luovuttuaan kaikista muista harrastuksista, pyrkiäkseen päämäärää kohti, joka ulottui toiselle puolen tätä elämää.

Äänettömässä erämaassa, kaukana maailman viettelevistä äänistä, heidän varmaankin oli muka helpommin onnistuva kuolettaa lihalliset halunsa, irtautua lihan kahleista ja siten kohottaa synnin sekä lihan kautta tomuhun kiinnitetty inhimillinen luontonsa lähelle puhdasta, ruumiitonta Jumal'-olentoa.

Kaikki nämät miehet olivat kristityitä, ja niinkuin Vapahtaja vapaaehtoisen kärsimisen kautta oli tullut Lunastajaksi, niin hekin koettivat kärsimysten puhdistavalla voimalla vapautua saastaisen ihmisluonnon kuonasta ja kovain katumusharjoitusten kautta suorittaa suoritettavansa sekä oman että koko sukukunnan velan maksamiseksi.

Heitä ei ollut mikään vainoomisen pelko ajanut erämaahan, vaan suurimman voiton toivo.

Kaikki nämät vartiotorniin kokoontuneet erakot olivat Egyptiläisiä ja Syrialaisia, ja etenkin edellisten joukossa oli useita, jotka jo kotimaansa vanhoja jumalia palvellessaan olivat antautuneet itsensäkieltämiseen ja katumukseen, ja tällöin valitsivat jumalisuuden harjoituksiensa tapahtumapaikoiksi ne seudut, joilla Herran sanottiin ilmestyneen valituillensa.

Myöhemmin asettui sekä itse Sinaille, että myöskin koko petraealaisen Arabian alalle, jonka kautta Juutalaisten sanotaan vaeltaneen muuttomat kalliansa Moseksen johdolla, samanmielisiä erakoita, jotka nimittivät asettumispaikkojaan valitun kansan raamatussa mainittujen lepo-asemain mukaan; mutta vielä ei ollut mitään yhdyssidettä yksityisten parannusentekijäin välillä, eikä mitään ohjesääntöä järjestämässä heidän elämäänsä, vielä oli heitä vain muutamia kymmeniä, vaikka heidän lukunsa piakkoin oli nouseva sadoiksi ja tuhansiksi.

Uhkaava vaara oli tulisella kiireellä koonnut nämät elämän ja maailman halveksijat, joiden ajatukset olivat kuolemaa kohti suunnatut.

Ainoastaan vanha Kosmas, joka vaimonsa kanssa oli vetäytynyt Sinaille ja hänen kuoltuaan asui yhdessä toisen erakon, Gelasion kanssa, oli nyt jäänyt luolaansa ja, kun asuinkumppani kehoitti häntä pakenemaan, sanonut olevansa tyytyväinen, milloin ja missä tahansa Herra hänet kutsuisi pois, ja että se oli Jumalan kädessä, oliko vanhuus vaiko nuolen-isku hänelle taivaan portin avaava.

Kokonaan toisin oli muiden erakoiden laita, jotka syöksyivät vartiotornin kapeasta ovesta sen sisäosaan, kunnes se tuli täpö täyteen; ja Paavalin, joka katsellen vaaraa silmästä silmään oli muuttunut aivan tyyneksi, täytyi estää erään uuden tulokkaan pääsemistä sisään, jotta taajaan sullottu, vapiseva joukko säilyisi vahingoista.

Ei mikään tarttuva tauti leviä niin nopeasti eläimestä eläimeen, ei mikään mädännys niin joutuisasti hedelmästä hedelmään, kuin pelko ihmissydäimestä toiseen.

Ne, joita häätä kovimmilla ruoskan lyönneillä vainosi, olivat nopeimmin juosseet ja ensinnä saapuneet linnoitukseen.

Voivottaen ja valittaen he olivat ottaneet vastaan jälkeensä saapuvia, ja surkeaa oli nähdä, miten tuo tuskittava joukko, samassa kun se kovalla äänellä vakuutti tyytyvänsä Jumalan johtoon ja hurskaasti rukoili, samassa väänтели käsiään, ja miten kukin erikseen piti tuskallista huolta siitä, että saisi pelastuneet tavara-vähänsä salatuiksi ensinnäkin kumppaniensa moitteilta ja sitten lähestyvän vainolaisen saaliinhiemolta.

Samalla kertaa, kuin Paavali, tulivat Sergius ja Jeremiaskin, joita hän jo tiellä oli rohkaissut. Nämät kolme miestä koettivat herättää luottamusta pelkureissa, ja kun Aleksandrialainen johdatti heidän mieleensä sitä, kuinka innokkaasti jokainen heistä muutamia viikkoja sitten oli ollut avullisena kallionmöhkäleitä ja kiviä vieritettäissä muurille ja jyrkänteen reunalle, jotta sitten voisivat syöstä ja heittää niitä päälle karkaavan vihollisen päälle, niin tuli monellekin selväksi, että heillä jo oli ansioita puolustustyön suhteen, ja että heidän tuli sitä jatkaakin.

Yhä useampia miehiä tuli tällöin alas tornista, ja kun Hermas, jota Mirjam seurasi, näkyi tulevan kantaen isäänsä selässään, ja Paavali kehoitti ympärillään seisovia kumppaneja rohkaisemaan mieltänsä, nähdessään tämmöisen miellyttävän kuvan lapsenrakkaudesta, niin uteliaisuus viekoitteli

viimeisetkin torniin jääneet ulos.

Aleksandrialainen hyppäsi muurin ylitse, kävi Stephanoa vastaan, otti hänet huohottavan nuorukaisen hartioilta omillensa ja lähestyi kuormineen tornia. Mutta vanha sotilas kieltäytyi menemästä huoneen suojaan ja pyysi, että ystävä laskisi hänet muurin viereen.

Paavali täytti hänen toivonsa ja nousi sitten Hermaan kanssa tornin huipulle, katsellaksensa sieltä ympärillä olevia seutuja.

Heti Paavalin lähdettyä Stephano sanoi, kääntyen ympärillään seisovien erakkojen puoleen:

"Nämät kivet ovat irrallaan, ja minun voimani on tosin pieni, mutta kumminkin riittävä syöksemään niitä tuonne alas. Jos tappelu syntyy, niin kuitenkin minun vanhat soturisilmäni näkevät, vaikka ovatkin heikot, teidän silmäinne avulla paljon, jota te nuoremmat saatte hyödyksenne käyttää. Mutta ennen kaikkea on välttämätöntä, että, jos tahdotaan tehdä kiista vaikeammaksi rosvoille, yksi täällä käskee, ja te toiset tottelette häntä".

"Sinä, isä", Syrialainen Salatiel keskeytti häntä, "olet palvellut keisarin sotaväessä, ja viimeisessä ryntäyksessä osoittanut rohkeuttasi ja sotataitoasi. Johda sinä meitä!"

Stephano pudisti surullisena päätänsä ja vastasi: "Minun ääneni on käynyt heikoksi ja pieneksi haavastani, joka on täällä rinnassani, ja pitkällisestä taudistani. Eivät lähimmätkään miehet kuulisi ääntäni taistelun pauhinassa. Ottakaa Paavali johtajaksenne, sillä hän on väkevä, varova ja urhoollinen".

Useat erakoista olivat jo kauvan huomanneet Aleksandrialaisen olevan heidän parhaan tukensa, sillä vuosikausia hän oli nauttinut kaikkien kunnioitusta ja tuhansissa tilaisuuksissa osoittanut voimaa ja pelottomuutta, mutta tätä esitystä kuullessansa he katselivat toisiaan hämmästyneinä, arvelevaisina ja paheksien.

Stephano huomasi, mitä heidän mielessään liikkui, ja sanoi:

"Hän on suureen syntiin langennut ja Jumalan edessä hän varmaankin on viho viimeinen teidän joukossanne, mutta pedontapaisen voiman ja hurjan rohkeuden suhteen hän on teitä etevämpi. Kuka teistä tahtoi astua hänen sijaansa, jos te ette anna hänelle johtoa?"

"Sailainen Orion", huusi yksi erakoista, "on suuri ja väkevä; jos hän tahtoi..."

Mutta Orion kieltäytyi kovasti ottamasta toimittaakseen tätä vaarallista tehtävää, ja kun Andreas ja Joseph olivat yhtä innokkaasti sanoneet, ett'eivät he ota vastaan heille tarjottua päällikkyyttä, niin Stephano sanoi: "Näettehän, ett'ei meillä ole mitään muuta neuvoa jäljellä, kuin pyytää Aleksandrialaista olemaan täällä johtajana niin kauvan, kuin rosvoit meitä uhkaavat, vaan ei kauvemmin. Tuolla hän tulee. Kysynkö minä häneltä?"

Myöntävä, vaikk'ei suinkaan iloinen, murina kuului vanhukselle vastaukseksi, ja Paavali otti, ihastuksissaan siitä toivosta, että hän täällä saisi uhrata henkensä ja verensä heikkojen puolustukseksi, sekä taistelunhalusta palaen, Stephanon kehoituksen vastaan, aivan kuin se olisi ollut ihan luonnollinen asia, ja alkoi heti sotapäällikkönä komentaa noita neuvottomia, lammasnahkoihin puettuja miehiä. Minkä hän lähetti vartiaksi tornin huippuun, minkä hän määräsi kantamaan kiviä saataviin, minkä taas vaaran hetkenä syöksemään kiviharkkoja ja kallionlohkareita syvyyteen; heikompia hän käski pysymään yhdessä koossa ja rukoilemaan muiden puolesta sekä laulamaan kiitosvirsiä, ja hän suostui kaikkien kanssa käytettävistä viittauksista ja merkeistä.

Hän oli milloin missäkin paikassa, ja hänen eloisuutensa ja uskalluksensa tarttui pelkureihinkin.

Juuri kun näitä käskyjä annettiin, Hermas sanoi jäähyväiset Paavalille ja isällensä, sillä hän kuuli roomalaisen sotatorven toivotuksen ja Pharan'in nuoren miehistön rummun päräytyksen, joka joukko kulki Oikotien solan kautta vihollista vastaan.

Hän tiesi, missä Blemmyläisten päävoima oli, ja ilmaisi sen centurioni Phoebiciolle ja Pharanilaisten päällikölle.

Gallialainen teki muutamia lyhyitä kysymyksiä Hermaalle, jonka hän kohta tunsu, sillä nähtyänsä hänet Raithun satamassa, ei hän ollut voinut unhottaa hänen silmiänsä, jotka johtivat hänen mieleensä Glyceran silmät, ja saatuaan lyhyitä, varmoja vastauksia, hän jakoi nopeita ja tarkkoja käskyjä.

Yhden Pharanilaisten kolmanneksen oli määrä rummuttaen ja puhaltaen jatkaa matkaansa vihollisia vastaan ja näiden lähestyessä peräytyä tasangolle aina vartiotorin alle saakka. Jos Blemmyläiset saataisiin sinne viekoitelluiksi, niin kosteikkokaupungin saturein toisen kolmanneksen, joka saattoi

helposti vetäytyä poikkilaaksoon, oli hyökättävä heidän vasenta kylkeänsä vastaan, sillä aikaa kuin Phoebicio manippelineen piilisi tornikallioiden takana sekä äkkiä esiin syösten ratkaisisi tappelun. Viimeinen kolmasosa sai tehtäväkseen hävittää Blemmyiläisten alukset Hermaan johdolla, joka tiesi heidän maallenusu-paikkansa.

Pahimmassa tapauksessa centurioni saattoi väkinensä peräytyä linnoitukseen ja puolustaa itseänsä siellä, kunnes saisi apuväkeä läheisistä satamakylästä, jonne lähettiläitä jo oli matkalla.

Gallialaisen käskyt pantiin toimeen viivyttämättä, ja Hermas kulki hänelle uskotun joukon etupäässä niin itseensä luottavaisena ja uljaana, kuin keisarin väessä palvelut sotavanhus, joka johtaa legionaansa taistelukentälle. Hän kantoi nuolia ja jouta selässänsä, ja kädessänsä hänellä oli sotakirves, jonka hän oli ostanut Raithusta.

Mirjam aikoi seurata hänen johtamiensa sotilaita, mutta Hermas huomasi hänet ja huusi: "Torniin, lapsi, isäni luo!" Ja paimentyttö totteli häntä arvelematta.

Kaikki linnoituksessa olevat erakot olivat rientäneet vuoren rinteelle ja katselivat sieltä sotavoiman jaoittamista sekä viittailivat ja huusivat alhaalla oleville.

He toivoivat osan sotilaista yhtyvän heihin heidän suojakseen, mutta, niinkuin pian saivat nähdä, turhaan.

Stephano, jonka heikot silmät eivät kantaneet vuoren juurella olevalle tasangolle, antoi Paavalin kertoa itselleen kaiken, mitä tapahtui, ja käsitti sotilaan tarkalla silmällä centurionin taistelusuunnitelman.

Silloin Hermaan johtama joukko kulki tornin ohitse, ja nuorukainen tervehti isäänsä sekä liikkeillä että sanoilla.

Stephano, jonka korva oli jäänyt tarkemmaksi, kuin silmä, tunsu poikansa äänen ja lausui hänelle niin kovaa, kuin jaksoi, muutamia rakkauden sanoja jäähyväisiksi.

Paavali muodosti ukon sydämenpurkauksen lyhyeksi lauseeksi ja huusi puhetorveksi yhdistettyjen kämmeniensä kautta ystävänsä taisteluun rientävälle pojalle hänen siunauksensa.

Hermas ymmärsi hänet; mutta vaikka tämä tervehdys häntä suuresti liikuttikin, niin kuitenkin hän vastasi siihen ainoastaan äännettömillä viittauksilla. Isän on helpompi keksiä sata siunauksen sanaa, kuin pojan yhtä kiitoslausetta. Kun nuorukainen oli kadonnut kallioiden taakse, niin Paavali sanoi:

"Vanhan soturin lailla hän astui pois, ja toiset seurasivat häntä, niinkuin lauma jääriä. Mutta nyt! Kuuletkos? Varmaankin! Ensimmäinen Pharanilaisten osasto on joutunut kahakkaan vihollisen kanssa. Sotahuuto lähestyy yhä".

"Sitten kaikki käy hyvin", Stephano vastasi vilkkaasti. "Jos he tarttuvat onkeen ja antavat viekoitella itsensä tänne tasangolle, niin he ovat, luulen ma, hukassa. Me saamme täältä nähdä koko taistelun, ja jos meikälaiset ajetaan pakoon, niin saattaa kyllä tapahtua, että he vetäytyvät tänne linnoitukseen. Nyt ei saa ainoatakaan kiveä heittää pois tarpeettomasti, sillä jos vaan meidän tornimme tulee taistelun keskustaksi, niin puolustajat tarvitsevat linkokiviä".

Muutamit erakot kuuluivat nämät sanat, ja kun sotahuuto sekä tappelun pauhina lähenemistään lähenei, ja toinen toisti toiselle, että heidän pakopaikkansa oli tuleva taistelun keskustaksi, niin pelon valtaan joutuneet katumuksentekijät lähtivät Paavalin määräämistä vartiopaikoistaan, juoksivat, Aleksandrialaisen ankaroista käskyistä huolimatta, sinne tänne, ja useimmat yhdistyivät vanhoihin ja heikkoihin, joiden kiitosvirret muuttuivat yhä surkeammiksi, mitä enemmän vaara lähenei.

Kovimmalla äänellä suuri Sailainen Orion vaikeroitsi ja huusi kohottaen kätensä korkealle:

"Herra, mitä Sinä vaadit meiltä kurjilta? Kun Moses jätti Sinun valitun kansasi vain neljäksitoista päiväksi, niin se heti luopui Sinusta, ja me elämme elämäämme Sinun palveluksessasi johtajattakin ja olemme uhranneet kaiken, mikä sydäntä ilahuttaa, ja olemme antautuneet kaikellaisten kärsimysten alaisiksi, sinulle kelvataksemme! Ja nyt nämät hirvittävät pakanat jälleen raivoavat meidän ympärillämme ja tappavat meidät. Onko tämä voittopalkinto taistelustamme ja väsymättömästä ponnistelustamme?"

Muutkin yhtyivät Sailaisen valitukseen; mutta Paavali astui heidän keskellensä, moitti heidän arkamaisuuttansa ja pyysi heitä innokkailla ja vakuuttavilla sanoilla palaamaan vartiopaikkoihinsa, että ainakin itäisellä rinteellä olevaa muuria vartioitaisiin, jolta puolen oli helpompi kiivetä ylös, ja ett'ei linnoitus joutuisi helposti voitettuna saaliina vihollisten käsiin, joilta ei ollut mitään armoa

odotettavana.

Jo olivat muuttamat erakot seurata Aleksandrialaisen kehoitusta, kun kauhea kiljunta, Pharanilaisia takaa-ajavien Blemmyiläisten sotahuuto, kuului aivan heidän pakopaikkansa juurelta.

Kauhistuneina he tunkeutuivat jälleen kokoon, ja kun Syrialainen Salatiel, joka oli uskaltanut mennä jyrkänteiden reunalle ja katsella vanhan Stephanon hartioiden ylitse tasangolle, syöksi takaisin toveriensa luo tuskallisesti huutaen: "Meikäläiset pakenevat!" niin silloin Gelasio parkaisi ääneensä ja huusi lyöden rintaansa ja repien mustaa, kiharaista tukkaansa: "Oi Herra Jumala, mitä Sinä tahdot meiltä? Onko sitten meidän pyrintömme vanhurskauteen ja hyviin avuihin aivan turhaa ja hyödytöntä, koska Sinä heität meidät kuoleman kitaan etkä tahdo sotia meidän puolestamme? Jos sorrumme pakanoiden käsihin, niin on jumalattomuus ja raaka väkivalta kerskaava, niinkuin se olisi voittanut jumalanpelon ja totuuden".

Paavali oli, ollen kokonaan suunniltaan ja neuvotoinna, kääntynyt pois valittajista ja tarkasteli nyt Stephanon kanssa tappelua.

Blemmyiläiset olivat tulleet monilukuisina, ja heidän rynnäkkönsä, jota Pharanilaisten aluksi oli määrä vaan näennäisesti paeta, oli niin ankara, ett'eivät he, eivätkä heihin liittyneet taistelukumppanit voineet sitä kestää, vaan he ajettiin takaisin aina Oikotien solan ahdinkoihin.

"Ei käy, niinkuin pitäisi", Stephano sanoi.

"Ja tämä pelkurijoukkio, nämät raavaat", Paavali huusi vimmattuna, "jättivät muurin suojattomaksi ja herjaavat Jumalaa, sen sijaan kuin heidän pitäisi vartioida muuria tahi taistella".

Erakot huomasivat hänen liikkeensä, jotka näyttivät epätoivoon joutuneen liikkeiltä, ja Sergio huusi:

"Joko meiltä kaikki toivo menee hukkaan? Miks'ei orjantappurapensas syty tuleen ja hävitä liekillänsä pahantekijöitä? Mintähden ei ukkonen jyrise? Missä ovat salammat, jotka Sinain vuoren huippujen ympärillä leimahtelivat? Miksi ei ilma pimene pakanoiden kauhistukseksi? Miksi ei maa aukene, niilläksensä heidät, niinkuin Koran joukon?"

"Jumalan voima", Dulas huusi, "istuu kädet ristissä. Kuinka epäilyttävän näköiseksi Herra tekee meidän hurskaudemme, koska hän käyttää itseänsä meitä kohtaan niin, kuin emme ollenkaan ansaitsisi hänen huolenpitoansa!"

"Ette te sitä ansaitsekaan", huudahti Paavali, joka oli kuullut viimeiset sanat ja silloin pikemmin kantoi kuin talutti sairaan Stephanon muurin itäiselle puolelle, joka oli vartioitta, "ette te sitä ansaitsekaan, sillä sen sijaan, että teidän pitäisi vastustaa Jumalan vihollisia, te herjaatte Häntä ja häpäisette itsenne kurjan pelkuruutenne kautta. Katsokaa tätä sairasta vanhusta, joka valmistaksen teitä puolustamaan, ja noudattakaa nyt nurisematta minun käskyjäni, taikka, pyhien marttyyrien veren kautta, minä vedän teidät hiuksistanne ja korvistanne vartiopaikoiltenne ja tahdon..."

Mutta enempää hän ei lausunut, sillä hänen uhkauksensa katkaisi voimakas ääni, joka muurin juurelta huusi hänen nimeänsä.

"Se on Agapito", Stephano sanoi. "Vie minut vallille ja laske minut sinne maahan".

Ennenkuin Paavali vielä oli täyttänyt ystävänsä toivon, niin kookas piispa seisoi hänen vieresssä.

Kappadokialainen Agapito oli nuoruudessaan ollut sotilas. Hän oli tuskin päässyt vanhemmalle puolen ikäänsä ja oli seurakuntansa valpas paimen.

Kun kaikki Pharan'in nuorisot lähti Blemmyiläisiä vastaan taistelemaan, niin ei hän saanut enää lepoa kosteikossa, vaan käski presbyterejä ja diakoneja vaimojen ja jäljellejääneitten miesten kanssa kirkossa rukoilemaan taistelevien puolesta, jonka tehtyänsä hän oli lähtenyt oppaan ja kahden akoluuthin seurassa vuorelle, ollaksensa läsnä taistelussa.

Muille papeille ja vaimollensa, jotka koettivat pidättää häntä, hän oli vastannut: "Kussa lauma on, siellä pitää paimenenkin oleman!"

Kenenkään näkemättä ja kuulematta hän oli saapunut linnoituksen muurille asti ja siellä joutunut kuulemaan Paavalin ankarat sanat.

Jo hän seisoi pyörivin silmin Aleksandrialaisen edessä ja kohotti uhaten voimakkaan kätensä, huutaen hänelle: "Uskaltaako seurakunnasta suljettu tällä tavoin puhua veljillensä? Tahtooko saatanan puolesta taistelija jaella käskyjä Herran sotamiehille? Sinun olisi varmaankin hauskaa, jos atleettisilla käsivarsillasi voitaisit takaisin sen maineen, jonka synnin ja rikosten raukaisema sielusi on hukannut.

Tänne ystäväni, Herra on meidän kanssamme ja on meitä varjeleva!"

Paavali oli ääneti kärsinyt piispan sanoja ja kohotti kätensä, niinkuin muutkin erakot, kun Agapito astui heidän keskellensä ja lausui lyhyen, voimakkaan rukouksen.

Amenen jälkeen piispa määräsi sotapäällikön tavoin kullekin, heikommille ja vanhimmillekin, paikan muurilla ja heittokivien takana ja huusi sitten kaikuvalla äänellä: "Näyttäkää tänäpä, että te olette Korkeimman sotilaita!"

Ei kukaan vastustanut häntä, ja kun joka mies seiso vartiopaikallansa, niin hän astui vuoren rinteelle ja katseli tarkoin taistelua, joka riehui hänen alapuolellansa.

Pharanilaiset vastustivat menestyksellä Blemmyiläisten hyökkäystä, sillä Phoebicio oli manippelineen syössyt esiin väijyksistä, sivulta käynyt hyökkäävien erämaan poikien kimppuun ja levittäen kuolemaa sekä häviötä hajoittanut heidät kahteen joukkoon. Hyvin varustetuilla Roomalaisilla näkyi olevan varsin vähä vastusta alastomista vihollisistaan, jotka käsikahakassa eivät voineet käyttää nuoliaan eivätkä peitsiään.

Mutta Blemmyiläiset olivat useissa otteluissa keisarin joukkojen kanssa oppineet käyttämään voimiansa, ja niin pian kuin he näkivät, ett'eivät voineet kestää vihollistensa hyökkäystä, niin heidän johtajansa huusivat omituisen räikeästi, heidän rivinsä hajosivat, ja he syöksyivät erilleen jokaiseen ilman suuntaan höyhenläjän lailla, johon tuuliaispää on tarttunut.

Agapito piti erämaan poikien hajaantumisen hurjana pakona, hengähti syvään ja kiitollisena ja kääntyi mennäksensä taistelukentälle lohduttamaan haavoitettuja uskonveljiänsä. Mutta hänellä oli itse linnoituksessa oleva tilaisuus tehdä hurskasta velvollisuuttaan, sillä hänen edessään seiso paimentyttö, jonka hän jo tullessansa oli huomannut, ja joka sanoi kainostellen, mutta kumminkin nopeasti ja selvään: "Herra piispa, Hermaan isä, sairas Stephano, jolle minä olen vettä tuonut, käski pyytämään sinua tulemaan hänen luoksensa, sillä hänen haavansa on auennut ja hän luulee kuoleman olevan lähellä".

Agapito noudatti nopein askelin tätä kutsumusta ja tervehti sairasta, jonka haavat Paavali ja Sailainen Orion jo olivat sitoneet, semmoisella tuttavuudella, jota hän ei ensinkään osoittanut muille katumuksentekijöille.

Hän tunsu jo aikoja sitten Stephanon entisen nimen ja hänen entiset elämänvaiheensa, ja hänen toimestansa oli Hermaan täytynyt yhtyä Aleksandriaan lähetettyjen airuiden joukkoon, sillä Agapito oli sitä mieltä, ett'ei kukaan saanut paeta elämän taistelua, ennenkuin hän oli itse ottanut siihen osaa.

Stephano ojensi hänelle kätensä, piispa istui hänen viereensä ja viittasi hänen ympärillään seisovia jättämään heidät yksikseen ja kuunteli tarkoin sairaan hiljaisia sanoja.

Kun tämä vaiken, niin Agapito sanoi:

"Minä ylistän sinun kanssasi Herraa, että Hän antoi sinun vaimosi löytää ne tiet, jotka käyvät Hänen tykönsä, ja sinun pojastasi on tuleva kelpo sotamies, niinkuin sinä itsekkin olet ollut. Sinun maallinen talosi on toimitettu, mutta kuinka sinä olet valmistettu toiseen, ijankaikkiseen elämään?"

"Minä olen kahdeksanatoista vuotena tehnyt katumusta, rukoillut ja kärsinyt paljon", sairas vastasi. "Maailma on jäänyt kauas taakseni ja minä toivon vaeltavani sillä tiellä, joka taivaasen viepi".

"Sitä toivon minäkin sinulle ja sinun sielullesi", piispa sanoi. "Suuret kärsimiset olivat määrätty sinun osaksesi maailmassa. Oletkos koettanut antaa niille anteeksi, jotka ovat tuottaneet sinulle katkerimmat kärsimisesi, ja saatatko rukoilla: 'Anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän velvollistemme?' Muistatkos tätä lausetta: 'Sillä jos te anteeksi annatte ihmisille heidän rikoksensa, niin myös teidän taivaallinen Isänne antaa teille anteeksi?'"

"Glyceralle en ole ainoastaan anteeksi antanut", sairas vastasi, "vaan ottanut hänet jälleen sydämeni rakastetuksikin; mutta sille miehelle, joka hänet häpeällisesti viekoitteli, sille kurjalle, joka, vaikka olinkin hänelle tehnyt tuhansia hyviä töitä, on minut pettänyt, ryöstänyt ja häpäissyt, hänellekin toivon..."

"Anna hänellekin anteeksi", Agapito huusi, "jotta sinulle anteeksi annettaisiin".

"Minä olen kahdeksanatoista vuonna koettanut siunata tätä vihollistani", Stephano vastasi, "ja tahdon koettaa sitä vastakin edes..."

Tähän asti piispa oli kiinnittänyt kaiken huomionsa sairaasen; mutta tällöin häntä huudettiin usealta taholta, ja Gelasio, joka muiden erakoiden kanssa seiso vuoren rinteellä, huusi hänelle: "Pelasta

meidät, isä, pakanat kiipeävät tuolta toiselta puolen tänne kalliolle".

Agapito kääntyi selin Stephanoon ja huusi hänelle vielä kerran, viittauksilla siunaten häntä: "Anna anteeksi, niin saat periä taivaan!"

Kentällä makasi paljo haavoitettuja ja kuolleita, ja Pharanilaiset peräytyivät jälleen Oikotien solaan, sillä Blemmyläiset eivät olleetkaan paenneet, vaan olivat ainoastaan hajaantuneet ja kiivenneet tasankoa ympäröiville vuorille, josta nuolilla ampuivat vihollisiaan.

"Missä Roomalaiset ovat?" Agapito kysyi kiivaasti Sailaiselta Orionilta.

"He vetäytyivät tuonne rotkoon, jonka kautta tie kulkee tänne", hän vastasi. "Mutta katsos nyt näitä pakanoita! Herra olkoon meille armollinen! He kiipeävät vuoren kuvetta ylös, niinkuin tikat pitkin puunrunkoja".

"Kivihin käsiksi!" Agapito huusi säihkyvin silmin vieressään seisoville katumuksentekijöille. "Kuinka käypi tuolla toisella puolen muuria? Kuuletteko? Niin! Se oli roomalainen sotatorvi. Urhoutta, veljet, keisarin sotamiehet suojelevat linnoituksen heikompa puolta. Mutta entäs täällä! Näettekö tuolla vuoren halkeamassa alastomia olentoja? Tänne kiven lohkareita! Ponnista hartioillasi voimakkaasti sitä vastaan, Orion! Tempaise vielä kerta, Salatiel! Nyt se irtaantui, tuolla se vierii alas! Kunhan ei se vaan jäisi tuohon rakoon riippumaan! Ei! Jumalan kiitos, sen vauhti kasvaa. Kas, se oli hyppäys! Ja nyt! Kuusi Herran vihollista yhdellä iskulla kuoletettu".

"Tuolla toisella puolen näen vielä kolme", Orion huusi. "Tule tänne, Damiano, auttamaan minua!"

Hän, jota huudettiin, ja monta muuta hänen kanssansa syöksyi esiin, ja ensimmäinen menestynyt yritys rohkaisi niin pian ja ihmeellisesti katumuksentekijöiden mieltä, että piispan kävi vaikeaksi hillitä heidän intoansa ja saada heitä säästävaisesti pitelemään kalliita ampumavarojansa.

Sillä aikaa kuin Agapiton johdolla kivi kiven perästä vieritettiin ryhmyistä vuorenrintettä kiipeävien Blemmyläisten päälle, sillä aikaa Paavali istui sairaan vieressä katsellen maahan.

"Etkö sinä auta heitä?" Stephano kysyi.

"Agapito on oikeassa", Aleksandrialainen vastasi. "Minulla on paljo katumista, ja taistelu tuottaa huvia. Ja minä tunnen, kuinka suurta se tuottaa, siitä tuskasta, jonka paikallani oleminen minussa vaikuttaa. Sinua piispa on ystävällisesti siunannut".

"Minä olen lähellä päämäärääni", Stephano sanoi huoaten, "ja hän lupaa minulle taivaan, jos sydämeistäni annan anteeksi *hänellekin*, joka varasti minun vaimoni. Se olkoon hänelle anteeksi annettu, kaikki olkoon hänelle anteeksi annettu, ja kaikki hänen yrityksensä menestykööt, älköötke rauetko tyhjiin! Koetappas vain, kuinka sydämeni sykkii; vielä kerran se ponnistaa voimiansa, ennenkuin se kokonaan lakkaa tykyttämästä. Kun kuolen, niin toimita Hermaan suhteen kaikki, mitä minä olen sinulle sanonut, ja siunaa häntä tuhannen tuhansin kerroin minun ja hänen äitinsä nimessä. Älä sano hänelle milloinkaan, että hänen äitinsä heikkouden hetkenä seurasi tuota konnaa, tuota miestä, tuota onnetonta tarkoitan, jolle minä annan kaiken anteeksi Anna Hermaalle tämä sormus, ja sen sekä kirjeen avulla, jonka löydät luolastani vuoteeni ruohojen alta, otetaan hän vastaan setänsä luona ja saa paikan sotajoukossa, johon hänellä on oikeus, sillä minun veljeni on keisarin suosiossa. Kuuleppas, kuinka Agapito rohkaisee meikäläisiä. He taistelevat siellä urhoollisesti! Sehän oli roomalaisen sotatorven ääni. Ota vaari, nyt manippeli asettuu linnoitukseen, ja he ampuvat täältä pakanoita. Jos he tulevat, niin vie minut torniin. Minä olen heikko ja tahtoisin vielä kerran koota ajatuksiani ja rukoilla, että voisin antaa sille miehelle anteeksi sydämeistäni, enkä ainoastaan huulillani".

"Katso, tuolla alhaalla Roomalaiset tulevat!" Paavali keskeytti sairasta.

Sitten hän huusi sinne: "Tulkaa täältä ylös, täältä! Enemmän vasemmalla portaat ovat!"

"Täällä ollaan", vastasi räikeä ääni.

"Jääkää te, miehet, seisomaan tähän ulkonevaan osaan ja pitäkää linnoitusta silmällä. Jos vaara uhkaa, niin kutsukaa minua torventoitotuksella. Minä kiipeän ylös, sillä tornin huipulta voi nähdä, minne ne koirat ovat joutuneet".

Näitä sanoja lausuttaessa Stephano oli kuunnellen katsellut alaspäin. Kun sitten muutamia minutteja jäljemmin Gallialainen kiipesi muurille ja huusi linnoitukseen: "Onko siellä ketään, joka ojentaisi minulle kätensä?" niin sairas kääntyi Paavaliin ja sanoi: "Nosta ja tue minua pian!"

Stephano nousi pystyyn niin keveästi, että se ihmetytti Aleksandrialaista, kumartui muurin yli centurionia kohti, joka oli päässyt muurin vastaiselle puolelle, katsoi suurimmalla mielenkiikkeellä häntä kasvoihin, värähti kauhistuksesta ja ojensi hänelle tueksi laihan kätensä, pannen viimeisetkin voimansa liikkeelle.

"Serviano!" huusi centurio, jota tämä kohtaus tämmöisessä paikassa kovin kauhistutti ja joka tuijottaen milloin vanhukseen, milloin Paavaliin yritti suurella vaivalla jälleen päästä suunnillensa.

Ei kukaan heistä voinut lausua sanaakaan; mutta Stephanon silmät olivat luodut Gallialaisen kasvontuontehin, ja jota kauvemmin hän häntä katseli, sitä syvemmälle hänen poskensa vaipuivat ja sitä enemmän hänen huulensa vaalenivat. Samalla hän piti yhä vielä kättänsä kurotettuna Gallialaista kohti, kenties anteeksi antamisensa merkiksi.

Niin kului pitkällinen minuutti.

Silloin Phoebicio muisti kiipeevänsä muurille keisarin palveluksessa, polki jalkaa itseensä suuttuneena ja tarttui kiivaasti ukon käteen. Mutta tuskin tämä tuns Gallialaisen sormien koskettavan kättänsä, niin hän säpsähti ikäänkuin ukonnuolen iskemänä ja syöksyi käheästi huutaen muurin syrjällä riippuvan verivihollisensa päälle.

Paavali katseli kauhistuneena hirveitä tapahtumia ja huusi kovaa, innokkaasti sekä vaativasti:

"Päästä hänet irti, anna hänelle anteeksi, jotta taivas antaisi sinulle anteeksi".

"Mitä taivaasta, mitä anteeksi-antamisesta!" vanhus kirkaisi.
"Kirottu olkoon hän!"

Ennenkuin Aleksandrialainen ehti estää, myötivät irtanaiset kivet, joiden päällä nämät viholliset huohottaen ottelivat, ja molemmat syöksyivät vierivien kivien kanssa alas syvyyteen.

Paavali huokasi sydämensä pohjasta ja jupisi, kuumien kyynelten vieressä hänen poskilleen:

"Hänkin taisteli, ja hänkin turhaan kilvoitteli".

YHDESKOLMATTAA LUKU.

Taistelu oli loppunut, ja pyhän vuoren taakse mailleen menevä aurinko oli valaissut monen Blemmyiläisen ruumiin.

Tähdet tuikkivat jo kirkkaalta taivaalta kosteikon yli.

Kirkosta kaikui ylistyslauluja, ja sen vieressä mäen alla, jonka rinteelle se oli rakennettu, paloi tulisoittoja, luoden punertavan valonsa paririville, joilla pakanoita vastaan taistellessaan kaatuneet urhot lepäsivät viheriäin palmun-oksain peitossa.

Jo vaiken ylistyslaulu, Herran huoneen ovet aukenivat, ja Agapito vei seurakuntansa kuolleiden luo.

Äänetönnä seurakunta kokoontui puolipiiriin, kangistuneiden veljiensä ympärille ja kuunteli siunausta, jonka heidän paimenensa lausui näille jaloille uhreille, jotka pakanoita vastaan taistellessaan olivat verensä vuodattaneet.

Amenen jälkeen astuivat kunkin kuolleen luo ne, jotka olivat elämässä ollet häntä lähinnä, ja moni kyynel vieräi äidin tai vaimon silmästä hiekalle, moni huokaus kohosi isän rinnasta taivasta kohti.

Niiden parien vieressä, joilla vanha Stephano lepäsi, olivat toiset vähemmät parit, ja näiden molempain välissä oli Hermas polvillaan ja itki.

Hän kohotti kasvonsa, sillä syvä, ystävällinen ääni oli maininnut hänen nimeänsä.

"Pietari", nuorukainen sanoi ja tarttui käteen, jonka senaattori hänelle ojensi. "Voi kuinka olen halunnut maailmaan ja pois isäni luota, ja nyt hän on ainaseksi erinnyt, — kuinka mielelläni soisin, että hän olisi minut luonansa pidättänyt!"

"Hän on kuollut kauniin kuoleman taistellen veljiensä puolesta", senaattori sanoi lohduttaen.

"Paavali oli hänen luonaan, kun hän kaatui", Hermas vastasi. "Linnoitusta puolustaessa hän oli syössyt muurilta alas; mutta katso, tämä tyttö, tämä lapsi rukka, joka oli sinulla lampaita kaitsemassa, hän on kuollut suurena sankarina. Hurja Mirjam raukka, voi kuinka hyvä olisin sinulle, jos vielä eläisit!"

Näin lausueessaan Hermas silitti paimentytön käsivartta, painoi keveän suudelman hänen pieneen kylmentyneeseen käteensä ja laski sen varovasti hänen toisen kätensä kanssa ristiin hänen rinnallensa.

"Kuinka tyttö joutui miesten taisteluun?" Pietari kysyi. "Mutta sen saatat kertoa minulle kotona. Ole siellä vieraanamme, niin kauvan kuin sinua haluttaa ja siksi kuin lähdet maailmalle. Me olemme kaikki sinulle kiitollisuuden velassa".

Hermas punehtui ja väisti kainosti kiitosta, jota hänelle, kosteikon pelastajalle, joka taholta lausuttiin.

Kun itkijävaimot tulivat näkyviin, niin hän laski vielä kerran polvilleen isänsä pään puolelle, katsoi viimeisen kerran rakkaasti Mirjam'in levollisiin kasvoihin ja seurasi sitten vieraanvaraista isäntäänsä.

Mies ja nuorukainen astuivat yhdessä kartanolle. Hennaan katse lensi väkisinkin siihen ikkunaan, jossa hän oli monesti nähnyt Sironan, ja hän sanoi viitaten centurionin huonetta: "Hänkin on kaatunut!"

Pietari nyökäytti päätänsä ja avasi huoneensa oven. Valaistussa esihuoneessa Dorothea rouva tuli heitä vastaan ja kysyi hätäisesti: "Eikö vielä mitään Polykarposta?"

Hänen miehensä pudisti kieltäen päätänsä, mutta Dorothea virkkoi: "Kuinka se olisikaan mahdollista! Hän ei kirjoita ennenkuin Klysmasta taikka ehkäpä vasta Aleksandriasta".

"Niin minäkin luulen", Pietari vastasi katsoen maahan. Sitten hän kääntyi Hermaan puoleen ja vei hänet puolisonsa luokse.

Dorothea otti nuorukaisen vastaan lämpimällä osanotolla. Hän oli kuullut, että hänen isänsä oli kuollut, ja kuinka kiitettävällä tavalla hän itse oli kunnostanut itseänsä.

Illallis-ateria oli valmis, ja Hermas kutsuttiin siihen osaa ottamaan.

Emäntä antoi tyttärelleen merkin, että hän pitäisi vieraasta huolta, mutta Pietari pidätti Marthanaa sanoen: "Hermas asettukoon Antonion sijalle. Hänellä on vielä tekemistä muutamien työmiesten kanssa. Missä Jethro vii pyö talon orjien kanssa?"

"He ovat jo syöneet", Dorothea sanoi.

Molemmat aviopuolisot katsoivat toisiinsa, ja Pietari sanoi sumeamielisesti hymyillen: "He ovat, luulen ma, vuorella".

Dorothea pyyhki kyyneleen silmästään ja vastasi: "Ja siellä he varmaan kohtaavat Antonion. Jospa he löytäisivät Polykarpon! Ja kuitenkin, en sano tätä vain lohduttaakseni sinua, on varmaankin todennäköisintä, ett'ei häntä vuoren solissa ole onnettomuus kohdannut, vaan että hän on mennyt Aleksandriaan päin, paetaksensa muistoja, jotka häntä täällä joka askeleella vainoten seuraavat. Eikö tuolla ovea avattu?"

Hän nousi nopeasti, katseli kartanolle Pietarin kanssa, joka oli häntä seurannut, ja sanoi syvästi huohtaen ja kääntyen Marthanaan, joka tarjotessaan Hermaalle lihaa ja leipää seurasi katseillaan vanhempiaan: "Se oli vain Anubis orja".

Hyvän aikaa tuskallinen äänettömyys vallitsi tässä suuressa pöydässä, jonka ääressä tänään oli niin niukalta aterioitsijoita.

Vihdoin Pietari palasi vieraansa luo ja sanoi: "Sinä aioit kertoa, miten Mirjam paimentyttö kuoli taisteluun. Hän oli karannut meiltä —"

"Vuorelle", Hermas puuttui täydentäen puheeseen".vuorelle hän meni, ja niinkuin tytär hän hankki isä paralleni vettä".

"Katsoppas, äiti", Marthana keskeytti häntä, "hän ei ollut paha; sitä minä olen aina sanonut".

"Tänä aamuna", Hermas jatkoi ja nyökäytti neidolle päätään surullisesti, ja kuitenkin myöntävästi, "tänä aamuna hän seurasi isää linnoitukseen, ja heti hänen kaaduttuansa — niin Paavali kertoi minulle — tyttö oli juossut sieltä pois, kuitenkin vaan minua etsiäkseen ja tuodakseen minulle tuon surullisen sanoman. Me olimme jo kauvan tunteneet toisemme, sillä jo vuosia hän on juottanut sinun vuohiasi meidän lähteestämme, ja kun minä vielä olin poika ja hän pieni tyttönen, niin hän kuunteli tuntikausia, kun minä pajupillilläni soittelin lauluja, joita Paavali oli minulle opettanut. Niin kauvan kuin soitin, hän oli aivan hiljaa; mutta kun minä lakkasin, niin hän halusi kuulla, enempää ja aina enempää, kunnes

soittaminen minusta kävi pitkäksi ja minä tahdoin mennä tieheni. Silloin hän usein vihastui ja, joll'en tehnyt hänelle mieliksi, niin hän satti minua pahoilla sanoilla. Mutta hän tuli aina takaisin, ja kun ei minulla ollut muutakaan toveria, ja hän oli ainoa, joka tahtoi minua kuulla, niin oli minulle mieluista, että hän piti meidän lähdeittämmä muita parempana. Sitten me kasvoimme suuremmiksi, ja minä aloin pelätä häntä, sillä hän saattoi puhua niin jumalattomasti, ja hän on pakanana kuollutkin. Paavali, joka kerran oli meitä kuunnellut, varoitti minua hänestä, ja koska minä jo aikoja sitten olin heittänyt huilun mäkeen ja tavoittelin joutsellani metsän riistaa, niin usein kuin isä sen salli, niin olin aina vähemmän aikaa hänen luonansa, käydessäni lähteellä vettä ottamassa, ja me vieraannuimme toisistamme yhä enemmän; taisin usein olla kovakin häntä kohtaan. Ainoasti kerran sen jälkeen, kun olin palannut pääkaupungista, tapahtui minulle jokin seikka hänen kanssaan, — mutta sitä en teille kerro. Lapsi raukka olikin niin vastenmielisesti orjana, ja hän onkin vapaassa huoneessa ensi kerran nähnyt päivän valon.

"Hän rakasti minua vielä enemmän, kuin sisar veljeään, ja kun siis isä kuoli, niin hän ajatteli varmaan, ett'ei minun pitänyt saaman siitä tietoa muiden, kuin hänen suustansa.

"Hän oli nähnyt, minne olin Pharanilaisten kanssa kulkenut, ja seurasi minua, ja löysikin minut pian, sillä hänellä oli gatsellin silmät ja hätääntyneen linnun korvat.

"Tällä kertaa ei ollut vaikea minua löytää, sillä hänen minua etsiessään me taistelimme viheriäisessä solassa, joka on vuoren ja meren välillä, Blemmyiläisiä vastaan, jotka karjuivat vimasta ikäänkuin pedot, sillä ennenkuin me vielä ehdimme meren rannalle, olivat tuon alhaalla olevan kauppalan kalastajat löytäneet heidän ruuhensa, jotka he olivat piiloittaneet hiekan ja kivien alle, kaivaneet ne esille ja vieneet satamaansa. Se raithulainen poika, joka minua seurasi, oli minun käskystäni pitänyt heitä silmällä ja saattoi kalastajat kätkypaikkaan.

"Veneiden tykö jätetyt vartiat olivat paenneet ja saavuttaneet linnoituksen tykönä taistelevat veljensä, joista sitten ainakin kaksisataa lähetettiin meren rannalle jälleen ottamaan veneitä valtaansa ja rankaisemaan kalastajia. Tämä joukko kohtasi meidät viheriäisessä solassa ja siinä sitten syntyi taistelu.

"Blemmyiläiset olivat meitä lukuisimmat ja saartivat meidät pian edestä ja takaa, oikealta ja vasemmalta, sillä tunturivuohien tavoin he juoksevat ja kiipeävät kalliolta kalliolle ja ampuvat sitten ruovosta tehdyt nuolensa korkealta. Kolme tai neljä riipaisi minuakin ja yksi lensi hiustenikin läpi ja jäi sulkineen vartensa päästä niihin riippumaan.

"Miten taistelussa muuten kävi, en tiedä kertoa, sillä veri oli noussut päähäni, ja sen vain tiedän selvästi, että raivoisana puuskuin ja huusin ja milloin missäkin taisteluin jonkun pakanan kanssa ja monesti nostin tapparan halkaistakseni jonkun pääkallon.

"Sillä välin näin joukon meikäläisiä pakenevan ja huusin heitä kiukkuisin sanoin takaisin. Silloin he kääntyivät ja seurasivat minua jälleen.

"Kerran keskellä taistelua näin Mirjaminkin, joka oli hiipinyt eräälle kalliolle, kelmeänä ja vapisten katselevan taistelua. Minä huusin hänelle, että hän lähtisi tästä paikasta ja palaisi isän luo; mutta hän jäi seisomaan paikalleen ja pudisti päätään liikkeellä, joka oli niin sääliväinen ja murhetta ilmaiseva; sitä en saata milloinkaan unohtaa. Käsin ja silmin hän kertoi minulle isäni kuolleen, ja minä ymmärsin häntä, ainakin tiesin hirveän onnettomuuden tapahtuneen.

"Aprikoimiseen ei minulla ollut ensinkään aikaa, sillä ennenkuin olin ennättänyt saada varmaa tietoa hänen suustaan, karkasi muudan pakanain päälliköistä kimppuuni, ja Mirjamin silmäin edessä syntyi kauhea ottelu.

"Vastustajani oli väkevä, mutta minä osoitin tytölle, joka oli usein soimannut minua raukkamaiseksi, koska kaikessa tottelin isääni, ett'ei minun tarvinnut väistyä kenenkään tieltä. En olisi kärsinyt, että olisin joutunut hänen nähtensä voitetuksi, ja niin kaadoinkin pakanan maahan ja surmasin hänet tapparallani. Minä vain aavistin tytön olleen lähelläni, kovassa ottelussa en kuitenkaan nähnyt muita kuin vastustajani. Mutta yht'äkkiä kuulin edestäni äänekkään huudon, ja aivan silmäini edessä Mirjam vaipui verissään maahan. Eräs Blemmyiläinen oli, sill'aikaa kun minä olin polvillani hänen toverinsa päällä, hiipinyt lähelleni ja muutamien askelten päästä viskannut peitsensä minua kohti. Mutta Mirjam — Mirjam —"

"Hän pelasti sinut uhraamalla oman henkensä", Pietari täydensi nuorukaisen puhetta, jonka ääni tarttui kurkkuun ja silmät täydyivät kyynelistä hänen muistelllessaan, mitä oli tapahtunut.

Hermas nyökkäsi päätään myönnytykseksi ja sanoi hiljaa: "Hän piti kätensä levitettyinä ilmassa ja huusi minun nimeäni peitsen iskun häntä kohdatessa. Obedianon vanhempi poika rankaisi pakanaa, joka tämän teon oli tehnyt; mutta minä tuin tyttöä, kun hän kuolevana vaipui maahan, otin hänen kiharaisen päänsä syliini ja mainitsin hänen nimeänsä. Silloin hän avasi vielä kerran silmänsä ja lausui

minun nimeni vienosti ja sanomattoman ystävällisesti. En milloinkaan ollut luullut metsistyneen Mirjamin voivan puhua niin hellästi, ja hirvuisen tuska tuli minuun, ja minun täytyi suudella hänen silmiään ja suutaan. Sitten hän avasi silmänsä suuriksi ja loi minuun vieläkin kerran pitkällisen, autuaallisen silmäyksen, ja sitten hän kuoli".

"Hän oli pakana", Dorothea virkkoi pyyhkien silmiään; "mutta tällaisen kuoleman tähden Herra antaa hänelle paljon anteeksi".

"Minä pidän häntä rakkaana", Marthana huudahti, "ja tahdon asettaa hänen haudalleen kauniimmat kukkaseni. Saanko sinun kukoistavasta myrtistäsi leikata muutamia oksia seppeleeseen?"

"Huomenna, lapseni, huomenna", Dorothea vastasi. "Mene nyt levolle, sillä jo on aivan myöhä".

"Sallikaa minun vielä jäädä tänne", tyttö pyysi, "siksi kuin Antonio ja Jethro ovat tulleet takaisin".

"Minäkin auttaisin teitä mielelläni poikanne etsimisessä", Hermas sanoi, "ja jos haluatte, niin menen Raithuun ja Klysmaan kuulemaan asiata kalastajilta. Löysikö", tällöin nuori sotilas katsoi hämillään jalkoihinsa, "löysikö centurioni ennen kuolemaansa paenneen vaimonsa, jota hän Amalekilaisen Talib'in kanssa ajoi takaa?"

"Sirona on yhä vieläkin kadoksissa", Pietari vastasi.

"Ja ehkä ... mutta mainitsit jo Paavalin nimen, joka oli isäsi ja sinun kanssasi niin läheisessä tuttavuudessa. Tiedätkö, että hän juuri rikkoi centurionin kotirauhan niin hävyttömästi?"

"Paavaliko?" Hermas huusi, "kuinka sitä saatatte uskoa!"

"Phoebicio löysi hänen lammasnahkansa vaimonsa luota", Pietari vastasi vakavasti...Silmäimme edessä tuo häpeämätöin Aleksandrialainen tunnusti sen omaksensa ja antautui Gallialaisen rankaistavaksi. Hän teki hävyttömän tekonsa samana yönä, jona sinä lähetettiin tiedustelemaan".

"Ja Phoebicio löi häntä?" Hermas huusi joutuen kokonaan pois suunniltaan, "ja tuo miesparka on tämän häpeän ja teidän moitteenne ja kaiken kärsinyt, ja kärsinyt minun tähteni. Nytpä ymmärrän, mitä hän tarkoitti! Minä kohtasin hänet taistelun jälkeen, ja hän kertoi minulle isäni kuolleen. Minusta erotessaan hän sanoi olevansa kaikista syntisistä suurin; kosteikossa olen muka saapa sen kuulla. Mutta minä tiedän asian paremmin; hän on jalomielinen ja hyvä, enkä minä kärsi häntä minun tähteni pilkattavan ja häväistävän".

Hermas oli näin sanoessaan hypähtänyt seisomaan, ja kun hän huomasi isäntäväkensä kummastelevat silmäykset, niin hän koetti maltaa mieltänsä ja sanoi:

"Paavali ei ole milloinkaan Sironaa nähnyt, ja minä toistan sen: Jos kukaan saattaa kerskata olevansa hyvä ja puhdas ja aivan syytön, niin hän sen saattaa. Minun puolestani ja päästääkseen minut rankaistuksesta ja isäni murheesta hän on tunnustanut itsensä syyppääksi rikokseen, jota hän ei milloinkaan ole tehnyt. Kas tämä työ näyttääkin juuri hänen tapaiseltansa, tuon uskollisen, rehellisen ystävän! Vaan ei hetkeäkään enää saa ilkeä epäluulon ja häpeän kuorma häntä painaa".

"Sinä puhut vanhemmalle miehelle", Pietari keskeytti suuttuneena nuorukaisen kiivaan puheen. "Ystäväsi tunnusti omalla suullaan..."

"Siis hän on valhetellut pelkästä hyvydestä", Hermas puuttui senaattorin puheeseen. "Lammasnahka, jonka Gallialainen löysi, on minun. Minä olin mennyt noutamaan viiniä isälleni Sironalta, ja sill'aikaa kuin hänen miehensä oli uhraamassa Mithraalle, hän salli minun pukea ylteni centurionin asun. Kun mies sitten arvaamatta tuli kotia, niin minä hyppäsin kadulle ja unhotin tuon onnettoman nahan. Paetessani Paavali tapasi minut ja sanoi saattavansa kaikki hyväksi sekä lähetti minut pois, astuakseen minun sijaani ja säästääkseen isältä suurta kärsimistä. Katso vaan, Dorothea, nuhtelevasti minuun, sillä hullumaisessa kevytmielisyydessä minä tuona yönä hiivin Galliattaren luo; mutta isäni muiston kautta, isäni, jonka taivas vasta tänään on minulta temmannut, minä vannon, että Sirona vain leikkeli kanssani, niinkuin lapsellisen pojan kanssa, ja ett'ei hän sallinut minun edes painaa huuliani hänen kauniisiin kultakutriinsa. Niin totta, kuin toivon itsestäni sotilaan sukeutuvan, ja niin varmaan, kuin isäni sielu kuulee, mitä sanon: rikosta, johon Paavali tekeysi syyppääksi, ei ole milloinkaan tehty, ja jos te olette Sironaa tuominneet, niin olette tehneet väärin vaimo raukalle, sillä eipä minun tähteni, ja vielä vähemmän Paavalin tähden, hän ole luopunut uskollisuudestaan puolisoansa kohtaan!"

Dorothea ja Pietari loivat toisiinsa paljoa sanovan silmäyksen, ja edellinen lausui: "Miksi meidän piti tätä kuulla vieraan suusta? Kummalliselta se kuuluu ja kuitenkin asia on niin yksinkertainen! Niin, mieheni, pikemmin meidän olisi pitänyt aavistaa jotakin sentapaista, kuin epäillä Sironaa. Tosin minusta näytti alussakin mahdottomalta, että tuo kaunis vaimo, jota aivan toisenlaiset miehet

tavoittelivat, olisi tälle kummalliselle kerjäläiselle..."

"Kuinka suuri vääryys on mies raukalle tapahtunut!" Pietari huusi. "Jos hän olisi kerskannut jostakin hyvästä työstä, niin varmaankaan emme olisi olleet niin kerkeät uskomaan häntä".

"Sen tähden saammekin kärsiä kovan rankaistuksen", Dorothea huokasi, "ja minun sydämeni vuotaa verta. Miks'et kääntynyt meidän puoleemme, Hermas, viiniä tarvitessasi? Kuinka paljon tuskaa olisikaan siten vältetty!"

Nuorukainen loi silmänsä maahan ja oli vaiti. Mutta pian hän kavahti seisaalleen ja sanoi vilkkaasti: "Sallikaa minun mennä etsimään Paavali raukkaa. Minä kiitän teitä hyvydestänne; en saata olla täällä enää: minun on meneminen vuorelle!"

Ei senaattori eikä hänen vaimonsa pidättäneet häntä, ja kun kartanon portti oli sulkeutunut hänen jälkeensä, niin syvä hiljaisuus alkoi vallita Pietarin asuinhuoneessa.

Dorothea nojasi syvälle taaksepäin, istuimessansa istuen, ja katseli helmaansa, ja viljivat kyyneleet vierivät alas hänen poskiansa myöten; Marthana piti kiinni hänen kädestään ja silitteli sitä vienosti, ja senaattori oli astunut ikkunan ääreen ja katseli raskaasti hengittäen ulos pimeälle kartanolle.

Huoli painoi raskaalla lyijykuormallaan sydämiä. Kaikki oli ääneti avarassa huoneessa; ainoasti silloin tällöin kuului itkijävaimojen parvesta, jotka ympäröitsivät kaatuneita Pharanilaisia, äänekäs, pitkittyvä tuskanhuuto läpi hiljaisen yö-ilman ja avatun akkunan kautta. Olipa se raskas hetki, hyödyttömistä, hiljaisista itesyytöksistä, huolista ja lyhyistä rukouksista rikas, mutta toivosta ja lohdutuksesta köyhä hetki.

Jopa Pietari huoautti tuskallisesti, ja Dorothea nousi lähetäkseen puolisoansa ja lausuakseen hänelle jonkun hyvän ja rohkaisevan sanan.

Silloin koirat alkoivat kartanolla haukkua, ja tuskaa tunteva isä sanoi hiljaa, kovassa ahdistuksessa ollen ja valmiina pahintakin kuulemaan: "Ehkäpä he ne ovat".

Diakonissa pusersi hänen kättänsä, vaan veti kätensä takaisin, kun portilta kuului hiljainen kolkutus.

"Jethro ja Antonio eivät siellä ole", Pietari sanoi. "Heillä on avain".

Marthana oli astunut hänen luoksensa ja liittäysi hänen kylkehensä, kun hän kumartui akkunasta ulos ja huusi kolkuttajalle:

"Ken siellä kolkuttaa?"

Koirat haukkuivat niin kovaa, ett'ei senaattori eivätkä naiset saattaneet kuulla vastausta, joka näytti seuranneen kysymystä.

"Kuules Argoa", Dorothea sanoi, "tuolla lailla se haukkuu vain silloin, kun sinä tulet kotia, tai joku meistä, ja kun se on iloissaan".

Pietari pani sormensa huulilleen; kuuluva, kimakka vihellys kajahti, ja kun koirat, tätä käskyä totellen, vaikenivat, niin hän huusi vielä kerran ulos:

"Ken ikinä lienetkin, sano kovaa, kuka olet, että avaisin sinulle portin".

Vastausta senaattori sai hetkisen odottaa, ja hän aikoi jo toistaa kysymyksensä, kun vieno ääni arasti huusi portin takaa ikkunaan päin:

"Minä se olen, Pietari, minä, Sirona".

Tuskin olivat nämät sanat tärysten tunkeutuneet yön hiljaisuuden läpi, kun Marthana riuhtaisihän irti isästänsä, joka oli laskenut kätensä hänen hartioillensa, ja syöksähti ovesta ulos ja portaita pitkin alas portille.

"Sirona, rakas Sirona raukka", tyttö huusi työntäesssänsä salpaa sivulle, ja kun portti oli auennut ja Galliatar astunut pihaan, niin Marthana riensi hänen kaulaansa, suuteli ja hyväili häntä, aivan kuin Sirona olisi ollut hänen kadonnut ja jälleen löydetty sisarensa. Sitten hän tarttui Sironan käteen, sallimatta hänen sanaakaan lausua, ja vei hänet muassaan portaita myöten ylös asuinhuoneeseen, huudahdellen hänelle hyväily sanoja ja huolimatta hänen heikosta vastustelemisestaan.

Pietari ja Dorothea astuivat kynnyksellä häntä vastaan, ja jälkimmäinen painoi hänet rintaansa, suuteli hänen otsaansa ja sanoi: "Vaimo raukka; me tiedämme tehneemme sinulle vääryyttä, ja tahdomme koettaa sitä sovittaa".

Senaattorikin oli astunut häntä kohden, tarttunut hänen käteensä ja liitti puolisonsa tervehdykseen omansa lämpimästi, mutta yksitotisesti, sillä hän ei tietänyt, oliko Sirona saanut tietoa puolisonsa kuolemasta. Sirona ei saanut suustansa sanaakaan vastaukseksi.

Astuessaan vuorta alas ja harhaellessaan pimeässä hän oli odottanut, että hän huonona ihmisenä syöstäisiin pois. Hänen sandaalinsa olivat terävissä kallioissa revenneet ja roikkuivat repaleisina hänen verisissä jaloissansa, yön tuuli oli pörröittänyt hänen hiuksensa hajalle, ja hänen valkea päällyshameensa oli rikkinäisen kerjäläispuvun kaltainen, sillä hän oli siitä leikannut kappaleita siteiksi Polykarpon haavalle. Jo useita tunteja sitten hän oli lähtenyt potilaansa luota tuskissaan hänestä ja murheissaan siitä tyllystä kohtelusta, jota hän hänen vanhemmiltansa odotti. Kuinka hänen kätensä vapisi, kun hän, peläten Pietaria ja Dorotheaa, löi rautaisella kolkuttimella senaattorin porttia; ja täällä hänelle aukeni isän, äidin ja sisaren syyli, ja ystävällinen koti viittasi häntä jälleen luoksensa!

Ääretöin mielenliikutus, määrätön kiitollisuuden tunne täytti hänen sydämensä ja sielunsa, ja ääneensä itkien hän painoi ristiin pannut kätensä rintaansa.

Mutta vain muutamaksi hetkiseksi hän antautui tämän riemullisen tunteen nautintoon, sillä eihän hänellä ollut ilman Polykarpoa mitään onnea ja hänenhän tähtensä hän oli lähtenyt tälle vaaralliselle, öiselle matkallensa.

Marthana oli jälleen lempeästi lähestynyt häntä; mutta tämä työnsi hänet ystävällisesti takaisin ja sanoi: "Älä nyt, tyttöseni. Minä olen turhaan kuluttanut jo yhden tunnin, harhaellessani vuoren solissa. Valmistaudu, Pietari, heti seuraamaan minua vuorelle, sillä, — älä vaan kauhistu, Dorothea; Paavali on sanonut, että suurin vaara on jo ohitse, ja jos Polykarpo..."

"Jumalan nimessä, tiedätkö, missä hän on?" Dorothea huudahti, ja hänen poskensa punastuivat, jota vastoin Pietari vaaleni, kun hän vaimoansa keskeyttäen kysyi tuskallisessa mielenjännityksessä: "Missä Polykarpo on ja kuinka hänen on laitansa?"

"Olkaa valmiit kuulemaan ikäviä seikkoja", Sirona vastasi ja katseli aviopuolisoita tuskallisesti ja surullisesti, ikäänkuin hänen tarvitsisi puolustella itseänsä siitä, että hänen täytyi ilmoittaa heille paha sanoma. "Polykarpo on loukannut päänsä, langetessaan terävään kiveen. Paavali toi hänet tänä aamuna, ennenkuin hän lähti Blemmyiläisiä vastaan, minun hoidettavakseni. Minä olen ahkeraan vilvoittanut hänen haavaansa, ja puolipäivän aikaan hän avasi silmänsä ja tunsu minut ja sanoi myöskin, että te olette hänestä huolissanne. Auringon laskettua hän nukahti, mutta hän ei kuitenkaan ole päässyt kuumeesta, ja heti kun Paavali palasi, niin minä läksin rauhoittamaan teitä ja pyytämään teiltä virvoittavaa juomaa, sillä minun täytyy heti lähteä takaisin hänen luoksensa".

Syvä sääliväisyyden tunne kuului Sironan äänen vienosta soinnusta hänen tätä kertoessaan, ja kyyneleet tulivat hänen silmiinsä, hänen ilmoittaessaan vanhemmille, mikä heidän poikaansa oli kohdannut.

Pietari ja Dorothea kuuntelivat häntä, kuin laulajaa, joka surupuvussa, harsuun peitetyn kanteleensa ääressä laulaa laulun jälleen-tapaamisesta ja toivosta.

"Riennä, riennä, Marthana!" Dorothea huusi innokkaasti ja hehkuvien silmin, ennenkuin Sirona oli puhunut loppuun. "Tuo kiireesti tänne vasu sekä haavansiteet. Kuumejuoman minä valmistan itse".

Pietari lähestyi Galliatarta ja kysyi häneltä hiljaa: "Eikö todellakaan asian laita ole huonompi, kuin sinä olet kertonut? Hän elää siis ja Paavali..."

"Paavali sanoo", Sirona keskeytti häntä, "että sairas muutamassa viikossa paranee, jos häntä hyvin hoidetaan".

"Saatatko sinä viedä minut hänen luoksensa?"

"Voi minua!" Galliatar huusi ja löi kädellensä otsaansa. "Minun ei suinkaan onnistuisi löytää tietä takaisin, sillä minä en ole pannut mitään merkkiä mieleeni. Mutta odotappas! Ennen meitä on eräs memphiläinen katumuksentekijä, joka muutamia viikkoja sitten kuoli..."

"Vanha Serapionko?" senaattori kysyi.

"Se oli hänen nimensä!" Sirona huudahti. "Tiedätkös, missä hänen luolansa on?"

"Kuinka saattaisin sitä tietää?" Pietari vastasi; "mutta Agapito ehkä voisi..."

"Sitä lähdeä, josta minä ammensin vettä jäähdyttääkseni Polykarpon haavaa, Paavali nimitti Peltokanan lähteeksi".

"Peltokanan lähteeksi", senaattori toisti, "sen paikan minä tiedän!" Syvään hengähtäen hän otti sauvansa ja huusi Dorothealle: "Laita kuntoon juoma, siteet ja hyvä kantotuolisi; hanki myös tulisoihtuja, sillä välin kuin minä kolkutan Magadon naapurin ovea ja pyydän häneltä orjia".

"Salli minun seurata sinua", Marthana pyysi.

"En, en, sinä saat jäädä äitisi luo".

"Ja luuletkos, että minä jäisin tänne odottamaan?" Dorothea kysyi.
"Minä tulen mukaanne".

"Tänne jääpi sinulle paljo toimitusta", Pietari vastasi eväten, "ja meidän täytyy astua nopeasti ylöspäin".

"Minä kyllä viivyttais sinua", sanoi huolestunut äiti huoaen; "mutta ota tyttö mukaasi; hänellä on keveä ja osaava käsi".

"Koska niin tahdot, niin olkoon menneeksi", senaattori vastasi ja lähti huoneesta.

Sillä välin kuin äiti ja tytär kävivät edes takaisin tehden valmistuksia yöllistä matkaa varten, oli heillä kuitenkin aikaa puhua Sironan kanssa monta ystävällistä sanaa ja tehdä hänelle monta kysymystä; Marthana asetti myös, työtänsä keskeyttämättä, ruokaa ja juomaa väsynyttä Sironaa varten pöydälle, jonka viereen hän oli istunut; mutta hän tuskin kostuttikaan huuliansa sillä.

Kun tytär oli pannut vasuun lääkkeitä, liinaisia siteitä, viiniä ja puhdasta vettä ja näytti sitä Galliatarelle, niin tämä sanoi: "Lainappas nyt minulle pari vahvoja sandaalejasi, sillä minun kenkäni ovat menneet kokonaan rikki, enkä minä saata kengittä seurata miehiä, sillä kivet ovat terävät ja viiltävät haavoja lihaan".

Marthana näki tällöin vasta verta ystävänsä jaloissa, tempasi lampun pöydältä ja laski sen kivilaattalle ja, asetuttuansa polvilleen Sironan viereen sekä käsin tartuttuansa hänen sieviin, valkeihin varpaisinsa, nähdäksensä hänen jalkapohjassansa olevia haavoja, hän huusi: "Oi Jumalani, onhan tässä kolme suurta, syvää haavaa!"

Pian oli vesimalja esillä; Marthana pesi Sironan jalkapohjassa olevat haavat huolellisesti puhtaaksi, ja sillä välin kuin hän kietoi haavoitetun jalkapohjan liinakaistaleihin, Dorothea astui heidän luoksensa ja sanoi: "Jospa Polykarpokin vain olisi jo täällä; tämä kääre kyllä riittäisi teille molemmille siteeksi".

Vieno puna leimahti Sironan poskille, Dorothea pelästyi omaa puhettansa ja Marthana puristi salaa Galliataren oikeata kättä.

Kun side oli hyvin pantu kiinni, niin Sirona koetti kävellä, mutta se onnistui häneltä niin huonosti, että Pietarin, joka ystävänsä Magadonin, hänen poikiensa ja useiden orjien kanssa oli palannut, täytyi vakavasti kieltää häntä seuraamasta. Hän tiesi varmaan ilman häntäkin löytävänsä poikansa, sillä? eräs hänen naapurinsa orja oli usein vienyt leipää ja öljyä vanhalle Serapionille ja tiesi hänen luolansa.

Ennenkuin senaattori tyttäreineen lähti huoneesta, niin hän kuiskasi vaimollensa muutaman sanan, lähenei puolisoineensa Galliatarta ja kysäisi: "Tiedätkös, mikä sinun miestäsi on kohdannut?"

Sirona nyökkäsi myöntäen päätänsä ja vastasi: "Minä olen kuullut sen Paavalilta. Nyt minä olen kokonaan hyljätty".

"Et suinkaan", Pietari sanoi. "Meidän kattomme alla sinä olet saava suoja ja rakkautta, niinkuin oman isäsikin huoneessa, niin kauvan kuin meillä viihdyt. Ei mitään laittamista, sillä me olemme sinulle paljon velkaa. Hyvästi, vaimo. Minä soisin, että Polykarpo jo olisi täällä, ja että sinä olisit nähnyt hänen haavansa. Tule, Marthana, hetket ovat kalliit".

Kun Sirona ja Dorothea olivat kahden huoneessa, niin jälkimmäinen sanoi: "Minä menen nyt tekemään sinulle makuusijaa, sillä varmaankin sinä olet kovin väsyksissä".

"Älä mene", Sirona pyysi. "Minä tahdon valvoa ja odottaa sinun kanssasi, sillä minä en saata nukkua, ennenkuin tiedän, kuinka hänen käypi".

Nämät sanat kaikuivat niin hartailta ja innokkailta, että diakonissa kiitollisena ojensi kätensä nuorelle vaimolle. Sitten hän sanoi:

"Minä jätän sinut hetkeksi yksiksesi, sillä minun sydämeni on niin täynnä surua, että minun täytyy rukoilla apua hänelle ja rohkeutta ynnä voimaa itselleni".

"Ota minut seuraasi", Sirona pyysi hiljaa. "Hädässäni minä olen avannut sydämeni teidän hyväälle,

rakkaudesta rikkaalle Jumalalle, enkä tahdo koskaan enää ketään muuta rukoilla. Jo häntä ajattelemisenkin vahvistaa ja lohduttaa minua, ja tällä hetkellä, jos milloinkaan, minä tarvitsen hänen ystävällistä apuansa".

"Lapseni, tyttäreni", diakonissa huusi syvästi liikuttuna, taivuttihe Sironan puoleen, suuteli hänen otsaansa ja suutaan ja vei hänet kädestä rauhalliseen makuuhuoneeseensa.

"Täällä minä rukoilen mieluisimmin", hän sanoi, "vaikk'ei täällä ole mitään kuvaa eikä alttaria. Minun jumalani on joka paikassa ja hän löytää minut kaikkialta".

Naiset laskeutuivat vieretysten polvillensa, ja kumpikin rukoili samalta Jumalalta samaa armoa, ei kuitenkaan itsellensä, vaan toiselle, ja kumpikin kiitti tuskissansakin; Sirona siitä syystä, että oli Dorotheasta saanut äidin, diakonissa taas sen tähden, että oli Sironasta saanut tyttären, rakkaan tyttären.

KAHDESKOLMATTAA LUKU.

Paavali istui luolan edessä, joka oli suonut suojaa Sironalle ja Polykarpolle, ja katseli tulisoihituja, joiden valo näytti vähenevän vähenemistensä, kun niiden kantajat kulkivat alaspäin. Ne valaisivat haavoitetun kuvanveistäjän tietä, kun häntä kannettiin kosteikkoon hänen äitinsä kantotuolissa, hänen isänsä ja Marthana sisarensa seuratessa.

"Tunnin kuluttua", erakko ajatteli, "äiti saa jälleen poikansa, viikon kuluttua Polykarpo nousee vuoteeltaan, vuoden perästä muistuttaa hänelle eileistä päivää vain arpi ja ehkäpä suudelma, jonka hän painaa Galliattaren punaisille huulille.

"Minun on vaikeampi sitä unhottaa. Tikapuut, joita vuosikausia olen tehnyt, joita myöten mielin kiivetä taivaasen ja jotka minusta näyttivät niin korkeilta ja lujilta, tuossa ne nyt ovat pilin palasina, ja se käsi, joka löi ne palasiksi, oli oman heikkouteni käsi. Minusta melkein näyttää tällä minun heikkoudellani olevan suuremman vallan, kuin sillä, mitä sanotaan sisälliseksi voimaksi, sillä sen, mitä tuo jälkimmäinen on vuosikausina rakennellut, sen edellinen hävittää minuutissa. Ainoastaan heikkoudessa olen jättiläinen".

Näitä viimeisiä sanoja lausueessaan Paavali värähti, sillä hänen oli kylmä. Varhain sinä aamuna, jona hän oli ottanut Hermaan synn päähänsä, hän oli luvannut luopua lammasnahastansa, ja paljon sai siitä kärsiä hänen lämpimään verhoon tottunut ruumiinsa, jossa veri viime päivien ponnistusten, yönvalvomisien ja liikutusten takia kuumeisen nopeana ja polttavana virtasi. Kylmästä väristen hän kietoi takkisiekalettaan paremmin ympärilleen ja mumisi itsekseen: "Onpa mieleni semmoinen, kuin sydäntalvella kerityn lampaan. Nyt taas polttaa päätäni, aivan kuin olisin leipuri, jonka on leipiä uunista ottaminen. Lapsikin voisi kaataa minut maahan, ja silmäni painuvat umpeen. Ei ole minulla edes kykyä koota ajatuksiani rukoillakseni, mikä minulle kuitenkin niin suuresti olisi tarpeen. Päämääräni on varmaan oikea, mutta niin pian kuin luulen sitä läheneväni, niin heikkouteni sen poistaa näkyvistäni, niinkuin tuuli viepi pois oksan hedelmineen, joita Tantalus janoissaan tavoittelee. Maailmasta olen paennut tänne vuorille, ja maailma on tullut perässäni ja kietonut paulansa jalkoihini. Minun on etsiminen vielä autiompia erämaa, jossa olen yksinäni, aivan yksinäni Jumalani ja itseni kanssa. Siellä ehkä löydän sen tien, jota etsin, jos ei vaan työtäni turmele taaskin se seikka, että minua seuraa se, jota nimitän Minäksi, ja jossa koko maailma pienennysmuodossa kaikkine liikuntoineen leventeleksen. Joka itsensä ottaa mukaansa erämaahan, hän ei ole kuitenkaan yksin".

Paavali huoautti syvään ja ajatteli edelleen:

"Kuinka ylpeä olinkaan, kun olin Hermaan puolesta maistanut Gallialaisen ruoskaa! Silloin minun kävi kuin päihtyneen, joka putoo portailta alas astin astimelta. Stephano raukkakin syöksyi alas, ja hän oli kuitenkin jo niin lähellä päämäärää. Hänellä ei ollut voimaa antaa anteeksi, mutta senaattori, joka minulle juuri-ikäni antoi anteeksi ja jonka syytöntä poikaa minä olin pahasti lyönyt, ojensi erotessamme minulle sovinnollisesti kätensä. Minä näin sen hänen päältänsäkin, että hän oli minulle antanut anteeksi kaikesta sydämestänsä. Ja tämä Pietari on keskellä elämää ja hänellä on varhaisesta aamusta myöhään iltaan tekemistä pelkkien maallisten asioiden kanssa".

Kotvasen aikaa hän katseli miettien eteensä päin, sitten hän jatkoi itsekseen puhumistansa: "Kuinka olikaan kertomus, jonka vanha Serapion kertoi? Thebaiissa asui muudan parannuksentekijä, joka mielestään eli hyvin jumalisesti ja voitti kaikki toverinsa ankarassa hurskauden harjoituksessa. Silloin

hän kerran näki unta, että Aleksandriassa muka oli eräs vielä häntäkin täydellisempi: Phabis oli hänen nimensä, hän oli suutari ja asui valkean kadun varrella Kiboto sataman ääressä. Heti erakko vaelsi pääkaupunkiin ja löysi suutarin, ja kun hän innokkaasti kysyi häneltä: 'Kuinka sinä palvelet Herraa? Minkälaista elämää sinä elät?' niin tämä vastasi kummastellen: 'Minäkö? no Vapahtajani kautta! Minä teen työtä varhaisesta aamusta myöhään iltaan, pidän huolta omistani ja rukoilen aamuin illoin muutaman sanan koko kaupungin puolesta!' Pietari, luullakseni, on sellainen Phabis; mutta kulkeehan Jumalan luokse monta tietä, ja me ja minä..."

Taaskin kylmä hyristys keskeytti hänen ajattelemisensa, ja aamun lähetessä kylmä kävi niin tuntuvaksi, että hän koetti sytyttää tulta. Kun hän vaivaloisesti puhalteli hiiliä, niin Hermas astui hänen luokseen.

Hän oli saanut tietää Polykarpon seuraajilta, mistä hän saattoi löytää Paavalin, ja kun hän seisoj vastapäätä ystävänsä, niin hän tarttui hänen käteensä, silitteli hänen karkeata tukkaansa ja kiitti häntä sydämellisesti ja syvästi liikuttettuna siitä uhrista, jonka hän oli uhrannut, ottaessaan kärsiäkseen hänen rikoksensa häpeällisen rankaistuksen.

Paavali esti lyhyesti kaiken säälimisen ja kiitoksen ja puheli hänen kanssaan hänen isästänsä ja tulevaisuudesta, kunnes päivä valkeni, ja nuorukainen rupesi tekemään lähtöä kosteikkoon, osoittamaan vainajalle viimeistä kunniaa.

Kun hän pyysi Paavalia tulemaan kanssaan, niin tämä vastasi: "En, en, en nyt, en nyt; sillä jos nyt yhtyisin ihmisiin, niin remahtaisin rikki kuin perstaantunut nahkaleili, joka on täynnä käypää viiniä. Päässäni kuhisee mehiläisparvi ja rinnastani on tullut muurahaiskeko. Mene nyt ja jätä minut yksikseni".

Hautaamisen jälkeen Hermas jätti Agapiton, Pietarin ja Dorothean ystävällisesti hyvästi ja palasi Aleksandrialaisen luo, ja tämän kera hän meni siihen luolaan, jossa vainaja niin kauvan oli hänen kanssaan asunut.

Paavali antoi täällä hänelle hänen isänsä kirjeen, joka oli tuleva Hermaan sedälle, ja puhutteli häntä rakkaammasti, kuin milloinkaan ennen.

Yöksi he panivat vuoteelle maata, vaan ei kumpikaan heistä saanut lepoa eikä unta.

Aika ajoin Paavali jupisi hiljaa, mutta sangen tuskallisesti: "Turhaan, kaikki turhaan", ja vihdoin: "Minä etsin etsimistäni, mutta kuka osoittaa minulle tien?"

Päivän sarastaessa molemmat nousivat.

Hermas meni vielä kerran lähteelle, laski sen partaalle polvillensa ja ajatteli, hyvästi jättäessään, isäänsä ja huimaa Mirjamia.

Monenmoisia muistoja nousi hänen sieluhunsa, ja niin suuri on rakkauden kirkastava voima, että tuon ruskean paimentyttö raukan kuva näytti hänestä tuhatta kertaa kauniimmalta, kuin sen ihanan vaimon, joka oli ihastuksella täyttänyt suuren taiteilijan sielun.

Vähää jälkeen auringon nousun Paavali vei hänet kalastajakylään ja isänsä talon kauppaystävän Juutalaisen luo, annatti hänelle runsaasti rahaa ja saattoi häntä sysilaivalle, joka veisi hänet Klysmaan.

Hyvästijättö tuntui hänestä sangen vaikealta, ja kun Hermas näki hänen silmänsä olevan täynnä kyyneliä ja tunsu hänen kätensä vapisevan, niin hän sanoi: "Älä minun tähteni murehdi, Paavali; me näemme vielä toisemme, ja minä olen muistava sinua ja isääni".

"Ja äitiäsi", toinen lisäsi. "Minä olen sinua tosin kaipaava, mutta huolta minä juuri etsinkin. Oi, onnellinen on se, jonka onnistuisi tehdä koko maailman kärsimiset omiksensa, ja jonka sielua jokaisessa hengenvedossa tuska tuimelisi, oi kuinka hän ikävöitsisi vapahtajan kutsuvaa viittausta!"

Hermas halasi häntä itkien, ja kun erakon polttavat huulet koskivat hänen otsaansa, niin hän peljästy.

Vihdoin merimiehet irroittivat köydet rannasta. Silloin Paavali kääntyi vielä kerran nuorukaiseen ja sanoi: "Sinä käyt nyt omaa tietäsi. Älä unohda tätä pyhää vuotta, ja kuule vielä tämä: kaikista synnistä ovat nämät kolme suurimmat: epäjumalain palvelus, lähimmäisen vaimon himoitseminen ja käden nostaminen murhantekoon. Kavahda itseäsi näistä! Ja kaikista avuista vähimmin huomattavat, mutta kuitenkin parhaat ovat nämät kaksi: totuus ja nöyryys; harjoita niitä. Kaikkein parhaat lohduttajat ovat nämät kaksi: tieto siitä, että tahtoo tehdä sitä, mikä oikea on, vaikka inhimillisestä heikkoudesta usein hairahtaa ja kompastuukin, sekä rukous".

Vielä hän kerran syleili matkaan lähtevää, sitten hän lähti rannan hietikon yli vuorta kohden, taaksensa katsomatta.

Hermas seurasi häntä kauvan silmin, ja sangen surullisena, sillä hänen voimakas ystävänsä horjui kuin päähtynyt ja painoi usein kätensä otsaansa, joka ei mahtanut olla vähemmän kuuma, kuin hänen huulensakaan.

Nuori sotilas ei milloinkaan enää nähnyt vuorta eikä Paavalia, mutta itse saavutettuansa sotajoukossa mainetta ja kunniaa hän näki Pietarin pojan, Polykarpon, jonka keisari suurella kunnialla oli kutsunut Byzantioon, ja jonka huoneessa Galliatar, Sirona, hallitsi lemmeikkäänä puolisona ja äitinä.

Jätettyänsä Hermaan hyvästi Paavali oli kadonnut. Kauvan häntä turhaan hakivat toiset erakot ja piispa Agapito, joka Pietarilta oli kuullut, että Aleksandrialaista oli syyttömästi rankaistu ja suljettu seurakunnasta, ja joka hänelle omin suin tahtoi julistaa anteeksi-annon ja antaa lohdutusta. Vasta kymmenen päivän kuluttua Sailainen Orion löysi hänet erästä kaukaisesta luolasta.

Kuolon enkeli oli muutamia hetkiä ennemmin kutsunut hänet, juuri hänen rukoillessaan, sillä hän oli tuskin vielä kylmennyt. Hän oli vielä polvillaan ja nojasi otsallaan kallionseinää vastaan, laihat kätensä hän oli puristanut kokoon ja niihin kätkenyt Magdalenan sormuksen.

Kun hänen uskonkumppaninsa olivat nostaneet hänet paarille, niin hänen jalot, ystävälliset kasvonsa hymyilivät puhtaina ja kirkastettuina.

Ihmeen nopeasti levisi sanoma hänen kuolemastaan kosteikkoon ja kalastajakylään, ylt'ympäri kaikkiin erakkoluoliin, jopa amalekilaisten paimentenkin majoihin.

Äärettömän laaja oli kulkue, joka saattoi häntä viimeiseen leposijaan, ja kaikkein ensimmäisenä astui Agapito piispa vanhimpien ja diakonien kanssa, ja näiden jäljissä Pietari vaimonsa ja omaistensa kanssa, joiden joukkoon Sironakin kuului.

Polykarpo, joka jo oli taudistaan paranemassa, laski ikäänkuin sovintolahjaksi palmun-oksen hänen haudalleen; ja tälle haudalle ne monet, joiden hätää hän salaisesti oli lievittänyt, sekä pian kaikki katumuksentekijät läheltä ja kaukaa tekivät toivioiretkiä.

Pietari pystytti hänen haudalleen muistokiven, ja siihen Polykarpo hakkasi ne sanat, jotka Paavali ennen kuolemaansa oli vapisevin käsin kirjoittanut hiilellä luolansa seinään:

"Rukoilkaa minun kurjan puolestani; minä olin ihminen".

LOPPU.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HOMO SUM: ROMAANI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™

electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of

the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.